

1911.

ZALAMEGYEI

ALTMADACH

Szerkesztette

Czeber Máttyás.

Zala nyomda rt. Negykantlász.

VÉDETT

HELYISMERET

Faint embossed text, possibly a date or reference number, located below the circular seal.

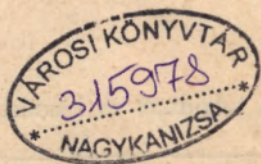
ZALAMEGYEI
ALMANACH
:: 1911. ÉVRE. ::

SZERKESZTI:
CZOBOR MÁTYÁS
ZALAVÁRMEGYE ALJEGYZŐJE.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 2 K., kötve 3 K.

Szerkesztő tulajdona és kiadása.

ELŐSZÓ.

A „ZALAMEGYEI ALMANACH“ immár másodizben mutatkozik be a vármegye közönségének. Az elmúlt évi kötetet még félve bocsájtottam szárnyára, mint az édes szülő, aki aggódó tekintettel kíséri gyermekének a nagy világ felé irányuló első lépéseit. Az 1911. évi kötetet azonban, amely a mult évihez képest megizmosodott formájában ugy, mint tartalmában, ma már biztos szárnyakkal ereszttem utnak azzal a nyugodt öntudattal, hogy mindenütt, ahová csak beköszönt, mint ismert jóbarátot, szívesen fogják fogadni. Azt hiszem, derekasan meg is feleltem kedves olvasói részéről támasztott várakozásnak. Pontos adatai, gazdag tartalma, irodalmi részének fehér lelke méltóvá teszik e könyvet arra, hogy mindenki, akit csak a Gondviselés e vármegye ősi földjéhez kapcsolt, szeretettel vegye kezébe. Nem kiméltem sem időt, sem fáradságot, sem pedig a költséget, hogy e kötet mennél izlésesebb és változatosabb legyen.

A kitűzött célt: hogy szép vármegyénket alaposan megismertethessük, annak kulturális, társadalmi, történelmi és gazdasági viszonyairól kellő tájékozást nyujtsunk és lassan-lassan táborunkba gyűjtsük és megszólaltassuk azokat a nemesen gondolkodó és a fehér könyvek kultuszát szolgáló író embereinket is, akiket

közönségünk alig ismer még, de ha egyszer lelkük színes világában gyönyörködni fognak, annál inkább meg fogják szeretni és becsülni, talán még e kötet sem fogja teljesen megközelíteni. De erős a reményem, hogy mindig biztosabb és öregebb lépésekkel haladunk feléje s a jövő kötetek már hűsége képét fogják visszatükrözni vármegyénk eleven kulturális és gazdasági életének.

Fogadják hát olvasóink ezt a kötetet is bizalommal s forgassák lapjait igazságos lélekkel. Nem hiszem, hogy akadna egy is közöttük olyan, aki megbánná azt a csekély pénzáldozatot, melynek árán e könyv birtokába jutott, s bánná azt a néhány órácskát, melyet a könyv irodalmi részének átolvasására fordított!

Végezetül kedves munkatársaimnak, akik oly készséggel állottak segítségemre e nehéz munkában, ezuton is őszinte férfias köszönetemet fejezem ki s midőn ezt teszem, meleg szeretettel kérem őket, nyujtsák nekem segítő jobbukat továbbra is hogy a jövő kötetekben is közös erővel, eleven kedvvel és alapos tudással elébe adhassuk olvasóinknak mindazt, ami a legjobb, legszebb és leghasznosabb, hogy így a Zala-megyei Almanach évenként megjelenő kötetét nemes munkával olyanná tegyük, aminőnek én álmodtam: igazi fehér könyvvé, a melynek minden egyes lapján, annak minden egyes során a tiszta és nemes örömök mélységes harmoniája ragyog, amely egyedül képes a romlatlan lelkeket arra a magaslatra felemelni, ahol mindig világosság van, amely a hívő és bizó lelkek számára ki nem alszik soha.

Kelt Zalaegerszegen, november hóban.

CZOBOR MÁTYÁS

Zalavármegye aljegyzője,
a Zalamegyei Almanach szerkesztő-kiadója.

1911.

JANUÁRIUS

31 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó
1 <i>Vasárnap</i>	<i>Ujév</i>	<i>Ujév</i>	1
2 Hétfő	Makár ap.	A sz. k. vt.	2
3 Kedd	Genovéva sz.	Gordius	3
4 Szerda	Titus pk.	Titus	4
5 Csütört	Teleszfőr vt.	Simon	5
6 <i>Péntek</i>	<i>Vizkereszt</i>	Vizkereszt	6
7 Szombat	Raimund hv.	Raimund	7 Sabb V.
8 <i>Vasárnap</i>	<i>A1</i> Szevr. ap.	<i>A1</i> Szever	8
9 Hétfő	Julián vt.	Julián	9
10 Kedd	Vilmos pk.	Pál rem.	10
11 Szerda	Higin p. vt.	Fruktuóz	11
12 Csütört	Taczián vt.	Tácián	12
13 Péntek	40 katona	Vidor	13
14 Szombat	Bódog áld. vt.	Bódog	14 S. Vajkhi
15 <i>Vasárnap</i>	<i>A2</i> Jézus neve	<i>A2</i> Laski János	15
16 Hétfő	Marczel p.	Marczel	16
17 Kedd	Antal rem.	Antal	17
18 Szerda	Piroska sz.	Piroska	18
19 Csütört	Kanut kir. vt.	Babilasz	19
20 Péntek	Fáb. és Seb.	Fáb. és Seb.	20
21 Szombat	Agnes sz.	Agnes	21 S. Sem.
22 <i>Vasárnap</i>	<i>A3 Sz-Csal. ü.</i>	<i>A3</i> Vincze	22
23 Hétfő	B. A. eljegyz.	Izaiás	23
24 Kedd	Timót pk. vt.	Timót	24
25 Szerda	Pál fordulása	Pál fordulása	25
26 Csütört	Polykár p.	Polykarp	26
27 Péntek	Ar. sz. Ján.	Krizoszt.	27
28 Szombat	Apollonia sz.	N. Károly	28 S. Vaj.
29 <i>Vasárnap</i>	<i>A4</i> Sal. Fer.	<i>A4</i> Juven.	29
30 Hétfő	Mártonka sz.	Mártonka	1
31 Kedd	Nolask. Péter	Virgil	2

Első negyed : 8-án, 7 óra 20 percz délelőtt.

Holdtölte : 14., 11 óra 26 perczkor éjjel.

Utolsó negyed : 22. 7 óra 21 perczkor d. e.

Ujhold : 3 -án, 10 óra 45 " "

Naphossza : 1-én, 8 óra 25 "

Januárban a nap 58 perczcel nő.

20-án a Nap a vizöntöbe 5 óra 11 perczkor délután.

1911.

FEBRUÁRIUS

28 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó	
1	Szerda	Ignác p. vt.	Ignác	3
2	Csütört	Gy. sz. B. A.	Gy. sz. B. A.	4
3	Péntek	Balázs p.	Anszgár	5
4	Szombat	Korz. András	Veronika	6 S. Bo.
5	Vasárn	A5 Agota sz.	A5 Agota	7
6	Hétfő	Dorottya	Dorottya	8
7	Kedd	Romuald	Richard	9
8	Szerda	M. János	Salamon	10
9	Csütört	Al. Ciril	Apollónia	11
10	Péntek	Sko'asztika	Skolasztika	12
11	Szombat	A 7 sz. renda	Dezső	13 S. Besal.
12	Vasárn	A Hetvened	A Eulália	14
13	Hétfő	R. Katalin	Benignusz	15
14	Kedd	Bálint	Bálint	16
15	Szerda	Faust. Jovita	Faust. Jovita	17
16	Csütört	Julianna	Julianna	18
17	Péntek	Donát	Donát	19
18	Szombat	Simeon pk.	Simeon	20 S. Jithro
19	Vasárn	A Hatvanad	A Konrád	21
20	Hétfő	Eleuther	Aladár	22
21	Kedd	Szeverían pk.	Meinräd	23
22	Szerda	Péter székf.	Didim	24
23	Csütört	Damián Pét.	Damián	25
24	Péntek	Mátyás ap.	Mátyás	26
25	Szombat	Géza	Géza	27 Sb. Misp.
26	Vasárn	A Quinquag	A Sándor	28
27	Hétfő	Leander	Leander	29
28	Kedd	Hushagyó k.	Román	30

Kállai Lajos hírneves motorainak győzelme !!

Kállai Lajos motorgyáros, Budapest, VI. Gyár-utca 28. benzinmotorai és benzinlokomobil-cséplőkészletei az 1902-3-4-5-7. évben megtartott **összes kiállításon első díjazotklev., arany és ezüstérmekkel** lettek kitüntetve. Örömrnkre szolgál tehát a t. gazdaközönséget figyelmeztetni, hogy Kállai Lajos motortelepéről több száz motorcséplőkészlet van az országban **kitűnő sikerrel** működésben. Mindenki saját érdekében cselekszik, ha az egész országban ismert és bevált **legegyszerűbb és legkitűnőbb benzinmotor-cséplőkészletekről** és egyéb gazdasági gépekről árjegyzékért és fölvilágosításért **Kállai Lajos motorgyárához (Budapest, VI. Gyár-utca 28)** fordul, mivel valódi Kállai motorok csakis ott léteznek.

1911.

MÁRCZIUS

31 nap

Nap		Katholikus	Protestáns	Zsidó
1	Szerda	Hamvazó †	Albin	1
2	Csütört	Simplicius p.	Szimplic	2
3	Péntek	Kunigunda	Kunigunda	3
4	Szombat	Efrem pk. hv.	Adrián	4 S. Th.
5	Vasárn	A1 Invocab	A7 Özséb	5
6	Hétfő	Koléta	Fridolin	6
7	Kedd	Aq. Tamás	Perpetua	7
8	Szerda	Kántorböjt †	Ist. János	8
9	Csütört	Római Franc	Francziska	9
10	Péntek	40 vértanu †	40 vértanu	10
11	Szombat	Konstantin †	Konstantin	11 Sabb T.
12	Vasárn	A2 Reminis	A2 Gergely	12
13	Hétfő	Niczefer	Roderig	13
14	Kedd	Mathild	Mathild	14
15	Szerda	Longin	Longin	15
16	Csütört	Herbert pk.	Heribert	16
17	Péntek	Patrik pk.	Patrik	17
18	Szombat	Jer. Cir 1 et.	Sándor	18 Sb. Ki.
19	Vasárn	A3 Oculi	A3 József	19
20	Hétfő	Joachim hv.	Hubert	20
21	Kedd	Benedek	Benedek	21
22	Szerda	Oktavian	Oktavian	22
23	Csütört	Frumenczius	Frumencz.	23
24	Péntek	Gábor főan.	Gábor	24
25	Szombat	Gy. o. B.-a.	Gy. o. B.-a.	25 Sb. V.
26	Vasárn	A4 Laetare	A4 Manó	26
27	Hétfő	Damaszk. J.	Rupert	27
28	Kedd	Kapist. Ján.	Gedeon	28
29	Szerda	Cyrillus	Eustaz	29
30	Csütört	Kvirin	Kvirin	1
31	Péntek	Amosz pr.	Amosz	2

Ujhold 1-én, 1 óra 31 perczkor éjjel.

Első negyed : 8-án, 12 óra 1 percz éjjel.

Holdtölte : 15., 12 óra 58 perczkor éjjel.

Utolsó negyed : 23. 1 óra 26 perczkor éjjel.

Ujhold : 3 -án, 1 óra 58 " d. u.

Naphossza : 1-én, 10 óra 57 "

Márciusban a nap 1 óra 44 perczcel nő.

21-én a Nap a kosjegyre 1 óra 3 perczkor délután.

1911.

APRILIS

30 nap

Nap		Katholikus	Protestáns	Zsidó
1	Szombat	Hugó	Hugó	3 Sab. V.
2	Vasárn.	A5 Judica	A5 Teodóz	4
3	Hétfő	Richard	Rikárd	5
4	Kedd	Izidor	Izidor	6
5	Szerda	Ferr. Vincze	Diodór	7
6	Csüt.	Cölesztin p.	Cölesztin	8
7	Péntek	7 fájd. sz.	Epifán	9
8	Szombat	Dénes	Dénes	10 S. Zaw
9	Vasárn.	A6 Virágvas.	A6 Dömötör	11
10	Hétfő	Ezechiel	Ezeziel	12
11	Kedd	Nemzeti ünnep	Nemzeti ünnep	13
12	Szerda	Gyula p.	Gyula	14
13	Csüt.	N. Csütörtök †	N. Csütörtök	15
14	Péntek	N. Péntek †	Nagypéntek	16
15	Szombat	N. Szombat †	N. Szombat	17 Sabbat
16	Vasárn.	A Husvétvas.	A Husvétvas.	18
17	Hétfő	Husvét hétfő	Husvét hétfő	19
18	Kedd	Apollonius	Apollon	20
19	Szerda	Timon vt.	Timon	21
20	Csüt.	Tivadar hv.	Tivadar	22
21	Péntek	Anzelm pk.	Anzelm	23
22	Szombat	Szotér s Kaj.	Szótér	24 S. S. 1. P.
23	Vas.	A1 Quasim.	A1 Béla	25
24	Hétfő	György	György	26
25	Kedd	Márk ev.	Márk év.	27
26	Szerda	Kletus, Marc.	Kilit	28
27	Csüt.	Zita	Zita sz.	29
28	Péntek	Kereszt. Pál	Valeria	30
29	Szombat	Péter vt.	Szibilla	1 Ijár
30	Vas.	A2 Miseric.	A2 Katalin	2

Első negyed: 6-án, 6 óra 55 percz reggel.

Holdtölte: 13., 3 óra 37 perczkor délután.

Utolsó negyed: 21-én, 7 óra 36 perczkor este.

Ujhold: 28-án, 11 óra 25 perczkor éjjel.

Naphossza 1-én: 12 óra 43 percz.

Áprilisban a nap 1 óra 37 percczel nő.

20-án a Nap a bikába 6 óra 58 p-kor este.

1911.

MÁJUS

31 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó	
1	Hétfő	Fülöp és Jakab	Fülöp és Jakab	3
2	Kedd	Athanáz pk.	Atanáz	4
3	Szerda	Sz. † feltalál.	Ker. feltal.	5
4	Csütört	Flórián	Flórián	6
5	Péntek	V. Pius	Gotthárd	7
6	Szombat	Ol. főz. János	Dam. János	8 S. A. M. K.
7	Vasárn	A3 Józs. olt.	A3 Szan.	9
8	Hétfő	Mihály megj.	Arzén	10
9	Kedd	Naz. Gergely	Naz. Gerg.	11
10	Szerda	Antonin pk.	Antonin	12
11	Csütört	Mamertus	Mamert	13
12	Péntek	Germán pk.	Pongrácz	14
13	Szombat	Szervác	Szervác	15 S. E. 4. P.
14	Vasárn	A4 Cantate	A4 Bonifác	16
15	Hétfő	Dela Salle J.	Mózes	17
16	Kedd	Nep. János	Peregrin	18
17	Szerda	Paskál hv.	Paskál	19
18	Csütört	Erik kir. vt.	Erik	20
19	Péntek	Ivo hv.	Ivó	21
20	Szombat	Szien. Bern.	Bernardin	22 Sb. B. B. 5
21	Vasárn	A5 Rogate	A5 Konst.	23
22	Hétfő	Julia sz. ^{Yáro}	Julia	24
23	Kedd	Dezső vt. ^{napk}	Dezső	25
24	Szerda	Sz. M. ker. J. ^x	Eszter	26
25	Csütört	Aldozócsütör	Aldozócsüt.	27
26	Péntek	Nerei Fülöp	Béda	28
27	Szombat	Béda	Luczián	29 S. B. 6. P.
28	Vasárn	A6 Exaudi	A6 Emil	1
29	Hétfő	Maxim pk.	Maxim	2
30	Kedd	A sz. Jobb fel.	Nándor	3
31	Szerda	Angela Mer.	Petronella	4

Első negyed : 5-én. 2 óra 14 perckor d. u.

Holdtölte : 13-án 7 óra 10 perckor reggel.

Utolsó negyed : 21-én, 10 óra 23 perc délelőtt.

Ujhold : 28-án, 7 óra 24 perckor reggel.

Naphossza 1-én : 14 óra 23 perc.

Májusban a nap 1 óra 14 perccel nő.

21-én a Nap az ikrekbe 6 óra 55 perczkor délután.

1911.

JUNIUS

30 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó	
1	Csütört	Pamfil áld. vt.	Jusztin	5
2	Péntek	Anna Már. sz.	Érazmus	6
3	Szombat	Paula sz. vt. †	Klotild	7 S. 2 nap.
4	Vasárn	A. Pünk. vas.	A. Pünk. vas.	8
5	Hétfő	Pünkösdh.	Pünkösdh.	9
6	Kedd	Norbert pk.	Norbert	10
7	Szerda	Kántorbőjt †	Róbert	11
8	Csütört	Medárd pk.	Medárd	12
9	Péntek	Prim. és F. †	Feliczián	13
10	Szombat	Margit kir.	Margit	14 S N.
11	Vasárn	A1 Sz. Hár. v.	A. Sz. Hár. v.	15
12	Hétfő	Anton na vt.	Antonin	16
13	Kedd	Páduai Antal	Tóbiás	17
14	Szerda	N. Vazul pk.	Vazul	18
15	Csütört	Urnapja	Vid	19
16	Péntek	R. Ferencz	Justina	20
17	Szombat	Rainer hv.	Rainer	21 Sab. B.
18	Vasárn	A2 Márk és M.	A1 Marcz.	22
19	Hétfő	Gyárf. és Prot.	Gyárfás	23
20	Kedd	Szi vér pk.	Szilvér	24
21	Szerda	G. Alajos hv.	Albán	25
22	Csütört	Paulin pk.	Paulina	26
23	Péntek	Jézus sz. szive	Ediltrud	27
24	Szombat	Ker. János	Iván	28 S. S. L.
25	Vasárn	A3 Vilmos	A2 Vilmos	29
26	Hétfő	János és Pál	János és Pál	30
27	Kedd	László kir.	László	1
28	Szerda	Irenaeus p. †	Irenaeus	2
29	Csütört	Péter és Pál	Péter és Pál	3
30	Péntek	Pál ap. eml.	Pál emlék.	4

Holdtölte: 11-én, 10 óra 51 perczkor éjjel.

Utolsó negyed: 19-én, 9 óra 51 percz este.

Ujhold: 26-án, 2 óra 20 perczkor délután.

Első negyed: 3-án, 11 óra 4 percz éjjel.

Naphossza 1-én: 15 óra 39 perez.

Junius hóban a nap 18 perccel nő, aztán 3 p-cel fogy.

22-én a Nap a rákba 8 óra 48 perczkor délelőtt.

1911.

JULIUS

31 nap

Nap		Katholikus	Protestáns	Zsidó	
1	Szombat	Teob. rem.	Teobald	5	Sab. K.
2	<i>Vasárn.</i>	<i>A4 J. sz. v.</i>	<i>A3 S B. A.</i>	6	
3	Hétfő	Jácint vt.	Jácint	7	
4	Kedd	Ulrik pk. vt.	Ulrik	8	
5	Szerda	Zacc. Antal	Ciril és Met.	9	
6	Csüt.	Dominika sz.	Izaiás	10	
7	Péntek	Ciril és Met.	Villibald	11	
8	Szombat	Kilián pk.	Kilian	12	S. K. B.
9	<i>Vasárn.</i>	<i>A5 Ver. sz.</i>	<i>A4 Ciril</i>	13	
10	Hétfő	Rufina	Amália	14	
11	Kedd	Pius p. vt	Placid	15	
12	Szerda	Gualb János	Henrik	16	
13	Csüt.	Anaklet p. vt.	Jenő	17	
14	Péntek	Bonaventura	Bonaventura	18	
15	Szombat	Henrik	Apost. oszl.	19	S. B. P.
16	<i>Vasárn.</i>	<i>A6 Legsz. M.</i>	<i>A5 Rut</i>	20	
17	Hétfő	Elek hv.	Elek	21	
18	Kedd	Arnold pk.	Frigyes	22	
19	Szerda	Paul. Vincze	Rufina	23	
20	Csüt.	Margit sz. vt.	Illés	24	
21	Péntek	Dániel pr.	Dániel	25	
22	Szombat	Mária Magd.	Magdolna	26	S. M. M.
23	<i>Vas.</i>	<i>A7 Apollin.</i>	<i>A6 Apoll.</i>	27	
24	Hétfő	Krisztina sz.	Krisztina	28	
25	Kedd	Jakab ap.	Jakab ap.	29	
26	Szerda	Anna assz.	Anna	1	
27	Csüt.	Pantaleon	Pantaleon	2	
28	Péntek	Incze p. hv.	Incze	3	
29	Szombat	Beatrix vt.	Márta	4	S. D.
30	<i>Vas.</i>	<i>A8 Judit vt.</i>	<i>A7 Judith</i>	5	
31	Hétfő	Lojol. Ignác.	Germán	6	

Első negyed : 3-án, 10 óra 20 percz délelőtt.

Holdtölte: 11., 1 óra 53 perczkor délutár.

Utolsó negyed : 19-én, 6 óra 31 perczkor regg.

Ujhold : 25-én, 9 óra 12 perczkor este.

Naphossza 1-én: 15 óra 54 percz.

Juliusban a nap 54 perczel fogy.

23-án a Nap az oroszlanba 2 óra délután.

1911.

AUGUSZTUS

31 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó
1	Kedd Vasas Péter	Vas. Péter	7
2	Szerda Liguori Alf.	Gusztáv	8
3	Csütört István vt.	Eleázár	9
4	Péntek Domonkos	Domonkos	10
5	Szombat Havi B. A.	Ozvald	11 S. V. 3. P.
6	Vasárn A9 Ur sz. v.	A9 Ur sz. v.	12
7	Hétfő Donát pk. vt.	Kajetán	13
8	Kedd Czirjék szp.	Czirjék	14
9	Szerda Román vért.	Román	15
10	Csütört Lőrincz szp.	Lőrincz	16
11	Péntek Tibor vt.	Tibor	17
12	Szombat Klára vt.	Klára	18 S. E. 4. P.
13	Vasárn A10 Kassz.	A10 Ipoly	19
14	Hétfő Athánázia †	Özséb	20
15	Kedd N.-B.-Asszony	N. B. A.	21
16	Szerda Rókus hv.	Rókus	22
17	Csütört Anasztáz	Liberát	23
18	Péntek Ilona	Ilona	24
19	Szombat Tul. Lajos p.	Szebald	25 S. R. 5. P.
20	Vasárn A11 Istv. kir.	A11 Istv. kir.	26
21	Hétfő Sámuel pr.	Sámuel	27
22	Kedd Timót vt.	Filibert	28
23	Szerda Ben. Fülöp	Farkas	29
24	Csütört Bertalap ap.	Bertalan	30
25	Péntek Lajos kir.	Lajos kir.	1
26	Szombat Zefirin p. vt.	Zefirin	2 Sb. S.6.P.
27	Vasárn A12 K. József	A12 Gebh.	3
28	Hétfő Agoston e. a.	Agoston	4
29	Kedd János lefej.	János fej.	5
30	Szerda L. Róza szüz	Róza	6
31	Csütört Raimund bib.	Rajmund	7

Első negyed : 2-án, 0 óra 30 perckor éjjel.

Holdtölte : 10-én, 3 óra 55 perckor reggel.

Utolsó negyed : 17-én, 1 óra 11 perckor délután.

Ujhold : 24-én, 5 óra 14 perckor reggel.

Első negyed : 31-én, 5 óra 21 perckor délután.

Naphossza 1-én, 14 óra 58 percz.

Augusztusban a nap 1 óra 31 perccel fogy.

23-án a nap a szüz jegyébe 8 óra 44 perckor d. u.

1911. **SZEPTEMBER** 30 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó	
1	Péntek	Farkas pk.	Egyed	8
2	Szombat	Elpid ap.	Jusztusz	9 S. Ki T.
3	Vasárn	A13 Óran. ü.	A13 Hild	10
4	Hétfő	Rozália sz.	Rozália	11
5	Kedd	Viktorin vt.	Herkules	12
6	Szerda	Zakariás pr.	Zakariás	13
7	Csütört	Kassai vtk.	Regina	14
8	Péntek	Kisasz. nap	Korbinián	15
9	Szombat	Gorgon vt.	Gorgon	16 S Ki T.
10	Vasárn	A14 Mária n.	A14 Jodok	17
11	Hétfő	Teodóra	Teodóra	18
12	Kedd	Guidó hv.	Guidó	19
13	Szerda	Amát pk. hv.	Amát	20
14	Csütört	† felmagaszt.	Kereszt felm.	21
15	Péntek	Eutropia özv.	Nikodém	22
16	Szombat	Editha sz.	Euphemia	23 Sb. N. V.
17	Vasárn	A15 Lamb.	A15 Lamb.	24
18	Hétfő	Kup. József	Titus	25
19	Kedd	Január vt.	Január	26
20	Szerda	Kántorbőjt †	Éuszták	27
21	Csütört	Máté ap. ev.	Máté	28
22	Péntek	Móricz vt. †	Móricz	29
23	Szombat	Tekla sz. v. †	Tekla	1 T. R. H.
24	Vasárn	A16 Gellért	A16 Gellért	2
25	Hétfő	Kleofás	Kleofás	3
26	Kedd	Jusztina sz.	Jusztina	4
27	Szerda	Adolf vt.	Koz. és D.	5
28	Csütört	Venczel kir.	Adolf	6
29	Péntek	Mihály főan.	Mihály a.	7
30	Szombat	Jeromos ea.	Jeromos	8 Sab. H.

Holdtölte: 8-án, 4 óra 57 perczkor délután.

Utolsó negyed: 15-én, 6 óra 51 percz este.

Ujhold: 22-én, 3 óra 37 perczkor délután.

Első negyed: 30-án, 12 óra 8 percz délután.

Naphossza 1-én: 13 óra 24 percz.

Szeptember hóban a nap 1 óra és 39 perccel fogy.

23-án a Nap a mérlegbe 11 óra 30 perczkor délután.

1911.

OKTÓBER

31 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó	
1	Vasárn	A17 Rózsaf.	A16 Rem.	9
2	Hétfő	Leodegar pk.	Leodegár	10
3	Kedd	Kandid vt.	Kandid	11
4	Szerda	Ass. Ferencz	Ferencz	12
5	Csütört	Placid vt.	Placid	13
6	Péntek	Bruno hv.	Bruno	14
7	Szombat	Márk p. hv.	Amália	15 S. thor.
8	Vasárn	A18 M. N. A.	A17 Pelag	16
9	Hétfő	Areop. Dénes	Dénes	17
10	Kedd	Borg. Ferencz	Gedeon	18
11	Szerda	Placidia sz.	Placidia	19
12	Csütört	Miksa pk. vt	Miksa	20
13	Péntek	Ede kir. vt.	Kálmán	21
14	Szombat	Kalliszt p. vt.	Kalliszt	22 S. aser.
15	Vasárn	A19 Terézia	A18 Teréz	23
16	Hétfő	Gállusz apát	Gallusz	24
17	Kedd	Hedvig assz.	Hedvig	25
18	Szerda	Lukács ev.	Lukács ev.	26
19	Csütört	Alk. Péter	Lucius	27
20	Péntek	Vendel	Iréne	28
21	Szombat	Hilláron	Orsolya	29 S. Ber.
22	Vasárn	A20 Kordula	A19 Kord.	30
23	Hétfő	Ignác patr.	Kapistrán	1
24	Kedd	Ráfael főangyal	Rafael	2
25	Szerda	Krispin	Krizánt	3
26	Csütört	Dömötör vt.	Dömötör	4
27	Péntek	Sabina	Sabina	5
28	Szombat	Simon és Jud.	Simon és Jud.	6 S. Noákh
29	Vasárn	A21 Narcisz	A20 Narcisz	7
30	Hétfő	Rodr. Alfonz	Kolozs	8
31	Kedd	Lucilla sz. †	Ref. emlék ü.	9

Első negyed : 30-án. 7 óra 41 perckor reggel.

Holdtölte : 8-án 5 óra 11 perckor reggel.

Utolsó negyed : 15-én, 12 óra 46 perckor éjjel

Ujhold : 25-én, 5 óra 9 perckor reggel.

Naphossza 1-én : 11 óra 42 perc.

Októberben a nap 1 óra 39 perccel fogy.

24-én a Nap a bökölybe 2 óra 24 perckor reggel.

1911.

NOVEMBER

30 nap

Nap	Katholikus	Protestáns	Zsidó		
1	<i>Szerda</i>	<i>Mindsz. ünn.</i>	Mindszent	10	
2	Csütört	Halott. eml.	Viktorin	11	
3	Péntek	Pirmin pk.	Pirmin	12	
4	Szombat	Borr. Károly	Károly	13	Sb. Lekh.
5	<i>Vasárn</i>	<i>A22</i> Imre h.	<i>A21</i> Imre	14	
6	Hétfő	Lénárd hv.	Lénárd	15	
7	Kedd	Willibrord	Engelbert	16	
8	Szerda	Gottfried pk.	Gottfried	17	
9	Csütört	Tivadar vt.	Tivadar	18	
10	Péntek	Avel. András	Lutt. Márt.	19	
11	Szombat	Márton pk.	Márton	20	S. Vaj.
12	<i>Vasárn</i>	<i>A23 B. A. olt.</i>	<i>A22</i> Jónás	21	
13	Hétfő	K. Szaniszló	Arkád	22	
14	Kedd	Jozafát pk.	Jukund	23	
15	Szerda	Lipót pk.	Lipót	24	
16	Csütört	Othmár ap.	Odön	25	
17	Péntek	Cs. Gergely	Alfeus	26	
18	Szombat	Odo ap.	Ottó	27	Sb. K.
19	<i>Vasárn</i>	<i>A24</i> Erzsébet	<i>A23</i> Erzsébet	28	
20	Hétfő	Val. Bódog	Emilia	29	
21	Kedd	B. Assz. bem.	B. Assz. bem.	30	
22	Szerda	Cäcilia sz. vt.	Cäcilia	1	
23	Csütört	Kelemen p.	Kelemen	2	
24	Péntek	K. János hv.	Krizogón	3	
25	Szombat	Katalin sz.	Katalin	4	S. Told.
26	<i>Vasárn</i>	<i>A25</i> Szil. ap.	<i>A24</i> Konr.	5	
27	Hétfő	Virgil pk.	Virgil	6	
28	Kedd	Szosztén vt.	Szosztén	7	
29	Szerda	Szturnin pk.	Szturnin	8	
30	Csütört	András ap.	András ap.	9	

Holdtölte : 6-án, 4 óra 48 perckor d. u.

Utolsó negyed : 13-án, 8 óra 19 perckor reggel.

Ujhold : 20-án, 9 óra 49 perckor éjjel.

Első negyed : 29-én, 2 óra 42 perckor éjjel.

Naphossza 1-én : 10 óra.

Novemberben a nap 1 óra 14 perccel fogy.

22-én a nap a nyilasba 11 óra 20 perckor délután.

1911.

DECZEMBER

31 nap

Nap		Katholikus	Protestáns	Zsidó
1	Péntek	Elig pk. hv.	Elig	10
2	Szombat	Bibiana sz.	Bibiana	11 Sab. Vaj.
3	Vasárnap	A1 Advent	A1 Szofon	12
4	Hétfő	Borbála sz.	Borbá'la	13
5	Kedd	Sabbas apát	Szabbas	14
6	Szerda	Miklós püsp.	Miklós	15
7	Csütört	Ambrus pk.	Ambrus	16
8	Péntek	B. Asz. fog.	B. A. fog.	17
9	Szombat	Leokádia sz.	Joakim	18 S. Vajis.
10	Vasárnap	A2 Advent	A2 Judith	19
11	Hétfő	Damaz p. hv.	Damaz	20
12	Kedd	Szyneszt vt.	Szpiridion	21
13	Szerda	Ottília sz.	Lucza	22
14	Csütört	Nikáz pk.	Nikáz	23
15	Péntek	Valerián pk.	Valerián	24
16	Szombat	Albina sz.	Albina	25 S. Vajes.
17	Vasárnap	A3 Advent	A3 Lázár	26
18	Hétfő	Graczián pk.	Graczián	27
19	Kedd	Nemezius vt.	Neméz	28
20	Szerda	Kántorböjt †	Teofil	29
21	Csütört	Tamás ap.	Tamás	30
22	Péntek	Zeno vt. †	Zeno	1
23	Szombat	Viktoria †	Viktoria	2 S. Mikk.
24	Vasárnap	A4 Adv. Ad. E.	A4 Ad. Éva	3
25	Hétfő	N. Karácson	N. Karácson	4
26	Kedd	Istv. 1. vért.	Istv. vértanu	5
27	Szerda	János ev.	János ev.	6
28	Csütört	Aprószentek	Aprószentek	7
29	Péntek	Dávid kir.	Dávid	8
30	Szombat	Anizia vt.	Anizia	9 S. Vajigas
31	Vasárnap	A Sylvester	A Sylvester	10

Holdtölte : 6-án, 3 óra 52 perckor éjjel.

Utolsó negyed : 12-én, 6 óra 46 perckor este.

Ujhold : 20-án, 4 óra 40 perckor délután.

Első negyed : 28-án, 7 óra 47 perckor este.

Tél kezdete 22-én éjfélkor.

Naphossza 1-én : 8 óra 43 percz.

December hóban a nap még 21 perccel fogy és 23-tól

4 perccel nő.

Látogató jegyeken való rövidítések használata.

F/1282

- p. f. (pour féliciter) = szerencse kívánáskor.
 p. c. (pour condeler) = részvét nyilvánításkor.
 p. r. (pour remercier) = megköszönéskor.
 p. f. v. (pour faire visite) = látogatáskor.
 p. r. v. (pour rendre visite) = a látogatás viszonzásakor.
 p. p. c. (pour prendre congé) = bucsu vevéskor.

MÉRTÉKEK ÉS SÚLYOK.

Az új mérték és súlyrendszer.

1876. január 1-től a nyilvános életben kizárólagosan csak az új mértékek és súlyok használatnak. Ez időtől fogva, akik a régi mértéket és súlyt használják, 10–200 K-ig terjedhető pénzbírsággal sújtattak.

Az új mértékrendszer, úgy, mint számrendszerünk, tizedes, mi által az árkiszámítás sokkal könnyebb.

Az alapmérték a következők: 1. a méter, 2. a liter, 3. a gramm, 4. az ár.

Ez alapmértékek többleteit a következő görög számnevek előtétele által fejezzük ki és pedig: *deka* annyit tesz mint 10-szer, *hektó* annyit tesz mint 100-szor, *kiló* annyit tesz mint 1000-szer, *miria* annyit tesz mint 10,000-szer.

A kisebb mennyiség meghatározására a következő számneveket használjuk és pedig: *deci* annyit tesz, mint *tizedrész*, *centi* annyit tesz, mint *századrész*, *mili* annyit tesz mint *ezredrész*.

1 kg. annyi mint 100 dkg.	1 dlit annyi mint 10 clit.
1 kg. „ „ 1000 gr.	1 mt. „ „ 100 cm.
1 htl. „ „ 100 lit.	1 dmt. „ „ 10 cm.
1 lit. „ „ 10 dlit.	1 cm. „ „ 10 mm.

A régi mérték és súly átszámítási táblázat új mértékekre.

I. Hosszmértékek.

Átszámítási tábla: <i>bécsi láb, hüvelyk és vonal méterre.</i>		1 vonal = 2.2 mm.
1 láb = - mtr. 31 cm. 6 mm.	2 vonal = 4.4 mm.	3 vonal = 6.6 mm.
2 láb = - mtr. 63 cm. 2 mm.	4 vonal = 8.8 mm.	5 vonal = 11.0 mm.
3 láb = - mtr. 94 cm. 8 mm.	Átszámítási tábla: <i>bécsi rőfök méterre.</i>	
4 láb = 1 mtr. 26 cm. 4 mm.	1 rőf = - mtr. 77 cm.	2 rőf = 1 mtr. 55 cm.
5 láb = 1 mtr. 58 cm. 0 mm.	3 rőf = 2 mtr. 33 cm.	4 rőf = 3 mtr. 11 cm.
1 hüvely = 2 cm. 6.8 mm.	5 rőf = 3 mtr. 89 cm.	
2 hüvely = 5 cm. 2.7 mm.		
3 hüvely = 7 cm. 9.0 mm.		
4 hüvely = 10 cm. 5.4 mm.		
5 hüvely = 13 cm. 1.7 mm.		

II. Súlyok.

Átszámítási tábla: <i>font kilog rammokra.</i>	Átszámítási tábla: <i>lat deka-grammokra.</i>
1 font = - kgr. 56 dkg. — gr.	1 lat = 1 dkg. 7 ¹ / ₂ gr.
2 font = 1 kgr. 12 dkg. — gr.	2 lat = 3 dkg. 5 gr.
3 font = 1 kgr. 68 dkg. — gr.	3 lat = 5 dkg. 2 ¹ / ₂ gr.
4 font = 2 kgr. 24 dkg. — gr.	4 lat = 7 dkg. — gr.
5 font = 2 kgr. 80 dkg. — gr.	5 lat = 8 dkg. 7 ¹ / ₃ gr.

III. Űrmértékek, folyadékok.

Átszámítási tábla: <i>bécsi pint literre.</i>	Átszámítási tábla: <i>bécsi akó literre és hektólit.</i>
1 pint = 1 lit. 4 dlit. 1 clit.	¹ / ₄ messzely = - lit - dlit. 9 clit.
2 pint = 2 lit. 8 dlit. 2 clit.	¹ / ₂ messzely = - lit. 1 dlit. 8 clit.
3 pint = 4 lit. 2 dlit. 3 clit.	³ / ₄ messzely = - lit. 2 dlit. 7 clit.
4 pint = 5 lit. 6 dlit. 4 clit.	1 messzely = - lit. 3 dlit. 5 clit.
5 pint = 7 lit. 0 dlit. 5 clit.	1 akó = — hlit. 56 liter 6 dliter.
	2 akó = 1 hlit. 13 liter 2 dliter.

IV. Bel- és külföldi útmértékek.

1 angol mf. (1760 Yardes)	1 norvég mf. = 11.30 km.
= 1.61 km.	1 orosz verst (1500 arsin)
1 ausztriai mf = 7.58 km.	= 1.07 km.
1 dán mf. = 7.54 km.	1 svájci óra = 4.81 km.
1 földrajz mf. — 7.42 km.	1 svéd mf. = 10.79 km.
1 francia lieue = 5.55 km.	1 tengeri mérték minden
1 német mf. = 7.50 km.	nemzetnél — 1.75 km.

V. Műszaki mértékek.

Tengeri mérföld = 1814,965 méter, vagyis $\frac{1}{60}$ egyenlitői fok.
 Kilogramm-méter = azaz erő, amely 1 kgr. terhet 1 m. magasra emel.
 Lőerő a gépek végezte 75 kgr. méter munka egy m-percz alatt.
 Villamos munkagépek mérték egysége a Watt, ami körülbelül
 410 kilogramm méternek felel meg. A Watt többszöröse:
 Hektowatt és a Kilowatt.

A világ minden államában levő pénznemek összehasonlító táblázata.

Allamok	Pénzrendszer	Kor. Márka Frank					
		é r t é k					
		K	f	M	Pf	Fr	Ct
Anglia	1 font sterl. à 20 sh. à 12 p.	24	—	20	42	25	22
Ausztria-Magyarorsz.	1 korona à 100 fillér . .	1	—	—	85	1	05
Belgium	1 frank à 100 centimes . .	—	95	—	81	1	—
Brazília, Portugália . .	1 milreis à 1000 reis . . .	5	34	4	54	5	67
Bulgária	1 lew à 100 stokinki . . .	95	—	81	1	—	—
China	1 haikuan tael	3	60	3	—	3	78
Dánia	1 korona 100 öre	1	32	1	12	1	40
Egyiptom, Törökország	1 piast. à 40 para à 3 asper	—	24	—	21	—	25
Eszakamerikai egyes. államok	1 dollár à 100 centis . . .	4	92	4	20	5	20
Finnország	1 markka à 100 penni . . .	—	95	—	81	1	—
Franciaország	1 frank à 100 centimes . . .	—	95	—	81	1	—
Görögország	1 drachma à 100 lepta . . .	—	95	—	81	1	—
Japán	1 yen à 100 sen à 10 rin . .	2	38	2	10	2	50
Mexiko	1 mexikoi dollár	2	40	2	05	2	50
Németország	1 márka à 100 pfennig . . .	1	17	1	—	1	23
Németalföld	1 forint à 100 cents	2	—	1	70	2	10
Norvégia	1 korona à 100 öre	1	32	1	12	1	10
Olaszország	1 lira à 100 centesimi . . .	—	95	—	81	1	—
Oroszország	1 rubel à 100 kopek	2	53	2	16	2	70
Románia	1 lei à 100 bani	—	95	—	81	1	—
Spanyolország	1 pesetas à 100 centimes . .	—	95	—	81	1	—
Svájc	1 frank à 100 centimes . . .	—	95	—	81	1	—
Svédország	1 korona à 100 öre	1	32	1	12	1	40
Szerbia	1 dinár à 100 para	—	95	—	81	1	—

Az aranyérmek az érme paritás szerint, az ezüstérmek a jelenlegi ezüst-árfolyam szerint vannak kiszámítva.

Bélyegilleték.

<i>I. fokozat.</i> Váltókra Lombardelőlegekre			<i>II. fokozat.</i> Okmányokra			<i>III. fokozat.</i> Szerződésekre		
koronáig	K	f	koronáig	K	f	koronáig	K	f
150	—	10	40	—	24	20	—	14
300	—	20	80	—	26	40	—	26
600	—	40	120	—	38	60	—	38
900	—	60	200	—	64	100	—	64
1.200	—	80	400	1	26	200	1	26
1.500	1	—	600	1	88	300	1	88
1.800	1	20	800	2	50	400	2	50
2.100	1	40	1.600	5	—	800	5	—
2.400	1	60	2.400	7	50	1.200	7	50
2.700	1	80	3.200	10	—	1.600	10	—
3.000	2	—	4.000	12	50	2.000	12	50
6.000	4	—	4.800	15	—	2.400	15	—
9.000	6	—	6.400	20	—	3.200	20	—
12.000	8	—	8.000	25	—	4.000	25	—
15.000	10	—	9.600	30	—	4.800	30	—
18.000	12	—	11.200	35	—	5.600	35	—
21.000	14	—	12.800	40	—	6.400	40	—
24.000	16	—	14.400	45	—	7.200	45	—
27.000	18	—	16.000	50	—	8.000	50	—
30.000	20	—	16.800	52	50	8.400	52	—
33.000	22	—						

és így tovább minden 3000 kor.-tól 2 koronával több: a 3000 koronánál csekélyebb maradvány összeg teljesnek lévén tekintendő.

és így tovább minden 800 kor. után 2 kor. 50 fillérvnyi illetéktöbblet fizetendő; 800 koronánál csekélyebb maradványösszeg teljesnek tekintendő.

és így tovább minden 400 kor. után 2 korona 50 fillérvnyi illetéktöbblet fizetendő; 400 kor.-nál csekélyebb maradványösszeg teljesnek tekintendő.

Kivonat a Posta-Tarifából.

Ervényes 1908. év május hótól.

Levél. Bérmentesítési díja: 20 g-ig helyben 6 fillér, máshová 10 fillér; 20—250 g-ig helybe 12 fill., máshová 20 fillér; 250—500 g-ig helybe 18 fill., máshová 30 fillér. A bérmentetlenül feladott levélért a címzett, ha a levél helybe szól, 6 fillérrel, ha máshová szól, 10 fillérrel többet fizet.

A levél kiterjedése a három irányban a 10, 20, illetve 30 cm-t nem haladhatja meg. Hossza 30 cm is lehet, de akkor vastagságban az 5, szélességben a 15 cm-t meg nem haladhatja. Tekercsalaku levél legfeljebb 18 cm vastag és 30 cm hosszú lehet.

Levélben pénzt vagy drágaságot küldeni nem szabad.

Ajánlott levél. Díja a fenti díjon felül a helybe szólóknál 10, az egyébüvé szólóknál 25 fillérrel több és a feladáskor frankójegyben rovandó le.

Express kézbesítendő levélért a feladáskor 30 fillér külön díjat kell fizetni.

Térti vevény díja 25 fillér, a helyi forgalomban 10 fillér.

Utánvétellel 1000 koronáig terhelhető a levél; díja ugyanaz, mint a hasonló rendeltetésű ajánlott levélnek. A beszédett összegből 10 fillér beszédési díj s az utalványozás díja vonatik le.

Nyomtatvány. A feladásnál bérmentesítendő. Díja: 10 g súlyig = 2 fillér, 10—50 g súlyig 3 fill. 50—150 g súlyig = 5 fillér, 150—250 g súlyig = 10 fillér, 250—500 g súlyig 20 fillér, 500—1000 g súlyig = 30 fillér.

Aruminta. Sulya legfeljebb 350 g. Díja, melyet a feladásnál kell fizetni, 50 g-ig 3 fillér, 50—250-ig 10 fillér, 250—250-ig 20 fillér.

Postautalvány. Az utalvány-ürlapot (egy darab ára 2 fillér), vakarás és igazítás nélkül tintával kell

kitölteni. Egy utalvánnyal legfeljebb 1000 K utalványozható. Az utalványozási díjnak megfelelő bélyegeket feladáskor kell az úrlapra felragasztani.

Az utalványozás díja: 20 K-ig = 10 fillér, 20—100 K-ig = 20 fillér, 100—300 K-ig = 40 fillér, 300—600 K-ig = 60 fillér, 600—1000 K-ig = 1 korona.

Express és kifizetési értesítvény (térti vevény) mellett is küldhető.

Távirati utalvánnyal legfeljebb 100 K-át lehet küldeni. A rendes utalványozási díjon felül fizetendő még a táviratozási díj és 30 fillér express-díj. Sürgős távirattal is utalványozható.

Pénzes levél. Sulya legfeljebb 250 g-ig terjedhet, sulyosabb küldeményhez szállítólevél kell.

Pénzes levélboríték 4 fillérért kapható. A pénzes leveleket 5 pecséttel kell lezárni. A kincstár által e célra kiadott pénzes levélborítékban (ára 3 fillér) zárva feladott pénzes levelek 2 pecséttel is lezárhatók. Szállítási díj fejében suly- és értékportót kell fizetni és pedig: Sulyportó á 5 km távolságig 24 fillér, ezentul 48 fillér, Értékportó 100 K-ig = 6 fillér, 600 K-ig = 6 fillér, 600 K-ig = 12 fillér, azonfelül az a) alatti értékportó-tarifa táblázat szerint.

Oly pénzes leveleket, melyekben 1000 K-nál több küldetik, nyitva, azaz ugy is lehet feladni, hogy a behelyezendő pénzt a postahivatal olvassa meg és tegye a borítékba. A nyitva feladott pénzes levelekért az értékportó másfélszerese számíttatik.

Csomag. Sulya 50 kg-ig terjedhet.

A címét magára a göngyöletre kell írni.

Szállítási díj: a) sulyportó s ha érték van nyilvánítva, b) értékportó.

Sulyportó 5 kg-ig terjedő csomagokért 75 km távolságig = 30 fillér, távolabb fekvő helyekre = 60 fillér. Bérmentetlen küldeményekért, ugy a pénzes leveleknél, mint a csomagoknál bezárólag 5 kg-ig 12 fillér pótdíj jár.

Terjedelmes csomagokért a rendes sulyportó másfélszerese jár.

Utánvétel és csomagok. Egy-egy csomag 1000 K-ig terjedhető utánvétellel terhelhető. Az utánvételi összeget fel kell jegyezni a küldemény címére, a szállítólevélre és az utánvételi lapra is.

Dij: a rendes suly és értékportón kívül az utánvételi összeg után 24 K-ig = 12 fillér s azon felül minden további 4 K vagy részeért 2 fillérrel több.

Az Ausztriába szülő küldeményeknél általában belföldi forgalomra érvényes díjak az irányadók.

Különleges táviratok.

- = D = sürgős távirat. Ezért háromszoros díj jár.
- = RP10 = egyszerű válasz fizetve) Szószám nincs
- = RPD20 = sürgős válasz fizetve) korlátozva
- = TC = összeolvasás. Az egyszerű díj $\frac{1}{4}$ része jár.
- = FS = utánküldendő. Az utánküldés díját címzett fizeti.
- = XP = küldönc fizetve. Ezen jelzés belföldön használandó. A küldöncdíj 1 K.
- „Exprés“ külföldre használható jelzés, a küldöncdíjat címzett fizeti.
- = XPT = és = XPP = külföldre használható jelzés. Annyit jelent, mint küldönc fizetve, melynek díját feladó letétlél biztosítja s értesítést kér a küldöncdíj összegéről. XPT jelzéssel távirati értesítést kér, melyért 5 szó díjat, XPP-vel postai értesítést kér, melyért 25 fillért kell fizetni.
- = XPfr... = külföldre használható jelzés. A feladó ismeri a küldöncdíjat s azt megfizeti; ha a fizetett összeg nem elég, a különbözetet címzett fizeti; értesítésre nincs szükség.
- „Postával“ | ha közönséges levélként kell címzett lakó-
- „Poste“ | helyére küldeni a táviratot. Külön díj ezért
- (külföldre) | csak akkor jár, ha az utolsó távirat más országba küldi a táviratot; díja 25 fillér.

- == PR == postán ajánlva, dija 25, illetve 50 fillér.
- == TM... == több című távirat, 1000 szavanként és példányonként (egyet nem számítva) 50 fillér. Sürgős táviratoknál 1 K.
- == PC == vételjelentés táviratilag; 5 szó egyszerű dija.
- == PCD == sürgős vételjelentés távir.; 5 szó sürgős díjai
- == PCP == vételjelentés postán; külön díj 50 fillér.
- == RO == nyitva kézbesítendő
- == MP == saját kezéhez kézbesítendő
- == J == nappal kézbesítendő
- == TR == távirtdán átveendő
- == GP == postán átveendő
- == GPR == postán átveendő, ajánlva; 25 fill. külön díj.

}

Ezekért külön díj nem jár

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1910. október 1-től 1911. május 1-ig.

Zalaegerszeg - Csáktornya.

Zalaegerszegről ind. regg. 4.10	Csáktornyáról ind. d. e. 6.10
Csáktornyára ér. d. e. 7.33	Zalaegerszegré ér. d. e. 9.26
Zalaegerszegről ind. d. e. 11.50	Csáktornyáról indul d. u. 1.10
Csáktornyára ér. d. u. 3.20	Zalaegerszegré ér. d. u. 4.34
Zalaegerszegről indul d. u. 5.54	Csáktornyáról ind. d. u. 4.26
Csáktornyára ér. este 9.33	Zalaegerszegré ér. este 8.21

Zalaegerszeg - Ukk.

Zalaegerszegről ind. reggel 5.50	Ukkról indul reggel 6.21
Ukkra érkezik délelőtt 7.39	Zalaegerszegré ér. d. e. 8.41
Zalaegerszegről indul d. e. 9.36	Ukkról indul délután 3.25
Ukkra érkezik délelőtt 11.32	Zalaegerszegré ér. d. u. 5.44
Zalaegerszegről ind. d. u. 4.53	Ukkról indul este 7.14
Ukkra érkezik este 7.10	Zalaegerszegré ér. este 9.13

Zalaegerszeg - Zalaszentiván

Zalaegerszegről ind. regg. 6.10	Zalaszentivánra ér. este 9.13
Zalaszentivánra ér. d. e. 6.34	Zalaszentivánról ind. regg. 7.39
Zalaegerszegről ind. d. u. 12.09	Zalaegerszegré ér. d. e. 8.14
Zalaszentivánra ér. d. u. 12.38	Zalaszentivánról ind. d. u. 1.45
Zalaegerszegről ind. d. u. 2.33	Zalaegerszegré ér. d. u. 2.12
Zalaszentivánra ér. d. u. 3.01	Zalaszentivánról ind. d. u. 4.11
Zalaegerszegről ind. d. u. 6.33	Zalaegerszegré ér. d. u. 4.42
Zalaszentivánra ér. este 7.00	Zalaszentivánról ind. este 9.50
Zalaegerszegről ind. este 8.42	Zalaegerszegré ér. este 10.25

Zalaegerszeg—Budapest.

Zalaegerszegről ind. regg. 5.50	Zalaegerszegről ind. d. e. 9.36
Budapestre ér. délután 2.10	Budapestre ér. este 6.35

Tapolca—Budapest.

Tapolczáról ind. reggel gyv. 4.20	Tapolczára ér. délben 12.45
Budapestre ér. délelőtt 9.35	Tapolczára ér. este gyv. 8.15
Budapestről ind. reggel szv. 5.50	Tapolczáról indul délután 3.09
„ „ délben gyv. 2.05	Budapestre érkezik este 10.45

Csáktornya—Nagykanizsa.

Csáktornyáról indul éjjel 2.45	Csáktornyára ér. d. u. 3.54
Nagykanizsára ér. éjjel 3.48	Nagykanizsáról indul d. u. 12.03
Csáktornyáról ind. regg. 4.48	Csáktornyára ér. d. u. 12.54
Nagykanizsára ér. regg. 5.41	Nagykanizsáról indul d. u. 6.00
Csáktornyáról ind. d. e. 11.12	Csáktornyára ér. este 8.13
Nagykanizsára ér. d. u. 12.20	Nagykanizsáról indul este 9.55
Csáktornyáról indul d. u. 4.22	Csáktornyára ér. este 10.51
Nagykanizsára ér. d. u. 5.15	Nagykanizsáról indul éjjel 12.21
Csáktornyáról indul este 10.26	Csáktornyára ér. éjjel 1.11
Nagykanizsára ér. este 11.40	Nagykanizsáról indul regg. 4.50
Nagykanizsáról ind. d. u. 2.45	Csáktornyára ér. regg. 6.00

Tapolca—Ukk.

Tapolczáról indul reggel 4.42	Ukkról indul reggel 7.46
Ukkra ér. délelőtt 6.15	Tapolcára ér. d. e. 9.18
Tapolczáról indul délelőtt 9.28	Ukkról indul délelőtt 11.41
Ukkra ér. d. e. 11.02	Tapolcára ér. délután 1.07
Tapolczáról indul d. u. 1.30	Ukkról indul délután 3.30
Ukkra ér. d. u. 2.51	Tapolcára ér. délután 4.53
Tapolcáról indul d. u. 5.11	Ukkról indul este 7.27
Ukkra ér. este 6.41	Tapolcára ér. este 8.54

Türje—Balatonszentgyörgy.

Türjéről indul délelőtt 7.41	B-szentgyörgyről ind. regg. 4.34
B-szentgyörgyre ér. d. e. 10.10	Türjére ér. délelőtt 6.50
Türjéről indul este 7.55	B-szentgyörgyről ind. d. u. 12.55
B-szentgyörgyre ér. este 10.14	Türjére ér. délután 3.43

Tapolca—Keszthely.

Tapolcáról indul reggel 4.20	K-helyről ind. regg. 3.16 és 7.29
Keszthelyre ér. reggel 5.25	Tapolcára ér. „ 4.15 és 8.40
Tapolcáról indul délelőtt 9.40	Keszthelyről indul délután 12.08
Keszthelyre ér. délelőtt 10.47	Tapolcára ér. délután 1.10
Tapolcáról indul délután 1.25	Keszthelyről indul délután 3.58
Keszthelyre ér. délután 2.22	Tapolcára ér. délután 4.58
Tapolcáról indul délután 5.30	Keszthelyről indul este 9.30
Keszthelyre ér. d. u. 6.36	Tapolcára ér. este 10,28

Nagykanizsa—Budapest.

Nagykanizsáról ind. reggel 4.00	Nagykanizsáról indul d. u. 2.12
Budapestre érkezik d. e. 9.10	Budapestre érke. este 9.05
Nagykanizsáról indul regg. 5.55	Nagykanizsáról ind. d. u. 5.25
Budapestre érke. délelőtt 10.15	Budapestre érke. este 9.55
Nagykanizsáról indul d. e. 9.20	Nagykanizsáról ind. éjjel 12.45
Budapestre érke. délután 4.45	Budapestre érke. d. e. 7.20

Keszthely Balatonszentgyörgy.

Keszthelyről indul éjjel 12.59	B-szentgyörgyről ind. éjjel 2.47
B-szentgyörgyre érke. éjjel 1.25	Keszthelyre érke. éjjel 3.11
Keszthelyről indul reggel 3.58	B-szentgyörgyről ind. regg. 6.43
B-Szentgyörgyre érke. d. e. 4.24	Keszthelyre érke. regg. 7.09
Keszthelyről indul d. e. 9.50	B-szentgyörgyről ind. d. e. 11.24
B-szentgyörgyre érke. d. e. 10.16	Keszthelyre érke. d. e. 11.50
Keszthelyről indul d. e. 11.57	B-szentgyörgyről ind. d. u. 1.10
B-szentgyörgyre érke. d. u. 12.21	Keszthelyre érke. d. u. 1.34
Keszthelyről indul d. u. 2.29	B-szentgyörgyről ind. d. u. 3.20
B-szentgyörgyre érke. d. u. 2.55	Keszthelyre érke. d. u. 3.46
Keszthelyről indul délután 5.04	B-szentgyörgyről ind. d. u. 6.13
B-szentgyörgyre érke. d. u. 5.30	Keszthelyre érke. d. u. 6.39
Keszthelyről indul délután 6.54	B-szentgyörgyről ind. este 9.00
B-szentgyörgyre érke. este 7.18	Keszthelyre érke. este 9.24
Keszthelyről indul este 10.49	B-szentgyörgyről ind. éjjel 11.55
B-szentgyörgyre érke. éjjel 11.15	Keszthelyre érke. éjjel 12.21

BÉRKOCSI-DIJSZABÁLY**Nagykanizsán.**

Egy egész napra reggel 7 órától kezdve esti 7 óráig azaz 12 órára	14 K — f.
Fél napra azaz 6 órai időtartamra	7 „ — „
Az első negyed órára	1 „ — „
Egy fél órára	1 „ 20 „
Háromnegyed órára	1 „ 60 „
Egy egész órára	2 „ — „
Minden következő negyed órára	„ 60 „

Egy kétfogatu bérkocsiba a kocsis négynél több személyt vinni nem tartozik.

Minden megkezdett negyedóra 15 percnak vétetik.

A bérkocsi igénybevételének időpontját a vendég és bérkocsis közösen állapítják meg.

II. Utszakasz díjak :

Bérkocsi a vaspálya udvaráig vagy onnan vissza 1.60 K.
 A kocsi belsejében el nem helyezhető podgyász-darabért egyenkint — — — — — 20 fillér.
 A kocsi belsejében 25 kilogrammnál súlyosabb podgyászdarabot elhelyezni nem szabad.

A VI. és VII. kerületben vagy a városon kívül eső helyekre.

A VI. és VII. kerületbe oda és vissza egy negyed órai várakozással — — — — — 2 K.
 Somogysszentmiklóstra oda és vissza egy negyed órai várakozással — — — — — 2.60 K.
 Tárházakhoz, sörgyárhoz, Patria pótkávégyárhoz oda és vissza 1.20 K, negyedórai várakozással 2 K.
 Sáneczba és Lazsnakba oda és vissza egy negyed órai várakozással — — — — — 2 K.
 Palinba oda és vissza egy negyedóra várással 2.60 K.

III. Alkalmi fuvarokért az I—VII. kerületben :

Színházba, táncmulatságba oda és vissza — 2 K.
 Esketésre és keresztelésre a templomba, temetésre a temetőbe oda és vissza — — — — — 2 K.
 Szabadhegyre, Szentgyörgyvára és Kisbagolára oda és vissza egy negyedórai várakozással — 2 K.
 Látóhegyre, Nagybagolára oda és vissza negyedórai várakozással — — — — — 3 K.
 Förhénczre és Cserfőre oda és vissza egy negyedórai várakozással — — — — — 4 K.
 Ha a vendég az utszakaszra bérelt kocsival az utját megszakítja és a kocsist negyedórán túl várakoztatja, tartozik a kocsist az illető mulasztásért negyedóránként 40 fillérrel kárpótolni.
 A bérkocsi a viteldíjat előre is követelheti.

Kivonat a zalaegerszegi bérkocsi-árszabályzatból.

A városból a vasuti állomásra és vissza podgyász vitellel együtt — — — — — 1.60 K

Társaskocsiknál 25 kg podgyászszal, személyenkint 40 fillér. Ezen meghatározott súlyu podgyászon felül való vitel esetén a többlet után kg-ként 2 fill. A fentiekén kívül 1—5 kg-ig egy órai várakozással együtt oda és vissza kilométerenkint 80 fillér.

5—10 kilométerig 2 órai várakozással oda és vissza kilométerenkint — — — — — 60 fill.

10—15 kilométerig 3 órai várakozással oda és vissza kilométerenkint — — — — — 60 fill.

15 kilométernél hosszabb utra 4 órai várakozással oda és vissza kilométerenkint — — — 40 fill.

Ettől eltérő esetben a várakozási időre nézve külön egyezkedésnek van helye.

Vadászati és halászati tilalmi időszakok.

Vadászat.

Az általános vadászati tilalom tart február 1-től augusztus 15-ig. Tilos a vadászat:

a) szarvas-bikákra október 15-től, dämuvad-bikára november 15-től július 1-ig; b) szarvasra, dämvadra és öztehénre febr. 1-től okt. 15-ig; c) özbakra jan. 15-től ápr. 1-ig; d) zergékre nov. 15-től jul. 1-éig; e) a fajdkakasra jun. 1 től márc. 1-ig; jércékre pedig minden időben; f) minden más madárra február 1-től aug. végeig, azon megjegyzéssel, hogy a fönt kitett időszakok alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivételvén ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást ép a vad tenyésztése céljából szedetik.

A madarak közül kivételt képeznek a vándor- és vizimadarak; de ahol utóbbiak keltenek, a párosodás és keltés időszaka alatt a tilalom reájuk is kiterjed, továbbá tiltott időszakban is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra és kacsákra, vad és

szelid galambokra, seregélyre, keselyüre, sasra, sólyomra, kányára, vércsére, a héja és ölyv minden nemére, valamint a nagy suholyra s végül a hollóra, szarkára, varjakra és verebekre is.

	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Auguszt.	Szeptemb.	Októher	Novemb.	Decemb.					
× = kimelési idő																	
<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td>×</td><td>×</td><td>×</td><td>×</td><td>×</td></tr></table>	×	×	×	×	×												
×	×	×	×	×													
Világos = vadász-idő																	
Altalán. vad. tilalom								×									
Dámvad-bika . . .	×	×	×	×	×	×	×				×	×					
Szarvas-bika . . .	×	×	×	×	×	×	×				×	×					
Szarvas,dámv.özteh.	×	×	×	×	×	×	×	×	×								
Zerge												×					
Ózbak	×																
Nyul				×	×	×	×	×									
Fajdkakas	×							×	×			×					
Fajdtyuk (jércék) .										×							
Fácán és tuzok . .								×	×								
Császármadár . . .	×							×	×			×					
Fogoly																	
Fürj								×									
Vadréce																	
Erdei szalonka . .	×	×						×			×	×					
Sár-szalonka . . .	×	×	×		×						×	×					
Eneklő madár . . .	×	×															

Halászat.

Április 1-től június 15-ig tilalom alá esik! Fajtók (Tok, *Acipenser schypa*), Fogas-Süllő (*Lucioperca sandra*), Kecsege (*Acipenser ruthenus*), Kősüllő (Tótsüllő, *Lucioperca volgensis*), Márna (*Barbus fluviatilis*), Söreg (*Acipenser stellatus*), Szintok (*Acipenser glaber*), Tetemestok (Szűkhal, *Acipenser Güldenstädtii*), Viza (*Acipenser huso*).

Április 1-től július 18-ig: Ponty (Potyka, Pozsár, *Cyprinus carpio*).

Szeptember 15-től január 31-ig: Lazac (*Salmo salar*), Pisztráng (*Salar Ausonii*).

Március 1-től április 30-ig! Lepényhal (Pérhal, *Thymallus vexillifer*).

Márc. 1-től május 31-ig: Galóca (*Salmo hucho*).

	Január	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Auguszt	Szeptemb.	Október	Novemb.	Decemb.
×	= tiltott idő											
×	×	×	×	×	×							
Világos	= halászati idő											
Fajtók				×	×	×						
Fogas süllő				×	×	×						
Kecsege				×	×	×						
Kősüllő				×	×	×						
Márna				×	×	×						
Sőreg				×	×	×						
Szintok				×	×	×						
Tetemes tok				×	×	×						
Viza				×	×	×						
Ponty				×	×	×	×					
Lazac	×	×							×	×	×	×
Pisztráng	×	×							×	×	×	×
Lepényhal			×	×							×	×
Galóca			×	×	×							×

A rákot április 1-től május 15-ig tilos fogni.

Oly rákokat, melyek a szemtől a kiegyenesedett fark végéig mérve nyolc centiméternél kisebbek, vissza kell bocsátani a vízbe.

Zalavármegyei országos vásárok.

- Alsódomboru márc. 19., máj. 16., jul. 13., dec. 9.
 Alsólendva jan. 25., böjt közép hetében csütörtök,
 husvét előtt nagycsütört., Szt.-Háromság vasárnap
 utáni hétfőn, jul. 28, aug. 28. okt. 28, Katalin nap-
 ján és karácsony előtti csüt.
- Bagonya máj. 19, szept. 4.
 Baksa máj. 4, szept. 14.
 Balatonfüred jan. 14, ápr. 15, jul. 11, szept. 11.
 Bánokszentgyörgy ápr. 24, jun. 24, aug. 3, nov. 29.
 Bántornya = Turnischa Husvét utáni 2-ik hétfő, Pün-
 kösd el. csütört., Antal, N.-B.-Asszony el. csütört.,
 Kisasszony ut. nap, fekete hét csütört., okt. 4, szt.
 György és szt. Mihály.
- Becsehely márc. 19, máj. 11, szept. 11, okt. 13.
 Bellatine jan. 20, febr. 21, ápr. 25, jun. 27, jul. 15,
 nov. 5.
 Bottornya jun. 9, szept. 19. utáni hétfőn.
 Csabrendek pünkösöd előtti csüt., csonka csüt., Lőrinc
 napja előtti csüt.
- Csáktornya febr. 3, virágvasárn. utáni hétfő, jun. 30,
 aug. 5, okt. 15. előtti hétfőn, nov. 25.
 Cserföld = Cserencsócz szent kereszt nap.
 Cesztreg jan. 19, máj. 19, aug. 25, okt. 31.
 Deklezsín jun. 18, aug. 21.
 Drávaegyház Szt. Lőrinc nap.
 Drávavásárhely márc. 10, jun. 15, őrangyal nap után
 hétfőn és dec. 13.
 Galambok febr. 16 és aug. 2. előtti hétfőn.
 Gyulakeszi ápr. 24, jun. 4, szept. 8 és 29, nov. 11.
 Hetés husvét utáni kedden, áld. csüt. előtti szerdán,
 jul. 27.
- Kapolcs máj. 10. okt. 28.
 Káptalantóti márc. 19.
 Kapornak (Nagy-) Jézus nevenapja, Fehér vasárnap,
 Szt. Háromságvasárnap, Boldogasszony és Mindsz.
 után hétfőn.

- Karmacs máj. 3 és nov. 1. utáni kedden.
 Kerkaszentmiklós febr. 15, ápr. 23, jun. 10, aug. 6.
 utáni keddi napon.
 Keszthely jan. 6, husvét után csütörtök, Urnap után
 csüt, aug. 6. ut. és szept. 21. s Szentmárton után
 csütörtökön.
 Kotor márc. 9, jun. 27, szept. 30, nov. 30, továbbá
 május 3. és szeptember 14-ét követő vasárnap, bucsu-
 vásárok.
 Köveskál husvét után kedden, áld. csütört. ut. nap,
 Lajos nap után hétfőn.
 Kővágóórs aug. 17, nov. 5.
 Légrád márc. 12, Szentháromság napját követő hét-
 főn, aug. 24, nov. 2, dec. 13.
 Lendvavásárhely = Dobronak Urnap után hétfőn,
 jul. 25.
 Lenti febr. 22, ápr. 10, dec. 6.
 Lesenczetomaj minden év május 1-ét követő hétfőn
 és júniusban a Medárd napot követő szerdán orsz.
 állatvásár
 Letenye febr. 24, jun. 2, jul. 29, aug. 25, okt. 6 és
 dec. 25-ét megelőző keddi napon.
 Monoszló ápr. 11—15, szept. 4—9.
 Murahely = Deklezsín június 18, aug. 21.
 Muraszerdahely máj. 1, jun. 26, aug. 19, okt. 26.
 Muravid ápr. 25 után hétfőn és október 18.
 Nagykanizsa febr. 2, husvét, pünköst, aug. 15, okt.
 15, dec. 8. előtt hétfőn.
 Nemeshetés husvét u. kedd, áld. csüt. előtt szerdán
 július 27.
 Nemessándorháza jan. 25, március 9.
 Németszentmiklós ápr. 15, jul. 5, okt. 25.
 Nóva, Gergely, György, Sárk. Boldogassz. el. hétf.
 N.-Boldogassz., Mihály el. és Karácsony el. hétf.
 Pacsa aug. 18-án és Mátyás el. csütörtök, ápr. jun.
 okt. és dec. első csüt. állatvásár.
 Perlak hush. kedd. pünk. után és Jakab nap ut. kedd.
 Pölöske jul. 25, szept. 1.

Söjtör márc. első csüt., május első hétfőn, aug. első csüt. és okt. első hétfőn csak állatvásár, ha ünnep a legközelebbi hétköznap.

Stridóvár márc. 19, jun. 22, szept. 30, dec. 11.

Sümege bőjt közepe utáni kedden, Aldozió csüt. előtti kedden, Sarl. Boldogasszony napján, Bertalan, Dömötör és Erzsébet napja.

Szántó Pünkösdi és Illés utáni kedden.

Szentantalfa február első hetének, Antalnap hetének és nov. ut. hetének szerdáján.

Szentbékka Gy.-B.-A. után hétfőn.

Szentgrót febr. 3, márc. 12, Husvét el. szerda, jun. 24, jul. 13, szept. 1, nov. 12, karács. el. szerda.

Szentgyörgyvölgy febr. 19, ápr. 12, jun. 8, aug. 10.

Szentilona, máj. 22, szept. 29.

Szentkereszt máj. 3, szept. 14.

Szentlászló április 22, május 29, június 27.

Szepetk márc. első hétfőjén, decemb. hó Luca napja előtti hétfőn.

Tapolca országos állatvásár: március és május első keddi napjain, országos kirakódó és állatvásár aug. első keddjén és október 3-dik keddjén.

Tihany márc. 21, október 21.

Tótszentmárton jun. 13, nov. 11.

Türje február 24, ápr. 24, jul. 25, szept. 29.

Zalaapáti márc. 24, pünkösdi el. szerda, őrangy. után napon, október 31,

Zalabér Szt.-Gergely el., N.-B.-Assz. utáni és advent második vasárnapja utáni kedden.

Zalaegerszeg febr. 14, Virágvas., Szt.-György utáni hétfőn, Pünkösdi ut. keddi, jul. 22. előtt, szept. 8, okt. 28. utáni hétfőn, továbbá nov. 30, dec. 28.

Zalalövő ápr. 1, máj. 13, aug. 29, nov. 5.

Zalavár febr. 24, jul. 26.

II. RÉSZ.

CZIMTÁR.

Róm. kath. Egyház.

A) A szombathelyi egyházmegyének Zalavármegye területére eső része.

Püspökség székhelye : Szombathely.

Megyés püspök : István Vilmos dr. hittudor v.b.t.t.
Székesegyházi káptalan : *Nagyprépost* : Illés Ferenc, B. Sz. Mária hegyéről cz. apát, püspöki szentszék h. elnöke, székesegyházi főesperes. — *Olvásó kanonok* : Horváth István, püspöki helynök, egyházmegyei főtanfelügyelő, Tisza melletti keői cz. prépost. — *Éneklő kanonok* : Vidos Lajos, öszentsége tb. káplánja, almádi cz. pát. — *Orkanonok* : Bertalanffy Gyula, okrai cz. prépost. — *Pápóci perjel* : Tulok József, zalaegerszegi főesperes, szentszéki ülnök. — *Alsólendvai főesperes* : Tóth József dr. szentszéki ülnök.

A plébániák névsora :

Zalaegerszegi főesperesség : Főesperes : Tulok József, cz. apátkanonok. — Kerületi esperes : Legáth Kálmán, cz. apátplébános. — Plébániák : 1. Alsó-Bagód : Plb. : Fábrián Gábor. 2. Bonczófölde : Borsody János. 3. Zala-Háshágy : Farkas Sándor. 4. Salomvár : Huszár Mihály, segédlelkész : Mezgár József. 5. Söjtör : Pajthy Elek. 6. Zalaegerszeg : Legáth Kálmán. Segédlelkészek : Geiszlinger Béla és Virág Ferencz. Hitoktató : Zimits József. Hittanár : Kun Vilmos. 7. Zalaszentgyörgy : Tiborc Lajos.

Novai kerület : Esperes : Tornyos Gábor. Segédesperes : Gráczer János. Plébániák : 1. Lenti : Tóth Sándor, segédlelkész : Kiss Jenő. 2. Millei : Gráczer János. 3. Nagy-Lengyel : Keresztury József. 4. Nova :

Tornyos Gábor. 5. Páka : Major Gyula plb. Szabó Imre segédlelkész. 6. Puszta-Magyaród : Schmidt István. 7. Zalatárnok : Szilner József.

2. *Alsólendvai főesperesség* : Főesperes : Tóth József kanonok. Ker. esp : Strausz Flórián. Plebániák : Alsólendva : plb. Strausz Flórián. Segédlelkészek : Gosztolya László és Szele Alajos. 2. Bagonya : Plb. Bassa Iván. 3. Bellatincz : pl. Zrinyi Károly. Segédlelkészek : Csácsics József és Kiss Kálmán. 4. Cserföld (Cserencsóc) pl. Vugrincsic Boldizsár. S. lelkész : Horváth József. 5. Csesztreg : plb. Sztojanovics Jenő, s. lelkész : Sütő Ferencz. 6. Lendvavásárhely (Dobronak) plb. Volper Pál, s. lelkész : Bódiss István. 7. Rédicz : Särger Ferencz. 8. Szentgyörgyvölgy pl. Berger Ignác, s. lelkész : Szép Ferencz. 9. Bántornya (Turnischa) pl. Szalay László, s. lelkész : Horváth Lőrincz.

Letenyei kerület : Ker. esperes : Tóth János. Plebániák : 1. Bánokszentgyörgy : plb. Desits Géza, s. lelkész Baráth Ferencz. 2. Felsőszemenye : Erkinger István. 3. Kerkaszentmiklós : Plb. Gaál István. 4. Letenye : plb. Tóth János. Segédlelkészek : Meláncsek Ferencz és Virágh Miklós. 5. Szécsisziget : Plb. Iker István. 6. Szepetnek : Berkovics József. Segédlelkész : Novák Dezső. 7. Tótszentmárton : Plb. Kadija Imre.

B) A veszprémi egyházmegye zalamegyei része :

Püspökség székhelye : Veszprém.

Püspök : Dr. hornburgi Hornig Károly báró, valóságos belső titkos tanácsos, a magyar királyné O felségének udvari kancellárja, hittudor, a Vaskorona-rend I. oszt. s a Lipót-rend nagykeresztjének tulajdonosa.

Székesegyházi káptalan : *Nagyprépost* : Jánosi Ágost, dulmi vál. püspök, püspöki helynök. — *Olvasó kanonok* : Dr. Fejérvári József, pápai praelatus, vásárhelyi apát. — *Örkanonok* : Néger Ágoston, apostoli főjegyző és pápai praelatus, kerci apát.

— *Székesegyházi főesperes és hantai prépost*: Krá-
nitz Kálmán, felszentelt püspök, egyházmegyei főtan-
felügyelő. — *Zalai főesperes*: Dr. Rada István csöpőfői
prépost, pápai praelatus. — *Somogyi főesperes*: Kauzli
Dezső, bulcsi apát. — *Pápai főesperes*: Peller Pál,
bélakuti apát. — *Segesdi főesperes*: Dr. Molnár Dé-
nes körtvélyesi apát. — *Mesterkanonokok*: Ádám
János, hévvizi apát. Dr. Simon György, pápai ka-
marás, borchi apát, oldalkanonok, Reiner Gyula ercsi
apát. — *Tiszteletbeli kanonokok* Zalamegyében: Aczél
József nyug. gyulakeszii plébános, Szeheñfai Király
Elek felsőhahóti esperes plébános.

A plébániák névsora.

1. Székesegyházi főesperesség: Főesperes: Krá-
nitz Kálmán. — 1. Füredi esperesi kerület. Esperes:
Vurglich Ágost. — Aszófő: Plbh.: Schädl Arnulf.
Szt. Benedekrendi. Balatonfüred (Füredőtelep). Ellátja
a tihanyi szt. Benedekrendi konvent. — Felsőörs:
Plb. Vurglich Ágost prépost, s. lelkész Kánovich
László. Paloznak: Plb. Czigány Pál. Tihany: Plb.
Bozmanszky Gyárfás. Szt. Benedekrendi. Vászoly:
Pl. Fábián János.

2. Monostorapáti esp. kerület: Esperes: Paulics
János. Alesperes Kéry Gyula. — Plebániák: 1. Ba-
latoncsicsó: Pl. Kasza Vilmos, s. lelkész: Unger Fe-
rencz. 2. Kővágóörs: Pl. Tóth Ráfael. 3. Monostor-
apáti: Pl. Horváth János. 4. Szentbékállá: Pl. Kéry
Gyula. 5. Taliándörögd: Pl. Tapolczai Pál. 6. Zala-
petend: Pl. Paulics János. slelk. Stefel Alajos.

3. Tapolczai esp. kerület. Esperes: Bognár Ká-
roly. — Plebániák: 1. Badacsonytomaj. Pl. Horváth
József. 2. Gyulakeszi. Pl. Rimanóczy Endre, slelk.
Serák József. 3. Káptalantóti. Pl. Bognár Károly, sl.
Simon Gyula. 4. Lesenczetomaj. Pl. Magyar István
sl. Debreczeni Gyula. 5. Nemesördemicz. Pl. Papp
Imre. 6. Nemesvita Pl. Kelemen Géza 7. Tapolcza.
Pl. Ley József prépost, sl. Domnanich Sándor okl.

hittanár és Felkl Győző. 8. Zalahaláp. Pl. hely. Toltala Lajos.

II. Zalai főesperesség. Főesperes : Dr. Rada István. Keszthelyi esperesi kerület. Esperes : Fekete Gergely. Plebániák : 1. Alsópáhok. Pl. Vida József. 2. Karmacs. Pl. Joó Miklós. 3. Keszthely. Pl. Dunst Ferencz apát, sl. Dombay Sándor és Blasutigh Sándor. 4. Nemesbük. Pl. Szukits Vandel. 5. Rezi. Pl. Havassy József. 6. Sármellék. Pl. Vida János okl. hittanár. 7. Szentgyörgyvár. Pl. Szijj Alajos. 8. Zalaszentantó. Pl. Hajba Mihály, sl. Tánczos Kálmán. 9. Alsózsíd. Pl. Fekete Gergely.

Zalaszentgróti kerület. Esperes : Osadinszky György. Plebániák : 1. Kisgörbő. Pl. Tamási István, sl. Túske József. 2. Pakod. Pl. Séllyei Imre. 3. Tekenye. Pl. Velebits Lajos. 4. Túrje. Pl. Peér Leó prem. r., sl. Cicer Aincet. 5. Zalabér. Pl. Osadinszky György. 6. Zalakoppány. Pl. Novák Domokos. 7. Zalaszentgrót. Pl. Schneller Jenő, sl. Kreutzer Ferencz. 8. Zalaszentlászló. Pl. Kintli György.

Kiskomáromi esperesi kerület. Esperes : Juk József. Plebániák : 1. Galambok. Pl. Juk József. 2. Kiskomárom. Pl. Méhes Kálmán, szentszéki ülnök, sl. Rieffling Alajos. 3. Nagyrada. Plh. Gyürkis Anaklet, Szent Benedekrendi. 4. Orosztony. Pl. Mühlstein Lajos. 5. Zalamerenye. Pl. Strausz Antal okl. hittanár, sl. Bándy Ferencz. 6. Zalaszabar. Pl. Humor János. 7. Zalavár. Plh. Ross Mór, szent Benedekrendi.

Kanizsai esperesi kerület. Esperes : Szehénfai Király Elek c. kanonok. 1. Gelse. Pl. Kreuzer Dezső, sl. Bösze Jenő. 2. Hahót. Pl. Szehénfai Király Elek c. kanonok. 3. Homokkomárom. Plh. Suppauer Gáspár sz. fer. r. 4. Murakeresztur. Pl. Rosos István apát, sl. Gutheil Jenő. 5. Nagybakónak. Pl. Müller Károly. 6. Nagykanizsa. Plh. Börzsey Tódor sz. fer. r. 7. Nagyrécse. Pl. Knezevich József. 8. Zalaszentbalázs. Pl. Kiss István okl. hittanár, sl. Krisch Emil.

Pacsai esperesi kerület. Esperes : Illés István apát,

H. esperes Vass Ferencz. Plb. 1. Dióskál. Pl. Koller Imre. 2. Kehida. Pl. Vass Ferencz. 3. Nemesrádó. Pl. Herzog Mihály. 4. Pacsa. Pl. Illés István apát, sl. Vincze Pál. 5. Szentpéterur. Pl. Naup Márton. 6. Zalaapáti. Plh. Zanathy Félix, szent Benedekrendi, sl. Horváth Károly, szent Benedekrendi. 7. Zalacsány Pl. Gosztonyi László. 8. Zalaszentmihály Pl. Szarka Antal.

Kapornaki esperesi kerület. Esperes : Szüts Móricz, alesperes Vajda János Plb. 1. Bezeréd Pl. Jankovich Ferencz 2. Bucsuszentlászló. Pl. Czónár Czesztin sz. Frr. 3. Csatár. Pl. Mészáros Flóris, sl. Koronczay István. 4. Csácsbozsok. Pl. Mesterházy Imre, szent Benedekrendi. 5. Nagykapornak. Pl. Szüts Móricz. 6. Nemesapáti. Pl. Vajda János. 7. Szepetk. Pl. Szabó József ifj. 8. Zalaszentiván. Pl. Györe János

Pápai főesperesség. Főesperes : Péller Pál Sümegi esperesi kerület Esperes : Andalits Lajos, tb. esperes Szanyi Ferencz. Plb. 1. Csabrendek, pl. Plachner László, sl. Perényi Lajos. 2. Gógánfa, pl. Huszár Gyula. 3. Káptalanfa, pl. Sándli Ferencz 4. Zalamihályfa, pl. Gergyesi Ferencz. 5. Nyirád, pl. Andalits Lajos. 6. Sümeg, pl. Németh János, szentszéki ülnök, okl. hittanár; sl. Horváth Mihály és Kiss György okl. hittanár. 7. Sümegcsehi. pl. Szanyi Ferencz, sl. Czigány Gyula. Ukk. Pl. Dr. Ott Mihály. 9. Zalagyömörő, pl. Hankó András. 10. Zalaszegvár, pl. Holub János, sl. Jüngling Zoltán.

C) A zágrábi főegyházmegyének Zalamegye területére eső része :

Az érsekség székhelye : Zágráb.

Érsek : Posilović György dr. I. Archidiaconatus Bexim. — Főesperes : Hangi János, kanonok, pápai kamarás. Disetrietus insulanus campestris.

a) Esperes : Peczek György cz. kanonok. Plébániák : 1. Belicza : Pl. Berk Felix, Plh. Baranasits György. 2. Ligetvár : Pl. Mestrics Gábor. 3. Alsó-

domboru : Pl. Czimermann Ferencz. 4. Muracsány : Pl. Kengyelics János. 5. Dékánfalva : Pl. Ehrenreich Ferdinand. 6. Kotor : Plh. Lajtmann György. 7. Légrád : Pl. Fábián Gyula. 8. Bottornya : Pl. Mork István. 9. 10. Tüskeszentgyörgy : Pl. Peczek György, cz. kanonok. 11. Muraszentmária : Pl. Czirkvencsics Ede. 12. Kiszabadka : Pl. Imrey Ferencz. 13. Muravid : Pl. Golub János.

b) Districtus insulanus montanus.

Esperes : Kecskés Ferencz,

Plébániák : 1. Csáktornya : Pl. Rozman Róbert szt.-fer.-rendi. 2. Viziszentgyörgy : Pl. Jurak Zvojnimir. 3. Miksavár : Pl. Schadl István. 4. Felsőmihályfalva : Pl. Gáspárlin Mihály. 5. Drávavásárhely : Pl. Filipits Lajos. 6. Drávaszentmárton : Pl. Kecskés Ferencz. 7, Szelencze : Pl. Kraljics Valentin. 8, Stridóvár : Pl. Ivko János. 9. Murasiklós : Pl. Kotter Márton.

Zalamegye területén levő szerzet házak.

I. Szent Benedek rend.

A) Szent Adorján vértanuról nevezett zalavári szent-benedek rendü Apátság.

Székhelye : Zalaapáti.

Kroller Miksa apát, pannonhalmi szentszéki tanácsos. Fleischmann Jenő perjel, a zalavári országos levéltár őre és olvasója. Bemják Ottó alperjel, a zalaapáti rendház házgondnoka, a zalavári országos levéltár hites tagja. Horváth Róbert nyugalmazott okl. főgimn. tanár, a zalavári országos levéltár hites tagja. Récsei Farkas zalaapáti lelkész, könyvtáros, a zalavári országos levéltár hites tagja és levéltárosa. Dr. Kardos Czelesztin, az apátsági javak kormányzója, esztergályi hitelemző, a zalavári országos levéltár hites tagja. Mesterházi Imre lelkész, lakik Csácsban. Gyürkis Anaklét lelkész, lakik Nagyradán. Ross Mór lelkész, lakik Zalaváron.

B) Szent Ányos püspökről nevezett tihanyi szent-benedek rendü apatság.

Székhelye : Tihany.

Halbik Cziprián apát, pannonhalmi és veszprémi szentszéki tanácsos. Németh Vilmos perjel, nyug. gimn. igazgató. Dr. Vurdics Ignác alperjel, pannonhalmi szentszéki tanácsos. Lingl Valerián fürdőigazgató, lakik Balatonfüreden. László Boldizsár, nyugalmazott lelkész, Bozmánszky Gyárfás lelkész, lakik Aszófőn.

II. A fehér és kiváltságolt csorna-premontrei kanonokrend

A) *Keszthely*: Házfőnök és gimn. igazgató: Berkes Ottó. — Tanárok: Gergye Ipoly, Gótz Mihály dr., Gönczi Ede, Láng Emil, Lakatos Vincze dr., Matics Döme, Molnár Szaniszló, Papp László dr., Tibolt Akos, Vargha István.

B) *Türje*: Házfőnök: Hajdu János okl. gimn. tanár. Plébános h. Peér Leó okl. gimn. hittanár.

III. A kegyestanítórend.

Nagykanizsa: Házfőnök és gimn. igazgató: Horváth György. — Tanárok: Balogh Sándor, Divényi Gyula, Eberhardt Béla, Hársing István, Incze István, Kováts Antal, Lukács József, Mátyás József, Mészáros József, Sáfrány Károly, Tökés Lajos.

IV. Jézustársaságiak nagykapornaki társháza.

Házfőnök és jószágkormányzó: Jost Péter atya. — Tagjai: Groeger Vilmos és Fellhoffer József atyák.

V. Szent-Ferencz rendiek.

Nagykanizsa: Quardián: Zsika Gentilis, pléb. helyettes: Börzsey Tódor, Tormássy Bonaventura, Kiss Arisztid, Benedek Paschal, Kraxner Capistrán, Jámbor András és Dolezsál Bartholomaeus atyák.

Bucuszentlászló: Házfönök plb. h.: Brucker Coelestin, Déri Egyed. Tallay Ferdinánd házi káplán Dénesfán és Suppauer Gáspár plébános h. Homokomáromban.

Sümeg: Házfönök Pulyai Lambert és Horváth Domonkos atya.

VI. A Paulai szent Vinczéről nevezett irgalmas nővérek.

Tapolcza: Fönöknő Sági Florentina. Szakolczay Klotild, Laznovszky Katalin, Boncz Gizella, Stampf Amália és Szikora Candida nővérek (leányneveléssel foglalkoznak).

Keszthely: Fönöknő: Pareco Eugenia. Fincke Leopoldina, Girst Alba, Görög Erzsébet, Jahrman Luitgard, Kyeck Corona, Kőszeghy Antónia, Kremmer Maura, Kulcs Coleta, Marton Viktória, Nagy Emma, Nagy Stella, Poppel Cherubina, Sárdi Liberata, Stein Olga, Taschner Virginia, Tenke Narcissa, Wagner Felicia, Wicha Jozefa, Wiszolajszky Fides nővérek (leányneveléssel foglalkoznak).

Nagykanizsa: Fönöknő: Bentel Mária. Nővérek: Varga Margit, Factor Emerika, Rizner Klára, Briska Crescencia, Matyasics Anna, Morvai Gizella, Wagner Zsuzsánna, Trskán Albina, Kosér Dorottya, Kéklekner Cytha, Gottek Ágnes, Donschek Teréz. (betegápolással foglalkoznak).

Zalaapáti: Fönöknő: Berkessy Victoria. Nővérek: Tonhauser Ida, Parraghi Vincéntia, Pinviczki Mária (leányneveléssel foglalkoznak).

VII. A Megváltóról nevezett nővérek.

Nagykapornak : Főnöknő Bauer Agatha. Nővérek Kastner Szerafin, Kurczy Margit, Kocsis Palladia. (leányneveléssel foglalkoznak).

VIII. A szent Keresztről nevezett irgalmas nővérek.

Belatincz : Főnöknő Dietmayer Alojsia. Nővérek Mayer Laeticia, Reiter Szidonia, Linhardt Teréz (leányneveléssel foglalkoznak).

IX. Az isteni szeretetről nevezett nővérek.

Légrád : Főnöknő Prokesch Aurelia és 6 nővér.

Ágostai ev. egyház.

Püspök : Gyurátz Ferencz főrendiházi tag. Székhelye : Pápa. — Felügyelő : vései Véssey Sándor nagybirtokos Szőcsényben.

A dunántuli ág. hitv. egyházkerület körébe tartozó zalamegyei egyházközségek :

I. A kemenesaljai egyházmegyéből.

Alsólendva : Lelkész : Teke Dénes. — Felügyelő : Petrik Gyula ügyvéd.

Pusztaszentlászló : Lelkész : Szabó Lajos. — Felügyelő : Grunner Károly földbirtokos Pötrétén.

Zalaegerszeg : Lelkész : Király Mátyás. — Felügyelő : Odor Géza kir. pénzügyigazgató. Kántor : Szalay Sámuel áll. tanító.

Zalaistvánd : Lelkész : Vértesi Sándor. — Felügyelő : Ferenczy Győző urad. intéző Pakodon.

II. A veszprémi egyházmegyéből.

Zalagalsa : Lelkész : Mód Aladár. — Felügyelő : László Dezső Rigácson.

III. A somogyi egyházmegyéből.

Légrád : Lelkész : Boros György. — Felügyelő : Kobilitz Elek dr. kir. táblai tanácsjegyző Pécssett.

Nagykanizsa: Lelkész: Hütter Lajos. — Felügyelő: Nagykanizsán.

Szepetnek: Lelkész: — Felügyelő: Györffy János ügyvéd Nagykanizsán.

IV. A zalai egyházmegyéből.

Alsó-Felsődörgicse: Lelkész: Nyirő Károly. — Felügyelő:

Kapolcs: Lelkész: Magyar Miklós esperes. — Felügyelő:

Kövágóörs: Lelkész: Novák Elek h. lelkész. — Felügyelő: Berzsényi Gyula Keszthelyen.

Szentantalfa: Lelkész: Nagy Lajos. — Felügyelő:

Református egyház.

Egyházkerületi tisztviselők: Főgondnok: Tisza István gróf v. b. t. t. főrendiházi tag, lakik Geszt és Budapest (VIII. ker. Városligeti-fasor 3. sz.)

Püspök: Antal Gábor dr. főrendiházi tag, Ferencz-József-rend nagykeresztese. Lakása Komárom. Főjegyzők: Németh István theol. akad. tanár, Pápa (egyházi) és Molnár Béla (világi), a Ferencz-József-rend lovagja, Székesfehérvár. Aljegyzők: Thury Etele theol. tanár, Pápa és Segesdy Ferencz járásbíró Balatonfüred. Kerületi ügyész: Szabó György, Komárom. Kerületi számvevők: Bakó Imre (egyházi) V. Hidvég és Galamb József dr. (világi), Pápa. Ker. és főiskolai pénztári ügyész: Barthalos István, Pápa. Ker. és főiskolai pénztáros: Kemenczky Lajos Pápa. Ellenőr: Dalmady Géza, Pápa. Levéltáros: Németh István. Püsk. titkár. Fazekas Mihály.

Az egyházmegye lelkészei zalavármegye területén.

Alsóörs: Szücs József. Balatonarács: Olé Sándor. Balatonfüred: Segesdy Miklós esperes. Hely.: Balogh Imre. Balatonhenye: Raksányi Károly H.

Szombathy István. Balatonszöllős : Barthalos Móricz. Balatonkövesd : Szücs Károly. Balatonudvari : Tán-
czos Gyula. Barabásszeg : h. lelkész Fejes Gábor. Felsőörs : Cseh Sándor. Köveskál : Váczy Dezső. Kerkanémetfalu : Horváth Endre. Monoszló : Szent-
mihályi József. Nemespécsel : Nagy Benő. Szent-
antalfa : Ráczkevy Béla. Szentgyörgyvölgye : Antal
Dénes. Tihany : Bende Gyula. Zánka Hetessy Zsigmond.

IX. izraelita községkerület.

Ide tartoznak Zala és Somogyvármegyéknek, az 1868. évi egyetemes gyűlésen alkotott szabályzatok szerint szervezett izraelita hitközségei.

A községkerület székhelye : Nagykanizsa.

Elnök : gelsei és beliscsei báró Gutmann Vilmos. Elnökhelyettes : Kunfy Adolf (Kaposvár). Pénztá-
ros : Rothschild Samu. Birósági elnök : Rapoch Gyula. Birósági elnökhelyettes : Grünhut Henrik. Jegyző :
Dr. Neumann Ede. Titkár : Barta Lajos.

Községkerületi képviselők : Dr. Wollák Adolf, Alsólendva. Weisz Béla, Bellatinc. Lőb Ignác, Csab-
rendek. Schwarz Jakab, Wollák Rezső, Csáktornya. Simon Adolf, Kapolcs. Dr. Büchler Sándor, Dr. Neu-
mark Béla, Keszthely. Idb. Marton Samu, Kővágóörs. Gelsei és beliscsei Gutmann Vilmos, Grünhut Henrik,
Dr. Neumann Ede, Rapoch Gyula, Rothschild Samu, Nagykanizsa. Korein Lipót, Pacsa. Dr. Fischer Ignác,
Sümeg. Dr. Fischer Gyula, Frisch László, Tapolca. Boschán Gyula, Dr. Graner Adolf, Rosenberg Zsig-
mond, Zalaegerszeg. Justus Izidor, Zalalövő. Dr. Mis-
ner Antal, Zalaszentgrót.

Zalavármegye területén működő rabbik és rab^zihelyettesek.

Rudolfer Antal rabbi, Alsólendva. — Pollák Dávid r. Balatonfüred. — Neumann Miksa r. Belatinc.

Winkler Sándor dr. rabbi, Csabrendek. — Schwarz Jakab r., Csáktornya. — Deutsch József r., Hahót. Weisz Mór r., Kapolcs. — Büchler Sándor dr. főrabbi, Keszthely. — Kövágóörs, üresedésben. — Schönfeld Mózes r., Zalamihályfa. — Neumann Ede dr. főrabbi, Nagykanizsa. — Duneitz Alfréd, rabbihelyettes, Pacsa. — Sümeg, üresedésben. — Schönwald Károly dr. r., Tapolca. — Engelsmann Izrael főrabbi, Zalaegerszeg. — Bender Adolf r., Zalalövő. — Hirtenstein Adolf rabbihelyettes, Zalaszentgrót.

A nagykanizsai izraelita hitközség.

A hitközség elnöke: gelsei és beliscsei báró Gutmann Vilmos. *Szakosztályi elnökök:* Grünhut Henrik, Dr. Rothschild Jakab, Dr. Rothschild Samu, Löwy Adolf, Sommer Sándor és Dr. Schwarz Adolf.

Elöljárósági tagok: Berger Adolf, Bettlheim Győző, Blau Lajos, Dénes Lajos, Ebenspanger Leó, Ujnépi Elek Lipót, Fischer Ignác, Halphen Mór, Heltai József, Lustig Győző, Dr. Ollop Mór, Ötvös Emil, Pollák Ede, Pollák József, Rapoch Gyula, Reichenfeld Ede, Rosenberg Richárd, Rosenfeld József, Rothschild Zsigmond, Scherz Richárd, Schwarz Gusztáv, Stern Sándor, Strém Vilmos, Szommer Náthán, Dr. Weisz Lajos, Weiser József és Zerkowitz Lajos.

Lelkészi hivatal: Dr. Neumann Ede főrabbi. —

Templomi énekkar: Kartschmaroff Leó főkántor, Goldmann Samu kántor, Eckstein Mór karnagy, Pásztor Miksa orgonista és 12 tagból álló vegyes kar. —

Előimádkozók: Pollák Imre és Weisz Salamon. —

Titkári hivatal: Barta Lajos hitközségi titkár, Goldmann Samu jótékony egyletek titkára, Berger Lipót pénztáros, Ollop Lajos irnok.

A zalaegerszegi izraelita hitközség.

Elnök: Boschán Gyula ügyvéd. *Alelnök:* Büchler Jakab. *Titkár:* Adler Lázár.

Tagok: Dr. Berger Béla, Balassa Benő, Berger Miksa, Breisach Sámuel, Deutsch Ferenc, Eisner József, Fischer László, Fischer Pál, Fuchs Samu, Dr. Fürst Béla, Fürst Sándor, Fürst Samu, Garai Lipót, Grosz Győző, Dr. Gráner Adolf, Gráner Géza, Heinrich Vilmos, Dr. Halász Miksa, ifj. Horvát Jenő, Dr. Jámbor Márton ügyész, László Ferenc, Löwenstein Jakab, Mondschein Samu pénztárnok, Pfeiffer Henrik ellenőr, Dr. Rosenthal Jenő, Reisinger Rudolf, Rosenberg Zsigmond, Schütz Sándor, Sommer Sándor, Weisz Armin.

Zalavármegye országgyűlési képviselői.

1. Alsólendvai kerületben: *Fuss Nándor* (n. munkapárti).
2. Csáktornyai kerületben: *Dr. Hajós Ferencz* (n. munkapárti).
3. Keszthelyi kerületben: *Rakovszky Béla* (nép-párti).
4. Letenyei kerületben: alsódomboni *Dr. Zalán Gyula* (n. munkapárti).
5. Nagykanizsai kerületben: *Bosnyák Géza* (48-as független).
6. Tapolczai kerületben: *Dr. Darányi Ignác* (67-es pártonkivüli).
7. Zalabaksai kerületben: *Dr. Hajós Kálmán* (n. munkapárti).
8. Zalaegerszegi kerületben: *Gróf Battyány Pál* (48-as független).
9. Zalaszentgróti kerületben: *Eitner Zsigmond* (48-as független).

Gróf BATTHYÁNY PÁL
országgyűlési képviselő.

EITNER ZSIGMOND
országgy. képviselő

BOSNYÁK GÉZA
országgy. képviselő

M. kir. csendőrség.

VI. sz. csendőrkerületi parancsnokság székhelye: Székesfehérvár. Zala megye területén a csendőrörsök száma 40, 207 gyalogcsendőrrel. A kerületben átlag egy csendőrre 27.67 □ km. és 1779 lakós esik. Az egész VI. csendőrkerületben van: 3 törzstiszt, 31 fő-tiszt, 71 gyalog j. őrmester, 219 gyalog őrsvezető, 1127 gyalog csendőr, 1 pótszárny, 8 szárny, 18 szakasz, 69 járás és 278 őrs. A kerület területe: 40.510.43 □ km. Körlete kiterjed: Fejér, Sopron, Moson, Baranya, Vas, Somogy, Zala, Győr, Veszprém és Tolna megyékre.

Kerületi parancsnok: Várady Ede alezredes. (Parancsnoki minőségben tartósan vezényelve a nagyváradi csendőrtovábbképző és altiszti iskolához). *Ideigl. par.:* csikszentimrei Csató Ferenc alezredes. *Par. helyettes:* Rónay Béla őrnagy. *Másod törzstiszti teendőkkel megbízva:* Szányi Árpád őrnagy. *Segéd-tiszt:* Nádpataky Ágoston főhadnagy. *Számvivő:* Balogh Ernő. *Hadbíró:* dr. Dalmai Géza honvédszázados hadbíró.

6-ik szárny Zalaegerszegen: Szárnyparancsnok Szij Géza százados, szárnyszámvivő Ometsz Gyula törzsőrmester, szárnysegédmunkás Németh József őrmester.

I. Szakasz Zalaegerszegen: Szakaszparancsnok Safáry László főhadnagy. Csendőrörsök: 1. *Zalaegerszeg (8) Varga István I. járőrmester. 2. Söjtör (5) Könye Gábor c. őrmester. 3. Kemendollár (5) Fenyvesy Mihály c. őrm. 4. Zalalövő (5) Farkas Ferencz I. őrsv. 5. *Alsólendva (5) Németh Albert j. őrm. 6. Csesztreg (5) Sári Mihály őrsv. 7. Belatincz (5) Fábrián Péter c. őrm. 8. Lendvavásárhely (5) Németh István c. őrm. 9. *Nova (5) Fábos Mihály j. őrmester. 10. Páka (5) Gollner Lajos c. őrm. 11. Nagylengyel

Zárójelben levő számok az egyes őrsöknél levő legénység számát jelzi. *Járőrmesteri állomás.

(5): Kovács János őrsv. 12. *Pacsa (5): Horváth Sámuel jörm. 13. Bucsuszentlászló (5): Bolevác János c. őrm. 14. Orosztony (4): Hertelendy Lajos c. őrm.

II-dik szakasz Nagykanizsán. Szakaszparancsnok: Fonyó László hadnagy. — Csendőrőrsök. 1. *Nagykanizsa (6): Bernschütz József jörm. 2. Kiskomárom (5): Lukácsi András c. őrm. 3. Gelte (5): Vinczen N. c. őrm. 4. *Csáktornya (6): Harsányi Gergely jörm. 5. Stridóvár (5): Máté Sándor c. őrm. 6. Muraszterdahely (5): Galló István c. őrm. 7. Miksavár (4): Böcs János I. őrm. 8. *Perlak (5): Sámson László jörm. 9. Alsódomboru (5): Orbán András c. őrm. 10. Dékánfalva (4): Horváth Lajos I. c. őrm. 11. *Letenye (6). 12. Dobri (5) Kiss János c. őrm. 13. Bánokszentgyörgy (5): Szabó Imre őrsv.

III-dik szakasz Keszthelyen. Szakaszparancsnok Földvárszky Pál hadnagy. — Csendőrőrsök. 1. *Keszthely (8): Takács Antal jörm. 2. Zalasántó (5): Gelencsér Pál c. őrm. 3. Sármellék (5): Braton József őrm. 4. *Zalaszentgrót (5): Kovács Sándor jörm. 5. Zalacsány (5): Kiss Lukács őrm. 6. *Sümege (6): Vlasits János jörm. 7. Nyirád (5): Cseh János c. őrm. 8. *Tapolcza (5): Kiss József jörm. 9. Kővágóórs (5): Filák Ferencz őrm. 10. Badacsonytomaj (5): Németh István jörm. 13. Akali (5): Vass Ferencz c. őrmester. Fürdőkülönítmények vannak Hévízen és Balatonfüred fürdőn.

KATONASÁG.

1. Zalaegerszeg:

A pápai m. kir. 7. honvédhuszárezred 2. osztálya.

Osztályparancsnokság: Spaits Sándor őrnagy.

Századparancsnokok: Batthyány Béla gróf, Batthyány Tamás gróf és Kemény Elemér br. századosok. *Az osztályhoz beosztott százados:* Bárczay András. *Főhadnagyok:* Mező Kálmán és Buttykay Béla. *Hadnagyok:*

Fodor Jenő, Csenkey Géza, Horváth Jonő. *Orvos* :
Halmi Jenő dr. *Allatorvos* : Adamik István.

2. Nagykanizsa :

A) *Cs. és kir. Ferdinánd nevét viselő 48. gyalogezred.* (Ezred székhelye *Sopron* : ezredtörzs, 3. és 4. zászlóalj. Ezredparancsnok : Podhoránszky Jenő ezredes. *Sarajevo* : 1. zászlóalj. Zászlóaljparancsnok : Perner Ferenc őrnagy.)

Nagykanizsa : 2. zászlóalj. Zászlóaljparancsnok : Ebner Manó őrnagy. 48. gyalogezred zászlóalj keret parancsnoksága, parancsnok : Ullmann Károly őrnagy. 48. hadkiegészítő kerület parancsnokság, parancsnok : Mikula Antal őrnagy.

Tisztek : *Őrnagyok* : Ullmann Károly, Ebner Manó, Nikula Antal. *Századosok* : Hammerschmidt József, Verébelyi Marzsó Tibor, Gottmann Emil, Adamička Jaroslav, Lenz Rezső, Schöfl Rezső. *Főhadnagyok* : Steiner Ottó, Jasny Armin, Jacquemot Miksa, Bellosics Lipót, Karl Nándor, Tontsch Róbert, Sokal Gyula, Leonhardt János, Kahlen Erich, Schwarz Károly. *Hadnagyok* : Kapenberger Norbert, Simenszky Elemér. *Zászlósok* : Major Rezső, Dubsky Adolf, Luksič Lukács. *Katonatorvos* : Dr. Zuzák Hugó, ezredorvos. *Kezelő tiszt* : Brandmayr János, hadnagy-kezelőtiszt.

B) *A nagykanizsai 20. honvéd gyalogezred parancsnokság.*

Ezredparancsnok , ezredsegéd-tiszt Darvas Lajos főhadnagy, törzstiszt Wozáry László alezredes, lőtörzstiszt Erőssy Oszkár őrnagy, ezred élelmezőtiszt Schwarcz Jenő hadnagy, ezredorvos főnök dr. Karcsay Sándor ezredorvos, ezred gazdasági tiszt Székely Zoltán százados gazdasági tiszt.

I. Tábori zászlóalj : Parancsnok Hazslinszky Krull Emil őrnagy, segédtiszt Hertelendy Béla főhadnagy,

gazdászati tiszt Palaskáry Péter hadnagy, 64. npfk. j. nyilv. tiszt Hoffelder Sándor százados.

II. Táborig zászlóaljtorzs: Parancsnok Biffel Ferencz őrnagy, segéd tiszt Komlósi Gyula hadnagy, gazdászati tiszt Soós András főhadnagy, 65. npfk. j. nyilv. tiszt Schubert Ferencz százados.

1-ső század. Parancsnok Szóts János százados, Csorba István főhadnagy, Schranz János hadnagy, Banovits Elek zászlós.

2-ik század. Parancsnok Gröbér László főhadnagy, Világhi László hadnagy, Kankovszky Lajos zászlós.

3-ik század. Parancsnok Bobest Mátyás százados, Farkas Sándor főhadnagy, Angyal Nándor hadnagy, Lipter Jenő hadnagy.

4-ik század. Parancsnok Léderer Miksa százados, Ebenspanger Andor főhadnagy, Schneider István hadnagy, Imrey Ferencz zászlós.

5-ik század. Parancsnok Dingha Sándor százados, Miklósi Aladár főhadnagy, Brunner Mihály hadnagy, Kenedy Pál zászlós.

6-ik század. Parancsnok Lauschmann Jenő százados, Endrődy Leó főhadnagy, Iliás Jenő hadnagy, Matolcsy Elek hadnagy, Kintis Andor zászlós.

7-ik század. Parancsnok Treiber Kálmán százados, Kogutovics Lajos hadnagy, Sonegger Ottó hadnagy, Zsilinszky Sándor zászlós.

8-ik század. Parancsnok Gabsovits Kornél főhadnagy, Egert Adorján hadnagy, Szikora Oszkár hadnagy, Vadászy István zászlós.

Pótzászlóalj keret: Kieg. parancsnok Princz Ferencz alezredes. 1-ső kieg. tiszt Pály János százados, 2-ik kieg. tiszt Weinhard Tibor főhadnagy.

3. Keszthely:

A m. kir. pécsi 8-ik huszárezred.

1. Alsómalatinai Malatinszky István alezredes, osztályparancsnok. 2. Éder Rezső százados (különle-

ges alk. beosztva). 3. Vásony Béla, százados 4. századparancsnok. 4. Latkóczy Rezső százados, 5. századparancsnok. 5. Péch-ujfalusi Péchy Sándor százados, 6. századparancsnok. 6. Jeszenszky József főhadnagy, 4-ik század. 7. Grössinger Sándor főhadnagy, 6-ik század. 8. Deesy-H. Géza főhadnagy 5-ik század. 9. Róth Károly hadnagy, 4-ik század. 10. Bertóti Berthóly István hadnagy, 4-ik század. 11. Lukáts Károly hadnagy, 6-ik század. 12. Farkas Gyula hadnagy, 5-ik század. 13. Dr. Illés Ignác törzsorvos 14 Zilahi Károly állatorvos. 15 Kis Arnold főhadnagy, gazdasági tiszt. 16. Kemény Károly gazdasági tiszthelyettes.

4. Csáktornya :

A „II. Miklós, oroszok czárja“ nevét viselő cs. és kir. 5-dik dzsidas ezred. *Osztályparancsnok* : Krajnai Karapanca Miklós alezredes. II. század. Goliat Viktor százados, Kovacević Imre hadnagy, Balassa Imre zászlós. III. század. Lovag Arlov Rudolf százados, Müller Károly főhadnagy, Tase Ferenc, Hobjác Viktor és Marsano Vilmos hadnagyok.

Közigazgatási bizottság.

Elnök : főispán.

Megyei tisztoviselők : Árvay Lajos alispán, Kolbenschlag Béla főjegyző, Thassy Kristóf t. főügyész, Trstyánszky Odön árvaszéki elnök, Thassy Gábor dr. t. főorvos.

Allami közegek : Ódor Géza kir. pénzügyigazgató, dr. Ruzicska Kálmán tanfelügyelő, Goszleth Béla kir. főmérnök, Szász Gerő dr. kir. ügyész, Sárközy Viktor közigazd. előadó, Mayer Ottó törv. főállatorvos.

Választott tagok. Barcza László, Batthyány Pál gróf, Batthyányi József gróf, Bogyay Máté, Bosnyák Géza, Csertán Károly, Eitner Zsigmond, Koller István, Tripammer Gyula, Vizlendvay Sándor.

Zalavármegye tiszti-, segéd- és kezelő-személyzete.

Főispán :

Főispáni titkár :

I. Központ :

Alispán : Árvay Lajos. Főjegyző : Kolbenschlag Béla. Vármegyei I. oszt. aljegyző : Bödy Zoltán. Vármegyei II. oszt. aljegyzők : Czobor Mátyás és Bubics Tivadar. III. oszt. aljegyző : Polgár Ferencz. Közigazg. gyakornokok : Cséry Bálint, Balogh András, Gózony István és Gyömöre István. Tiszti Főügyész : Thassy Kristóf. Tiszti főorvos : Thassy Gábor dr. Levéltárnok : Fitos Márton. Törvh. m. kir. főállatorvos : Mayer Ottó. M. kir. állatorvos gyakorn. : Kiss Aladár.

Megyei árvaszéknél : Elnök : Trstyánszky Odön. Helyettes elnök : Zarka Zsigmond dr.

Árvaszéki ülnökök : Málits József, Csák Károly dr., Csesznyák Odön, Kadák Pál dr., Ellmann Odön, Ábrahám Ernő dr., Hann János és Fangler Béla. Vm. II. oszt. aljegyző : Briglevics Károly dr. III. oszt. aljegyzők : Szeliánszky Nándor és Kádár Sándor. Ideigl. aljegyző : Hódy Lehel Pál.

Segéd- és kezelő-személyzet : Közig. kiadó Kozáry Lajos, iktató Nagy Antal, irattárnok Horváth István, árvaszéki kiadó Hutter Ferencz, iktató Pucher Károly, irattárnok Paizs Kázmér. — Irnokok : Bakonyi Vilmos, Viosz Miklós, Pitz Ferencz, Füzik Ernő, Krizmanich József, Schleninger Manó, Jeney Mihály, Erdős Gyula, Farkas József, Ángyán János, Grubits Antal, Rajky György, Hartmann Károly és Gondy István. — Rendszeresített díjnokok : Rédey László, Grünfeld Izidor és Péntek Lajos. — Könyvmdász : Szabó György, segédkönyvmdász Kajtár Ferencz.

II. Külső tisztviselők :

Alsólendvai járás (székhely Alsólendva). Főszolgabíró Székely Emil, szolgabíró Szilágyi Dezső,

járásorvos Józsa Fábián, tb. megyei főorvos. Irnok Csohohei Gergely, utbiztos Fülöp József, számvevő Schmidt Ignác, állatorvos Horváth Károly.

Balatonfüredi járás. Főszolgabíró Langer István, szolgabíró Kiss Dezső dr., orvos Holczer József dr., irnok Fazekas Vilmos, utbiztos Vargha János, állatorvos Sefer Vilmos.

Csáktornyai járás. Főszolgabíró Szalmay József, szolgabíró Huszár Pál dr., irnok Szirk Frigyes, orvos Kovácsics Ferencz, utbiztos Ács János, számvevő Lippich István, állatorvos Viasz Nándor.

Keszthelyi járás. Főszolgabíró Takách Imre, szolgabíró Farkas Kálmán, orvos Hanny Ödön tb. megyei főorvos, irnok Kovács I. Bálint, utbiztos Szombath József, számvevő Tóth János, állatorvos Lázár Izidor.

Letenyei járás. Főszolgabíró Bogyay György, szolgabíró Vizkeleti Árpád dr., orvos Marton Imre, irnok Lesnyák János, utbiztos Hofer Mihály, számvevő Valde Dezső, állatorvos Fodor Vilmos.

Nagykanizsai járás. Főszolgabíró Viosz Ferenc, szolgabíró Dienes Sándor, irnok ....., orvos Mayer Ferencz dr., utbiztos Bodiczky Lajos, számvevő Svastics Elemér, állatorvos Fürst Sándor.

Novai járás. Főszolgabíró Mayer István, szolgabíró Paál Viktor, orvos Székely József dr., irnok Tury Pál, utbiztos Molnár László, számvevő Kovács Ferencz, állatorvos Strém Ödön.

Pacsai járás. Főszolgabíró Pálffy László, szolgabíró Koller István dr., orvos Fodor Gyula dr., irnok Bukovich Árpád, utbiztos Brand János, számvevő Záborszky Géza, állatorvos Lacher József.

Perlaki járás. Főszolgabíró Sághevár Jenő dr., szolgabíró Skublics Gábor dr., orvos Böhm Sidney tb. m. főorvos, irnok Rehák Miklós, utbiztos Korpics János, számvevő Karczag Béla, állatorvos Lange Kelemen.

Sümegei járás. Főszolgabíró: .....
szolgabíró: Farkas István, tb. szolgabíró: lovag Ahs-
bahs Sándor, orvos Lukonich Gábor tb. m. főorvos,
írnok Gaál István, utbiztos Betlehem Vendel, szám-
vevő Hartl István, állatorvos Kazár Manó.

Tapolczai járás. Főszolgabíró Karácson Kál-
mán, szolgabíró Botka András, orvos Deák Jenő dr.,
írnok Pollák Emil, utbiztos Acs György, számvevő
Vörös György, állatorvos Székely János.

Zalaegerszegi járás. Főszolgabíró Thassy Lajos,
szolgabíró Skublics Ödön dr., orvos Halász Miksa
dr., írnok Kullmann Gyula, utbiztos Sebestyén Antal,
számvevő Csupor Lajos, állatorvos Polgár Arnold.

Zalaszentgróti járás. Főszolgabíró Malatinszky
Lajos, szolgabíró Gájássy Lajos, orvos Misner Antal
dr., írnok Vérth József, utbiztos Németh János, szám-
vevő Okolicsányi Rezső, állatorvos Viasz József.

Zalavármegye tiszti-, segéd- és kezelő- személyzetének nyugdíjintézete.

Elnök: Árvay Lajos alispán. Tagjai: Kolben-
schlag Béla főjegyző. Thassy Kristóf t. főügyész.
Farkas József, Königmayer János, Nagy László, Szi-
gethy Elemér dr., Udvardy Ignác, Bódy Zoltán,
Thassy Lajos, Trsztyánszky Ödön, Zarka Zsig-
mond dr.

Zalamegyei községi és körjegyzők.

Alsólendvai járás:

Alsólendva: Községi jegyző: Grassanovich Ottó.

Alsólendvavidéki körj.: *Alsólendva,* körjegyző:
Hadrovics Elek. (Bánuta, Csentevölgy, Lendvahidvég,
Lendvahosszufalu, Petesháza, Völgyifalu.)

A dőlt betűvel nyomott helynevek a körjegyzői székhelyek. A zárójel között levő községek nevei a körjegyzőségekhez tartozó községek nevei.

Bagonya : kj. Vlasits Géza. (Bakónak, Filócz, Orszentvid, Zalaivánd.)

Bántornya : körj. Vlasits József. (Lendvaerdő, Lendvaszentjózsef, Kislippa.)

Belatincz : kj. Besnyák Lajos. (Adorjánfalva, Murasziget, Muramelencze.)

Cserföld : kj. Grásánovits Antal. (Alsóbeszterce, Felsőbeszterce, Középbeszterce, Tüskeszér, Zsizsekszer)

Csesztreg : kj. Rác István, (Alsószenterzsébet, Kerkakutas, Kerkanémetfalva, Kerkapéntekfalva, Kerkaufalu, Pusztaszentpéter, Ramocsa.)

Lendvavásárhely : kj. Varga Ferencz. (Bödeháza, Gáborjáháza, Göntérháza, Szentistvánlak, Kámaháza, Kebeleszentmárton, Radamos, Zsitkócz.)

Murabaráti : kj. Kovács János. (Murahely, Hársliget, Lendvarózsavölgy.)

Rédics : kj. Paller Jenő. (Belsőárd, Lendvadedes, Külsőárd, Szijártóháza, Zalaszombatfa.)

Resznek : kj. Kulcsár Miklós. (Baglad, Lendvajakabfa.)

Szentgyörgyvölgy : kj. (Magyarföld, Felsőszenterzsébet, Márokföld, Nemesnép, Szécsiszentlászló.)

Zalabaksa : kj. Koller Nándor. (Kerkabarabás, Czup, Kálóczfa, Pórszombat, Kozmadombja.)

Zalagyertyános : kj. Polczér Imre. (Alsólakos, Felsőlakos, Murarév, Kapcza, Kót.)

Zorkóháza : kj. Feisz László. (Lendvanyires, Kispalina, Nagypalina.)

Balatonfüredi járás :

Alsódörgicse : kj. Papp Aladár. (Akali, Felsődörgicse, Kisdörgicse.)

Aszófő : kj. Cséry Zoltán. (Örvényes, Balatonudvari, Tihany.)

Balatonfüred nk. közs. jző : Lohner Ferencz.

Csopak : kj. Somogyi Dezső. (Balatonarács, Balatonkövesd, Palóznak.)

Felsőörs : kj. Molnár Ferencz. (Alsóörs, Lovas.)
Nemespécsely : kj. Cséry Mór. (Balatonszöllős,
 Nagypécsely, Vázsolý.)

Szentantalfa : kj. Németh Ignác, (Óbudavár,
 Tegyón, Zánka, Balatoncsicsó, Szentjakabfa.)

Csáktornyai járás :

Belicza : kj. Matkovics Lajos. (Muragárdony.)

Bottornya : kj. Larnszak István. (Alsóferencfalva,
 Muraszilvagy.)

Csáktornya : Közs. jegyző : Dénes Béla, adóügyi
 jegyző : Kummert Sándor.

Csáktornyavidéki körj. : *Csáktornya* : kj. Plichta
 Béla. (Drávaszentiván, Drávaszentmihály, Felsőpusztafa,
 Felsővidafalva, Jánosfalva, Nyirvölgy, Százkő, Szent-
 ilona, Zalaujvár.)

Drávacsány : kj. Szabolics Rezső. (Cseresnyés,
 Drávamogyoród, Miksavár.)

Drávanagyfalu : kj. Simon István. (Drávaóhid,
 Edeskut, Tótfalu, Zrinyifalva.)

Drávavásárhely : közs. jegyző Marinovics Fer.

Felsőmihályfa : kj. Friedl Gyula. (Delejes, Felső-
 domboru, Farkashegy, Hétvezér, Károlyszeg, Király-
 lak, Mártonhalom. Zalabárdos.)

Murasiklós : kj. Kollarics Imre. (Bányavár, Felső-
 királyfalva, Kristóffalva, Muraszentkereszt, Zsidény.)

Muraszentmárton : kj. Dobsa Kálmán. (Békásd,
 Tündérlak, Szentmargithegy, Hétház, Lapány, Major-
 lak, Muranyirád, Ormós.)

Muraszerdahely : kj. Lukmann Nándor. (Szelen-
 cehegy, Bocskaihegy, Muraréthát.)

Stridóvár : kj. Belletz Ede. (Erzsébetlak, Gábor-
 völgy, Határörs, Robádihegy, Szentorbánhegy, Bánfi-
 hegy, Vashegy, Ligetfalva, Kismagyaród, Murafüred,
 Ráckanizsa, Végfalva.)

Víziszentgyörgy : kj. Martonossy Imre. (Gyümölcs-
 falva, Gyümölcshegy, Kismihályfalva, Nyiresfalva.)

Keszthelyi járás :

Alsópáhok : kj. Németh János, (Nemesboldogasszonyfa, Szentgyörgyvár.)

Alsózsíd : kj. Milkovich Andor. (Felsőzsíd, Vállus.)

Hévízszentandrás : kj. Vajda Ákos. (Egregy, Felsőpáhok, Zalaköszvényes.)

Karmac : kj. Paller János. (Zalaköveskut, Nemesbükk, Vindornyafok.)

Keszthely : közs. j. Szekeres Ödön, adóügyi jzö : Bognár Imre.

Kiskeszthely : kj. Vass Miklós. (Cserszegtomaj.)

Sármellék : kj. Deli Béla. (Égenföld.)

Vonyarczvashegy : kj. György Ferenc. (Gyenesdiás, Balatongyörök.)

Rezi : közs. j. Bárdió Antal.

Zalaszántó : kj. Sarkady Károly. (Vindornyalak.)

Zalavár : helyett. közs. j. Glázer Zsigmond,

Letenyei járás :

Bánokszentgyörgy : kj. Galambos István. (Bucsuta, Oltárcz, Várfölde.)

Becsehely : kj. Horváth László. (Pola.)

Borsfa : kj. Zsiga Gyula. (Báza, Kerettye, Kistolmács, Valkonya.)

Felsőszemenye : kj. Breyer József. (Alsószemenye, Csörnyeföld, Csernecz, Murarátka, Szentmargitfalva.)

Kányavár : kj. Baka Ferencz. (Kiscsehi, Erdőhát, Lasztonya, Lispe, Szentadorján, Marócz.)

Kerkaszentmiklós : kj. Vendl Ede. (Dobri, Kerkaszentkirály, Kutfej, Lendvaujfalu, Lovászi, Pincze.)

Letenye : kör. j. Plichta Lajos. (Bécz, Egyeduta, Zajk.)

Pusztamagyaród : kj. Lencz Béla. (Szentliszló.)

Szécsisziget : kj. Kovács Elek. (Kerkateskánd, Kerkatótfalu, Kislakos, Tormaföld és a novai járásból Kerkaiklód és Bördöcze.)

Tótszentmárton : kj. Kámán Lajos. (Semjénháza, Molnári, Petrivente, Tótszerdahely.)

Nagykanizsai járás :

Galambok : kj. Starzsinszky György. (Garabonc, Zalakaros.)

Gelse : kj. Kugler Sándor. (Gelsesziget, Kilimán, Ujudvar és a pacsai járásból Alsórajk.)

Hosszuvölgy : kj. Nagy Ferencz. (Füzvölgy, Homokkomárom, Korpavár, Magyarszentmiklós, Obornok.)

Kiskomárom : kj. Szilvay Gyula. (Balatonmagyaród, Komárváros.)

Légrád : közs. j. Seregélyes Károly.

Murakeresztur : kj. Szemző Gyula. (Fityeház.)

Nagybakónak : kj. Szentmihályi László. (Zalamerenye, Zalaújlak.)

Sormás : kj. Amtmann Sándor. (Eszteregnye, Rigyác.)

Szepetnek : kör. j. Lévy Endre. (Bajcsa.)

Zalasárszeg : kj. Szemző Zsigmond. (Csapi, Kisrécse, Nagyrécse, Zalaszentjakab.)

Zalaszentbalázs : kj. Szondy László. (Bocska, Börzöncze, Kaczorlak, Magyarszerdahely, Pölöskefő.)

Novai járás :

Csonkahegyhát : kj. Horváth Gyula. (Barabászeg, Gombosszeg, Győrfiszeg, Kislengyel, Kustánszeg, Milej, Németfalú, Pálfiszeg, Pajzsszeg.)

Gutorfőde : kj. Veszprémi Gyula. (Csertalajos, Náprádfa, Szentpéterfőde.)

Lenti : kj. Höhn Béla. (Bárhely, Gosztola, Kerkasztmihályfa, Lentikápolna, Lentiszombathely, Máhomfa, Mumor).

Nagylengyel : kj. Kelemen József. (Iborfia, Lickóvadamos, Ormándlak, Petrikeresztur, Rózsásszeg, továbbá a zalaegerszegi járásból: Bazita, Dobronhegy, Babosdöbréte, Gellénháza.)

Drávadiós: kj. Cira Sándor. (Drávaszilas, Dráva-ollár).

Kotor nk. közs. jzö Hajdu Lajos.

Kisszabadka: kj. Pühr Mihály. (Zalabenkő, Dezsérlaka, Györgylaka, Drávaszentistván, Felsőpálfa, Muralövő).

Ligetvár: kj. Harmath Nándor. (Drávasiklós, Hénisfalva, Drávafüred).

Muracsány nk. közs. jzö Haris Károly.

Murakirály: kj. Babics Gábor. (Drávaegyház).

Muraszentmária: kj. Füzessy Gusztáv. (Alsó-mihályfalva).

Muravid nk. közs. jzö Brunner Gusztáv.

Perlak: községi jegyző Zala József.

Tüskeszentgyörgy: kj. Kisfaludy Gyula. (Harastyán, Alsópusztafa, Csehlaka, Hodosány, Alsópálfa, Törökudvar).

Sümegi járás.

Bazsi: kj. Zábó Ferencz. (Sümegcsehi, Sümegprága).

Csabrendek: közs. j. Schreiner Dénes.

Gógánfa: kj. Zábó Gyula. (Dabroncz, Hetyefő, Zalaerdőd).

Káptalanfa: kj. nincs jogerősen betöltve. (Bodorfa, Gyepükaján, Nemeshány).

Kisgörbő: kj. Mikolajtsik László. (Nagygörbő, Döbröce, Vindornyaszőllős).

Mihályfa: kj. Lohonyay Elek. (Kisvásárhely, Ohid, Szalapa).

Nyirád: kj. Döme Lajos. (Szöcz.)

Sümeg: közs. j. Malomsoky János, adóügyi jzö: György Elek

Ükk: kj. Linter Gyula. (Zalagyömrő, Zalamegygyes, Megyer, Rigács).

Zalagalsa: kj. Rohrer János. (Hosztót, Szentimrefalva, Zalaszegvár).

Tapolczai járás:

Balatonederics: kj. Pátzay György, (Nemesvita).

Diszel: kj. Fekete Gáspár. (Zalahaláp, Sáska.)

Zalalövő: kj. Korbai Dezső. (Csöde, Zalamindszent, Zalapataka.)

Zalaszentiván: kj. Lenk János. (Alibánfa, Ördöghenye, Petőhenye, Pózva, Zalaszentlőrincz.)

Területileg ide tartoznak még: Bazita, Dobronhegy, Döbréte, Gellénháza kisközségek, melyek közigazgatásilag a novai járás nagylengyeli körjegyzőségéhez vannak beosztva.

Zalaszentgróti járás:

Aranyod: kj. Nagy Kálmán. (Csáford, Tüske-szentpéter.)

Kisszentgrót: kj. Kóber János. (Zalaudvarnok.)

Türje: kj. Rózsa Ferencz. (Tekenyé.)

Zalabér: kj. Martincsevics István. (Batyk, Dötk, Pakod, Zalavég.)

Zalacsány: kj. Halmos József. (Zalanémetfalu, Tilaj, Bókaháza.)

Zalakoppány: Almásháza, Barátság, Bezeréd, Kalósd, Kehida.

Zalaszentlászló: kj. Rimmer Lajos. (Kustány, Gyülevész, Sénye.)

Zalaszentgrót: közs. j. Sztrókey György.

Zalavármegyei községi és körjegyzők egylete.

Elnök: Molnár István (Szepetk). Alelnökök: Vass Miklós (Kiskeszthely), Somogyi József (Ságod). Főjegyző: Takách Imre (Zalapáti). Aljegyzők: Ujlaky Béla (Andráshida), Kovács Béla (Hahót).

Községi és körjegyzők nyugdíjintézete.

Elnök: Árvay Lajos alispán, tagjai: Kolbenschlag Béla főjegyző, Thassy Kristóf t. főügyész, Czinder István dr., Farkas József, Hajik István, Königmayer János, Krosetz Gyula, Legáth Kálmán, Molnár István, Nagy László, Somogyi József, Szigethy Elemér dr., Takách Imre, Udvardi Ignác.

Nagykanizsa r. t. város tisztikara.

Vécsey Zsigmond polgármester, Dr. Sabján Gyula főjegyző, Acs József közigazgatási előadó tanácsos, Halis István árvaszéki előadó tanácsos, Csányi István katonaugyi előadó tanácsos, Perger Károly városi aljegyző, Benedek József tisztb. aljegyző, Dr. Bentzik Ferencz v. ügyész, Halvax Gyula városi pénztárnok, Neu Albert adóellenőr, Anhoffer Gyula v. számvevő, Hardi Gyula közgyám, Kárlovits Lajos könyvelő, Horváth István adótiszt, Király Sándor városi mérnök, Székely Nándor városi s. mérnök, Csigaházy Antal v. erdőmester, v. kultánácsosok: Halvax Frigyes, Varga János, Kárlovits József, Faics József, Plánder György, Hegedüs György, v. orvosok: Dr. Rácz Kálmán, Dr. Goda Lipót, Deák Péter rendőrkapitány, Farkas Ferencz r. alkapitány, Bay György r. alkapitány, Hajós Ferencz rendőrbiztos, Tánsits Béla kataszteri nyilvántartó, irnokok: Novák Nándor, Jutassy István, Füredi János, Erdélyi János, Orbán József levéltáros.

Zalaegerszeg r. t. város tisztikara.

Polgármester: Korbai Károly dr. Főjegyző, h. polgármester: Fülöp József, anyakönyvvezető és levéltárnok. Tanácsos, egyszersmind községbiró: Mezriczky Jenő. I. aljegyző, anyakönyvv. h.: Brenn Zoltán. II. aljegyző, anyakönyvv. h.: Kútsera István. T. aljegyző, városi közgyám: Kardos Sámuel. Pénztáros: Magyar Lajos Ellenőr: Simonffy István. Adótiszt: Tanár Ignác. Számvevő: Fendrik József. Irnokok: Korchmáros Jenő, Simonffy Lajos, Juhász Gyula. Kataszteri nyilvántartó: Megyessy László. Végrehajtó: Jámbor Henrik. Tiszti ügyész: Dr. Jámbor Márton. Városi orvos: Dr. Gráner Adolf. Tiszteletbeli orvos: Dr. Fürst Béla. Kultánácsosok: Horváth Károly, Fürst Samu, Kováts László, Zsuppán Gergely. Dijnokok, c. irnokok: Simon József, Tánczos Lajos, Tóth Gyula. Napidijas végrehajtó: Kuli László. Városgazda (az állás most üres). Helyhatósági állatorvos: Szekeres Márk. Városi mérnök: Klosovszky Ernő. *Rendőrség:*

Rendőralkapitány (az állás most üres.) I. osz. irnok, h. rendőrkapitány : Salamon Ferencz. Dijnok, c. irnok : Csiszár Lajos, Vizsy János marhalevélkezelő. Rendőrbiztos : Paál Pál.

Zalamegye területén működő orvosok.

Zalavármegye tisztí főorvosa : Thassy Gábor dr.

Járás orvosok : Alsólendván Józsa Fábián dr., Balatonfüreden Stolczer József dr., Csáktornyan Kovacsics Ferencz dr., Keszthelyen Hanny Ödön dr. tb. m. főorvos, Letenyén Marton Imre dr., Nagykanizsán Mayer Ferencz dr., Nován Székely József dr., Pacsán Fodor Gyula dr., Perlakon Böhm Szidney dr. tb. m. főorvos, Sümegen Lukonich Gábor dr. tb. főorvos, Tapolczán Deák Jenő dr., Zalaegerszegen Halász Miksa dr., Zalaszentgróton Misner Antal dr.

Városi orvosok : Zalaegerszegen Gráner Adolf dr., Nagykanizsán Rácz Kálmán dr. és Goda Lipót dr.

Községi orvosok : Alsólendván Brünner József dr., Csáktornyan Schwartz Albert dr., Keszthelyen Neumark Béla dr., Légrádon Neumann Henrik dr.

Körorvosok : Alsódomborun Braun Nándor dr., Alsólendván Preisz Mór dr., Badacsonytomajon....., Balatonfüreden Halász István dr., Bánokszentgyörgyön Gross Vilmos dr., Belatincon....., Csabrendeken Lengyel Armin dr., Csesztregen Stanovszky Nándor dr., Drávavásárhelyen Wolf Béla dr., Gelsén Viola Ignác dr., Kapolcson Schwarz Ottó dr., Karmacson Simon Sándor dr., Kiskeszthelyen Rozenberg Samu dr., Kiskomáromban Hausner József dr., Köveskálón Kustos Károly dr., Lendvavásárhelyen Kollin Ignác dr., Letenyén Hajós Sándor dr., Muracsányon Mestrics Mátyás dr., Nován Nagy Lajos dr., Pacsán Plosz Sándor dr., Pákán Augustinovic Nándor dr., Perlakon Szabó Zsigmond dr., Stridóváron Csillag Dezső dr., Sümegen Fischer Ignác dr., Szepetkén Tompa Adolf dr. lakik Zalaegerszegen, Szepetneken Ország Lajos dr., Tapolczán Lőke Mór dr.,

Zalaegerszegen XVIII. kör. Fürst Béla dr. és a XIX. kör. Rosenthal Jenő dr., Zalalövön Gerő Károly dr., Zalaszentgróton a jobbpárti kör Hamburger Jenő dr., a balpárti kör. Erdős Adolf dr.

Magánorvosok: Balatonfüreden Hurray István dr. tb. megyei főorvos, fürdőorvos. Belatinczon Pilitzer Endre dr. (áll. trachoma orvos is.) Keszthelyen Balázs Endre, Illés Ignác dr. (honvédezredorvos), Mojzer György dr. Löwig Mór dr., Schulhof Vilmos dr. Kővágóórsön, Hauszbrunner Mór dr. Nagykanizsán, Balla János dr., Darányi Árpád dr., Fodor Aladár dr., Hajós Soma dr., König József dr., Vajda Márk dr. és Bartha Lajos fogorvosok, Pilitz Sámuel dr. (vasuti orvos), Pollák Ernő dr., Szekeres József dr. kórházi főorvos, Schwarcz Károly dr. (törvényszéki orvos) és Szigethy Károly dr. (vasuti és törvényszéki orvos.) Sümegen, Biró József (kórházi orvos). Tapolcza, Fischer Gyula dr., Klein Gyula dr., Varjas Gábor dr. Tihanyon, Gemal László dr. Zalaegerszegen, Halász Vilmos dr.

Kórházak :

1. Nagykanizsa városi közkórházban, igazgató főorvos, Szekeres József dr., Másodorvos, dr. Szabó Zsigmond. Kórházi gondnok, Hitzelberger Lajos.

2. Zalaegerszeg városi közkórházban, igazgató főorvos, Graner Adolf dr., alorvos, Fürst Béla dr., elmeegógyintézetnél vezető orvos, Halász Miksa dr. Kórházi gondnok Galambos Géza.

3. Keszthely községi kórházban igazgató orvos. Hanny Ödön dr. tb. megyei főorvos.

4. Sümeg nyilv. jelleggel felruházott kórházban igazgató orvos Lukonich Gábor dr., alorvos Biró József dr.

5. Perlaki áll. trachoma kórházi igazgató orvos Böhm Szidney dr. tb. m. főorvos.

6. Zalaszentgróti alapít. kórház : Misner Antal dr.

Gyógyszertárak.

Alsódomborun Segesváry Dezső Pál, Alsólendvén, Fuss F. Nándor, Balatonfüreden özv. Orbán Ignáczné, Belatinczon Szepesy Gusztáv, Csáktornyán özv. Göncz Lajosné, illetőleg kiskoru fia Göncz Dénes, Keszthelyen Cséby Lajos és neje Luiszner Erzsébet, dr. Simon Ernő, Kiskomáromban Szücs Sándor, Köveskállán Reinhardt József, Letenye Kovács Tivadar, Légrád Draskovich Lajos, Nagykanizsán Belus Lajos, Neumann Aladár, Reik Gyula, Szabó Albert, Pacsán Bichler Gyula, Perlakon Sipos Károly, Sümegegyen ifju Magyar Kossa Gusztáv és neje Smetanka Jenny, Tapolczán Glázer Sándor, Nován Persay Gyula, Zalalövön Erdélyi József, Zalaszentgróton Botfy Péter, Zalaegerszegen Kaszter Sándor, Kocsuba Emil, Hrabovszky Rezső, Csabrendeken Pozsgay Andor.

Kézi gyógyszertárak helyei és tulajdonosai.

Badacsonytomajon dr. Miskolczi Leó, Bánokszentgyörgyön dr. Gross Vilmos, Csesztregen, dr. Stanovszky Nándor, Gelsén dr. Viola Ignácz, Kapolcson dr. Schwarcz Ottó, Lendvavásárhelyen dr. Kolin Ignácz, Pákán dr. Augusztinovics Nándor, Stridóváron dr. Csillag Dezső.

Fiók gyógyszertár: Hévizfürdőn Cséby Lajos.

Kir. törvényszékek, ügyészségek és a területükön levő járásbiróságok.

Zalaegerszegi kir. törvényszék.

Elnök Degré Miklós. *Bírák:* Fritz József kir. ítélőtáblai bírói cím- és jelleggel, Rutich Sándor, Szalay László vizsg. bíró, Skoday Aurél, Sperlágh Géza, Tüskés Dezső dr. *Albíró* Keresztessy József. *Jegyzők:* Horváth Ferencz dr., Németh Bálint dr., Onody Zoltán, Fülöp Jenő. *Joggyakornok* Sült József dr. *Irodaigazgató* Polgár János. *Irodatisztek:* Király Gyula, Berkes János, Fábíán Károly, Schneider István. *Irnokok:* Németh Károly, Pap Sándor, Sovonyák Oszkár, Horváth Jenő.

Zalaegerszegi kir. ügyészség.

Vezető kir. ügyész Szász Gerő dr., Rézler Kornél dr. ügyész. Ügyészi megbizott Jakabffy János dr. Irnok Léránt Gábor. Fogházfelügyelő Sprinczer József.

1. Alsólendvai kir. Járásbiróság.

Vezető járásbíró. Vidra István, Csiszár Sándor, Biró Lajos, Fehér Dezső dr. jbirák. Albíró: Szücs Zoltán. Jegyző Koch Ödön. Telekkönyvvezetők: Rózsás János, Ujlaky László. Irodatiszt Rosenberg Mór. Irnokok: Vrancsics Sándor, Beck Hugó, Téglás József, Németh Sándor. Végrehajtó Havel Ede.

2. Sümegi kir. járásbiróság.

Vezető járásbíró Süvegh János. Saághy János, Berczelly Kálmán dr. járásbírák. Jegyző Nagy István dr. Telekkönyvvezető Szente Sándor. Irodatiszt Havasy József. Irnokok: Bachinger Imre, Bódis Tivadar, Gosztony Sándor. Végrehajtó Vértessy Béla.

3. Tapolczai kir. járásbiróság.

Vezető járásbíró Pap Lajos, Grün Gyula, Müller Ferencz, Ruff Jenő dr. jbirák. Telekkönyvvezető Ján István. Irodatiszt Gróf Márkus. Irnokok: Gayer Pál, Szántó József, Léránth József, Krammer Károly, Szoltsányi Károly. Végrehajtó Kerkápoly István.

4. Zalaegerszegi kir. járásbiróság.

Vezető járásbíró Szupits Antal Sipos József, Bruck Alajos, Föglein Miklós járásbírók. Albíró Moizer Imre. Irnokok: Szedenik Benő, Vajda Emil, Zoltán Ödön. Végrehajtók: Nagy Sándor és Lukács József.

Nagyanizsai kir. törvényszék.

Elnök Závody Albin curiai bíró. Bírák: Véber Károly kir. it. t. bírói c. és j., Csesznák Miklós, Eöry

Szabó Jenő dr., Kenedi Imre dr., Gózony Sándor, Fischer József dr., Gyenes Székács Pál, Mutschenbacher Edvin dr., *albíró* Kayser Elek. *Jegyzők*: Stolzer László dr., Witzl Győző, Szugfil János, Gyarmathy Miklós, Lovass Gyula, Podolai Jusztin, Sartory Zsigmond. *Joggyak*. Kiss Lajos.

Irodaigazgató Horváth Gyula. *Telekkönyvvezető* Krátky József. *Irnokok*: Horváth Ferencz, Nagy Károly, Varga József, Gerencsér József, Gumilár Mihály, Gruber László, Németh János, Szabó Lajos.

Nagykanizsai kir. ügyészség.

Vezető kir. ügyész Jureczky Iván dr. *Ügyészi megb.*: Györffy Pongrácz, Schwartz Lajos dr. *Irodatiszt* Ludvig János. *Fogházfelügyelő* Hudi János.

1. Csáktornyai kir. járásbiróság.

Vezető jbiró Simon Lajos. Baboss Géza, Berlin Ágoston jbirák. *Albíró* Sámuly Ottó. *Jegyző* Vogth Albin. *Telekkönyvvezető* Ruesz József. *Irodatisztek*: Kovácsics József, Horváth Zoltán. *Irnokok*: Bernát Mihály, Ambrus József, Habus József. *Végrehajtó* Glabina János.

2. Keszthelyi kir. járásbiróság.

Vezető jbiró Remsey Lajos. Pál János, Fehér József jbirák., *jegyző* Kovács László dr., *tlvtő irnokok*: Kaufmann Márk, Bedenek Ferencz, Szabó Jenő, *vhtó* Kalandra Jenő.

3. Letenyei kir. járásbiróság.

Vezető jbiró Orosz Béla, *albíró* Farkas László, *jegyző* Emődy Géza, *tlvtő* Vadlya István, *irodatiszt* Zdelár József, *irnokok*: Révay Márton, Nagy Jenő, Mikó György, *vhtó* Schmidt János.

4. Nagykanizsai kir. járásbiróság.

Vezető jbiró Oszterhuber László it. t. biró. Katzenbach József, Dreven Lajos, Bereczky Viktor dr., Lajpczig Antal jbirák, *jegyző* Bubics Károly, *joggyak.* Horváth Tivadar dr., *irnokok* Huchstedt Gothárd, Kercsmár Dénes, Nováczky József, Szalay József, *vhtó* Maximovits György.

5. Perlaki kir. járásbiróság.

Vezető jbiró Stiglbauer József. Szabó Győző dr. jbiró, *albiró* Heves Dezső, Szücs Jenő, *tvők* : Horváth Pál, Plichta Kázmér, Jabreczky Flóris, *irodatisztek* : Megyery Géza, Pintarics Tamás, Liszák Jenő, *irnok* Indrák Antal, *vhtó* Németh Andor.

A veszprémi kir. tszék alá tartozó balatonfüredi jbiróság.

Jbiró Segesdy Ferencz dr., *jegyző* Flóris Endre dr., *irnok* Kerepeczky Pál.

Kir. közjegyzői kar.

Közjegyzői kamara székhelye Pécs. Kamarai elnök Madarász István dr. Választmányi tagok : Plihál Viktor dr., Ursziny Pál, Toldy Béla dr. Póttagok : Tolvaj Géza dr. és Kasza Sándor dr.

Zalamegyei közjegyzők. Alsólendván Laubhaimer Oszkár dr. Csáktornyan ..... *Keszthelyen* Lénárd Ernő. *Nagykanizsán* Plihál Viktor dr. *Perlakon* Noszlopy Gáspár dr. *Sümege*n Szily Ferencz dr. *Tapolczán* Takács Jenő. *Zalaegerszegen* Skublics Imre.

Zalamegyei ügyvédi kamara.

Kiterjed a kaposvári, nagykanizsai és zalaegerszegi törvényszékek területeire.

Elnök Czinder István dr. *Zalaegerszegen.* *Elnök-helyettes* Hertelendy Béla Nagykanizsán. *Titkár* Boschán

Gyula Zalaegerszegen. *Ügyész* Hajós Ignác dr. *Pénztáros* Szigethy Elemér. *Választmányi rendes tagok*: Grünwald Samu dr Zalaegerszegen, Haidekker Sándor dr. Kaposváron, Isoo Ferencz Alsólendván, Jámbor Márton dr. Zalaegerszegen, Keresztury József dr. Zalaegerszegen, Thassy Kristóf Zalaegerszegen. *Választmányi pòttagok*: Berger Béla dr. Zalaegerszegen, Hajós Mihály Alsólendván, Jakabffy János dr. Zalaegerszegen, Surgóth Miksa Sümegen. *Kamarai tagok Zalamegyében*: Alsólendván Chilkó Sándor dr., Filkor Márton dr., Hajós Mihály, Isoo Ferencz, Karabélyos Elek, Petrik Gyula, Politzer Izidor dr., Wollák Adolf dr. Csáktornyán Hajós Ferencz dr., Hidvégi Miksa dr., Kovács Lipót dr., László Béla dr., Schwarcz Lajos dr., Wollák Rezső, Zakál Henrik. Keszthelyen Bózzay József dr., Györffy Pongrácz, Hochstädter Sándor dr., Lénárd János dr., Menczer Imre dr., Stieder Lajos, Szabó Pál, Schwarcz Zsigmond dr., Simon Géza dr. Letenyén Csempez Kálmán dr., Havas József dr., Lakó Imre dr., Zakál Gyula. Nagykanizsán Aczél Pál, Bartha József dr., Bentzik Ferencz dr., Bród Tivadar dr., Bun Jenő dr., Balázs Zsigmond dr., Dőri József dr., Etlényi Géza dr., Faics Lajos, Freiler Adolf dr., Fried Ödön dr., Fábíán Zsigmond dr., Ferenczy György dr., Györffy János, Gross Dezső dr., Hajdu Gyula dr., Havas Hugó dr., Halphen Jenő dr., Hertelendy Béla, Kreisler József dr., Lőke Emil dr., Málek László dr., Miklós Dezső dr., Ollop Mór dr., Oroszvály Gyula, Plosszer István dr., Rapoch Gyula, Remete Géza, Rosenberg Mór dr., Rothschild Jakab dr., Rothschild Samu dr., Schwarcz Adolf dr., Tripammer Rezső dr., Vajda Béla dr., Weisz Lajos dr. Perlakon Kemény Fülöp dr., Pichler Gyula dr., Reményi Zoltán dr., Tamás János dr., Szakál Lajos dr. Pusztamagyaródon Csesznák József. Sümegen Borkóczy Károly, Fürst János dr., Havas Béla dr., Kassay Győző dr., Surgóth Miksa, Takács Zsigmond. Tapolczán Berger Sándor dr., Buzás Dezső

dr., Györfly Zoltán dr., Hoffmann László dr., Kaszás Károly dr., Kovács Vilmos dr., Szüts Arnold dr., Zalaegerszegen Arvay László dr., Berger Béla dr., Boschán Gyula, Czinder István dr., Gombás Aladár dr., Grünwald Samu dr., Hajik István, Hajós Ignác dr., Jakabffy János dr., Jámbor Márton dr., Kele Antal dr., Keresztury József dr., László Pál dr., Löke Imre dr., Mihalovich Károly, Szalmay József, Szigethy Elemér dr., Thassy Kristóf, Udvardy Jenő dr., Weiss Endre dr. Zalaszentgróthon Biró Károly dr.

A zalaegerszegi m. kir. pénzügyigazgatóság.

A) *Fogalmazói kar:* Jánosházi Ódor Géza kir. tanácsos, pü. igazgató; Balassy Miklós pü. tanácsos, pü. igazgatóhelyettes; pü. titkárok: Gyenge Sándor, Nagy Ferencz dr., Pataky Lajos, Baitner Arnold, dr. Káldor Tivadar, Martinecz Rihárd, Rauschenberger János, Enyedy Albert, Kosztrabszky Ferencz; pü. segédtitkárok: Mérő Géza, Hantke Emil, Pásztor Károly; pü. fogalmazók: dr. Szikszay Jenő, dr. Tóth László; Fatér Endre pü. fogalmazó gyakornok.

B) *Állami végrehajtók:* Nyikia György, Richter Vincze, Gavallér Kálmán.

C) *Földadónyilvántartás:* Feldl Sándor pü. tanácsos, földadónyilvántartó-biztos; Litványi György segédtitkár; kataszteri irodatisztek: Nagy György, Gasparics János.

D) *Iroda személyzet:* Stockinger Ferencz pü. iroda-vezető; irodatisztek: Borhy Ferencz, Nyéky Mihály; Vörös Sándor kezelési gyakornok.

E) *Mellérendelt számvevőség:* Arany Izor pü. számtanácsos, számvevőségi főnök; Hertelendy Béla pü. számtanácsos, számvevőségi főnökhelyettes; pü. számvizsgálók: Simicska János, Salamon Károly, Bertalan Pál, Vidóczy Pál; számellenőrök: Hrabovszky Jenő, Zarubay Andor; pü. számtisztek: Somossy Gyula, Mayer István, Holly Béla, Szücs Kálmán, Varga Kálmán,

Csomóss Benedek, Balogh István, Mohácsy Lajos, Fangler Ferencz; számgyakornokok: Slemmer Sándor, Staub János, Czinder Lajos.

Kir. adóhivatalok.

Alsólendva: Floch Antal m. kir. adótárnok; Óriás János m. kir. adóellenőr; m. kir. adótisztek: Körtvélyesy István, Farkas Lajos.

Csáktornya: Czövek István m. kir. adótárnok; Heiszig Ferencz m. kir. adóellenőr; m. kir. adótisztek: Horváth Antal, Domján József.

Keszthely: Dráveczky Kálmán m. kir. adótárnok; Marton Lajos m. kir. adóellenőr; Kétszery Géza m. kir. adófőtiszt; egy tiszt állás üresedésben.

Letenye: Pápay Károly m. kir. adótárnok; ellenőri állás betöltetlen; Hajós Ottó m. kir. adófőtiszt; m. kir. adótisztek: Csányi Károly, Rehorovszky Sándor.

Nagykanizsa: Ötvös Emil m. kir. adótárnok; Kottler Gusztáv m. kir. adóellenőr; m. kir. adófőtisztek: Zalaváry József, Rácz Ödön, Dénes Jenő, Kovács János, Sugár Béla; adógyakornokok: Vellák Sándor, Móger Károly.

Perlak: Markus Péter m. kir. adótárnok; Prekova Vilmos m. kir. adóellenőr; Várallyi L. Dezső m. kir. adótiszt.

Sümege: Szedlák Nándor m. kir. adótárnok; Tamássy János m. kir. adóellenőr; adótisztek: Talabér Lajos, Maurus János.

Zalaegerszeg: Vajda Áron m. kir. adótárnok; Práger Samu m. kir. adóellenőr; adófőtisztek: Vörös Károly, Lovász Bódog, Farkas János, Hajgató József, Kovács József, Vajda Adolf, Grünvald Samu; Bogyay János m. kir. adógyakornok.

Pénzügyőrség.

Zalaegerszeg: Főbiztos: Lukács Ferencz; Boros Béla biztos, *Nagykanizsa*: Bagáry Zsigmond főbiztos.

Keszthely: Szabó Géza biztos. *Csáktornya:* Meissner Emil biztos.

Zalaegerszegi államépítészeti hivatal.

Hivatalfőnök: Goszleth Lajos kir. főmérnök. *Beosztottak:* Horváth Árpád kir. műsz. tanácsos, Oravecz Győző, Sándor Zsigmond k. mérnök, Vértes Manó, Tantó Pál kir. s. mérnökök, Wassermann Sámuel okl. mérnök, műszaki napidíjas. *Kezelő személyzet:* Garai Benő irodavezető, Czebe István irnok, Molnár Ilona gépíró.

Posta-, távirda- és távbeszélő-hivatalok.

Igazgatóság székhelye: Pécs. Igazgató: Opris Péter c. főigazgató, helyettese: Sebők Géza tanácsos, c. igazgató.

Kincstári hivatalok.

Csáktornya: Irodavezető: Horváth Antal főtitzt; Hutter Géza főtitzt; Stern Dániel, Wrana Győző, Heinrich Oszkár tiszt; Szilágyi György s.ellenőr; Horváth Antal s.-titzt; Bencsák Emma, Aigner József, Markó János, Filipovits Nándor, Mészarits János és Doba József kezelők.

Keszthely: Hivatalvezető: Buzás Alajos főtitzt; Molnár János és Tallér Géza főtitst; Ring József tiszt; Wáginger Gyula, Cziklin Zsiga, Fülöp Viktor és Kunfi Sándor s.-ellenőrök; Iwsits Imre s.-titzt; Fülöp Viktorné szül. Árszenovits Katalin, tilaji Balogh János, Bem Márton, Goór György, Kenyeres Gyula, Kollmann József, Kármán György és Németh József kezelők.

Nagykanizsa: (1. posta-, távirda- és távb.-hiv.) Hivatalvezető: Szommer Náthán főfelügyelő; Pickel Ferencz és Márk Géza felügyelők; Miklóssy Antal, Antal József, Áts Ede Árpád, Gálos Béla, Maschler István, Riedelmayer László, Tóth Béla, Burkovich Gyula, Janda Károly, Mattos Jenő, Farkas Sándor, Németh György, Vuczkics János, Thury Ernő, Horváth József, Fehér Lajos, Egri Gyula és Csillag Károly;

Kaffka József, Vincze Kálmán, Nemes Jenő és Mesteri Ferencz; Böhm Ignác, Nagy Tivadar, Varga István, Pusovszky Péter, Egri Gyula s.-ellenőrök; Hoffmann András s.-tiszti; Molnár István és Ferenczy Gyuláné szül. Oszlányi Klementin gyakornokok; Barabásné Wagner Mária, Csákány István, Hajdu József, Jaksch Károly, Pál Gyula és Pásztor János kezelők.

Nagykanizsa: (posta- és távirda-hiv. és mozgós p.-hiv.) Hivatalvezető: Kaffka József főfelügyelő; Geiszl Miksa főfelügyelő; Hajek József, Arvay Lajos, Boncz Andor, Geiszl Miksa, Harsay György, Kattauer Ede, Palkó Zsiga, Palkovics Ignác, Schott Adolf, Schuch Lajos, Leposa Ferencz, Mair József, Ferenczy Gyula és Kostyák Lajos felügyelők; Csontos László, Hirschler Miksa, Horváth János, Krizsán Miklós, Vellak János és Barabás Kálmán főtisztek; Kengyel István és Seres Dénes tiszték; Supka Béla, Hancz Kálmán, Bayer László, Czinder János, Raitmann Alajos, Sonnenberg Frigyes, Tassaly Tamás, Vitális Árpád, Útő László, Pintér Sándor, Raspotnik László és Szántó Gyula ellenőrök; Rözge Lajos, Müller Béla, Prucsér József és Vadász Ignác s.-ellenőrök; Kossa Aladár, Kovács Géza s.-tisztek.

Tapolca: Hivatalvezető: Muzikár Ferencz főtiszt; Földes Dezső főtiszt; Posmuk Vincze és Barka Imre tiszték; Bakos János s.-tiszt.

Zalaegerszeg: Hivatalvezető: Remm József felügyelő; Gresz Viktor, Jáross Imre, Kovács Dezső, László József, Riedlmayer János, Sanits Sándor, Fangler Lajos és Weiler Gyula főtisztek; Papp Aladár tiszt; Császár Gábor, Nagy Ferencz s.-ellenőrök; Kürschner Jenő s.-tiszt.

Alsólendva: pm. Várady Rezső.

Nem kincstári postahivatalok.

Alsóbagod postahivatal (ph.) postamester (pm.): Vejszig Julia. *Alsódomboru* posta- és távirdahivatal (pt.): Korber János. *Alsólendva* (pt.): Matuss Lajos.

Alsópáhokon ph. Novák Károly. *Aszófőn* ph. Kauffmann Czeccilie. *Badacsonytomajon* pt. Torma Ferenczné. *Bakon* ph. Németh Józsefné. *Baksán* (Zala) ph. özv. Kopácsy Györgyné. *Balatonedericsen* ph. Kocsis Jánosné. *Balatonfüred fürdő* pttb. özv. Hermann Edéné. *Balatonfüred* pt. özv. Sváb Lajosné. *Bánokszentgyörgyön* ph. Stampf Malvin férj. Lampert Józsefné. *Bántornyan* ph. Némethy János. *Becsehelyen* ph. Hobor Lajosné. *Belatinczen* pt. Kelecsényi Ferenczné. *Bottornyan* ph. Stangl Lujza. *Bucsuszentlászlón* ph. Novánits Ferencz. *Csabrendeken* pt. Wlassich Jenő. *Cseiföldön* ph. özv. Orlai Imréné. *Csesztreg* ph. Szmodis Krisztina. *Csopakon* ph.: Kraft Flóra. *Dékánfalván* ph. Ehrenreich Aranka. *Dioskálon* ph. Mayer Mihály. *Diszelen* ph. Hetényi Irén. *Drávavásárhelyen* ph. Horváth Etelka. *Felsőörsön* ph. Kroll Francziska. *Felsőrajkon* ph. Rindermojer Gézáné. *Felsőszemenyén* ph. Hajgató Lajosné. *Felsősziden* ph. Füzik Lenke. *Galambokon* ph. Starzsinszky Györgyné. *Galsán* (Zala) ph. Sass Berta. *Garaboncson* ph. Györkös Mihályné. *Gelsén* ph. Gál Józsefné. *Gógánfán* ph. Török Ilona. *Gutorföldén* ph. Plevniczky Zsuzsi. *Gyenesdiáson* ptb. Kárpáthy János. *Hahóton* ph. özv. Györke Józsefné szül. Biró Katalin. *Hodosányon* ph. Varga Gizella. *Kapolcson* ph. Kántor József. *Kóptalanfán* ph. Boresiczky Emerika. *Karmacson* ph. özvegy Bohner Istvánné. *Kehidán* ph. Domokos Györgyné. *Kerkszentmiklóson* ph. Alasits Györgyné. *Kisgörbőn* ph. Ujvárosi Ilonka. *Kiskomáromba* pt. Szmodis István. *Kísszabadkán* ph. özv. Mészáros Ferenczné. *Komáromosba* ph. Ágh Jánosné. *Kotoron* pt. özv. Antal Károlyné. *Kővágóörsön* pt. Ullmann Adolf. *Köveskálon* pt. Illés Ferencz. *Lendvavásárhelyen* ph. Szijjártó Géza. *Lentiben* pt. Schlick Ilka. *Lesenczetomajon* pt. Nádray Antalné. *Letenyén* pt. özv. Horváth Istvánné. *Légrádon* pt. özv. Haller Istvánné. *Mihályfán* ph. Wlasits Nán-

Rövidítések: ph. = postahivatal; pt. = posta- és távirdahivatal; pttb. = posta-, távirda- és távbeszélő-hivatal.

dorné Frászt Mária. *Miksaváron* ph. Czeglédy Erzsébet. *Muracsányon* ph. Terbócz Ilonka. *Murakeresztur* ph. Náray Giza. *Murakirályon* pt. Ráth Ida. *Muraszentmárián* ph. Peczelmann Irma. *Muraszentmártonban* ph. Csurgay Hermin. *Muraszerdahelyen* ph. özv. Csury Jánosné. *Muravidon* ph. Herboly Lajos. *Nagykanizsán* 3. ptb. Orbán Károly. *Nagykapornakon* ph. Bayer Gyula. *Nagylengyelen* ph. Farkas Kornélia. *Nagyrécsén* ph. Kavetz Józsefné. *Nemesopátiban* ph. Horváth Istvánné Kovács Róza. *Nemesgulácson* ph. Wlasits Karolin. *Nován* pt. Brüll Dezsőné. *Nyirád* ph. Jósa Matild. *Olláron* pályau. ph. Erdős Pál. *Orosztonyban* ph. Máté Nándorné szül. Mészáros. *Pacsán* pt. Székely Szabó Ilona. *Pakod* ph. Somogyi Vilma. *Palin* ph. Mészáros Irma. *Pákán* ph. Augusztinovics Nándorné. *Perlakon* pt. Németh Gyuláné. *Pölöskén* ph. Radosits Istvánné. *Pusztamagyaródon* ph. Deutsch Ede. *Reszneken* ph. Gálos Pál. *Rédicsen* pu. ph. Sperlák Gusztáv. *Révfülöpön* pt. özv. Nagy Gézáné. *Salomváron* ph. Kiss Márton. *Sármelléken* ph. Fischl Róza. *Sormason* ph. Anders Károly. *Söjtörön* ph. Karancsy István. *Strido váron* ph. Forintos Lajos. *Sümege* pt. Krisztinkovich József. *Szentadorjónon* ph. Wizmathy Ferencz. *Szentantalfán* ph. Tükör Istvánné szül. Nikola Helén. *Szentgyörgyvölgyén* ph. Buchberger Irma. *Szentpéteruron* ph. Cziklin Gizella. *Szepetken* ph. Huszák Erzse. *Szepetneken* ph. Lévy Endréné szül. Dénes Lujza. *Szécsiszigeten* ph. özv. Némethy Agostné. *Tihanyon* ph. Emhecht Károlyné. *Tótszentmártonban* ph. üresedésben. *Tótszerdahelyen* ph. Nemes Istvánné. *Türjén* ph. Pracser Jánosné. *Ukkon* ph. Linter Gyuláné. *Vonyarczvashegyen* pu. ph. Tompos Jenő. *Zalaopátin* ph. Linter Pál. *Zalabaksán* ph. özv. Kopácsy Györgyné. *Zalabéren* ph. Fülöp Lajos. *Zalacsányon* ph. özv. Cziklin Vilma. *Zalogalsán* ph. Sass Berta. *Zalakoppányon* ph. özv. Horváth Gyuláné. *Zalalövön* ph. Dobruczky Cyrill. *Zalaszabaron* ph. Tyuk István. *Zalaszántón* ph. Sarkady Károly. *Zalaszentbalázson* ph. Scheller Gizella. *Zalc-*

szentgróton pt. Brenner Ernő. *Zalaszentivánon* pt. Fejes Géza. *Zalaszentlászlón* ph. Rimmer Lajos. *Zalaszentmihályon* ph. Schäffer Andorné. *Zalatárnokon* ph. Puly Gáborné Kusch Mária. *Zalaváron* ph. Kaschmitter Endréné.

Postaügynökségek.

Alsódörgicsén Borcsiczky Eleonóra. *Bagomán* Koczuván Ferencz. *Balatonhenyén* Németh Gerő. *Balatonmagyaródon* Böhm Samu. *Boczföldén* Kisfaludy Márton. *Csonkahegyháton* Horváth Gyuláné. *Drávodíóson* Karner Ágoston. *Ligetváron* Harmat Nándor. *Nagybakonakon* Tóth Antal. *Nemestördemiczen* Rauch Teréz. *Pórszombaton* Kámán Margit. *Szepezden* Mészáros Gyula. *Szigligeten* Horváth Emma. *Tófejen* Fehér János. *Viziszentgyörgyön* Major János.

A zalaegerszegi m. kir. iparfelügyelőség.

M. kir. iparfelügyelő Braun István.

Erdészeti hatóságok.

Erdőfelügyelőség székhelye Szombathely. Erdőfelügyelő Kögl Árpád. Alerdőfelügyelő Földvály Miksa. M. kir. állami erdőhivatal székhelye: Zalaegerszeg. Hivatalfőnök: Apáti László m. kir. erdőtanácsos. Alárendelt erdőgondnokságok: 1. Alsólendva: Ihrig Vilmos m. kir. s.-erdőmérnök; 2. Nagykanizsa: Halasi József m. kir. főerdőmérnök; 3. Tapolcza: Vigh József m. kir. erdőmérnök; 4. Zalaegerszeg: Monspart István m. kir. s.-erdőmérnök.

Zalamegyei gazdasági egyesület.

Elnök: Hertelendy Ferencz. Alelnök: Koller István. Titkár: Sárközy Viktor.

A zalaegerszegi magyar királyi gazdasági felügyelőség.

M. kir. gazdasági felügyelő: Flandorfer Ignác.

M. kir. állatorvosi szolgálat.

Allategészségi felügyelőség székhelye: Szombathely. Allategészségügyi felügyelő: Trombitás Ignác. *M. kir. törvényhatósági főállatorvos* Zalamegyében: Mayer Ottó m. kir. főállatorvos. Törvényhatósági m. kir. állatorvoshoz beosztva Kiss Aladár m. kir. állatorvosgyakornok.

Járási és városi m. kir. állatorvosok:

Járási m. kir. állatorvosok: Alsólendván Horvát Károly m. kir. állatorvos; Balatonfüreden Sefer Vilmos m. kir. állatorvosgyakornok; Csáktornyan Viasz Nándor, Keszthelyen Lázár Izsó, Letenyén Fodor Vilmos, Nován Reisinger Pál, Nagykanizsán Fürst Sándor, Pacsán Lacher József, Perlakon Lange Kelemen, Sümegezen Kazár Manó, Tapolczán Székely János, Zalaszentgróton Viasz József m. kir. állatorvosok; járási és városi m. kir. állatorvos Zalaegerszegen Polgár Arnold m. kir. állatorvos; városi m. kir. állatorvos Nagykanizsán Szenthe Ferencz m. kir. állatorvos.

Helyhatósági állatorvosok:

Városi közbizományi állatorvos Nagykanizsán Kertész Lipót; városi kiségitő husvizsgáló állatorvos Nagykanizsán Günsberger Lipót; városi állatorvos Zalaegerszegen Szekeres Márk; községi állatorvos Csáktornyan Laux János.

Magánállatorvosok:

Alsólendván Brüll Lipót; Kálóczfán Hoffmann Aladár; Zalaegerszegen Szakál Emil.

Katonai állatorvosok:

Zalaegerszegen Adamik István, Keszthelyen Zilahy Károly honvéd huszár állatorvosok.

Királyi tanfelügyelőség.

Kir. tanfelügyelő: Ruzicska Kálmán dr. kir. tanácsos.
 Kir. segédtanfelügyelők: Kőrössy Sándor, Rucsek Imre
 és Madarász Lajos. Tollnok: Pavlicsek Kálmán okl. tanító.

Csáktornyai állami tanítóképző-intézet.

Igazgató: Zrinyi Károly. *Tanárok:* Dienes Károly,
 Grész Ernő, Purcsi János, Rónai Sándor, Sárosi István,
 Szentei Dezső, Tömör Boldizsár, Varga Wolfgang,
 Grau Géza (gyak. isk. tan.).

Állami polgári iskolák.

Alsólendvai állami polgári fiúiskola.

Igazgató: Kiss Dénes. *Tanárok:* Bittera Béla,
 Laschober Ödön, Plauder János és Somogyi Imre.

Balatonfüredi állami polgári fiúiskola (internátussal).

Igazgató: Nánay Sándor. *Tanárok:* Horváth Sándor,
 Szabados Gábor, Szathmáry Károly, Szuhács János.

Csáktornyai állami polgári fiú- és leányiskola.

Igazgató: Pataky Kálmán. *Tanárok:* Bencsak Stana,
 Grész Ernőné, Kissné Schwarczleitner Kornélia, Hajas
 Eszti, Tódor Margit, Anhalt Lajos, Bencsak Richárd,
 Deák Jenő, Fischer Endre.

Keszthelyi állami polgári leányiskola.

Igazgató: Biró József. *Tanárok:* Csathó Alajos,
 Egri Fanny, Nagy Margit, Posch Zsigmond, Ekhardt
 Antal (óraadó), Nagy Gizella (megbizott), özv. Radó
 Gézáné (megbizott).

Nagykanizsai áll. polgári fiúiskola.

Igazgató: Waligurszky Antal. *Tanárok*: Földes Miklós, Jellinek Márk, Németh Mihály, Sauermann Mihály.

Nagykanizsai áll. polgári leányiskola.

Tanárnők: Földesné Valkovszky Olga, Dr. Horváthné Kenedy Erzsébet, Kovács Mária, Svastitsné Svastits Janka, Szigethy Lidia, *óraadó*: Bérczi János, *megbizott*: Bontz Renée, Farkas Vilma, Pranger Kar.

Tapolczai áll. polgári fiúiskola.

Igazgató: Rédl Gusztáv. *Tanárok*: Alpár Mór, Buday Lajos, Szücs Mihály, Fáy Géza, *óraadó*: Stephanek János.

Zalaegerszegi áll. polgári leányiskola.

Igazgató: Kászonyi Mihály. *Tanárok*: Bajóné Krób Matild, Grész Irma, Grosz Vilma, Schmidtné Réfy Laura, özv. Szeléné Zóbel Aranka, Tattay Margit, *óraadók*: Faller József, Pankovich György.

Sümegei községi polgári leányiskola.

Igazgató: Cserny Mariska. *Tanárok*: Eitler Vilma, Felicián Viktória, Horváth Ilona. *óraadó*: Pap József.

Állami elemi iskolák.

Baglad: Németh Ferenc. *Balatonfüred* (Erzsébet szeretetház): Molnár Antal igazgató, Nándor Ferencz, Kéri János, Gaál Izidor. *Bucsuszentlászló*: Martin Béla. *Csabrendek*: Farkas Sándor igazgató, Bartos Sándor, Csepreghy Gábor, Pataky Teréz, Péter Margit Ida, Posgay Jolán, Sümeghy József, Szántó

Aranka. *Csáktornya*: Polyák Mátyás igazgató, Brauner Alajos, Dobossy Elek, Fischerné Dugovics Borbála, Mencsey Károly igazgató, Polesinszky Emil, P. Zrinyi Ilona, Thorday János. *Damása*: Avar Gyula igazgató, Koller Teréz, Szécsi Lajos. *Dekánfalva*: Tiszay Kálmán igazgató, Pál Lajos, Stadler Ida. — *Dráviadiós*: Krámer Agoston, Varga János. *Drávegyház*: Németh György, özv. Csizmadia Károlyné szül. Hencz Apollonia. *Drávanagyfalva*: Bezenhofer Mihály, Kürti Margit. *Drávaszentmihály*: Mendel Zsigmond. *Drávaszilás*: Hajnal János. *Drávavásárhely*: Sráy József igazg., Németh Jolán, Rhosóczy Elek, Srayné Grész Valéria, Vreszk Vincze. *Egyeduta*: Sperg Lajos, Spergné Bross Mária. *Hodosány*: Major Károly ig., Dergovics György, M. Kiss Jolán, Toma Valéria. *Királylak*: Rantes Menyhért. *Kisszabadka*: Fábian Ilona, Koósz János, Macsuga János. *Lendvahosszúfalva*: Csizsek Károly, Tóthné Halápy Juliska. *Lendvarózsavölgy*: Fekete Géza, Feketéné Némethy Ilona. *Mihályfa*: Lugmayer Ferencz, Lugmayerné Tóth Erzsébet. *Molnári*: Hevesi Jenő, Mágot Vilma. *Muraszcsány*: Schramm Béla ig., Kuhár Ernő, Kulcsár Ilona, Steinauer József, S.-né Gérics Mária. *Muramelencze*: Holtzer Béla, H.-né Popovics Olga. *Muraszentkereszt*: Ferenta János ig., Vranáné Bódy Fanny. *Muraszerdahely*: Kaczun Ignác ig., Czinsek István, Gerstner Margit.

Nagykanizsa, I. körz.: Szalay Sándor igazgató, B.-né Nyakas Viktória, Bartos Irén, E.-né Novák Lujza, Erdösi Bálint, Farkas Vilma, Kovács Miklós, K.-né Pataky Vilma, Orbán István, S.-né Szakonyi Irma, Tibolt Boldizsár, Vlasits József. *II. körzet*: Poredus Antal igazgató, A.-né Mantuano Janka, Almásy János, Acs József, Banekovics János, Gergye Sándor, Harsayné Mantuano Gizella, Jutasyné Reiner Mária, Kaán Irma, K. Csillag Ilona, Nagy Lajos, R.-né Mágot Józsa, id. Szabó István, Sz.-né Juk Etelka, Szalay Dénes, V.-né Szakonyi Józsa, Váry József ig., Nagy Lajos.

III. körzet: ifj. Szabó István igazgató, Ábrahám Katalin, Kesselbauer Olga, Mantuano Mária, Nagy Lajosné sz. Stettner Borbála, Pathy Nagy Julia, Litvay Endre, Váry Jolán, Németh Sándor, Davidovics György, Szalay Ida.

Nyírvölgy: Gombás István. *Perlak:* Tóth Sándor igazgató, Benedek Mária, Babuczay Margit, Harsó Jenő, Náday Ferencz, Pollák István, T.-né Millei Erzsébet, Wogrintsits Nándor, Winkler Anna, *Pórszombat:* Kászlí András. *Ráczkánizsa:* Tihanyi Lajos, T.-né Szebold Sarolta. *Stridóvár:* Danitz Sándor ig., Csere Sárna, D.-né Mészey Blanka, Kozma Imre, Krampatits József, Kr.-né Kosich Ilona. *Sümeg:* Bánfi Alajos igazg., Bánfi Mariska, Éles Károly, Gellért Mór, Hajós István, Nagyné Tulok Aliz, Németh Anna, Németh József, Papp József, Rózsa Károly, Vértessyné Nagy Mária, Zob Erzsébet. *Szentadorján:* Sárvári József igazgató, Doroghy Kornélia, Volfurd Béla. — *Szentilona:* Sray Ferencz. *Szentliszló:* Trebiczky József. *Szentorbánhegy:* Balogh Ferenc. *Törökudvar:* Máthéné Opasits Mária, Nagy Ferencz. *Vashegy:* Faludi Géza, F.-né Mészárits Anna. *Zalabaksa:* Kiss Károly igazgató, Murányi Irén, Szabó Karolin. *Zalaegerszeg, I. körz.:* Paukovich György igazg., Baján Ferencz, B.-né Tikk Mária, Csiszár József, Faller József ig., Fridrik István, Horváth János igazg., Kocsis Janka, Rechnitz Mária, Szalay Samu, Tikk László, Zarubayné Gergye Vilma. *II. körz.:* Novák Mihály ig., Berzsényi Sándor, Berkovits Ignác, Fazekas Lajos, Horváthné Horváth Erzsébet, Makara Mária, Mayer Marianna, Takátsné Hrisovszky Erzsébet. *Zalalövő:* Vizi István igazgató, Gyömörey Miksa ig., Haller István, May Margit, V.-né Könyves Matild. *Zalaszentgrót:* Szücs Imre h. igazg., Auerbach István, Bartha Albert, Bollinger Irén, Rozs Matild, R.-né Nédei Margit. *Zánka:* Pelyvássy Mihály. *Zrinyifalva:* Honfi Lőrinc.

Községi elemi iskolák.

Alsódomboru: Alszeghy Ilona, Bagyary János, Biró Mária, Gyarmaty József, Simon Dezső. *Alsórajk*: Simon Károly. *Bajcsa*: Holler Andor. *Bak*: Németh József, Szabó Erzsé. *Bánokszentgyörgy*: Kutor János, Héjja Lajos, Pataky István. *Becsehely*: Hobor Lajos, Keller József. *Botfa*: Farkas Béla. *Bucsuta*: Nagy József. *Csapi*: Németh János. *Cserszeg*: Csákós János. *Cserszegtomaj*: Polgár Jenő. *Csömödér*: Küronya István. *Csörnyefölde*: Szekula Aurél. *Dobri*: Standtné Hessky Ilona. *Ebergény*: Vimláti Lőrincz. *Egeraracs*: Máté János. *Eszteregnye*: Lencz István, Györki Jenő. *Fityeháza*: Varga Ferencz. *Füzvölgy*: Horváth Pál. *Gellénháza*: Kerner Károly. *Gelse*: Kovács József, Vindhoffer Ernő, Tarr Piroska. *Gelsesziget*: Dudás Sándor. *Gyűrűs*: Szabó Gusztáv. *Göntérháza*: Schlégl Géza. *Gutorfölde*: Tanító Mária. *Gyenesdiás*: Kárpáthy János, Pruska Ferencz. *Hernyék*: Kámán István. *Hosszuvölgy*: Vellák Katalin. *Kaczorlak*: Eplényi Ferencz. *Kálóczfa*: Bogyay Imre. *Karácsonyfa*: Németh Gergely. *Karmacs*: Fenyves József, Horváth Lajos. *Kemendollár*: Koronczy Nándor. *Kerkabarabás*: Daday János. *Keszthely*: Murai Lajos igazgató, Bory Imre, B.-né Illy Emma, Emecz Gizella, Ivsits Gyula, Károlyi Ferencz, Juhász Antal, Pethő Elza, Szerdahelyi Károly, Szinger Szerén, Szollay István, Sz.-né Schaller Irén, Ujlaki Ferencz, Vaszary Kálmán. *Kilimán*: Saffarics Julia. *Kislakos*: Kölcsey Elemér. *Kispalina*: Kontler Gyula. *Kotor*: Pataky Viktor igazg., Horváth Jenő, Horváth József, H.-né Pécsy Margit, Kovács Illés, Tomor Szeréna. *Kutfej*: Mausz Miklós. *Szigetvár*: Novák Ferencz, Lisziák Janka. *Lovászi*: Selesztay Emil. *Magyarszentmiklós*: Pausch János. *Magyarszerdahely*: Gáspár Ödön, Hepper József. *Muravid*: Herboly Alajos, Varga Pál. *Nagybakónak*: Papp Mihály, Páris Lajos. *Nagykutas*: Kapiller Mihály. *Nagy-páli*: Orth János. *Nagyrecse*: Lendvay Béla, Márkus

Margit, Pesti Alajos. *Nemesapáti (alsó)*: Török Károly, Mráz Péter, (*felső*): Szalay József. *Pakod*: Egyed Ferencz, Czémán István. *Palin*: Borbély Gyula. *Petri-vente*: Korentey István. *Pola*: Fehér Jenő, Vértes Vilmos. *Pölöske*: Radosits István, Kovács Ida. *Pölöskefő*: Kovács Zsigmond. *Sormás*: Vastag György. *Szepetk*: Kulcsár Dezső, Pethő Marianna. *Szilvagy*: Fukász Teréz. *Ujudvar*: Magyar Károly. *Viziszentgyörgy*: Major János. *Völgyifalu*: Hartmann Ferencz. *Zalabesenyő*: Réti Tivadar. *Zalacsány*: Stángl Gyula, Struglics Ilona. *Zalakoppány*: Békefi László, Berkovics István, Pap Karolin. *Zalaszentbalázs*: König Ferencz, Lázár Elvira. *Zalaszentmihály*: Németh Jenő, Janda Elek. *Zalatárnok*: Gedeon Andor.

Róm. kath. elemi iskolák.

Adorjánfalva: Bencsics Károly, Kréjci Antal. *Akali*: Dausz Sándor. *Álmásháza*: Antal Imre. *Alsóbagod*: Kovács Győző, Hammer Albert. *Alsóbesztercze*: Filó Balázs. *Alsódörgicse*: Kiss Ernő. *Alsólakos*: Veér Lajos, Bobay Erzse. *Alsólendva*: Koller Ferenc, Ország Kálmán, Pozsgár Ilona, Tóth Pál. *Alsópáhok*: Jakabos Dénes, Konkolyi Kornélia. *Alsóvid*: Füzesi János, Jakits Aranka. *Andráshida*: Bálint Mihály. *Aszófő*: Kiszling Pál. *Babosdöbréte*: Horváth Hermin. *Badacsonytomaj*: Gombay Jolán, Szahula Emilia, Tormássy József. *Bagonya*: Desics Kálmán, D.-né Véber Mária, Koczuván János. *Baktüttös*: Mohl József. *Balatoncsicsó*: Ujvári Imre. *Balederics*: Molnári Gyula, Gábrriel Pál. *B.-füred*: Szőke Dániel. *B.-győrök*: Üsth Gyula. *B.-henye*: Varga Károly, *Balatonmagyaród*: Fehér Gyula, Kávé János. *B.-szöllös*: Horváth Mária. *B.-udvari*: Thury Géza. *Bántornya*: Gasparics Endre, Gasparicsné T. Etel, Némethy János, Némethy Jánosné, Szedule János. *Batyk*: Tamaskó János, Radnai Lajos. *Bazita*: Laky Mária óvónő. *Bazsi*: Tóth Rudolf, Szatmári Ilona, *Belatincz*:

Csepreghy Károly, Hajduné Szenteh Margit, Habach János. *Belica*: Steinauer Vilma, Tersztenyák József. *Bezeréd*: Makray József. *Boczfölde*: Sümeghy József. *Bodorfa*: Babics Vilmos. *Bókaháza*: Pallos János. *Boncodfölde*: Egyed József. *Borsfa*: Nehoda Károly. *Bottornya*: Koósz Antal, Wirth László. *Böde*: Kováts Ilona. *Börönd*: Földes József. *Budafa*: Stojanovics Kálmán. *Csácsbozsok*: Wachtl József. *Csáford*: Gosztonyi József, Gosztonyi Janka. *Csatár*: Gubits József. *Cserföld*: Kovács Mihály, Monda Ferencz. *Cesztreg*: Mahrsch Erzse, Szita János. *Csonkahegyhát*:

Dabronc: Sárváry József, Szentirmay Erzse. *Dióskál*: Bucsy Mária, Pécsy Béla. *Diszel*: Németh György, Nika Ferenc. *Dötk*: Kass Ilona. *Drávaszentiván*: Gáspár József. *Égenföld*: Bucsy Aladár. *Egregy*: Csere Ignác. *Esztergály*: Sárváry István. *Felsőmihályfa*: Alszeghy Paula, Koósz Károly. *Felsőörs*: Csendes Gyula. *Felsőpáhok*: Bacza Ferencz. *Felsőrajk*: Csonka József, Oszoly Irma. *Gáborjánháza*: Bagecsics Borbála. *Galambok*: Buzássy László, Györkös János. *Garabonc*: Györkös Mihály. *Gétye*: Molnár Ferencz. *Gógánfa*: Helbeck Irén. *Gyepükaján*: Pöltel József, P.-né Gyarmati Anna. *Gyulakeszi*: Csupor Gizella, Zimmermann Gusztáv. *Gyülevesz*: Csecsinovits József. *Hahót*: Krompaker János, Lakner Vidor, Varga Julianna. *Hársliget*: Vida István. *Hegyesd*: Horváth Gyula. *Hegymagas*: Diószegi Károly. *Hévizszentandrás*: Borteleki Élek. *Homokkomárom*: Ferk Mihály. *Hosztót*: Lehóczky Béla. *Hottó*: *Kapcza*: Csider Kálmán. *Kányavár*: Schiffer Miklós Béla. *Kapolcs*: Varga János. *Káptalanfa*: Gaál Péter, G.-né Szalaváry Karolin. *Káptalantóti*: Döbröczőnyi Dezső, Gyarmathy Kálmán. *Kávás*: *Kebeleszentmárton*: Horváth Ferencz, Spányik Rezső. *Kékkut*: Kauzli Kálmán. *Kerecseny*: Szabady Gyula. *Kerkaiklód*: Fatér Anna. *Kerkakutas*: Antauer Lajos. *Kerkaszentkirály*: Gaáli Sándor. *Kerkaszentmihályfa*: Nagy Emma. *Kerkaszentmiklós*: Peintler Géza, Nagy

Ferencz. *Kerkateskánd*: Boár Janka. *Keszthely (zárdá)*:
 Girst Julia Alba, Sáárdi Mária Liberata, Stein Gizella
 Olga, Kőszeghy Aranka Antónia, Nagy Stella Krisztina
 nővérek, Illés Ilma. *Keszthely-Fenekpuszta*: Takács
 Imre. *Kisapáti*: Rác Imre. *Kisbucsa*: Antal Gusztáv.
Kisgörbő: Rosta Kálmán. *Kiskomárom*: Wache Adolf,
 Wache János. *Kislippa*: Rác Alajos. *Kisrada*: Horváth
 Dezső. *Kisszentgrót*: Virágh Sándor,
Kissziget: Márkus Károly. *Kisvásárhely*:
 Druszbaczký Ferencz. *Komárváros*: Draskovics Márton,
 Szeidl János. *Köveskál*: Bucsy Kálmán. *Kövágóórs*:
 Lakatos Károlin, *Középbeszterce*: Fekete Etelka,
 Vinkovics Lajos. *Kustány*: Mundy Jolán. *Légrád*:
 Oszten Lajos, (zárdá): Cicó M. Natalia, Vertin M.
 Veneranda, Vesszősi M. Erna nővérek. *Lendvajakabfa*:
 Udvarnoky Katalin. *Lendvaszentjózsef*: Rákóczy János.
Lendvavásárhely: Bognár Kálmán, B.-né Krecsi Anna,
 Turza János. *Lenti*: Berényi Miklós, Völgyi Mária.
Lentikápolna: Für Antonia. *Lentiszombathely*: Boár Szidónia.
Lesenceistvánd: Kemény Ignác, Nemess Imre. *Lesencenémetsfalu*:
 Jani Károly, Darnay Lajos. *Lesencetomaj*: Klein Ferencz,
 Koloszar József. *Letenye*: Berényi Frida, Gebauer
 Paula, Szedlmayer Ferencz, Tóth Béla. *Liczko*:
 Kováts Margit. *Máhomfa*: Völgyi Anna. *Megyer*:
Mikefa: *Muralövő*: *Miksavár*: Szép János,
 Sz.-né Richter Adél. *Milej*: Kocsy Kálmán. *Mindszentkál*:
 Müller Kálmán, Müller János. *Monostorapáti*:
 Kovács József, Laczkó Margit. *Muragárdony*:
 Bóna József. *Murahely*: Benkovics János. *Murakeresztur*:
 Szőke Kálmán. *Muraker.-kollátszeg*: Mattos Béla.
Murakirály: Koronczy Gizella, Lang Tivadar. *Murarév*:
 Stúigly János. *Murasiklós*: Nagy Aladár. *Muraszentmária*:
 Fehér Fülöp Sándor, Laubheimer Rózsa, Muzsics
 Lukács. *Muraszentmárton*: Fliszár Miklós,
 Tóth Jolán. *Murasziget*: Preininger János. *Muraszilvágy*:
 Balogh Ágnes. *Nagygörbő*: Ponauer Emil. *Nagykapornak*;
 Erdősi András, Szita

Boldizsár, (*zárda*): Bauer Ágota, Karstner Szerafin.
Nagylengyel: Csiszár Károly. *Nagypalina*: Paller Kál-
 mán. *Nagypécsely*: Édes János. *Nagyrada*: Krujsiczér
 Margit, Pers Odön. *Naprádfa*: Prasch József. *Nemes-
 bükk*: Sulyok István. *Nemesgulács*; Lakatos József.
Nemeshány: Kiss István. *Nemeshetés*: Fuchs Pál,
 Schmeller Anna. *Nemesrádó*: Harasztovich Károly.
Nemessándorháza: Pados József, P.-né Nagy Mária.
Nemesszentandrás: *Nemestördemicz*: Dió-
 szegi Károly, Müller Gyula. *Nemesvita*: Csákós Mária,
 Szabó János, *Nova*: Martincsevits Ferencz, Martin-
 csevits Jenő, *Nyirád*: Deák Matild, Horváth
 Lajos. *Ny, Deáki puszta*: Szarka Etel. *Óbudavár*:
 Molnár Márton. *Óhid*: Döbrössy Endre, Mészáros
 Anna. *Oltárcz*: Rezsnyák József, Svatkó Géza. *Orosz-
 tony*: Hammer Petronella, Markovics János. *Ormán-
 bükk*: Ekker Károly. *Örvényes*: Hakk Sándor. *Pacsa*:
 Landi Ferencz, Lehoczky Béla. *Pacsatüttős*: Etelváry
 Mária. *Padár*: *Pajzsszeg*: Palatni Márton.
Páka: Pritz Ferencz, Török Bertalan. *Pálfiszeg*: Bar-
 tos József. *Paloznak*: Németh Béla. *Petesháza*: Hor-
 váth Jenő. *Petőhenye*: Csötörtök Lajos, Stampf Ilona.
Petrikeresztur: Tili János. *Pördefölde*: Farkas Gizella.
Pötréte: Sárvány István. *Pula*: Göndös Kálmán.
Pusztamagyaród: Lencz Mihály, Schmidt Mariska.
Radamos: Varga János. *Raposka*: Szabó József. *Ré-
 dics*: Kratancsik István, K.-né Korpics Margit, Rökk
 József. *Rendes*: *Resznek*: Tóth Ignác.
Rezi: Paál Elek, Pintér Lujza. *Rigács*: Boda Béla.
Rioyác: Cseh Joakim. *Ságod*: Czéder Gyula. *Sal-
 föld*: Horváth Kálmán László. *Salomvár*: Horváth
 Magda, Kiss Márton. *Sárhida*: Tóth István. *Sármellék*:
 Kuncz Károly, Prosztn Ignác. *Sáska*: Inzsöl Géza.
Semjénháza: Heckenast Károly. *Sénye*: Szőke Imre.
Söjtör: Ferenczi István, Horváth János, Kilár Károly,
 Lázár József. *Sümegecsehi*: Cserny Béla, Kreizer Er-
 zsébet. *Sümegeprága*: Szathmáry Zsigmond. *Szalapa*:
 Pártl Erzsébet. *Szelenczehegy*: Szlavkovszky Gusztáv.

Szentbékälla: Bajomi Jenő, Rácz Károly. *Szentgyörgy-vár*: Varga Ferencz. *Szentgyörgyvölgy*: Keller József. *Szentimrefalva*: Mohos Ferencz. *Szentjakabfa*: Marton Dénes. *Szentpéterur*: Boda Gyula, Boda Hermin. *Szeptnek*: Berkovics Karolin, Plander János, Tóth Albert. *Szepezd*: Pápa György. *Szécsisziget*: Szőnyi Imre. *Szigliget*: Jánka István, Lakits József. *Szóc*: Heinrick Károly. *Tagyon*: Weinacht Lukács, *Taliándörög*d: Horváth Pál. *Tapolcza*: Stephanek János, Sebestyén Gyula, Szigethy Odön, Keszler Zoltán, *(zárda)*: Sági Florentin, Bontz Gizella, Stumpf Amália, Wroblewsky Gizella. *Tekenye*: Mészáros Sándor, Rónai Béla. *Teskánd*: Török László. *Tihany*: Téczy János, Varga Jolán. *Tilaj*: Málly Géza. *Tófej*: Rozgonyi Árpád. *Tormafölde*: Szentkirályi Károly. *Tótszentmárton*: Haász Péter, Szlamek József. *Tótszerdahely*: Albeck Gyula, Henlein János. *Türje*: Császár Lajos, Horváth János, Kendli Vilma, Szabó Lenke. *Tüskeszentgyörgy*: Pintér László, Szahó István. *Tüskeszentpéter*: Varga Miklós. *Tüskeszer*: Takáts Irma. *Ukk*: Roch Győző. *Valkonya*: Schultz Etelka. *Vállus*: Szüts László. *Várfölde*: László Sándor. *Vaspör*: Gilits Miklós. *Vászoly*: Bogáti János. *Vindornyalak*:

Vindornyafok: Dura József. *Vindornyaszöllös*: Belkényi Imre. *Zalaapáti*: Vörös István, *zárda*: Pinviczky Mária. *Zalabér*: Boldizsár Sándor, Nagy József. *Zalaboldogfa*: Nagy Károly. *Zalacséb*: Marovits Gyula. *Zalaerdőd*: Mittler Etelka, Zsoldos Elek. *Z.-galsa*: Szentgyörgyi József. *Z.-gyömörő*: Kalmár József, Mohos Irma. *Z.-haláp*: Csupor Béla. *Z.-há hágy*: Stevanecz Antal. *Z.-igricze*: Kreiner Sándor. *Z.-ivánd*: Krepesz Arnold. *Z.-karos*: Janikovics Gyula. *Z.-merenye*: Vastag Vincze, V.-né Pál Viktória. —*petend*: Vidosa Ernő. —*szabar*: Bacza Béla, Tóthmárton Imre. —*szántó*: Kemendy Sándor, Nyers Imre, Pflanczer Jolán. —*szegvár*: Hajdu István. —*sztentgyörgy*: Lener Ferencz. —*sztentiván*: Groszinger Géza, Szigethy János. —*sztentjakab*: Bors Lajos. —*sztent*

lászló; Gombár Vincze, Várhalmy Antal. —*szent-lőrincz*; Hegedüs Elek. —*szentmárton*: Rády Sándor. —*szombatfa*; Gerencsér József. —*udvarnok*: Nagy Teréz, Wendler Viktor. —*ujlak*: Matisa József. —*ujvár*: Kollarics Richárd. *Zalavár*: Brichta József, Gulyás János. *Zalavég*: Mészáros László, Pozsgógar Gyula. *Zsizsekszer*: Krajcsiné Milecz Róza.

Ref. elemi iskolák.

Alsóörs: Laszip György. *Balatonarács*: Tóth Sándor. *Bfüred*: Szabó Károly, Szöts József. *Bhenye*: Németh Gerő. *Bkövesd*: Kóntós Dezső. *Bszöllős*: Csefkó Zsigmond. *B.-udvari*: Kiss Árpád. *Barabásszeg*: Ábrahám János. *Csonkahegyhát*: Katona Piroska. *Felső-örs*: Rásky Imre. *Galambok*: Pap K. Emil. *Kerkanémetfalu*: Kánya Lajos. *Köveskál*: Kun Lajos. *Kustánszeg*: Szijj Albertina. *Lovas*: Karsay Béla. *Monoszló*: Cserkuthy Sándor. *Nemespécsely*: Fejes Aladár. *Szécsi-szentlászló*: Alföldy Ernő. *Szentantalfa*: Jors Lajos. *Szentgyörgyvölgy*: Gózon Lajos, (1 hely üres). *Tihany*: Bende Gyula. *Vászoly* (egyesült prot.): Kenyér István.

Ág. h. ev. el. iskolák.

Akali: Bognár József. *Alsólendva*: Gecsényi Lajos. *Barlahida*: Németh Vilmos. *Felsődörgicse*: Kovács Sándor. *Kapolcs*: Bázler Béla. *Kisdörgicse*: Fülöp József. *Kővágóörs*: Bándy Géza, Garab Lujza. *Légrád*: Mikler Győző. *Nemeshany*: Varga János. *Pusztaszentlászló*: Nándor János. *Rigács*: Németh Kálmán. *Szentantalfa*: Fazekas János. *Szepetnek*: Wölfel Gyula. *Szepezd*: Mészáros Gyula. *Taliándörög*: Kovács János. *Zalagalsa*: Sass Lajos T. *Zalaistvánd*: Németh György.

Izr. el. iskolák.

Alsólendva: B.-né Löwenstein Hermin. *Balatonfüred*: Boros Armin. *Diszel*: Gartenzaum Gyula.

Hahót: Deutsch Endre. *Kővágóórs*: Schwarcz Ármin. *Nagykanizsa*: Bun Samu igazg., Halász Jenő, Hirschfeld Rezső, Kemény Jenőné szül. Klein Julia, Kertész József, Kertész Józsefné szül. Grünbaum Sarolta, Krámer Lajos, Löwenstein Jozefa. *Tapolca*: Kálmán Ármin, Pollák Ilka, Stern Irma, Vázsonyi Izidor.

Áll. kisdedovodák.

Csabrendek: Pozsgay Hedvig. *Csáktornya*: Hüll Cecilia, Martincsevics Julia. *Ligetvár*: Hiadlovszky Ilona. *Drávaegyház*: Baán Margit. *Pertak*: Gróff Gizella, Dénesiné Petz Gizella, Littván Irma. *Sümeg*: Németh Hermin, B.-né Mohos Ilona. *Lendvarózsavölgy* (gyermekmenhely): özv. Ivánkovits Ferenczné. *Hodosány*: Kovácsics Julia.

Községi kisdedovodák.

Alsódomboru: Egy állás. *Keszthely*: Egy állás. *Kotor*: Két állás. *Muracsány*: Két állás. *Nagykanizsa*: Négy állás. *Zalaegerszeg*: Két állás. *Zalaszentgrót*: Két állás.

Rk. kisdedovodák (apácák vezetése.)

Keszthelyen, *Lesencetomajon*, *Légrádon*, *Nagykapornakon*, *Tapolcán* és *Zalaapátiban* két-két apáca.

A keszthelyi kir. gazd. akadémia.

Igazgató: Diósgyőri Czakó Béla. *Tanárok*: Dr. Lovassy Sándor, Ferenczy Ferencz, Dr. Windisch Rikárd, Toldi Szabó László, Faber Sándor, Groffits Gábor, Farkas Sebestyén, Dr. Palotay Dénes, Pesthy Béla, Dr. Kozák László, Oroszy István, Dr. Keller Oszkár, Prack László, Dr. Hajnóczi Sándor, Lehrmann Ferencz (akad. titkár), Dr. Hanny Udön (ak. orvosa).

Zalavármegye területén lévő középiskolák és felső kereskedelmi iskolák.

A zalaegerszegi áll. főgimnázium.

Igazgató: Medgyessy Lajos. *Tanárok:* Bencsik János, Borbély György, Csiky György, Fehér Miklós, Haerter Adám, Kulcsár Gyula, Laux Rezső, Lintia Izsák, Pásztor Imre, Suszter Oszkár, Takács József (torna és énektanár), Tuczy János, Udvardy Vincze, Vogel Richárd, Zsuppán József (gyak. tanár). *Iskolatorvos:* Halász Miksa dr. *Hitoktatók:* Kun Vilmos okl. r. kath. hittanár. Fazekas Lajos ref., Király Mátyás ág. h. ev., Engelsmann Izrael és Adler Lázár izr. hitoktatók.

A keszthelyi prémontrei főgimnázium.

Igazgató: Berkes Ottó. *Tanárok:* Eckhardt Antal (világi), Gaál József (világi), Gergye Ipoly, Gószy Mihály dr., Gönczi Ede, Heinrich János, Láng Emil, Lakatos Vincze dr., Lukács István, Matics Döme, Molnár Szaniszló, Pap László dr., Tibolt Akos, Vargha István, Vutskits György dr. (világi), Zimmermann Gusztáv (világi).

A nagykanizsai kegyesrendi főgimnázium.

Igazgató: Horváth György, *Tanárok:* Balogh Sándor, Bérczi János (világi k. tanár), Divényi Gyula, Dzubay István (világi h. tanár), Eberhardt Béla, Hár-sing István, Incze István, Kováts Antal, László József (világi r. tornatanár), Lukács József, Mátyás József, Mészáros József, Orbán Lajos (világi h. tanár), Pfeifer P. Elek (világi r. rajztanár), Sáfrány Károly, Sel-meci Adolf (világi h. tanár), Tőkés Lajos, Vegele Károly (világi h. tanár), Dr. Fodor Aladár, rendes iskolatorvos. *Hitoktatók:* Halász Jenő, Dr. Neumann Ede izr., Hütter Lajos ág. h. ev., Jankovits Velimir gör. kel., Kádár Lajos ref. hitoktatók.

A sümegi áll. alreáliskola.

Igazgató: Kelemen Károly dr. *Tanárok:* Danielisz Sándor, Dehény József, Fischer Ferencz József, Gaidenecker György, Havas József, Jámbor Miklós, Konda László, Németh József, énektanár. Biró Lajos dr, iskolaorvos. *Hitoktatók:* Gellért Mór, Horváth Mihály, Mód Aladár.

A zalaegerszegi áll. felső kereskedelmi iskola.

Igazgató: Schmidt József. *Tanárok:* Balassa Benő, Balás Márton, Elek Márton, Kiss Lajos, Lázár Gyula, Takács József (tornatanár). Geiszlinger Béla és Virágh Ferencz r. kath., Király Mátyás ág. ev., Fazekas Lajos ev. ref., Adler Lázár izr. hitoktatók.

A nagykanizsai izr. hitközség által fenntartott felső kereskedelmi iskola.

Igazgató: Bún Samu. *Tanárok:* Balogh Dávid, Domány Armin, Elek Mór, Rosenberg Mór dr., Vилányi Henrik dr., Vermes Aladár és Benedek Paskál r. kath., Jankovits Velimir gör. kath., Kádár Lajos ev. ref., Domány Armin izr. hitoktatók.

Zalavármegyében megjelenő hirlapok és folyóiratok.

1. *Zalaegerszegen:* ZALAMEGYE. Politikai hetilap, megjelenik minden vasárnap. Felelős szerk. és tulajdonosok: Csák Károly dr. és Udvardy Ignác. XXIX. évfolyam.

2. MAGYAR PAIZS. Társadalmi hetilap, megjelenik minden csütörtökön. Felelős szerkesztő: Z. Horváth Lajos. Főmunkatárs: Borbély György főgimn. tanár. Laptulajdonos: Borbély György.

II. *Nagykanizsán:* ZALA. Politikai napilap. Főszerkesztő: Szalay Sándor. Felelős szerkesztő: Nagy

Samu. Laptulajdonos: A Zala hirlapkiadó és nyomda r.-t. XXXVII. évfolyam.

2. ZALAI KÖZLÖNY. Politikai lap. Megjelenik Nagykanizsán hétfőn és csütörtökön. Felelős szerk.: Kertész József. XXXIX. évfolyam.

III. *Keszthelyen*: BALATONVIDÉK. Politikai hetilap. Megjelenik minden vasárnap. Főszerkesztő: Bozay József dr. Felelős szerkesztő: Orbán Dezső. Laptulajdonos: Boncz József.

2. KESZTHELYI HIRLAP. Politikai hetilap. Megjelenik minden vasárnap. Felelős szerkesztő: Csák Arpád dr. Laptulajdonos: Mérei Ignác. XXXIII. évfolyam.

IV. *Tapolczán*: TAPOLCZAI LAPOK. Társadalmi hetilap. Fel. szerk.: Szigeti Ödön. Laptulajd.: Löwy B.

V. *Sümege*n: SÜMEG ÉS VIDÉKE. Társadalmi hetilap. Megjelenik minden vasárnap. Főszerkesztő: Polgár József. Felelős szerkesztő: Éles Károly. Laptulajdonos: Horváth Gábor. XVIII. évfolyam.

VI. *Csáktornyán*: MURAKÖZ. Társadalmi hetilap. Magyar és horvát nyelven jelenik meg. Felelős szerkesztő: Zrinyi Károly. Laptulajdonos: Strausz Sándor. XXVII. évfolyam.

VII. *Alsólendván*: ALSÓLENDVAI HIRADÓ. Társadalmi hetilap. Megjelenik minden vasárnap. Fel. szerkesztő: Oszeszly M. Viktor. Laptulajdonos: Balkányi Ernő. XV. évfolyam.

VIII. *Balatonfüreden*. BALATON. A Balatoni Szövetség hivatalos értesítője. Szerkesztő: Cséplő Ernő, a Balaton Szövetség titkára. Megjelenik márc., június, július, augusztus, szeptember és december hó 1-én és a szükséghez képest máskor is. Előfizetési ára nem tagok részére 5 K. Tagok ingyen kapják. Gyönyörű kiállításban a Stephaneum-nyomda állítja elő Budapesten. Szerkesztőség és kiadóhivatal; Balatonfüred (Füredőtelep.)

Zalavármegyei pénztézetek.

A) Zalaegerszegen :

Zalaegerszegi takarékpénztár. Elnök: Hajik István. Vezérigazgató: Fischer Pál. Igazgatósági tagok: Fischer László, dr. Graner Adolf, Graner Géza, Heinrich Vilmos, Heinrich Miksa, dr. Isoó Viktor, dr. Kaiser Emil, Rechnitzer Miksa, dr. Rosenthal Jenő, Szalay Ferencz, Stern Farkas, Weinberger Jakab, Udvardy Ignác. Felügyelő-bizottság: Bogyay Elemér. Thassy Kristóf, Schütz Sándor. — Főkönyvelő; Mondschein Samu. Könyvelő: Nagy Sándor. Pénztárnok: Boschán Odön. Gyakornokok: Halász Mihály, Graner Imre.

Zalamegyei központi takarékpénztár részvénytársaság Zalaegerszegen. Elnök-igazgató: Krosetz Gyula. Igazgatósági tagok: dr. Berger Béla, Bödy József, Büchler Jakab, Dervarics Lajos, Deutsch Ferencz, dr. Fürst Béla, dr. Grünwald Samu, dr. Halász Miksa, Königmayer János, Löwenstein Jakab, Marton László, Schütz Frigyes, Varga Vilmos, Weisz Tivadar. Felügyelő-bizottság: Cutor János, Balassa Benő, Udvardy Vincze. — Jogtanácsos: dr. Czinder István. Főkönyvelő: Pataky Gusztáv. Pénztárnok: Duzár István. Segédkönyvelő: Deutsch Nándor. Gyakornokok: Kertész Odön, Holzer Ernő.

Zalavármegyei takarékpénztár részvénytársaság Zalaegerszegen. Helyettes elnök és vezérigazgató: Krosetz István. Igazgatósági tagok: dr. Szigethy Elemér, Kováts László, Kummer Gyula, Morandini Tamás, Berger József, Tivolt János. Felügyelő-bizottság: dr. Csák Károly, Schmidt József és Vogel Richárd. Főkönyvelő és cégvezető: Balogh Gyula. Pénztáros: Tivolt János. Könyvelők: Maróthy István és Polgár Lajos.

Országos gazdasági bank részvénytársaság zalaegerszegi fiókja. Főnök: Dénes Miksa. Áruosztály főnöke: Pénztáros:
Könyvelő :

Zalalövön :

Zalalövői Népbank Részvénytársaság. Igazgatósági tagok: Sztachó István, Justus Vladimír, Blau Mór, Erdélyi József, Scheier Dávid, Haasz Adolf, Laky Imre.

Zalaszentgrót:

Zalaszentgrót és Vidéke Takarékpénztár Részvénytársaság. Igazgatósági tagok: Botfy Péter, Berényi Jenő, dr. Misner Antal, Neumann Lajos, Pali-tyer Mór, Steiner Dávid, Varga Károly, Misner Dávid. Felügyelő-bizottság: Neumann Mór, Kóber János, Mayer Mór, Bichler Dénes. Cégvezető könyvelő: Weisz Lajos. Pénztáros: Brenner Ernő.

Nagykanizsán:

Oszlárk-Magyar Bank nagykanizsai fiókjának. Főnök: Hiemesch Frigyes. Biráló tanács: Bettlheim Győző, Blau Lajos, Bogenrieder József, ujnépi Elek Lipót, Grünhut Alfréd, gelsei és beiscsei Guttmann Vilmos báró, hertelendi és vindornyalaki Hertelendy Béla, Knortzer György, Köhler Antal, Löwy Adolf, Sulkovszky Viktor herceg, Unger-Ullmann Elek, Vizlendvay Sándor, Weiser József.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank nagykanizsai fiókja. Főnök: Fuchs Arthur. Főnökhelyettes Bokor Gyula. Pénztáros: Kálmán Leó. Tisztviselők: Gáspár Béla, Spitzer Berta, Haffner János, Benczik Lajos.

Nagykanizsai Takarékpénztár Részvénytársaság. Elnök: ujnépi Elek Lipót. Alelnök: Dr. Fábián Zsigmond. Igazgató: Tripammer Gyula. Igazgatósági tagok: Aczél Pál, Blau Lajos, ujnépi Elek Géza, Ebenspanger Leó, Fesselhofer József, Grünhut Henrik, Kürschner Ignác, Löwi Adolf, Rosenfeld József, Sommer Sándor, Sommer Ignác, Sartory Ig-

nác, dr. Szekeres József, Unger-Ullmann Elek, Weiser József. Felügyelő-bizottság : Goldhammer Károly, Heimler József, dr. Schwarcz Adolf, dr. Rothschild Jakab. Jogtanácsos : Aczél Pál. Könyvelők : Kaufmann Adolf, Gürtler Ferencz. Főpénztáros : Eisinger Henrik.

Délzalai Takarékpénztár részvénytársaság. Elnök: Dr. Bentzik Ferencz. Alelnök : Bettlheim Győző. Igazgatósági tagok : Belus Lajos, Bogenrieder József, Dants Kálmán, Fischer Ignác, Gáspár Ferencz, Grünhut Alfréd, Köhler Antal, Ledofszky Ernő, Miltényi Sándor, Reichenfeld Sándor, Rothschild Samu, Simon Gábor, Strém Vilmos, dr. Szabó Zsigmond, Szukits Zsigmond. Felügyelő-bizottság : Halphen Mór, Rapoch Gyula, Récsey György, Unger-Ullmann Elek. Vezetőtitkár és főkönyvelő : Reinitz József. Főpénztárnok : Eperjessy Gábor. Könyvelő : Knausz László. Pénztárnok : Sió József. Segédkönyvelő : Mártinek Gyula. Tisztviselők : Riedlmajer Károly, Thassy Ilona.

Nagykanizsai bank egyesület részvénytársaság. Elnök : ujnépi Elek Lipót. Igazgatósági tagok : Eben-spanger Leó, Löwy Adolf, Schmidt Frigyes. Igazgató : Hirschler Sándor. Titkár : Szigeti Soma. Könyvvezetők : Rosenberg Benedek, Wohl Arnold. Pénztáros : Miklós Gyula. Segédkönyvelő : Vermes Géza. Tisztviselő : Nyitrai Olga.

Zalamegyei gazdasági takarékpénztár részvénytársaság Nagykanizsán. Elnök : Koller István. Igazg. elnök : Hertelendy Béla. Igazgató : Knortzer György. Igazg. tagok : Birck Oszkár, dr. Lőke Emil, Östreich Bernát, Schmidt Frigyes, Schwarcz Gusztáv, dr. Tripammer Rezső, Vécsey Zsigmond, Vizlendvay Sándor, Weisz Tivadar. Felügyelő-bizottság : dr. Plihal Viktor, Brandlhofer Antal, Fischer Sándor, Loewy Arnold. Főkönyvelő : Kleinfeld Ignác. Pénztárnok : Lányi László. Segédkönyvelő : Krauth Margit, Müller Béláné, May Gizella, Ats Ferencz. Gyakornok : Östreicher József.

Néptakarékpénztár részvénytársaság Nagykanizsán

dr. Köves Jenő. Könyvelő: Marton Mór. Pénztáros; Szlávi Mór.

Csabrendeken :

Csabrendeki takarékpénztár. Elnök és vezérigazgató: Barcza László. Alelnök: dr. Tarányi Ferencz. Aligazgató: Kohn Ignác. Igazg. tagok: Reich Ignác, Schreiner Dénes, Böhm Vilmos, Steiner Dénes, Lob Ernő, Grünbaum Mór, Weisz Arnold. Felügy. bizottság: dr. Szily Ferencz, dr. Winkler Sándor, Weisz Salamon, Schreiner Dénes. Jogtanácsos: Barkóczy Károly. Ugyv. titkár: Lőb Ignác. Pénztáros: Rabinek Samu.

Csáktornyan :

Csáktornyai takarékpénztár r.-t. Vezérigazgató: Pálya Mihály. Igazg. tagok: Bernyák Károly. Csakathurner Hermann, Graner Miksa, Heinrich Miksa, Hochsinger Sándor, Hirschmann Leó, Murai Róbert, Nuzsy Mátyás, Pecsornik Ottó, Pethő Jenő, Strausz Sándor, Strahia Ferencz, dr. Schwarcz Albert, Wollák Rezső. Felügyelő-bizottság: Alszeghy Alajos, Dénes Béla, Hirschmann Adolf, Herzel Izidor, Verbancsics Ferencz. Jogtanácsos: Wollák Rezső. Főkönyvelő: Weisz Miksa. Könyvelő: Bolgár Benő. Pénztáros: Lukovnyák Bernát. S. könyvelő: Stöger Béla. Gyakornok: Dénes Mariska.

Muraközi takarékpénztár r.-t. Csáktornyan. Elnök: Horváth Lajos. Igazgató: Morandini Bálint. Aligazgató: Mózes B. Igazg. tagok: Fischer Endre, Graner Mór, Kohn Ármin, Morandini Román, ifj. Neumann Miksa, Neumann Róbert, Neumann Samu, Prusatz Alajos, Rosenberg Lajos, Rosenberg Rezső, Zakál Henrik. Felügyelő-bizottság: dr. Balla Emil, dr. Viola Vilmos, Neumann Simon, Zoór Dénes, ifj. Morandini Bálint. Jogtan.: Zakál Henrik. Főkönyvelő: Baumann Zsigmond. Könyvelő: Rosenberg Kálmán. S. könyvelő. Tárnai Mihály.

Csáktornyavidéki takarékpénztár r.-t. Igazgató: Zvetkovics Antal. Aligazgató: Tóth István. Igazg. tagok: Deutsch Salamon, Hajas József, Hajós Ferenc, Horváth Pál, Kántor Bernát, Kelemen Imre, Kollárits Imre, Löbl Mór, Löbl Rezső, Petrics Ignác, Plichta Béla, Strahia Károly, dr. Wolf Béla. Felügyelő-bizottság: Polyák Mátyás, László Béla, dr. Zrinyi Károly, Thorday János. Jogtanácsos: dr. Hajós Ferencz. Főkönyvelő: Fejér Jenő. S. könyvelő: Novák Károly. Irodatiszt: Lippich László. Gyakornok: Tomka Miklós.

Keszthelyen :

Keszthelyi takarékpénztár r.-t. Elnök és vezérigazgató: Beck Sándor. Ig. tagok: dr. Burány Gergely, Barna György, Bozzay Pál, Buchberger Gusztáv, Böhm Mihály, dr. Csanády Gusztáv, dr. Dunszt Ferencz, Horváth Károly, Hoffmann Jakab, Hoffmann Arnold, Lénárd Ernő, Marton Mór, Nagy István, Oltay Guido, Oppel Károly, Oszmann Pál, Párkányi József, Riedl Ferencz, Sándor Elek, Sparszam Pál, dr. Simon Sándor, dr. Schwarcz Zsigmond. Főpénztárnok: Puly János. Könyvelő: Kálmán Henrik. Tisztviselők: Joós Ferencz, Nagy Imre.

Keszthelyvidéki takarékpénztár r.-t. Elrök: Ullmann Venczel. Alelnök: Reischl Venczel. Ig. tagok: Berényi Béla, Berzsenyi Gyula, Fülöp Antal, Giber József, Gyarmati Lajos, Herczeg Herman, Lázár József, Mérei Ignác, dr. Neumark Béla, Neumark Ignác, Kummer Mihály, Regensperger Ferencz, Reischl Imre, Schlaffer Aladár, Stieder Kálmán, Stieder Lajos, Stegmüller Ferencz, Takách Imre, Vehák Ferenc, Imrik János. Felügyelő-bizottság: Csathó Lajos. Prager Tivadar, dr. Rosenberg Samu. Jogtan.: Stieder Lajos. Könyvelő: Pető Vilmos. Pénztáros: Puly István. S. könyvelő: Rechnitzer Ernő.

Belatinczon :

Belatinczvidéki takarékpénztár. Elnök: Isoó Ferencz. Alelnökök: Vugrincics Boldizsár, Weiss Béla.

Ig. tagok: Csepreghy Károly, Deutsch Ede, Friedrich Ferencz, Grasanovits Antal, dr. Messer Samu, Most Rudolf, Zrinyi Károly. Felügyelő-bizottság: Schwe'nshammer János, Kleinrath József, Besnyók Lajos. Jogtanácsos: Isoó Ferencz. Könyvelő: Kelecsényi Ferenc. Pénztárnok: Tury József. S. könyvelő: Dömötör Dénes.

Légrádon:

Légrádi takarékpénztár r.-t. Igazgató: Friedfeld Henrik. Ig. tagok: Friedfeld Miksa, Lausch Lipót, Salamon István, Goricsanecz György, Goldschmid Fülöp. Felügyelő-bizottság: Blühweiss Rudolf, Steiner Samu, Laufer Mór. Könyvelő: Pick Ede. Pénztáros: Goldschmied József.

Letenyén:

Letenyei takarékpénztár r.-t. Elnök: Stern Zsigmond. Alelnök: Leitner József. Ig. tagok: dr. Hajós Sándor, dr. Csempez Kálmán, dr. Marton Imre, Choma Odön, Stern Bernát. Felügyelő-bizottság: Szigeti Soma. Österreicher József, Leitner Lipót. Jogtanácsos: dr. Csempez Kálmán. Könyvelő: Tisler József. Pénztáros: Vajda Manó.

Nován:

Nova és vidéke takarékpénztár. Elnök-igazgató: Tornyos Gábor. H. igazgató: Goricsanecz József. Igazg. tagok: Eppinger Izsó, Eppinger Sándor, Csizmazia Mihály, Kuntsnig Antal, Mayer István, Németh Vendel, Szerdahelyi Antal, Vizsy Boldizsár, Zarka Károly, Tóth Sándor. Felügyelő-bizottság: dr. Székely József, Kovács Ferencz, Killner József. Jogtan.: dr. Udvardy Jenő. Könyvelő: Brüll Imre. Pénztáros: Persay Gyula.

Perlakon:

Alsómuraközi takarékpénztár részvénytársaság Perlakon. Elnök: dr. Böhm Sidney. Alelnök: dr. Kemény

Fülöp. Igazg. tagok: Hajdinyák István, Hajdinyák János, Jellachich Mihály, Lange Kelemen, Pavcsec János, Sipos Elek. Felügyelő-bizottság: Sipos Károly, Reinitz József, Eperjesy Gábor. Ügyész: Dr. Kemény Fülöp. Könyvelő: Dénesi István. Pénztáros: Verly Ernő. Segédkönyvelő: Polednák Anna. Gyakornok: Grész Gizella.

Perlaki takarékpénztár r.-t. Perlakon. Igazgató: Tóth Sándor. Aligazgató: Ebenspanger Miksa. Igazg. tagok: Hermann János, Hirschsohn Viktor, Kvosz József, Petrics Mihály, dr. Reményi Zoltán, dr. Szabó Zsigmond, dr. Tamás János, dr. Zakál Lajos, Zala József. Felügyelő-bizottság: Knortzer György, Mózes Bernát, dr. Schwarcz Adolf. Jogtanácsos: dr. Zakál Lajos. Könyvelő: Piatsek István. Segédkönyvelő: dr. Skublics Gáborné. Gyakornok: Pintarics Pálné.

Stridóváron :

Stridói takarékpénztár r.-t. Elnök igazg: Jokó János. Alelnök: Varga Sándor. Ügyvezető: Krauthacker József. Igazg. tagok: Adelman Ferencz, Bellovics Antal, Danitz Sándor, Kristofics György, Neneecz Ferencz, Stern Miksa, Dobsa Kálmán, dr. Kovács Lipót, Strausz Sándor, Grósz Mór. Felügyelő-bizottság: Pátkai Jakab, dr. Viola Vilmos, Krampatics József. Jogtanácsos: dr. Kovács Lipót. Főkönyvelő: Korpitsch Rezső.

Sümegegen :

Sümegei népbank. Igazg. tagok: Scholcz Károly, dr. Fischer Ignác, dr. Bárdi Ferencz, Kovács Izidor, Papp József, Tóth József, Vid Lajos. Felügyelő-bizottság: Mojzer József, Talabér Károly, Ereky István, Scheiber Sándor. Jogtanácsos: Surgóth Miksa. Könyvelő: Scheiber József. Pénztárnok: Márkus Ignác.

Sümegei takarékpénztár. Elnök-vezérigazgató: Eit-

ner Zsigmond. Alelnök: Eitner Jenő. Igazg. tagok: Darnay Kálmán, dr. Fürst János, Krisztinkovich József, Luiszer Lajos, Németh János, Banczer Gusztáv, Pintér Lajos. Felügyelő-bizottság: Bánfi Alajos, Illandy János, Semetke József. Pénztáros: Németh Lajos. Könyvelő: Braun M. Róbert. Gyakornokok: Pataky Sándor, Füzessy János.

Tapolczán:

Tapolczai takarékpénztár r-i Igazgató dr. Fischer Gyula. Igazg. tagok: Berger Vilmos, dr. Deák Jenő, Frisch László, Handlery Gusztáv, Lessner József, Lessner Sándor, Lessner Samu, dr. Löke Mór, Marton Gyula, Steiner Lipót. Felügy.-bizottság: Acs Ferencz, Csigó Ferencz, Takács Jenő, Nagy Aladár. Jogtanácsos: dr. Berger Sándor. Főkönyvelő: Szücs Jenő. Pénztárnok: Pollák József. Könyvelő: Grosz Dezső. S. könyvelő: Rechnitzer Aladár. Gyakornok: Nagy Aladár.

Balatonmelléki takarékpénztár r-t. Tapolczán. Elnök: Takách Jenő. Igazgató: Frisch Lipót. Hely. igazg.: Glazer Sándor. Igazg. tagok: Biró Ignác, Csöndes József, Hirsch Lipót, ifj. Lessner Mór, Lustig József, Pollák Adolf, Szücs Zsigmond, dr. Varjas Gábor, Weiler Kálmán. Felügyelő-biz.: báró Puttheáni Géza, Ley József, Szentmiklóssy Gyula, Viriusz Vincze. Jogtanácsos: Kovács Vilmos dr. Titkár: Téts Károly. Főkönyvelő: Faragó Leó. Könyvelő: Grosz Miksa. S. könyvelő: Kardos Ödön.

Tapolczavidéki gazd. takarékpénztár r-t. Elnök: Szezemszky Gyula. Igazgató: Merkly Antal. Hely. igazgató: Marton Rezső. Igazg. tagok: Bozzay Pál, Felisch Antal, Hiller Pál, Pruska Ferencz, Moizer Endre, Pauk Vilmos, Páczy György, Rédl Gusztáv, Scheller Zsigmond. Felügy.-biz.: Knortzer György, Fekete Gáspár, Gschwentner Géza, Kéry Gyula, Löke Árpád. Jogtanácsos: dr. Szücs Arnold. Főkönyvelő:

Elbert Lajos. Pénztáros: Halász Samu. Gyakornok :
Farkas Margit.

Zalavármegye területén működő Hitelszövetkezetek székhelyei.

Alsóbagod	15	Nagylengyel
Alsódomboru		Nemesapáti
Alsórajk		Pacsa
Bazsi		Pölöske
5 Galambok		Rózsásszeg
Garaboncz	20	Tapolcza
Gelse		Teskánd
Gellénháza		Túrje
Keszthely		Zalaegerszeg
10 Kiskanizsa		Zalalövő
Légrád	25	Zalaszántó
Lesencze		Zalaszentandrás
Murakeresztur		Zalaszentgyörgy
Nagybakonak		Zalaszentmihály

II. IRODALMI RÉSZ.

A szociális készütség aranykönyvei.

Irta: **Mailáth József gróf.**

magyar ember az olyan könyveket, melyek szívébe kapnak, nemzedékekre hatnak, apáról fiúra szállanak: *aranyos könyveknek nevezi.*

A szociális érzékre való nevelésnek is vannak ilyen valóban *aranyos* könyvei.

Mert hisz mindaz, ami az igaz, mondjuk ki nyíltan, *keresztény* elveken nyugvó szociális irányelveket alkotják — valójában nem ujak.

Miként vannak csillagok, melyeket csak a haladó kor szerint való eszközökkel, számításokkal fedeztek fel és még ki tudja meddig fognak felfedezgetni: úgy vannak igazságok, társadalmi elméletek, melyeket a haladó idő, a viszonyok fejlődése egyszerre mint új igazságokat üdvözöl. Pedig azok az igazságok már ott szenderegtek apáink lelkében, a nagy idők aranyos könyveiben.

De mi — elég merészen — azt hittük, fájdalom, még ma is úgy hirdetjük, hogy csak az lehet jó, nekünk szóló, ami modern. A modern, igaz, újat jelent. De nem egzsersmint okvetlen jót és helyest.

Apáink aranyos könyveiben már ott vannak a szociális érzékek, a legnemesebb altruisztikus elvek. Így ők szerették a *bibliát*. Isten szent könyvét.

A világ legbölcsebb, legdicsebb könyvét, mely ma is forrása mindennek, amit tudunk, látunk, érzünk. Mely nélkül ma is sötétben kószálhatnánk.

A biblia a szociális készültség ősi aranykönyve.

Ott találjuk meg az első és leghatalmasabb szociális elveket a felebaráti szeretetről. Az irgalmas szamaritanusról. A munkás és gazda közti viszonyt senki még mélyebben, rövidebben, de bölcsebben nem mondotta ki, mint e szavakban van kimondva: „A munkás méltó az ő bérére.“ És mint megszámlálhatatlan csillag ragyog az égen: úgy megszámlálhatlan, gyönyörűen fenséges szociális elvek, igazságok vannak Isten szent könyveiben is. Csak meg kell találni. Meg kell látni. És különösen jól meg kell érteni. Fájdalom, hogy annyian, hol szándékosan, hol tudatlanságból félreértik.

* * *

Aranykönyve minden nemzetnek az ő történelmét magában foglaló könyv: *a történet.*

Olvasd nemzedet történetét, mert abban találsz meg családot, nemzedet nagy családjának életforrását, viszontagságos életét, örömeit és rengeteg sok fájdalmait. Olvasd, mert az nemzedet életének tanuja. Az tanít meg téged arra, hogy míg a nemzet *Istenben* egyesült, — erős volt az együvé tartozásnak, a közös érzetnek ereje is. Míg szerették egymást ősünk, míg megértették azt, hogy mint kell egymáson segíteni: nagyok, acélosok, legyőzhetetlenek valának. Mihelyt ezek *a valóban szociális érzések* gyengültek, pusztultak, oldott kéveként hullott szét nemzetünk.

* * *

De ha a szociális elveket nem széles, nagy általánosságban vesszük, hanem szorosabb határok között tekintjük, talán mondhatnám konkrétabb formában, ugyyszólván a mai *nemzeti* értelmében: akkor igazán a *Széchenyi* István gróf, a legnagyobb magyarnak könyveit kell tekintenünk az új *szociális Magyarország*.

leghatalmasabb, legelsőbb, legmélyebb és leggazdagabb aranyos könyvének.

A szociális fejlődésben, mely nemzetünket is bár későbbben, mint a többi nagy nemzeteket megérinté, hogy úgy mondjam: hullámvonalba hozta, a *Széchenyi István* neve *egy óriási fogalom*. Program, mely már az ő nagy koncepcióiban kezdi a valóságra való válásnak első hullámgyűrűit megmozgatni, kiváltani.

Széchenyi István a nemzet első szociális apostola, művei első tisztultabb, kristályosodottabb forrásai mindazon elveknek, melyeket ma már millióan vallunk, vallanak, melyekért küzdünk, melyek jogos reményeinknek célpontja.

Az ő elveinek, alap, kiinduló elveinek ismerete, követése nélkül szociális készülségről szó sincs.

Az ő életét, példáját, érces, hatalmas, szikla akaratát, kitartását kell ismernie a nemzetnek, hogy követhesse őt. Hogy megszerezze a nemzet nagy tömege az ő hatalmas szociális érzésének részét. Mert enélkül a szociális készülség is csak olyan lesz, mint a malom víz nélkül. Az örökzöld fenyőnek egy ága gyökér nélkül.

Fájdalom, hosszú időnek kellett eltelnie, míg a nemzet értelmi és politikai vezérei is elővették s újra elővették az ő *aranyos* írásait és *könyveit*.

Még hosszabbnak, míg a nemzet értelmiségének csak egy része lapozgatni kezdte. Aztán megint egy darab időnek, míg azon aranyos írásoknak és könyveknek eszméi megtalálták a maguk termő talaját.

Mondjuk ki, hogy szegyenkeznünk kell azon a körülményen, mely szerint az új Magyarország megteremtőjének, Mózesének könyveit oly kevesen ismerik, olvassák és főleg értik!

Hol vannak e tekintetben a többi nemzetek?

Hisz nálunk meg kell dicsérni azokat a nagyobb városokat is, melyeknek könyvtáraiban Széchenyinek műveit megtalálhatjuk. Arról meg éppen mély szomorúsággal hallgassunk, hogy hányan olvassák?

Mióta nálunk a szociális mozgalom hullámain egy kis pirkadó *szociális készütséget* tapasztalunk — hála Istennek gyakrabban találkozunk az ő aranyos írásainak, könyveinek egyes részleteivel.

De még ma is távol vagyunk attól, hogy bele-mélyedtünk volna. Csekély szántást végeztünk. Pedig tudjuk, hogy aranyárgán ringó acélos buzát, jó termést csak a mélyebb szántás hozhat.

Magyarország egész szellemi táplálékát lefoglalta a *hirlaptermelés*. A hirlaptermelés bősége meg belefulasztja a nemzetet a szenvedélyeket felkorbácsoló napi és meddő, üres *politizálásba*.

Széchenyi István aranyos írásai, könyvei várják az időt, mikor minden magyar embernek nemcsak kezében, de lelkében, agyában, szívében, akaratában is benne lesz. Ez lenne az igazi szociális készütség.

*
*
*

Álmok-e ezek én nemzetem? vagy komoly, jogos remények, melyek még most csak mint messze hegyeken gyuladó tüzek lobognak?

Istenem! Hisz a sajtó csak úgy osztja termékeit. Kiknek és miknek írásai kerülnek ma napvilágra? *Aranyos* kötésekben. Diszes kiadásokban. Vajjon arany-e tartalmuk? A termékük?

No, de erről most ne beszéljünk. Beszéljünk inkább arról, hogy nem lehetne-e kiválasztani egyelőre azokat a részeket, a nagy Széchenyi lelkének azon részeit, melyek legalkalmasabb alapok a nép, a nemzet szociális készütsége megteremtésének?

Ezeket a részeket aztán *olcsó, népies kiadásban*, milliók kezébe kellene juttatni.

De arról is gondoskodni kellene aztán, hogy az aranyakat felolvaszszuk és a nép lelkébe csöpögtessük. Ugy legyen!

Deák Ferenc mint diák.

Irta: **Halis István.**

Deák Ferencet, (vagy ahogyan a rokonok hivták: a Penczi gyereket), az ősrégi Tárnok faluból 1813. év őszén Kanizsára hozták iskolába, minthogy akkoriban csak e helyütt volt gymnasium Szala vármegyében.

(Mert vármegyénknek neve nem Zala, hanem Szala volt kilencszáz esztendeig. Csupán a 19-ik században kezdték csufolgatni Zala néven. Bizonyára valami slovák kezdte ezen a néven emlegetni. Ugyanis a Zala ó-szláv szó, míg ellenben a Szala egyike azoknak az ősi-magyar szavaknak, melyet a régi hazából hoztak elődeink.

És ezt a szláv nevet lassan-lassan elfogadtuk mi magyarok! Csupán a paraszt ragaszkodik az ük-apáktól maradott régi névhez. Ő még Szalabérbe jár, Szalapátiban hallgatja a mesét és a Szala vizében halászgat.

Ha a mai nemzedék olyan nevetségesnek nem tartaná az ilyen dolgot, hát kérvényezné a vármegye igazi nevének visszaállítását!)

— — Deák Ferkót a gondos rokonság a piaristákhoz adta „kosztba“.

Tanuló korában csöppet sem volt olyan komoly, milyennek a magyar írók és művészek föltüntetni szokták. Éppen olyan volt, mint a többi vidám diák-

A kertet a gymnasium keleti oldalán levő házi kápolnától csupán egy kis utca választotta el, melyben akkora sár uralkodott ember emlékezet óta, hogy feneketlensége miatt még Kanizsán is nevezettség volt.

Bécsinének, mint élemedett korban levő asszonyságnak, a hagyomány szerint egy hosszú foga volt, mely eltagadhatatlan bizonyítéka levén boszorkány mivoltának, — nem csoda, ha tőle mindenki rettegett. Az a pokolbeli hatalom, melylyel Bécsiné a köztudomás szerint rendelkezett, lángpallos gyanánt örködött a gyümölcsös felett.

Ferkó és Jancsi javában szedegették a szépen megtermett őszi almákat azzal az édes izgalommal, hogy az ördög atyafiát károsítják.

Egyszerre éles hang süvített végig a kerten: „Ki van a fán?”

— „A Bécsiné! Juj, hátraköti a sarkunkat!” kiáltotta Ferkó megrémülve.

A cimborák egy szempillantás alatt lecsusztak a fáról és — — — — — uzgye kifelé!

Először Ferkó érte el a kerítést. Megragadta a palánkot, és egy fölséges lendítéssel keresztül vetette magát az utcára — a megmérhetetlen sárba. Utánna Jancsi röpiült át ugyanolyan szerencsésen.

Aról ne beszéljünk, hogy a gyerekek ruhájában minő lényeges változások történtek a fáról lecsuszás és a menekülés közben.

Elég az ahhoz, hogy az eredménynyel mindakét gyerek meg volt elégedve, annál is inkább, mert nem éreztek semmiféle boszorkány-rontást, sőt sikerült Csabi direktor előtt is eltitkolni valami ravasz fondorlattal az öltözetben történt károsodást.

Ezt az eseményt nem felejtette el Ferkó gyerek akkor sem, mikor már régen a „haza bölcse“ volt.

Ahányszor összetalálkozott Babochay Jánossal, mindig megemlékezett róla, s borzadózva mondogatta „Mi lett volna, ha Bécsiné hátraköti a sarkunkat?”

Legutoljára egy ünnepélyes fogadtatás alkalmával említette, mikor Deákhhoz Kanizsáról egy deputációt vezetett 1870-ben Babochay János.

A küldöttség szónoka Babochay volt, ki Deák előtt magát meghajtván, imigy kezdte beszédét: „Szeretve tisztelt nagy hazánkfia! Méltóságos Uram!”

Csakhogy tovább nem beszélhetett. Deák sohase szerette a cimezgetést, (hála Isten, azóta Magyarország nagyot haladt ezen az egy téren) s azért összevonta bozontos szemöldökét és közbevágott: „Megbolondultál Jancsi? Hátra kötöm ám a sarkadat!”

Dr. RUZSICSKA KÁLMÁN
Zalavármegye kir. tanfelügyelője.

ID. TARÁNYI FERENCZ

a zalamegyei nemesi választmány elnöke.

A zalavármegyei nemesi választmány

Irta : **Czobor Mátyás.**

Bizonyára sokan vannak közöttünk, akik csak akkor hallunk valamit a zalavármegyei nemesi pénztárról, amikor egy-egy törekvő szegény ifjunak adományozott ösztöndíjról olvasunk pár rövid sort az ujságok hirei között. Nem lesz érdektelen — úgy gondolom — ha a Zalamegyei Almanach idei kötetében rövid vonásokban ismertetem a fenkölt lelkü zalai nemesek e valóban áldásos intézményét, amely csendben, minden mesterséges hangulat keltés nélkül már annyi könnyet száritott fel, annyi szegény ifjut segített előre céljai elérésében, annyi kulturális célra áldozott ezreket és ezreket. Jöjjetek hát csak elő ti fakult, sárga levelek a napfényre, hisz oly jól esik sápadt írásaitokat a mai felületesen ítélő kor fiainak bemutatni. Nem árt, ha írásaitokban ragyogó szellem hatalmas „Mementó” gyanánt szólal meg azok számára, akiknek legkedvesebb témája a mult nemeseinek lekicsinylése, azoknak a szó igazi értelmében vett nemesekének, kiket nemcsak a nemesi czimer disze tett nemesekké, hanem a lélek maradandó nemessége.

Ki ne hallott volna a nemesi felkelésről! ? — Mint annyi történelmi tény, úgy e felkelést is felüle-

tesen itélő u. n. történelmi hazugságokat gyártó s magukat történet íróknak nevezni szerető egyének hamisított és czélzatos irányban óhajtották megörökíteni az utókor számára. Az igazság azonban nem rejthető el, kitör az a sirok világából és eget kér. — A nemesi felkelés százéves évfordulója alkalmából végre hiteles kutfők nyomán sikerült a mult évben (Lásd *Insurrectio . . . . .* kiadta Győrvármegye közönsége.) az elferdített témákat a maguk valóságában feltárni s láthatjuk, hogy a rosszakarat, mely hazai történelmi eseményeinket oly gyakran elferdítve igyekezett becsempészni a való történelmi események közé, ezuttal csufos vereséget szenvedett.

Az Ur 1809. esztendejében márczius 6-án Zala vármegye közgyűlésében felolvasott királyi felhívásra mint egy sziv-lélek állott fel Zalavármegye nemessége is, hogy a köteles hadiszolgáltatásokon kívül saját jószántából önkéntes adakozás útján előteremtett költségen egy felszerelt lovasezredet állítson elő s segítségére siessen a betörő francia hadak ellenében a szorongatott magyar királynak. — E lovasezred kiállításához szükséges katonát, lovat készpénzt és ruhaneműeket a nemesek csakhamar összeadták. A felkelés sorsa ismeretes. Itt csak azt említem meg, hogy vármegyénk nemesei, mint már ezeréven át annyiszor, újra csak vért és életet áldoztak mindnyájunkért.

A hadjárat befejezése után a hadi kincstár által felajánlott kárpótlást a vármegye nem fogadta el, hanem 1810. évi január hó 8-án tartott közgyűlésében kimondotta, hogy visszakerült hadi felszerelést pénzzé teszik. A szót tett követte és az így elárverezett ingóságokból 22944 frt 40 kr. folyt be, amely Festetich György gróf indítványa folytán nem osztott fel, hanem kimondották, hogy ezen összeg alapként kezeltessek, amelynek évi jövedelméből a megyei nemesség szabad rendelkezése mellett ezen nemesség közszükséglete fedeztessek.

ÁRVAY LAJOS
Zalavármegye alispánja.

alapítványokat önállóan minden befolyástól menten, keletkezésüknek és céljaiknak megfelelőleg kezelik és megőrzik azt az utókor részére sértetlenül.

A választmány, mely időközben újabb és újabb tagokkal kibővült, becsülettel meg is felelt e kötelességének, hiába volt a központi kormányzatnak a vagyon megszerzésére irányuló minden kísérlete. 1861. évi febr. 6-án tartott megyei közgyűlésen a nemesség választmány tagjai a tisztük-

ben utólag megerősítette, minden intézkedésüket jóváhagyta, a vagyon további kezelésére felkérte és a választmány tagjait az elnökön kívül 32-re felemelte, akik közé minden járásból, még a kisebb birtokos nemesek közül is egy-egy tagot beválasztandónak mondott ki. Ekkor alakult meg véglegesen a tulajdonképeni első nemesi választmány „Zalamegyei nemesi pénztári és alapítványi választmány“ elnevezés alatt, amelynek tagjai most már a következők lettek:

Elnök: Oszterhuber József. A választmány tagjai: Koppány Ferenc, Sümeghy Ferenc, Hertelendy Kálmán, Bottka Mihály, szalabéri Horváth Mór, Barcza Sándor, Skublics Gábor, Szabó Samu, szalabéri Horvát Ferenc, Selleyi László, Csillagh László, Inkey László, Oroszy Ferenc, gróf Széchényi János, gróf Széchényi Béla, Csertán Sándor, Glavina Lajos, Horváth Péter, Inkey Adám, Szabó Imre, Gabelics Imre, Thassy Mihály, Csutor Imre, Babos Pál, Bogyay Antal, Mórocza Dániel, Svastics Károly, Somodi Dániel, továbbá

kisebb birtokos nemesek közül: Bán Ferenc a zalaegerszegi, Kámán Antal a kapornaki járásból. A többi négy járás főbirói pedig felkértek, hogy járásaikból ajánljanak egy-egy nemes kisebb birtokost a megválasztásra. Választmányi gondnok lett: Thassy Lajos, ügyész Nagy károly, a választmány jegyzője pedig Árvay István ügyvéd.

Kimondatott ugyanakkor, hogy a jövőben az üresedésben levő választmányi helyeket a választmány fogja maga választás útján betölteni és felkérte a választmány az alapok további kezelésére.

Az egybegyült nemesség nem mulasztotta el egyuttal kifejezni elismerését és köszönetét nyilvánítani Oszterhuber Józsefnek és azoknak a tagoknak, akik mindent elkövettek, hogy az alapok megmenteszenek, különösen Hertelendy Kálmánnak, Barcza Sándornak és Csillagh Lászlónak, kik a választmány érdekében a soproni ker. helytartó tanácsnál közbenjártak, kiválóan pedig Koppány Ferencnek, aki saját személye biztosságának veszélyeztetésével is megőrizte az alapokat.

Ezen időtől kezdve azután mi sem zavarta a nemesi választmányt áldásos működésében. Tett ugyan még kísérletet Zalavármegye főispáni helytartója, de ezen kísérlet csak arra irányult, hogy a főispáni helytartó a választmány kezelése alatt levő alapokra és alapítványokra a felügyeleti jogot igényelte. — Azonban e kísérletre is az eddigi hagyományos tiltakozással felelt 1862. évi július 21-én tartott üléséből kifolyólag a választmány, sőt még jobban körvonalazta álláspontját, amennyiben kimondotta, hogy azon alapok és alapítványokról, melyeknek minden idegen befolyás, hatósági beavatkozás és felügyelet kizárásával való kezelését az alapítók kifejezetten a nemesi választmányt bízták meg, számadást másnak, mint önmagának, adni nem köteles. Ilyenek voltak akkor: a zalavármegyei összes nemesség magántulajdon pénztára

(a nemesi felkelés felszerelésének értékesítéséből keletkezett); a „Deák Ferenc nevelési-alap“, melyet Zala vármegyének Karai és Rendei, a vármegye nagy szülöttjének : Deák Ferencnek az alkotmányos jogok érvényesítése körül szerzett halhatatlan érdemeinek elismeréséül 1840. évi július 27-én tartott vármegyei közgyűlés alkalmával maguk között gyűjtöttek abból a célból, hogy ezen alapból, amely kezdetben 7766 ezüst forint volt, illetőleg annak jövedelméből egy nemes és egy nem nemes származású jó tanuló ifjú évenként 200—200 ezüst forint ösztöndíjban részesíttessék. Ezen ösztöndíjak adományozási joga Deák Ferencet illette, aki ezt gyakorolta is mindaddig, amíg ezen jogát 1871. évi április hó 17-én kelt nyilatkozatával a nemesi választmányra át nem ruházta. 1886. évi április 9-én tartott ülésében a választmány ezen alapot kiegészítette oly összegre, hogy egy harmadik évi 210 o. é. ezüst forintos ösztöndíj is volt adható ezen alapból; továbbá Inkey Karolina nevelési alap és a zalaegerszegi színész-alap. Amazt zalabéri Horváth Edéné, szül. pallini Inkey Karolin alapította és az 1851. évi november 17-én kelt alapító levél értelmében kamataiból két zalamegyei szegénysorsú ifjú — akik között alapítónak szegényebb rokonai elsőbbséggel birnak — évenként és fejenként 420 korona segélyt élvez. A zalaegerszegi színészeti alapot pedig zalamegye Karai és Rendei az 1830. évi augusztus hó 11-én tartott vármegyei közgyűlés alkalmával gyűjtötték össze, mintegy 400 ezüst forintot a „Nemzeti színjátszó társaság“ segélyezésére azon elhatározással, hogy annak kamatjövödelme a Zalaegerszegen játszó magyar szintársulat igazgatójának segélyezésére fordítottassék. Ma már ezen alap a zalamegyei összes nemesség magántulajdon pénztárának tőkéjéhez van csatolva és kamatai évenként azon szintársulat igazgatójának fizettetik ki, akinek szintársulata Zalaegerszegen játszik.

A másik csoportba tartozó azon alapítványokra vonatkozólag pedig, melyeknek felügyeletét és kezelését az alapítók Zalavármegyére bízák, de amelyeknek tényleges kezelését Zalavármegye a nemesi választmányra ruházta, kimondotta a választmány, hogy az ezekre vonatkozó évi számadásokat a megbízó Zalavármegyének évenként mindenkor bemutatta és a jövőben is bemutatja.

Ily alapítványok voltak akkor: „Inkey Ferenc szegények alapítványa“, a „Tüttösy László kórház-alapítványa“, „Horváth József alapítványa“, „Kelemen Imre családi alapítványa“ és a „Balatonfüredi színház alap“, amely azonban az időközben épített balatonfüredi színház építésére fordított.

Ezen alapokra vonatkozólag a nemesi választmány 1867. évi május hó 13-án tartott gyűlésében kimondotta, hogy azokat a vonatkozó okiratok és számadások kapcsán a megbízó nemesi Zalavármegye a vármegye törvényes jogutódának: az új alapokra fektetett Zalavármegyének átadja, azonban a vármegye közönsége 1867. évi augusztus 5-én tartott közgyűlésében a nemesi választmány iránt viseltetett határtalan bizalomnál fogva felkérte a választmányt, hogy azokat továbbra is céljaiknak megfelelőleg kezelje, amely kérelem folytán a választmány ezen alapok tovább kezelését újólag magára vállalta.

Fontos határozatot hozott a választmány 1863. évi aug. 5-én tartott ülésében, amidőn kimondotta, hogy jövőre — a nemesi pénztárt kivéve — a többi alapítványi pénzekből a nem nemesek ingatlanaira is adhatók kölcsönök. Ezen határozatával is jelét adta a választmány, hogy a kor változó demokratikus szellemének jogos követelése elöl elzárkózni nem akart.

Nagy veszteség érte a nemesi választmányt volt gondnokának: Koppány Ferencnek 1866-ban történt elhunytával. Kikezdte az idő vasfoga lassankint ezeket a szívós, gerinces és nagyszivü embereket is. Ugyanis Koppány Ferencz után nagyérdemű első

intézmények támogatására, szegények, tanulók neveltetésére, özvegyek és árvák felszegélyezésére 1901. év végéig 340654 K 86 fillér adatott ki, azóta pedig ezen szám még inkább csak növekedett, akkor igazán ajkaimra tolul ezen kérdés: „Hol vannak a példás követők azok között, akik gyakran oly kicsinylőleg említik a nemzet fenntartó nemességét, melyet ma már a történelmi mult emlékei közé szeretnének eltemetni. Le a kalappal ezen áldozatra kész igazi nemesi gárda előtt, akik a hazáért, annak intézményeiért és egyesekért legtöbbet áldoztak föl! Zalavármegye nemessége valóban szebb és ércnél maradandóbb emléket nem állithatott volna fel magának, mint ez intézménnyel, amely nagyon is jól beleillik élő határkönek a régi és a modern Magyarország mesgyéjére; és amely időtlen időkig hirdeti, hogy azokban a régi nemes elődökben a legnemesebb sziv dobogott, a lélek igazi nemessége munkálkodott s példájuk fénye eleven utmutató gyanánt ragyog az utódoknak, hogyan kell a hazáért nemcsak vért áldozni, hanem annak intézményeiért, szegény törekvő ifjaiért pénzáldozatot is hozni.

Végezetül itt közlöm a nemesi választmány ez idő szerint tagjainak névsorait megválasztatásuk sorrendjében, hogy a Zalamegyei Almanach olvasói is lássák, kik ma letéteményesei, kezelői, a fenkölt lelkű nagy zalai nemesek által megalkotott nemesi pénztárnak, melynek áldásait miként a multban, úgy ma is kézzel foghatólag annyian érzik.

Elnök: Nyírlaki Tarányi Ferencz, Csabrendék.
 Választmányi tagok: Gróf Széchenyi Béla Nagyczenk, Skublics Zsigmond Zalaegerszeg, Nedeczky Jenő Fekete Kastély, Bogyay Máté Keszthely, Gróf Festetics Jenő Zalaujvár, Dr. Gyömörey Vincze Ukk, Farkas József Söjtör, Csertán Károly Alsóbagod, Bogyay János Csabrendék, Nagy Károly Andrásbida, Árvay Lajos Zalaegerszeg, Hertelendy Ferencz Lesenczetomaj, Gróf Batthyány József Zalacsány, Barcza László

A szeretet asszonyai.

Irta: **Briglevics Károly dr.**

Nem a mezőn, nem a réten, nem a kertben nyílnak a legszebb, a legnemesebb virágok. Nem az aknák mélyén, nem a rideg arany és gyémántmezőkön, nem a csábos ingerléssel ragyogó, káprázatos, de üres, hideg fényű ékszeres kirakatokban teremnek, nem ott pompáznak a legékesebb, legbecsesebb drágaságok.

A mi asszonyainknak a szive az a csodásan megáldott kert, ahol az erény legszebb, legnemesebb virágai nyílnak; a mi asszonyaink lelke az a bámulatosan gazdag kincsesbánya, amely az erények királynőjének, a szeretetnek drágaságait mindennél ragyogóbban, pazarabban, melegebben tárja elének.

Amennyire természetes, hogy az élet komoly problémáinak megoldásán a férfi agya töprengjen, ép oly mértékben szükséges, hogy a szeretet erejével megoldható kérdésekben a társadalom a nő szívével érezzen, a nő lelkének nemes finomságával cselekedjen.

Könyvet fakaszthat a szenvedő szeméből a bánat, a nyomor, könyvet varázsolhat a lelkesedő pilláira a szónok, a költő, de könyvet letörölni csak nő tud.

Nem volna teljes az Almanach, ha megfelekeznenk szeretett vármegyéjének azon hölgyeiről, akik a szó legnemesebb értelmében nevezhetők a sziv, a

lélek, a szeretet asszonyainak. Hősnők ezek az asszonyok. Kettős harcot vívnak a félelmes erejű étellel: egyet a családjuk boldogságáért, a másikat a szenvedők, a nyomorgók megmentéseért. A kötelező, legszentebb önzés csatája az első, a legönfeláldozóbb, legönzetlenebb altruizmus küzdelme a második. A szív és lélek hatalmas hadseregének győzelmes, de örökké folyó csatái ezek.

Ezeknek a csatáknak vezéreit és harcosait fogja évről-évre bemutatni olvasóinak az Almanach.

GRÓF BATTHYÁNY PÁLNÉ

szül. INKEY VALÉRIA

a Zalaegerszegi Karácsonyfa Egyesület fővédője.

Gr. Batthyány Pálné, szül. Inkey Valéria Zalaegerszegi Karácsonyfa Egyesület fővédőnője, számos jótékony egyesület munkás és áldozatkész tagja. Neve ugyszólván egyértelmű a jótékonyssággal. Az ország egyik legelőkelőbb és leggazdagabb családjának a sarja, mégis kevesen tudják annyira észrevenni, meglátni a szegénységet, a nyomort, mint ő. — Ahol a bánat, a szen-

vedés vagy a nélkülözés ütötte fel szomoru tanyáját, a betegeknel, a kórházakban, a szerencsétlenségtől sujtottaknál, az éhezőknel, a ruhátlanoknál mindenütt ott volt résztvevő szívével, ápoló, segítő, áldó kezével. Még a szórakozása is jótékonyság: elhasznált bélyegeket gyűjt össze százezerszám az afrikai missiók céljaira. Alig van a vármegyében olyan templom, ahol valami emléke nem volna mély vallásosságának. Ezeket

az érdemeket méltányolta ő szentsége a római pápa, amikor a „Pro ecclesia et pontifice“ nagy kitüntetéssel kereste fel. De minden kitüntetésnél becsesebb és ékesszólóbb az a sok köny, amit távozásának fájdalma a zalaegersze gi szegények szemeiből fakasztott, akiknek ma is ünnepnapjuk van, ha „az áldott jó főispán né“ bejön.

Özv. Ruzsics
Károlyné a
Zalaegersze gi
Karácsonyfa
Egylet elnök-

Özv. RUZSICS KÁROLYNÉ
a Zalaegersze gi Karácsonyfa Egylet elnöknője.

nője, már pusztá megjelenésével, jóságosan mosolygó arcával elárulja ritka szívjóságát és nemeslelkűségét. Kevés ember törölt le annyi könnyet a mások arcáról és talán senki más nem mentett meg annyi gyermeket a didergéstől, mint ő. Ha van hála a világon, úgy őneki tartozik azzal nemcsak Zalaegerszeg városának minden lakója, hanem a magyar társadalom a maga egész teljességében. Huszonöt éves elnöknői

Özv. VIDOR SAMUNÉ

szül. gelsei GUTTMANN HEDVIG

a nagykanizsai izr. Jótékony Nőegylet örökös elnöknője,

jubileuma alkalmával érte apostoli királyunk magas kitüntetése, aki a koronás arany érdemkereszttel jutalmazta eredményes jótékonyágáért.

Özv. Vidor Samuné szül. gelsei Guttmann Hedvig vármegyénk más részén, Nagykanizsán követi érző emberbaráti szívének sugallatát, ott gyakorolja szinte csodálatos sokoldalúsággal a jótékony-ságot. Mint az Izr. Jótékony Nőegylet

let örökös elnöknője, a nagykanizsai népkönyhának megalapítója, a város és a vármegye határain messze tulterjedő áldásos tevékenységet fejt ki. Ő igazán nem magának él, hanem a közjóért. Ennek a legnemesebb és legmagasabb szempontnak megértése vezérli, irányítja az ő rátermettséget és lankadást nem ismerő energiáját. Mintha felsőbb küldetése volna, oly hivatott művelője a szeretet munkájának.

(Folytatása következik a jövő évfolyamban.)

VÉCSEY ZSIGMOND

Nagykanizsa város polgármestere

Assumpta.

Irta : **Törzsök Vilmos.**

nyár van.

Meleg, tikkasztó, nehéz nyár.

Minden virág meghozta szirmát, minden
madár kiköltötte s felnevelte fiát.

Az élet — mozgás. A rétek élete, a vizek világa
több. Ez már forrongás.

Ezer hang tör elő a mélységek felől.

Egyik sivit, a másik sápor, a harmadik csicse-
reg, a negyedik bűg.

Pompás sirályok szállnak a légben, mint egy
boldogabb világ fehér szellemei.

S ligeti odvas tölgyre épített fészken anyagólya
kelepel.

Szárcsa sivit a nád között.

Falánk rucafiak tanulnak anyjuktól halfogást a
kerek tavak szélein.

A legelrejtettebb mélységek fölött roppanttestü
pelikán oltogatja örökös szomját, míg hozzá közel, a
mélység szélein a réti madarak fejedelme, a királyi
kócsag tetszeleg magának a vizek tiszta tükrében.

Helylyel — közzel, ha a nap sugarai tulontul
hevesek s a vizek tájéka csendes, pompás felvonulást
rendez e királyi szárnyas.

Frissen esett hónál fehérebb szárnyait kiterjesztve,

lassu, méltóságos repüléssel kel át a tavon, s éles hangot adva, leszáll a sziget buja füve közé.

Fiai, társai követik.

Ha távolról szemlélnéd őket, vélhetnéd, hogy a vidék menyasszonyai esküvői diszben adtak itt egymásnak végső találkozt, hogy — mint Jephtha leánya és társai a régi napokban — végbucsut vegyenek ifjuságuk éveitől.

Itt minden életet lehel.

Gyönyör és dal száll ki a rétek öléből.

Ezer szín pompázik, ezer hang dallja az élet öremeit.

Ha azután elkövetkezik a nyári nap orkánja, s végig rohan a náderdön, feltárva a rejtekeket, összevegyítve minden szint, összekeverve minden hangot, akkor olyan jeleneteket láthatnának szemeid, melyeket én hiába kísérlenék meg lefesteni azoknak, akik a teljes örömök és örök vidámság e bájos menedékét még sohasem látták.

Mit mond a virág, mit zeng a dal?

„Elértük célunkat — mondják —; örülünk. Meghoztuk szirmainkat, megszültük s felneveltük fiainkat. Örvendezünk. Mi átéltük a tél fagyát. Mi pedig a vándorlás veszélyeit. A jeget, havat, vihart kiállottuk; ellenségeink szeleit elkerültük; dérrel, záporral, sötéttel, a sorvasztó hőséggel megküzdöttünk. Neked nyilunk, neked illatozunk Szüz Mária! — mondják a virágok; — neked dalolunk, neked hangicsálunk oh Szüz Anya! — mondják a madarak. Te is, hogy születél, sokat szenvedtél. Szegénységben voltál — mondják mindnyájan. Elzarándokoltál Sionba, hazád szent helyére s szenvedtél sokat. Ott álltál Fiadnak, a mi teremtőnknek szent keresztje alatt. Bánkódtál. könyeztél, a megváltás szörnyü kinjaiból részt kértél. De eljött a szent nyár. Hiems transüt, imber abiit et recessit. Isteni erőtől újra kinyiltál, mint mi. Ezen szent napon felvétettél, trónra helyezettél — elérted dicsőségedet, célodat, mint mi. Illatunkkal

tehát neked áldozunk, hangjainkkal neked zengünk. E miatt a mi örömünknek nincs határa. Te is tehát, kedves Istenanya, gaude. Laetare Virgo Mária!

Egy virág tűnik ki a többi közül. Nem visszavonással, hanem hangosabb, feltünőbb glóriával.

Egy csendes vizirózsa kiül a viz színén.

Hosszu, erős szára a réteket tápláló, rohanó kanális medrén gyökeredzik, gyönyörű virága a habok felett lengedezik.

Pompás madárka érkezik a délszigetek felül.

Egszinkék a ruhája, bibor a bóbitája.

Leül a parti szomorufüzre, s dalt zeng a rózsának.

Hajnalpiros szitakötő repül az illatos réti virágok körül s rászáll a rózsára.

Reáhajol, megcsókolja egyik hófehér szirmát, mintha kérdené: fehér vizirózsa, érted ez éneket?

Nyomban vizroham érkezik.

A rózsza meghajol a hullám alatt, mintha válaszolna, hogy: értem ez éneket.

Abban a pillanatban ismét kiemelkedik a vizek fölé. Gyöngyököt emelt ki a habok közül, melyek félkörben ragyognak mennyei szépségű szirmain, mint a corona stellarum duodecim!

Es illatozza: ki az, ki úgy száll fel, mint a hajnal? Te vagy oh Szüz, kinek sátora árnyékában az nyugodott meg, aki teremtett. Te vagy az Jessze gyökerének legszebb hajtása, Mária, coronata.

Egy madár tűnik ki a többi közül.

Nem visszavonással, hanem nagyobb, kitünőbb hozsannával.

Vagy nem hallottátok-e, drága feleim, nem hallottátok-e tikkadt augusztus idején azt a siri, titkzatos hangot, mely késő szürkület, vagy az éj óráiban száll kí a vizek rejtekei közül?

Sejtelmes, bánatos hang ez, barátim.

Es én úgy vélem, nem lehet ez más, mint a vizek búbánatának megnyilatkozása.

Nem lehet ez más, mint a vizek sóhaja.

Mintha sirboltból, régi, elfeledett koporsók közül eredne ki e hang, annyira rejtelmes; mintha élve eltemetett ember könyörgése lenne, annyira esengő, keservvel teljes.

S ha hallgatod, légy bár erős férfi, vagy öszfürtü öreg, hülni érzed a véredet.

Tudjátok-e, mit jelent ez a rejtelmes hang?

Tudjátok-e, miért sóhajtanak ez idő tájban a vizek?

Vén halászoktól, kiknek sikerült ellesni a vizek és mélységek titkait, hallottam erről egyszer, nem többször, valamit.

Azért keseregnek ezidőtájt a vizek, azért halatszik alvó vizirózsák alatt a mélységek sóhaja már századok óta, mert ilyen tájban vétetett fel a földről Isten anyja.

Ilyen tájban tértek haza isteni szózatra a szent apostolok, Dydimus hijján.

Ilyen tájban nyitotta fel a Szüz tündöklő, galambszemeit koporsójában, melyet a szenvedés hegye rejtett magában.

Ilyen időtájban nyílt meg előtte a mennyek kárpitja, s megtérvén egész emberiségével, lelkével, testével az örök hajlékokba, csillagokból (erényekből) készült koronával fején ült fel királynői trónjára, melyet ametisztből, smaragdból és krüzófrázuszból készített számára isteni gyermeke az idők teljében . . .

Elvétetett tehát a siralomvölgyből.

S ezért sóhajtanak a mélységek . . .

Sokszor, nagyon sokszor hallottam e hangot Boldogasszony napján.

Es úgy vettem észre, hogy — bár igen nagyon szomorú, megindító vala, mégis-mégis valami felségesen zengő, dicsőítő himnusz rejlett benne.

Olyan volt e hang, mint egy nagy, dicső művész igen sikerült szoborműve, melyet azonban fátyollal borított be siró családja; mert épen mire elkészült a szobor, kiesett a véső a szobrász kezéből . . .

Olyan volt e hang, mint a dicsőítő ének, vagy mint egy ditiramb — gyászhangszereken előadva.

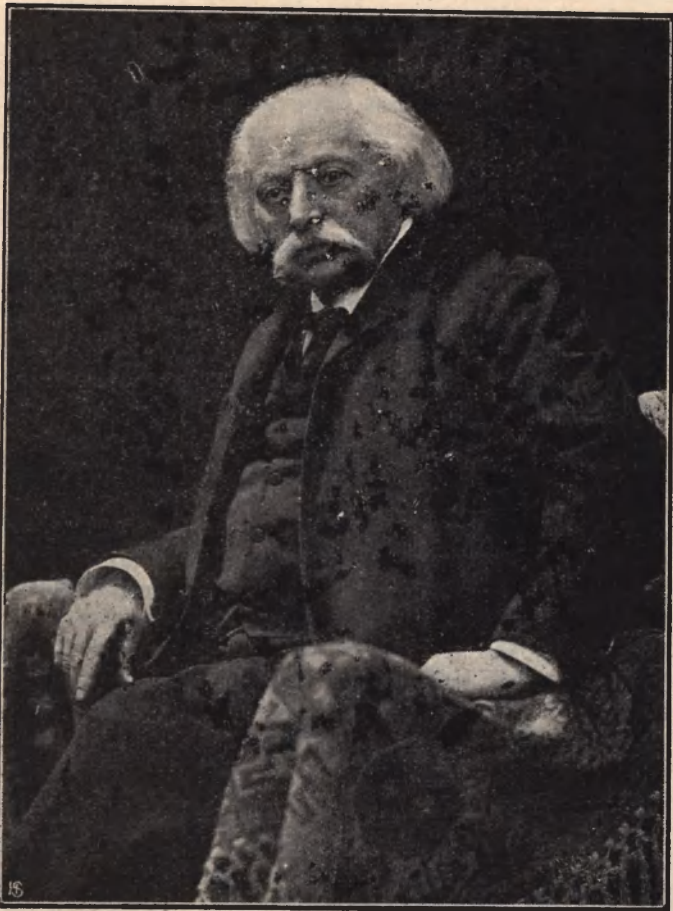
Aztán szünet nélkül csak azokat a mély, komoly hangokat hallotta.

Csupa nehéz „a“, meg „u“ volt a megindító variációja.

És mondotta: — „assumpta, assumpta“.

A 80 éves Goldmark Károly, híres zeneszerző, szül. Keszthelyen.

Zalavármegye népességi viszonyai.

Irta : **Kovács Alajos.**

Zalavármegye hazánk nagyobb vármegyéi közé tartozik, mert az anyaország 63 vármegyéje közül területre csak 11, népességre pedig csak 5 vármegye mulja felül. 5974 négyszögkilométer területet az 1900. évi népszámlálás szerint 437116 lélek lakta, a vármegye átlagos népsűrűsége tehát 73.2 volt négyszögkilométerenkint. Ez az átlagos népsűrűség azonban meglehetősen nagy szélsőségeket takar, mert míg a perlaki járásban 1194 lélek esett egy négyszögkilométerre, a novai járásban az átlagos népsűrűség csak 49.5. A Muraköz másik járásában, a csáktornyaiban is 100-nál több ember lakik egy négyszögkilométeren, ellenben a balatonmenti tapolcai járásban már csak 50 lélek jut ugyanolyan területre.

Ami a népesség szaporodását illeti, az utolsó népszámlálást megelőző évtizedben a vármegye népessége 31.359 lélekkel növekedett. A természetes szaporodás, vagyis a születések többlete a halálozások fölött, ugyanazon idő alatt 49.421 lélek volt, tíz év alatt tehát a vármegye területéről 18.062 emberrel több vándorolt el, mint ahány ember odavándorolt. A népveszteség tehát elég jelentékeny 4.5%-ra rug tíz év alatt. Vigasztalásul szolgálhat azonban, hogy a

tekintélyes néptömeg legnagyobb része az országban maradt, csak kevés folyt el belőle külföldre. Magában Budapesten 11.940 zalamegyei születésű embert talált a népszámlálás, a társországokban pedig 12.223-at; a zalamegyei kivándorlásnak ez a két főiránya. Ausztriában már csak 3655 zalamegyei egyén van kimutatva, Amerikába pedig a 90-es években tudvalevőleg még ritka volt Zalamegyéből a kivándorlás. Viszont külföldről is kevés bevándorlót kap Zalavármegye határszéli fekvése ellenére. 1900-ban mindössze 1688 külföldi honos lakott a vármegyében, kiknek éppen fele a szomszédos Stájerországból való volt.

Zalavármegye népességéből férfi volt 219.385, nő pedig 217.731, a férfiak száma tehát meghaladja a nőkéét. Míg az országos átlag 1000 férfira 1011 nő, Zalavármegyében 1000 férfira csak 993 nő jut. Az a statisztikai észlelet, hogy hazánkban északról délre fokozatosan csökken a nők száma a férfiakéhoz képest, Zalában, mint déli fekvésű vármegyében, már erősen kifejezésre jut.

A népesség kor szerint való megoszlása az országos átlagtól alig mutat eltérést: 15 éven alul van a népesség 35·7 % -a, 15—19 éves 10·4 % -a, 20—39 éves 27·3 %, 40—59 éves 18·8 % és 60 évnél idősebb 7·8 %. Az előző népszámlálás eredményeihez képest csökkent a legfiatalabb korosztály aránya, ellenben igen nagy mértékben szaporodtak a 60 éven felüliek, ami egyrészt arra vall, hogy apad a születési arány, másrészt azt bizonyítja, hogy növekszik az élettartam.

Összefüggésben van a népesség kor szerint való megoszlásával, illetőleg ennek változásával az, hogy a házások aránya Zalavármegyében némileg emelkedett, s majdnem ugyanannyival csökkent az özvegyek száma. Száz 15 éven felüli férfi közül nőtlen volt 34·7, nős 60·6, özvegy 4·6 és elvált családi állapotu 0·1; míg a nőknél az arányszámok: 25·1, 61·0, 13·8 és 0·1. A nők között eszerint éppen háromszor annyi az özvegy, mint a férfiak között. Az országos átlag-

hoz képest Zalában még mindig kevés a házas és sok a nőtlen, illetőleg hajadon, ami a késői házasság folyamánya.

Vallási tekintetben Zalavármegye népessége igen egységes, 92·2 %-a római katolikus, a többi felekezetek együttvéve csak 7·8 %-ra rugnak. Az anyaországban nincs is vármegye, melynek népessége felekezetileg annyira egyöntetű volna, mint Zaláé, a városok közül is csak Fiumében haladja meg a római katolikusok aránya Zalavármegye arányszámát. A római katolikusokon kívül még három felekezet szerepel Zalában jelentékenyebb számmal: az izraelita 3·2, a református 2·7 és az ágostai hitvallású evangélikus 1·9 %-kal. A zsidóknak több mint harmadrésze a két városban tömörül, nagyobb számmal vannak még a járási székhelyeken, különösen Keszthelyen, Tapolcán és Csáktornyán. Reformátusok különösen a balatonfüredi és tapolcai járásban, a Balaton mentén találhatók, kisebb számmal az alsólendvai és novai járásokban. Az ágostaiak már jobban szét vannak szórva, leginkább mégis a tapolcai, zalaegerszegi, sümegi és kanizsai járásokban tömörülnek kisebb-nagyobb egyházközségekbe, ezek között legnépesebb a kanizsai járásbeli Szepetnek 732 lélekkel.

Érdekes, hogy a római katolikusok kizárólagossága idővel még növekszik is, és valamennyi többi felekezet arányszáma csökken: 20 év alatt az ágostaiaké 2·0 %-ról 1·9-re, a reformátusoké 3·1-ről 2·7-re és a zsidóké 3·8-ről 3·2-re. Az a folyamat tehát, amely más vármegyékben sűrűn észlelhető, t. i. hogy a felekezeti kisebbségek növekednek, Zalában nem mutatkozik.

Nemzetiségi tekintetben Zalavármegye — sajnos — már nem olyan egységes, mint vallási tekintetben. A magyarságnak ugyan erős többsége van a vármegyében (74·2 %), de jelentékeny mellette a horvátság aránya (19·4 %). A vendek aránya is 5·2 %-ot tesz, míg a németiség, mely 1880-ba még 2·1 %-ra rugott,

immár 1·1 %-ra olvadt le. Igaz, hogy a nyelvterületek élesen határolódnak el egymástól, de épen ez bizonyos tekintetben hátráltatja a magyarosodást. Részenben a nemzetiségek tömör elhelyezkedése, részben pedig — mint látni fogjuk — nagyobb, természetes szaporasága okozza, hogy Zalavármegyében a magyarság nem foglal olyan gyorsan tért, mint azt a legtöbb törvényhatóságnál látjuk. Husz év alatt a magyarság aránya 72·7 %-ról csak 74·2 %-ra növekedett s ez az emelkedés is tulnyomólag a magyarság közt elszórtan lakó németiség rovására történt; a horvátok aránya ellenben husz év alatt 19·6 %-ról csak 19·4-re esett, a vendeké pedig 5·5 %-ról 5·2-re.

Szintugy a magyarul tudás terjedése sem mutat nagy haladást, ami ismét első sorban a nemzetiségi nyelvterületek elzárkózottságának tulajdonítható. A nem magyar ajkuak közül 1900-ban is még csak 19·2 % tudott magyarul, tehát nem sokkal több, mint az országos átlag (16·8), holott Zalában a magyarság háromnegyed részét teszi a népességnek, az idegen ajkuak magyar nyelvtudásának tehát már ez okból is jóval meg kellene haladnia az országos átlagot.

Nagyon sok kívánni való van még Zalavármegyében az általános népműveltség tekintetében. Be kell vallanunk, hogy e téren Zalavármegye nyugati fekvését tekintve még nagyon hátul áll s az összes dunántúli vármegyék között a legkedvezőtlenebb arányszámokat mutatja. Viszont az is elvitat tlan, hogy alig van vármegye, mely az irni-olvasni tudás tekintetében a régebbi állapotokhoz képest olyan rohamos haladással dicsekedhetnék, mint Zala. 1880-ban a 6 éven felüli népességnek még csak 39·9 %-a tudott irni-olvasni, 1900-ban már 65·7 %-a. Az országos arány 1880-ban volt 43·5, 1900-ban pedig 61·2 %; husz évvel előbb tehát Zalavármegye műveltségi arányszáma jóval az országos átlag alatt volt, most pedig jelentékenyen meghaladja azt. Az egyes felekezetek közül legműveltebb a zsidó s legkisebb az

arányszám a római katolikusoknál, de a javulás viszont épen a római katolikusoknál mutatkozik a legnagyobb mértékben.

A vármegye átlagát a magyarság arányszáma is meghaladja, legtöbb irni-olvasni tudó azonban a kis számu németek között található, míg a vendeknek és a horvátoknak — az összes népességet véve — a fele sem tud irni-olvasni.

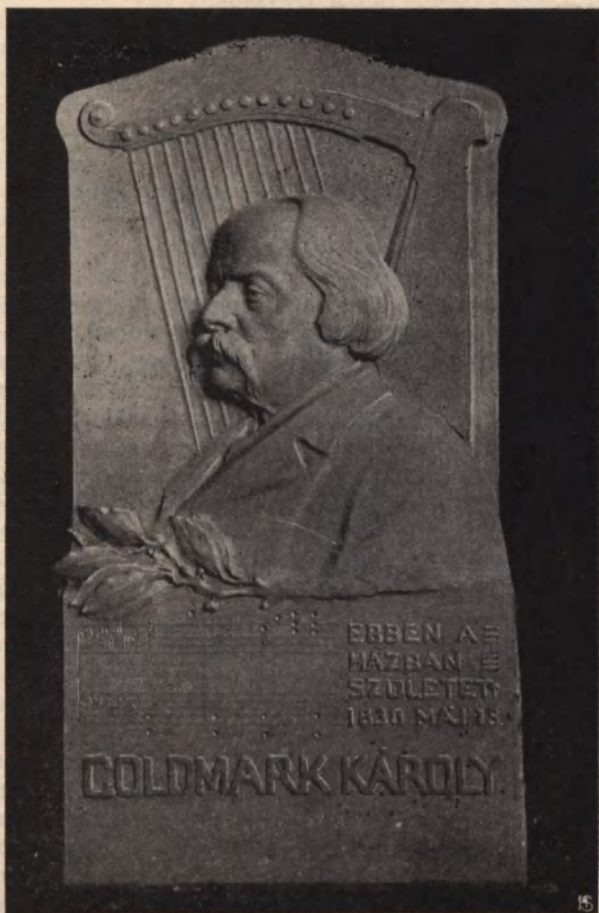
Az eddig ismertetett adatok az 1900. évi népszámlálás adatai. 1900 óta a népesség számáról nincsen újabb adatunk, csupán természetes népmozgalom és részben a külföldi kivándorlás alakulását ismerjük.

A természetes népmozgalom alakulása vármegyénkben elég kedvező. Az 1901—1908. évek átlagában 35·77 élveszületés esett évenként ezer lélekre, ami ugyan némileg alacsonyabb az országos átlagnál (36·37), de viszont a halálozás aránya jóval kisebb, mint az országos átlag, mert csak 23·08, az országos átlag 25·52-ra rugó arányával szemben. Zalavármegye természetes szaporodása tehát az utolsó 8 év alatt évi átlagban 12·69, míg az egész Magyarország népessége évenként átlag csak 10·85-al szaporodott minden ezer lélekre.

A természetes szaporodás még kedvezőbbnek tűnik föl, ha összehasonlítjuk az előző évtized szaporodásával, melynek évi átlaga csak 11·85 volt, az országos átlag pedig ugyanakkor 10·84. Míg tehát a szaporodás országos aránya majdnem változatlan maradt, Zalavármegyéé elég jelentékenyen növekedett.

Zalavármegye természetes szaporodása azonban — sajnos — a magyarságra nézve nem alakul kedvezően, mert a vendek és még inkább a muraközi horvátok természetes szaporasága jóval nagyobb, mint a magyarsagé. Az 1900. évi népszámlálás óta a magyarság lélekszámának csak 9·79 %-ával szaporodott, a nem magyar ajkuak ellenben 12·79 %-kal. Zalavármegye állandóan azok közé a kevés vármegyéink közé tartozik, ahol a magyarság propagatív ereje kisebb, mint a nemzetiséké. Itt tehát csak a magyar kultúra

felsőbbséges erejében bizhatunk s azért fokozott tevékenységre van szükség, ha a vármegyében a magyarság jelenlegi pozícióját nemcsak megakarjuk tartani, de azt lehetőleg terjeszteni és erősíteni.

GOLDMARK KÁROLY emléktáblája, melyet a f. évben fényes ünnepek között lepleztek le Keszthelyen.

A zalaegerszegi Csány szobor- pályázat 1910. jul. 16.

Irta: **Borbély György.**

vármegyeház nagytermében július 1-től 18 szoborminta vala kiállítva, melyeket 16-án a bizottság akként bírált meg, hogy most kivitelre egyiket sem fogadta el, hanem közülök hatot jobbnak tartva, e hat számára újabb zárt pályázatot hirdetett hat hónap múlva, vagyis 1911. január 16-ra. E hat jobb minta: a Győri *Pfefferé*, *Istók Jánosé*, *Kara Mihályé*, *Kolozsvári Szeszáké*, *Lukácsy Lajosé* és a *Nemessányi Andoré*, kiknek mintáit képből is bemutatjuk itt.

Tizenhét szobrász-művész pályázott a Csány-szoborra 18 tervezettel, mert egyik két mintát készített.

Ez a szép szám a tárgynak a jelentősége mellett bizonyít.

Ez a verseny azonban nemcsak numerál, hanem ponderál is.

Tehetségeknek nemes buzgalma kelt itt versenyre.

S hogy mégis sok versenyzőnél vannak hiányok, ennek okát abban látom, hogy Csány László nem közszájon forgó ismert alak. Nem olyan népszerű történelmi alak, mint pl. Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor, avagy Széchenyi István.

Élettörténete belső tartalmának nincsenek köny-

nyen felismerhető külső jelei, kivéve a halálát, melyet meg is ragadott egyik pályázó, de ezt nem tartják alkalmasnak az emberek a megörökítésre. Élettörténete, hogy úgy mondjam, hangosan nem kiabál felénk. Holott belül nagy a pszichologia. A művésznak tehát itt inkább lelki állapotot, még pedig első sorban az egyéni lelki állapotot, történetéből alkotott lelki állapotot kell kidolgoznia. Ez pedig nehezebb, mint a faji vagy nemzeti lélek megrajzolása, s még nehezebb, mint egy általános, tetszés szerinti, ideális állapotnak a megfestése.

A külső formára nézve is meg kell lenni a művön ennek a háromrendbeli hasonlatosságnak: az individuális, a specifikus (ezalatt itt a nemzetit értem) és az universalis formának. E három rendbeli hasonlóságot szintén a bíráló közönségnek is keresnie kell. A néha semmibe sem vett individuális hasonlóság is csak akkor maradhat el, ha nincs módjában a művésznak, ha közülünk senki sem ismerte az egyént, akkor megcsinálja ideálisan a történet pszichológiájából s kipótolja a nemzeti és általános emberi hasonlósággal. Ez mind a három szempontból ideális kép lesz, a milyen a Munkácsy Jézusa s Krisch Aladár Dávid Ference és a legtöbb.

De minden ok nélkül mellőzni nem kell a reális egyéni alapot.

A debreceniek meghívtak egy olasz szobrászművészt, hogy mondjon véleményt a Csokonai szoborról. Megnézte s azt mondta, hogyha hasonlít Csokonaihoz, akkor jó. A debreceniek pedig kikacagták, hogy ilyen semmiségekkel foglalkozik ez a művész. Ok bizonyosan csak valami földöntuli szempontból vártak véleményt. Am abban a tekintetben is remek alkotás ez a debreceni Csokonai. Az Izsó Miklósé. De az olasznak igaza van, hogy hasonlítani is kell.

A Zalaegerszegre megérkezett Csány-szobormintákat is nézte a közönség s a 95 éves Nagy Károly bácsi, aki személyesen is jól ismerte Csány Lászlót,

azt mondta a szobrocskákra, hogy nem egészen jók, mert igen erős hatalmas külsejűek, Csány pedig inkább vékony, szikár ember volt, hektikás. Egy ember közbe szól: „Hát azt akarja, hogy 35 ezer koronáért köhögjön is a szobor.“ A derűtség kedvéért kár volt ez a rossz vic. Mert köhögnie nem kell, sem olyan vékonylábunak nem szükséges csinálni, de hasonlítani kell, legalább a főbb vonalakban.

Csudálni lehet, hogy a pályázók erre tulságosan keveset adtak. Pedig a több kép közül a vármegye tanács-termében levő Barabás-féle Csány álló-festmény igen jó.

A specifikus és universalis eszményítéssel aztán minden nem tetsző egyedi hiányt ki lehet, sőt ki kell egészíteni. Mert ezek aztán még fontosabb dolgok: mindnyájan vallhatjuk.

Legelmaradhatatlanabb ezek közül a közbölső: a *nemzeti vonás*.

Nem tudok ezekről a szobrokról úgy írni, hogy egy kis visszatekintést és vonatkoztatást ne tegyek, még ha polemikus izü is ez a vonatkoztatás. Mikor ezeket a szobrokat nézegettük és bírálgtattuk, voltak olyanok, akik azt mondták, hogy ők sok országot bejártak és sok szobrot láttak már. Ez azt teszi, hogy az ők ítéletök nyomatékos. Ezt az elvet nem szabad uralkodóvá tenni. En ilyenre nem hivatkoztam és nem hivatkozom. Pedig mondhattam volna, mondhatnám, hogy háromszor bejártam én is Európát, még pedig a saját lábamon s nem vasutról nézve a képeket. A kisázsiai temetők emlékeitől s a konstantinápolyi obeliszktől kezdve a londoni Nelson szoborig megnéztem ezt és azt a szobrot, képet. De nem mondtam és nem mondom. Mert nekem sem a Nelson szobor, sem a müncheni Maximilián szobor nem kell, és nem kell a Fekete tenger partján Tomiban (Küstendzse, Kostanza) a kislelkü Ovidiusnak remek nagy szobra sem, sőt még az olasz Cavour sem kell. Mert ezek nem az enyimek. Nekünk a magyar szabadsághősöknek a szobraik kellene.

De hogy a magyar hősben a 48-as történelemmel összefüggőleg miféle személyi történetet is kell még megfesteniök a művészeknek; ime hősünk élet-történetéből egypár főbb vonás. Néhány évig katona volt Csány László. Főhadnagy korában hazajött s Zalában a megyei életben vezérszerepet vitt, az embereket készítette elő az új eszmék befogadására az egyenlőség szellemében. Kormánybiztos lett itt a horvátoktól védelmezendő részen; azután a legveszedelmesebb helyen, Erdélyben, s később országos fő-kormánybiztos. Tenger sok levelezése, rendelete, kiáltványa van hivataloskodási idejéből. Képes levelező-lapról is ismeretes egy 1848-ban irt pozsonyi szózata, melyben áldozatra hívja fel a magyar hölgyeket a magyar katonák segélyezésére. 49-ben pár hónapig, közlekedési miniszter. Az alföldön már építik a vasutas. Erősen dolgozik azon a terven, hogy a nagyfontosságú középponti városok: Debrecen, Nagyvárad és Kolozsvár, s a füben, fában, ásványokban, hegyi folyamokban gazdag föld vasutal összeköttessenek s a föld kincse kiaknáztassék. Október 10-én bitófán halt meg. Egy hajszálnyi lépést nem tesz élete megmentésére. Sőt öntudatosan példát akar adni a későbbi nemzedéknek is. Ettől a földtől nem szakad el. — Édesebb neki itt a vad halál is, mint hazájától elszakadva az édes élet. S ha itt a szemétdombon hal is meg; „Az is hazám földje.“ Mondá utoljára.

Ez a Csány László élettörténe és lélekrajza röviden. Az említett három rendbéli hasonlósági alapon diszitésül helyeztetnek el ezek az élettörténeti és lélekrajzi jelzők, hogy előttünk álljon az egész ember, vagyis annak másolata. S hogy ezek a diszitő jelzők milyen rendben, stílusban és milyen eszmékkel kapcsolatban rajzoltatnak oda, az a művésznak egyik magasabbrendű költeménye.

E kis bevezetésben levő elveknek az alapján állva följegyzem véleményemet a 18 szobortervről mestereiknek a, b, c rendben való felsorolásával.

Andréjka József (Ujpest, Tavasz-utca 18.) lelkiismeretes munkát csinált. Két tervet adott be. Egyik mellszobor, a másik álló alak. Mindakettőn azt a mozzanatot adja elő, hogy a felhívó szózatra áldoz a magyar nő. Itt ketten viszik ékszeröket s följajnlják közszükségletre; egy pompásan talált anyóka tépést csinál a sebesültek számára. Az állószobor hátulján egy munkásembert is tervezett, jelezve a közmunka és közlekedési miniszterséget. Mindakét főalakján nemes, egyszerű vonások vannak, — nyugodt, tiszta arccal, mélyebb lelkiindulatok nélkül.

Bödy Kálmán (Budapest, Bálint-utca 9.) művét hármashalomra építi. Allegoriájából nem lehet könnyen olvasni. A főalak lába alatt egy sas karmolja a kardot és a láncot. A küzdelemnek tehát nincs vége. De tul a honvéd tépett zászlót tart; a harcnak vége is lehet, folyhat is; elszakított bilincs is van a karán: a küzdelemnek jó végét jelenti. De lehajtott fővel gyászol a honvéd. A főalak nyugodtan áll, kezét kardjára téve, mintha jobb jövőt várna. Ennek a főalaknak méltóságosabbnak kellene lenni.

Cser Károly (Budapest, Bajza-utca 23.) tartalmas művet csinált, hangulatos történettel s eszmével is. Szerintem a bizottság bátran a hat jobb közé sorozhatta volna. Talán azért nem tette ezt, mert a kép igen komor hangulatot kelt. Elesett honvéd, vérző seb, tört kardok, s láncok és törött oszlopok, s a hóhér, vagyis az abszolutizmus. De mindezek hü kifejezői a leveretésnek, s az a jó, hogy a hős szellemnek lába alá kerültek, különösen a félve, bujva kuporgó hóhért mintha taposná a feltámadt Csány. E zord képeknek ellensúlyozásául ott van a derült kép is: jobb felől egy gyönyörű hölgy rózsát nyujt fel a hősnek. A főalak egy várszerű emelvényen áll. A jobb Csány alakokhoz tartozik. Nem tudom, miért öltözteti katona ruhába.

Művén a részeknek elrendezettségéből egy tekintetben olyan irányu szép eszmét is ki lehet olvasni, mint az Istók Jánoséból.

Győrifeffér P József pályaműve.

Gárdos Aladár (Budapest, Kelenhegyi-ut 12.) csak egy mozzanatot dolgozott fel, de ezt jól megszerkesztette. A vértanuságot. All az erős ember félelmetlenül a közeledő vész előtt is. A talapzattól emelkedik fölfelé a hóhér, pallossal a kezében. Tul az öreg honvéd meghajtja a zászlót tisztelet jeléül, a magyar geniusz egyik kezét a honvéd vállára teszi helyeslőleg, másik kezében koszorút tart a nagy halott számára. Ez a kis szerkezet jó, tartalmi szerkezetnek, de a részek, az alakok önmagukra nem tetszetősek. A főalak igen düleszkedik, aránytalan hosszú lába van; az asszony igen kurta dereku; s azt a nagy szakálu és nagy kucsmás öreget alig tarthatja az ember magyar honvédnak.

1. Győri *Pfeffer József* (Páris Rue de la Roquette 43.) eszményi képet csinált. Legnépszerűbb a tervek között. Szeretik, mert valóban szép is. O is csak egy mozzanatot vett fel s azt lelkesen, szépen előadja. Csány László kormánybiztosi minőségben lelkesen szónokol, a baljában levő szózat s a lázas állás mutatja, hogy felszólítást intéz a néphez, jobb kezében a kihuzott kard jelzi, hogy harczra hív, a megtámadott haza védelmére, s eredményesen, mert a földműves otthagya ekéjét, a rácsimpajkodó ifju feleségét és gyermekét s kiegyenesített kaszával indul. A főalak könyved, mondhatni légies; él, mozog, beszél, csatára hív. Ilyen könyvedek és érthetőek a mellékalakok is. Mint a tiszta ablakon át látszik az utca képe, úgy látszik ezeken keresztül a történet. A gyenge művek — akár képek, szobrok vagy költemények azok — olyanok, hogy minél többször nézzük, annál rosszabbak; a remek művek pedig — képek, szobrok vagy költemények — minél többet foglalkozunk velük, annál fönségesebbek s annál drágább kincseket tárnak elénk, mint a mély tenger feneké, ha belé mélyedünk: a Pfeffer műve egyszerre áttekinthető s mindig egyenlő értékű; sem nem nyer, sem nem veszít értékéből, ha egyszer nézzük is, ha többször nézzük is. Hasonlit egy

kissé Petőfi költészetéhez. S Pfeffer bizonyosan tárgy-szerintibb művet is alkothatna Petőfiről, Kossuthról s más ifju vérű fiatalokról. Ez a képe is inkább a 25 éves Petőfi s lehet még a 48 éves Kossuth Lajos is, de már a 60 éves Csány kormánybiztosnak igen mozgalmas. Költőnek, művésznek azonban szabad megváltoztatni azt az időt, de nem szabad megváltoztatni az egyénben levő karakterisztikus véralkatot. Csány is szenvedélyes, de nem olyan szlávos szangvinikus.

Eltekintve ettől a megokolt kritikától, általában is igen tüntetőnek tartják sokan.

A szobormű hátsó részén Zalaegerszeg cimere helyett inkább Zalavármegye cimerének volna helye.

Az oszlop, melyen a főalak áll, keskeny, úgy, hogy a ballába már nem is fér rá; fele kiér, s nyugtalanítja az embert, hogy nem biztos az állása.

Ennek a művésznek sok sikert kíván az ember s remél is. *A hat jobb közé sorozta a bizottság.* A hat kiválasztottat különben 1, 2 számokkal is megjelölöm.

Horváth Adorján (Győr) művén Csány komoly méltóságban áll. Jobb felől a szárnyas kerék a közlekedést fejezi ki, vagyis Csány miniszterségét. Bal felől egy férfi géniusz ül busan, pálmaágot, a martiromság jelvényét tartva. A főalak feje nem arányos. A géniusznek kellemetlen ülő helyzete van. A kép két dolgot fejez ki: a politikai munkásságot és a martiromságot.

Horváth Géza (Bpest Aréna-ut 72.) szintén az államférfit mutatja be Csányban, aki szintén nyugodt méltóságban áll, kardot és könyvet fog; talapzatán női géniusz ül s jelzi a nemzet hódolatát. Ez a nő azonban nem magyar. A főalagnak aránytalan hosszú nyaka van s fejteteje kissé széles.

2. *Istók János* (Bpest Várbazár) művére ha rátekintek, látom a diadalt, a hősöknek a halál felett való diadalmát s a diadallal járó gögnélküli megbocsátást, egy nemzetnek szerető szívét s a békés nyugalmat.

Mielőtt művéhez fogott volna, úgy látszik, sokat

Istók János pályaműve.

tanulmányozta Csány életét, történetét, különösen jellemét. Inkább az utóbbival szeret foglalkozni. Istók szobrász általában nagy embere a pszichológiának s művein a frenológiának. Látszik ez a tehetsége a debreceni Kossuth szoborpályázaton, hol a legjobb arc az övé; a sümegi Ramasetter szoborban is egy lelki világ jóságát és derűtségét mutatja ki az arcon; hires e tekintetben az „Energia“ c. műve, a magyar labdarugók szövetségének „Korinthián vándordija“ s még több. Inkább fest, mint elbeszél s épen azért vésőjére alkalmas is Csány László, kinek kevesebb és rövidebb a története, mint a milyen erős a karakterisztikonja. Az ő Csány Lászlója derék, komoly, méltóságos alak; arcán sem az öröme, sem a szomorúságnak nincs helye; férfiúnak ábrázolja ez; a kissé megszegett nyak a száraz puritánságban is nagy elszántságot, erőt és tántoríthatatlan akaratot hirdet. A hős sem nem áll, sem nem megy, hanem jobb lábát erősen a földhöz nyomja. Ez az ő földje, az ő hazája Ettől elszakíthatatlan. Csudálkozom, hogy voltak, akik azt mondták; a talapzat s az oszlop igen nagy tömeg, De hát baj az, ha lábunk alatt ez a föld nem liliputi ország? Különben is az emlékműnek hármasszoros részei: a talapzat, az oszlop s a főalak arányosak egymással; s a mellékalakok ezekhez viszonyulnak. A lábnak a földhöz szegzése ugyanaz a lélekrajz, a mi a kissé megszegett nyak. Ha címet kellene adnom az emlékműnek, azt írnam rá, hogy: *Rendületlenül!* S Istók itt Csáynak a hazaszeretetét mondja el — két vonással.

Mínt hogy pedig hazaszeretetének ez a két bizonyítéka halálra szánt idejéből való s élettörténetének e legkiválóbb mozzanatával, halálával függ össze leg-erősebben: elmondja a művész a halálát is. Elmondja azt a szörnyű történetet is, de gyorsan, egy czeruzavonással, az oszlop tetejét átfogó töviskoszorúval, melyen tulemelkedik a hős alakja s lába alatt a martiromság tövise. Alig észrevehetőleg, olyan gyorsan elmondja azt a szörnyű történetet, hogy nem érünk

rá jajgatni, mert mintegy a sirból kikelve ott áll diadalmában Csány alakja a töviskoszoru fölött s lábbal tiporja a halált.

Kara Miklós pályaműve.

Hazaszeretetét két vonással festette meg, élete történetét: a halált egy vonással mondja el — s ami azután van: az örök szépet, a halhatatlanságot az egész emlékmű jelenti, mely a nemzet életének nyugodt fejlődését s boldog tartósságát hirdeti.

Az oszlop alján, elől egy gyönyörű plasztikus magyar asszony, a magyar geniusz, tartja derült arccal fölfelé a zászlót. Párhuzamban a hátulsó részen a

szárnyaskerék s kis gyermekcsoport az iparnak, kereskedelemnek, közlekedésnek fejletlen gyermekkorát, s egyuttal a töviskoszoru históriájával szemben a kiengesztelődést s a végtelen szeretetet jelenti.

Ezt a művet ha minél többet nézzük, annál többet olvasunk ki belőle.

Sehol egy bontó színzavar. Mindenütt egység a részekben is, vagyis összefüggés és arányosság. Mindössze két mellékalak. Zsufoltság és érthetlenség nincs. Az élet és jellemrajznak főbb részei olvashatók. Az emlékmű nemcsak elől van kidolgozva; bármelyik oldalról tekintve, megkapja a szemlélő figyelmét. S mindenik oldaláról tekintve, ugyanazt a fájdalom nélküli optimista derült képet s benne az eszmének örök diadalát látjuk.

A hat jobb közé sorozta a bizottság.

Kapás Sándor (Budapest, Jászberényi-ut 4.) Csányját töviskoszorúval koszoruzza a geniusz. Sok mellékképe van, s nem is tartoznak mind ide.

3.) Kara Mihály (Budapest, Akácfa-utca 25.) tehetséges szobrász. Mellékalakjai igen jók. A felhívásra ékszerait adja át a honleány, a másik még nagyobb kincsét, fiát áldozza a hazáért, karján haldokló fiát. Ezek a képek megkapók és meghatók. Történetet is mondanak, festőiek is. A főalak, Csány, egy köröndön áll, kezét kardjára és szívére teszi, fejét igen lehajtja, bús és haragos felhívást intéz a nemzethez, amin a mellékalakok mutatják, különben nem lehetne azt gondolni. Ezt az egy mozzanatot vette fel s a mellékalakokkal szépen megcsinálta, jobban mint a főalakkal. *A hat jobb közé sorozta a bizottság.*

Kisfaludy Strobl Zsigmond (Budapest, Akácfa-utca 59.) vértanuja egy hosszukás bástyán áll. Egy sas töviskoszorút fog karmai közé. Ez jelzi vértanúságát. A bástya egyik végén honvéd, másik végén egy meztelen munkás földet hord, jelezve a közlekedési miniszterséget. Csány derekán katonaöv. Inkább csak történeteket mondanak el. A főalak állása nem sikerült.

4. Kolozsvári *Szeszák Ferenc* (Budapest Hungaria-ut 38.) legszebben, legsimábban kidolgozta a tervezetet. Főalakja a legszebb. Hűségre is a leg-hűebbek közé tartozik. Lelki erélyt is fejez ki az arcán. Írást tart kezében, mely felhívó szózatára vonat-

Kolozsvári Szécsényi Ferenc pályaműve.

kozik. Evvel függne össze a talapzaton ülő szép hölgy, baljában zászlót, jobbában koszorut tartva. Kár, hogy a mellékalak olyan kényelmetlenül ül ott. A hátsó oldalon egy buslakodó férfiú s kardján töviskoszoru, mely a martyromságot jelezné. Nem lehet könnyen

leolvasni rólok a történeteket. Az alakoknak külső finom kisimitásával hódít.

A hat jobb közé sorozta a bizottság.

Körmendi *Frimm* Jenő (Bpest Erzsébetkirályné-utca 15.) merész mondhatni vakmerő realizmust festett. Minden eszmeiség, keresés nélkül egyenesen le-rajzolta az akasztást. S mért ne lehetne ez tiszteletreméltó? Hiszen ez a valóság. Amint megtörtént, úgy csinálta *Frimm* Jenő. Csány Lászlót már fölhúzták! Egyik ember a nemzet nevében csókolja a kezét. Ez egy kis eszményítés. Az akasztófa tulsó oldaláról odakukucsál a hóhér és vigyorog, (Ez is egy kis idealismus.) Odább a félénkebb Báró Jeszenákot vizsgálja a pap. Mert most Jeszenákon a sor. Együtt vitték ki őket. Aztán népség, katonaság. A szobrász az élettörténetnek ezt a legkiáltóbb és legszörnyűbb részét vette vésője alá, s nem allegorizál és nem köntöl-faral, hanem feltalálja. Persze ezt mi gyöngé idegzetűek nem engedjük meg. De nem azért, mintha elájulnánk ettől az egytől, nem, hanem azért, mert akkor a többiek is merészkednének felállítani s mi lenne akkor? A jövő században és ezredben a külföldi jámbor utas mit találna itt? s mit következtetne? Azt, hogy hajdanta itt az akasztófák országa volt s a hóhérok uralkodtak. Ezért nem lehet kivitelre engedni a *Frimm* Jenő szobortervezetét.

5. *Lukácsy* Lajos (Bpest kir. várbazár) sokat haladott a keszthelyi *Festetics*-féle kisméretű szobor megcsinálása után. Derék főalakja a jobbak közé tartozik, mint a *Szeszáké* és *Istóké*. Szintén elég jól megsimitotta a tervezetet s tetszik a nézőnek. Kár, hogy egy kicsit széles feje van a különben nyugodt arcú főalakjának. Ez nyomja az embert. Ilyen a két *Horváth* főalakja is. Jobb kezét összeszorítja, melylyel a szobrász az erélyt akarja kifejezni és az akaratot. Kifejezi inkább a haragot. A talapzaton egyik felől egy sas, mellette a magyar korona és törvénykönyv, melyeket védelmez. Ott van a pozsonyi szózat

is. Tulsó oldalon egy katona lehajol szomoruan, a zászlóra borulva gyászolja a vértanut. A szobor hátsó részén a kegyelet számára mécses van, melyben mintegy lángot gyújt az ember az emlékezés napján. A tartalom nem nagyon gazdag s a szerkezet laza. *A hat jobb közé sorozta a bizottság.*

Lukácsy Lajos pályaműve.

6. *Nemessányi* Andor (Budapest, Tüzoltó-u. 21.) csak a mellékalakokkal dolgozik, mint Strobl, meg Kara. Csak ezekből lehet kiolvasni a történetet s a hangulatot. Ezek szerint Csány hős és vértanuként áll ott. Lent egyik oldalon a zászlóra mélyen ráborulva sir egy alak, férfi vagy nő, nem lehet tudni; tul köpenyben egy álló honvéd lehajtott fővel busul s erre

hajol egy szép nő, mely a mélységes fájdalmat meghatóan ábrázolja. Ezek a mellékalakok együttvéve mind igen jók s erősen mutatják a forradalom leveretését. Csudálkozni lehet, hogy a főalakban még a fizikai Csányt sem lehet föltalálni, amiben különben

Nemessányi Andor pályaműve.

igen sokan vétettek. Csányt nem a forradalom jellemzi legjobban. Feltűnő általában, hogy sokan nemcsak a főalaknak lelki világát nem tanulmányozzák eléggé, de világos történelmi alakját sem tekintik figyelemmel. Mellékalakjaiért a *hat jobb közé sorozta a bizottság.*

(Itt a kép csak azért homályos, mert a fényképezés szobában történt.)

Somló Sárika (Budapest, Kossuth Lajos-utca 17.) főalakja nyugodtan áll az emelvényen, a talapzaton megláncolt oroszlán szimbolizálja a nemzetet. A talapzat gyönyörűen elterülő, lépcsőzetes kör, mely terjedelmével és szokatlanságával is a fenségesnek némi érzetét kelti bennünk.

Vass Viktor (Budapest, Damjanics-utca 51.) szintén a megszokott sablonban dolgozott. A főalakot nem tette magasra, hanem egy emlékkőnek elejébe, hogy kezelebből látva jobban érvényesüljön a lélektani kidolgozás. Es csakugyan úgy látszik, hogy a pályázók közül ketten: Istók és Vass Viktor, foglalkoztak legtöbbet a pszichológiával. Vass Viktor Csányjának is tükröződik arcán az erős akaratu ember; ugyancsak az elszántságot jelzi a kard markolatjára tett jobb kéz.

— Járulna bár hozzá a január 16-iki döntés a magyar művészet fejlesztéséhez és vármegyénk szellemének emelkedéséhez.

A kérők.

Irta: **Kincs István.**

Maga az Uristen sem akarta, hogy házasság legyen belőle. Eleget mondtuk Csicsáki Andornak:

— Ne izélj, Andor, vén lány, csunya lány.

Hanem a bolond nem engedett.

— Hát már azt a szivességet sem teszitek meg velem, hogy megkéritek?

— Dehogy nem kérjük. Még az ördög ángyát is megkérjük számodra, ha éppen úgy tetszik, hanem ez a Bodrogi Liza... Eredj te gimpli, anyád lehetne már...

— De jó lélek.

— A lelkekhez nem értek, — vetette oda Horgas Lenci — én csak azt mondom, amit látok, az orra akkorát hajlik, mint a szánkóm csuszkafája. Ha párját lehetne találni... hanem ostobaság! nincs annak párja a Kárpátoktól az Adriáig.

— Aztán pénze sincs — toldottam meg fontos érvel kérő társam filippikáját.

— Az még nem bizonyos — ellenkezett Csicsáki Andor.

— Tehát ismered viszonyait közelebről?

— Csak nem huzhattam elő a takarékpénztári könyveit! Furcsa!

— Én pedig kihuztam volna, ha mindjárt száz

szoknya alatt tartja is a szekrényben -- vélekedik Horgos Lenci.

— Ostobaság!

— Ostobaság, amit te művelsz. Vigyázz, Andor, ország-világ megtalál majd nevetni érte — figyelmeztettem még én utoljára.

— A boldogság szerencse dolga. Ha Isten úgy akarja . . .

— Hát vajjon honnan tudod, hogy ezt a házasságot éppen az Uristen akarja, te bolond — gorombáskodott Andorral Lenci.

— Hát nem mentek? Igazán nem mentek — keseredett el Csicsáki Andor a végén.

— Megyünk no — vigasztaltuk közös jóbarátunkat s fogtuk a kalapunkat.

— Hanem minket ne okolj — szólt vissza az ajtóból még Horgos Lenci.

Azután behuzta maga után a kilincset.

Kinn voltunk az utcán. Az ég arca pityergőre állott. Még tettünk néhány lépést. Tényleg szemetelni is kezdett már az eső.

— És én még az ilyen ostobaság kedvéért megázassam a fekete frakkomat! — tört ki Horgos Lenci — te — fordult felém azután — azon kezdem, föl sem huzom.

— Ne csökönyösködjél, Lenci — utasítottam rendre — azért meg kell adnunk a módját.

— Meg, meg — szontyorodott el Horgos Lenci — rajtam hiszen nem fog mulni. Hanem azért én mégis azt mondom, abból a házasságból nem lesz semmi.

— Nekem is olyan furcsa sejtelmeim vannak — nevettem én.

— De én meg tudom. Én a nyakamat teszem rá.

— És honnan tudod annyi biztossággal?

— Nézd amott azt la.

— Azt az öreg asszonyt, ki szemközt jön velünk?

— Azt a vén zsidóasszonyt igenis. Valahány-

szor szemközt jön velem, mindig tudom hányat ütött az óra. Nem tudom, kicsoda, de ha azt akarom, hogy valamiben benn törjék a bicskám, csak vele kell találkoznom.

— Eredj, te bolond.

— Nem vagyok én babonás, lelkem, eszemágába sincs, hanem arra rávigyáztam, valahányszor a szél azt a vénasszonyt utamba hozza, jobb volna akár mindjárt megfordulnom. Minap is háromszáz koronámat kóstálta.

— A zsidóasszony! — nevettem én.

— Nem is az ánya — boszankodott Lenci — mikor kaszinóba mentem, találkoztam vele s akárcsak a lidérc ült volna itt a nyakamon, folyvást pechel dolgoztam. Mondtam, no háromszáz koronámat kóstálta.

— Eszerint tehát ma kosarat kapunk?

— Mit kapunk, mit nem kapunk, azt én nem tudom, de hogy abból a házasságból nem lesz semmi, arra dupla pénzt adok. Nem akarja a zsidóasszony.

— No arra is kíváncsi volnék. Most pedig eredj a frakkodért. Pont négykor várlak.

— Ott leszek.

Elváltunk és Lenci betartotta szavát. Alig hogy a négyet ütötte, beállított.

— Készen vagy? — volt minden köszöntése.

— Rendelkezésemre állok — feleltem én — de előbb pohár bort megiszunk. Attól sokkal jobban sülsz a dikció. Remélem, te fogsz beszélni.

— Az egyszer inkább rád bízom.

— Jól van no, tehát beszélünk mindketten. Gyere kocints!

Hamarosan végére jártunk a palacknak, azután fölkerekedtünk. Az eső még mindig szemetelt. Horgos Lencinek azonban volt annyi esze, hogy mindjárt kocsit hozott magával.

Belevágtuk magunkat s megindultunk egyenesen Bodrogi Lizi önanagyságához.

A város végén lakott egy kalitkaszerű kis villá-

ban, melynek falait a Krimson Rambles majdnem egészen beborította. Piros virágai dús fürtökben csüngtek alá.

A kerítés ajtaja zárva volt. Becsöngettünk. Kis vártatra egy csoszogó öreg asszony beeresztett.

A kis szalon ajtajánál pedig ő várt bennünket.

— Nézd az arcát! — bökött oldalba Lenci, még mielőtt kalapját megemelte volna.

És elég különös! az a figyelmeztetés, mintha csak magikus erővel hatott volna rám. Alig láttam a háziasszony elég impozáns alakját, dús fekete hajzatát, sötéten árnyalt pilláit, negyven év felé hajló vonásait, az én megfigyelésem tisztára merész hajlásu orrán koncentrálódott. Ha el is akartam vonni onnan, megint csak azon vettem észre magamat, hogy újból azt csudálok. Tényleg olyan formája volt, mintha nem egészen egy emberre szabták volna.

— Isten hozta önöket, uraim — fogadott őszinte szivélyességgel — méltóztassanak besétálni és letelepedni.

Bemutatkoztunk persze, de ő mintha csak ismert volna már minket, szinte könnyedén dobálózott nevünkkel s állásunkkal. Csicsáki Andor barátunk valószínűleg bejelentett minket előre.

— Én a magam részéről legszivesebben átestem volna mindjárt küldetésünk legfontosabb szerepén, azért miközben Horgos Lenci helyet foglalt, meghajtottam magamat s elkezdtem:

— Mélyen tisztelt nagysága!

— Nem parancsolnak előbb egy szivart? — szólt közbe Bodrogi Liza kimondhatlan kedvességgel.

— Nem én, köszönöm — toltam el az elem tartott szivarskatulyát s megismételtem rögtön:

— Mélyen tisztelt nagysága!

— De ebből csak parancsolnak? — zavart meg másodszor is őnagysága s nyomban fölkapott egy bumát szelencét, fölnyitotta s elem tartotta — tegyenek próbát vele, kitünő németalföldi van benne.

Megtettem a kedvét. Lenci is fölpackolt s most már azon meggyőződésben, hogy zavartalanul csinálhatom, harmadszor is rágyújtottam :

— Mélyen tisztelt nagysága! Mi ketten közös barátunk Csicsáki Andor ur megbizásából voltunk oly szeren . . . szerencsé . . . nem tudtam folytatni — orromat csiklandozta a burnót. Tüsszentenem kellett volna, de mégsem sikerült ; tovább folytattam — tehát Csicsáki Andor közös barát . . . barát . . .

Orromat fölfelé tartottam. Pilláimat összehuzta valami ; szemem könnyezni kezdett . . . most . . . most mindjárt fogok tüsszenti — gondoltam magamban — azután folytathatom. De nem ment, az ablak felé fordulva, a napsugárba néztem, arcom rángatózott, de hasztalan, a tüsszentés nem jelentkezett.

— Folytasd Lenci, — vetettem oda társamnak és zsebkendőmbe takartam arcomat.

Es Lenci tényleg elkezdte.

— Mi ketten lehetünk oly szeren . . . szerencsések — apci! apci — érte el őt is a tüsszögés.

S most olyan valami következett, mire nem számítottam. Lenci ötször, tizszer prüszszentett egy folytában s hogy egy pillanatra elhagyta, újból kellett kezdenie.

A sok tüsszentés pedig kivette a sodrából. Könnyen gyulladó természet volt amugy is, most meg ez a sok tüsszögés-prüszszögés épen benzines hordóvá alakította át, melynek csak egy szikra kell, hogy fölrobbanjon. S a huszadik vagy hányadik tüsszentésnél tényleg föl is robbant.

— A dáridóját is ennek a rongyos bagónak — tört ki belőle a harag — apci, apci! üsse meg a kő! Kisasszony pardon, apci . . . apci . . .

No most már én is közbe durrantottam. Attól a jó fiu még jobban megvadult.

— Eresszetek! apci! doktort, patikát! apci! apci! üsse a kő az egész házasságot! Belőlem senki se csináljon bolondot.

Kifutott az ajtón. Nekem is egy óriási tüsszentés furta éppen a felső emeletemet. Beláttam, itt már neveltség tárgya leszek egymagam. Utána csináltam tehát Lencinek. A tüsszentést már az előszobában durrantottam el, különben pedig nyomában voltam mindenütt Lencinek.

Két perc múlva már lóhalálában hajtattunk hazafelé, jobban mondva Csicsáki Andor barátunkhoz.

Horgos Lenci prüszögve esett be az ajtón.

— Süsd meg a házasságodat! Most csak látod, hogy maga az Uristen sem akarja?

Az elképedt fiu ugyan semmit sem látott, de én nagyot durrantottam rá s az a prüszentés annyit jelentett:

— Horgas Lenci igazat mondott.

A szépérvék és a zalai nép.

Irta: **Lakatos Vince dr.**

Zalavármegyének van kies határa, — mondja egy régi iskolakönyvnek nem épen nagy költői tehetségre valló, de annál nagyobb igazságot tartalmazó kis verse. Ezerszer elmondott igazságot ismételnénk mi is, ha azt mondanók, hogy megyénket pazarul megáldotta szépségekkel a magyarok Istene! Akinek szeme van és látni akar, az lépten-nyomon meggyőződhetik erről az igazságról. De fájdalom, másról is!

A jó Teremtő csak a keretet adta meg, de ebben a bájos keretben bántó foltok mutatkoznak.

Aki ebben a mi szépséges megyénkben utazik, s látja változatos, szelid halmait, mosolygó tavát, beszédes várromjait, viruló szőlőhegyeit, kedves fekvésű falvait, könnyen tündérországba képzelheti magát — mig utjában falun nem kell áthaladnia!

De haj! minő keserves leszen csalódása, mikor szeme elé tárul egy-egy igazi magyar falu rendezetlen házsoraival, kémény nélkül szükölködő, füstös, vakolatlan falu, borzas tetejü viskóival, girbe-görbe kőkerítéseivel, hepehupás sikátoraival, piszkos udvaraival, elhagyatott keresztjeivel és zordon temetőivel!

Mert nagyítás nélkül el lehet mondani, hogy a zalai faluk speciális rútságaival tele lehetne tömni egy egész muzeumot!

Ezek a zalai faluk, úgy látszik, a legékesebben szóló tanui annak a történelmi igazságnak, hogy őseink valamikor nomád életet éltek. Pedig a nomád izléstelenségnek már egyszer ideje volna utját állni!

Gyönyörű feladat várna ebben a tekintetben a lelkész, tanító és jegyző urakra, hogy másokat ne emlitsek!

Az eszthetikai érzék fejlesztésének már a szülői házban meg kellene vetni az alapját. Csakhogy itt a bökkenő! Ahol nincs, ott ne keress. Nosza, elő az iskolával!

Igaz, hogy a nép szegénységén sokszor a legszebb törekvések is kudarcot vallanak és csütörtököt mondanak.

A szegénység miatt fogy el a nép fiai között kevés szappan; a szegénység miatt járnak a gyerekek fényezetlen, lyukas, rongyos csizmában; a szegénység miatt lóg róluk a kalmuk rékli cafatokban! A szegénység miatt kell kerülniök a zsebkendő használatát s az orrfuvásnak (bocsánat! bizony nagyon is fura módját gyakorolják. A gyerek utánozza szülőit, apját, anyját, öreganyját, mert hát máskor is jó volt ez így; miért kellene rajta változtatni.

Először hát a testi pizsoknak kellene hadat üzenni. Valahogy rá kellene a gyerekeket kapatni a tisztaságra. (Az öregekkel ugysem boldogulhat az ember.)

Tehát mosdótálat, szappant, vizet a falusi iskolákba! Ha egyszer a gyermek a tisztaságra kapott, otthon is módját ejti a tisztálkodásnak.

Milyen avernusi büz árad most ki a legtöbb falusi iskola ajtaján. Minő egészséggyilkoló foglalkozás lehet az ily fajta iskolákban naponkint három, négy, öt órát tölteni.

Ne játszunk mi muzeumosdit, hanem iskolákat építsünk; iskolákat, de tágasokat, világosakat, jól szellőztethetőket! Az iskolákban a nemzetnek sokkal drágább kincsei vannak, mint a muzeumokban, Itt a

mult, amott a jövő. Inkább előre nézzünk, mint hátrafelé! Ez volt a nagy Széchényi nemzetföntartó munkájának is sarkalatos elve. Tehát iskolát, meg újra iskolát!

Rejtőzzék a falusi iskola susogó lombu fák közé; az ablakokon édes virágillat tóduljon a terembe s a madarének versenyezzen a vidám gyermekhanggal.

Az iskolából keljen utra a szépérezék s hódítson a házakban, az udvaron, a kertekben, az utcákon. Mert haj, van szépíteni való elég!

Először is eltűnnek majd a füstös konyhák, amelyek annyi szembetegségnek okozói. (Milyen híres a zalai trachoma és a tüdővész.) Megszűnnek a düledező, vakolatlan kerítések, az izléstelen kapuk, a hórihorgas, ösztövért kutgémek.

A temetőekben sem kell majd azt látnunk, hogy éppen a főkereszt szomszédságában diszeleg a mogorva halottasház, hanem ezt is sűrű lombok fogják a szem elől elrejtteni.

Ha egyszer a parasztsuhanc befogja látni, hogy a rétmenti fák nemcsak hasznosak, hanem a vidék szépségét is hathatósan emelik, nem fogja rajtuk kusztorája élet kipróbálni s nem vágja le őket ostornyélnak, pálcának.

Lám, a német gyerek megbecsüli a fát, a madarat, pedig bizony Tacitus a svábok őseiről sem nyilatkozik sokkal hizelgőbben, mint teszem a mi eleinkről a német krónikások!

A német köznép azonban civilizálódott, míg a mi jó magyar népünk egy része alkalmatos vezetés hiányában bizony ma is jócskán a honfoglaláskori magyart juttatja eszünkbe, sajnos, annak jó tulajdon-ságai nélkül.

Az őskorszak kóbor magyarjának nem volt érdekében a fa védelme. Hiszen ha felszedte sátorfáját, mit bánta ő, ha egész erdők pusztultak is el az örömtüzek mián.

Apponyi Albert gróf, volt közoktatásügyi miniszterünk, nemzetünk büszkesége, elrendelte a fák és

madarak napját. Gyönyörű eszme lebegett előtte, de bizony, sajnos, nem igen venni észre javulást. Nemcsak azt a tanítót kellene ugyanis megjutalmazni, akinek a leggondozottabb faiskolája van, hanem azokat a községi bírókat is, akiknek községeiben a nép legjobban megbecsüli a fát.

Mert gyümölcsöt lopni nagyon szeretnek a falusi suhancok, de a faápolásra csak nem akarnak rákapni.

Hát a virágokkal hogy áll a mi jó zalai népünk? Sehogy! Pedig a legények, lányok ugyancsak szeretik ám a bokrétát. Hanem, sajnos, a ház előtti kertben alig találunk mást, mint egy kis levendulát, fuksziát, szimpla szekfüt, hajnalkát, no meg egy-két cserép muskátlit. Nincs ezen a téren sem semmi haladás. Pedig a fákkal, virágokkal való bánás mennyire nemesíti a szívet, azt vajjon ki ne tudná?

A virágról a dal jut eszembe! Édes Istenem, hogyan énekelnek a mi legényeink! Nem szeretném, ha vizitációkor valami finnyás francia vagy komoly német kiállna egy kapusarokba s végighallgatná azt az éktelen ordítást, melyet parasztlegényeink elkövetnek s amely nem sokban különbözhetik az emberhust sütő vadak örömeitől. Még a vad dülöngés is megvan hozzá!

Bizony vadak vagyunk nagyon! Azt az őserőt pedig, amely most vad kitörésekben nyilvánul a mi népünknel, milyen pompásan belehetne fogni a magyar nemzeti művelődés lassan döcögő szekérébe!

Neveljük hát a népet! Ne hagyjuk magára, hisz a színtelen internacionalizmus szele egyre erősebben fujdogál. E vihar ellen legbiztosabb védőfal a művelt, szépzérékű magyar nép lesz.

Ha a nép kiművelődik, nem lesz a lelkiismeretlen elemek játéklabdája és kimeríthetetlen kincses bányája, hanem öntudatosan fogja megvetni saját boldogulása alapját s a jó és szép élvezete között szívesen kedves lesz neki „Ez a föld, melyen annyiszor . . .“

A szép és jó eszméi iránt valódi érzékkel bíró népnek a jövő iskolájából kell kikerülnie. Az lesz az én kedves szülőmegyémnek legmagasztosabb ünnepe, ha majd az utolsó rozoga iskolát beteheti egyik muzeumának sarkába és ráírhatja ezt a mélységes jelentésű szót: Fuit! De akkor már a füst nem a háztetőkön szűrődik ám keresztül!

Övály Ferenc a Balaton szövetség elnöke.

Balatoni halászvirtusok.

Irta: **Vutskits György dr.**

A tanult balatoni halászok babonában nem hisznek, vallásos, minden munkájukat Jézus nevében megkezdő, talpig becsületes, rendszerető, megbízható, szorgalmas emberek, kik büszkék ősapáiktól tanult mesterségükre és szeretik azt. Megkülönböztetik magukat a halászatot üző, de nem halászfamiliából származó halászoknak felcsapott kontáraktól.

A tanult balatoni halászok nemcsak csigás 200 öles öreg hálóval halásztak, hanem megfigyelték, tanulmányozták, ismerték a halak életének minden mozzanatát és megfigyeléseiket igyekeztek a különböző fogási módoknál értékesíteni.

Egy ilyen balatoni halászfurfangnak nevezhető halfogási mód a „gyükerezés“ vagy *gyökérkötés* volt, melyet tanult halászok szegényebb, de élelmes része azért üzött, mert nem kellett hozzá sok szerszám, egy ember is elvégezhette és eléggé jövedelmező volt.

Ezen érdekes halászati módot ugyan a magyar halászat ragyogó tollu nagymestere, Herman Otto, nagyszabásu munkájában hiven leírta, de mivel megfigyeléseihez egy-két adattal hozzájárulhatok, mely ezt a halászfurfangot még eredetibbé teszi — mégis leirom,

Tanult keszthelyi halászok gyökerestül kitéptek *füvet* (hinárt) vagy „*csuhut*“, gondosan megmosták és kis szénapetrencze nagyságu nyalábot erős, hosszú madzaggal a vízbe bevert karóhoz úgy kötötték meg, hogy a gyökércsomó a víz felszínén uszva a „*folyás*“ irányában foroghasson, de a karóra ne tekerődzék fel. Körülbelül 50 ölnyi távolságban egymástól 10—16 ilyen gyökérnyalábot helyeztek el egyenes vonalban a vízbe.

Eredeti fogási módjukat arra a megfigyelésükre alapították, hogy a Szt. György napja után „*fürdő*“ (ivő) küsz a gyökércsomókat — mint kiválóan alkalmas helyeket — okvetlenül felkeresi és „*megfürdi*“ — azaz ikráját a gyökércsomó felső részére lerakja.

De ez alkalommal nem az utódaikról gondoskodó balatoni szardiniát (küsz) szándékoztak összefogdosni halászaink, hanem azokat a nagyobb halakat igyekeztek kézrekeríteni, melyeket a „*suhító*“ vagyis nyüzgő-forgó, locskoló-pocskoló, ezüstös küszgomoly idecsalt, hogy a frissen lerakott halikrát és a fürdés közben önmagukról teljesen megfélelmező ujjnyi nagyságu küszeket felfalják.

A gyökérvetés első napján nem kereste fel a halász a szénacsutakos cégérrel megjelölt helyeket, mert a „*gyökérnek*“ sajátságos szaga miatt a küsz meg nem fürdette, de másnap este 8—9 óra között, „*mert akkor eszik a hal legjobban*“ és a sötétség is segítségére volt, megpróbálta szerencsését.

Jobb kezével bődönhajóját „*siolva*“, azaz félkézzel evezve, bal kezében a víz alá meritett 3 öl átmérőjű és másfél öl mélységű nehéz „*szakjával*“ (merítő háló) a legnagyobb csendben közelített az első gyökércsomóhoz.

Nem volt szabad sem óriási szakja „*hajtóványa*“ -nak (fűzfa abroncsának) a víz fenekét érintenie, sem evezőjének a hajójához kocodnia, mert a legkisebb nesz elriasztotta volna a gyökérnyaláb alatt lakmározó nagyobb halakat.

Hajójában mereven állva, a balatoni viharoktól edzett acélizmait nekifeszítve, sikerült is a nesztelen odajutás és alámerítés. A kar-, csipő- és lábizmokat egyaránt próbára tevő nagy gyökércsomóval félakónyi ezüstös küszt, nagyobb „fogasokat“ (5—10 fontos), „harcsa-süllöket“ (3—4 fontos), „süllöket“ (1—2 fontos), tigris mustrázatu és természetü sügéreket, iszap szint hazudó lusta harcsákat, vörhenyes színbe játszó „csere-önöket“, széles testü „dévér“ és „dobokakeszegeket“ (ezüstös balin) emelt ki az öregszemü feneketlen szák.

A gyökérnyaláb felső részén uszkáló apró kűszek könnyen kiugrálhattak a szákból, de a gyökércsomó alsó részén lakmározó nagyobb halak könyörtelenül a halak poklába — a bödönhajó fenekére — kerültek.

A balatoni halkirály — a fogassüllő — és a többi közönséges vizirabló most már itt szánta-bánta bűneit, hogy az „fürdő“ (ivó) kűszeket miért falták fel, a kűszikrafaló dévér és doboka-keszegek pedig azon sopánkodtak, miért nem elégedtek meg továbbra is a nád és sás iszapjának szopogatásával és miért éheztek rá a romlásukat okozó sőtlan káviárra.

Az első gyökércsomó kiemelését követte a második és a többi, de mindez oly zajtalanul történt, hogy a szomszédos gyökérnyaláb alatt lakmározó halak nem sejtették a közeledő veszélyt.

Szemes halászaink azonban észrevették azt is, hogy a gyökércsomókat nemcsak ők, hanem hosszulábu, hosszucsőrü szárnyas orvhalászok, azaz gémek és „kotyagok“ (kocsagok), falánk „sörgyék“ (sirályok) és sáporgó vadrucák is látogatják és a kis uszószigetről válogatnak a szebbnél-szebb halban.

Amely gyökérnyalábon nappal gémet láttak, azt meg sem próbálták este kiemelni, mert a hosszucsőrü halpusztítók elijesztették onnan a halakat.

De a szárnyas orvhalászok eszén is tuljárt a balatoni halászfurfang.

A gyökércsomó tetejére „*vasat*“, azaz jókora nagyságu varjucspadát állítottak fel, mely néha izletes pecsenyének való vadrucát, jó pénzen értékesíthető, diszes tollazatu „*fehérgémet*“ (kócsag) leggyakrabban azonban árendát nem fizető, de annál szorgalmasabban halászó kártékony szürke és vörös gémekeket fogott meg, mert „aki birja, marja“, tartja a magyar közmondás!

A gyökerezés tehát szákolásnak egyik neme volt. Másik módja a szákolásnak a „*küszmerítés*“, már nem járt annyi furfanggal, de mégis elég ügyességet, éles szemet tételezett fel és a Balaton mellékén a szegényebb sorsu halászok és partlakók egyaránt folytatták.

E halászati módot arra a megfigyelésükre alapították, hogy a víz lehüléseken nagyobb csoportokba verődő, szerintük „*mórba álló*“ vagy „*csokrosodó*“ halak közül a nádasokba lassan továbbhőmpölygő, küszet kocsi számára kifogják.

A téli állásba helyezkedő elerőtlenedett apróbb halakból összetömörülő halcsoportnak jelenlétét a víz felszínének alig észrevehető fodrozó mozgásából vetették észre éles szemekkel halászaink és nagy távolságból megmutatták „*hol forr a küsz*“.

A forró, vagy „*csurgó*“ küsznek meritésére kisebb szemüregű, hosszunyelű szákot használtak és ennek halászata is eléggé jövedelmező volt.

Egy kocsi küszért egy kocsi *csere-buzát* hozott haza a balatoni halász a környéken fekvő falvakból, míg a halászati törvény a küszmerítésnek és ezzel együtt ennek az ősi cserekereskedésnek véget nem vetett.

Egy másik virtusszámba menő halászati mód a „*melegedő ponty*“-nak halászata volt. Julius és augusztus meleg, verőfényes napjainak déli óráiban szokott melegedni édes vizeink legravaszabb hala.

Tudják halászaink e rókaravaszságu halunkról, hogy még a hálóból is kiugrik, de még a víz színén is „*fut*“, illetőleg ugrik is 2—3 ölet, hogy egy esetlegesen felállított második hálóba ne kerüljön.

Ha erősen tüzött a nap és az ég derült volt, a víz iszapos fenekén disznó módjára turkáló pontyunk kivételesen a víz felszínére emelkedett, sőt néha valószínűsággal álomba merült.

Vízszintes helyzetben szundikálva, annyira kiemelkedett a vízből, hogy háti részének két vagy három pénzsora a rátüző nap sugaraitól meg is száradt. Alma azonban nem volt mély, mert a napot egy pillanatra elborító felhő, vagy a legkisebb nesz elegendő volt arra, hogy felébredjen, megforduljon és ólomdarab módjára alámerüljön.

Hogy már messziről megláthassa halászsunk a nádas szélén déli sziesztáját tartó pontyunkat, bődön hajójának szélére állott, szigonyának nyelével evezett s fürkésző tekintettel kereste e halszűz nyugvó helyét.

Ha meglátta és körülbelül egy ölnyire megközelíthette, két kézre fogta szigonyát, célzott és teljes erővel utána dobta gyilkos szerszámát. Ha jobboldalára célzott és talált, többnyire áldozatának baloldalába furódott a szigony, mert míg gyilkos szerszáma odaért, az ébredező ponty már megfordult és alá akart merülni.

Macskához hasonló fufanggal és nesztelenséggel közelíthette meg halászsunk áldozatát és bármily érzékenyen is megcsipte mesztelen lábait a „*bagoncs*“ (egy légyfajta), nem törődhetett vele, míg szigonyát ki nem röpitette.

De nemcsak a melegedő pontyot és a forró küsz látják, nemcsak a fürdő küsz suhintását hallják meg a keszthelyi halászok, hanem megmutatják, hol „*turt*“ a gondos, ikráit őrző harcsa a nádasba fészket, hogy ikráit „*kikotyolja*.“

Míg a törvény a szigonyozást el nem tiltotta, addig nagyon sok kotyoló, azaz iró harcsát ejtettek el Szent Péter egyenes leszármazottjai, habár a harcsa szigonyozása még acélizmaikat is kipróbálta.

A szigonyozó halász ugyanis a harcsát nem látta, jelenlétére csakis a friss turásból következtetett

és találomra szurt le e helyen háromágu szigonyával a vízbe.

Nagy volt az öröme a harcsavadásznak, ha gyilkos eszközének nyele remegett, mert tudta, hogy a szigony nem a harcsa husába, hanem csontjába furódott és nincsen mitől tartania, prédája többé nem szakíthatja ki magát.

Büszke is volt rá, ha a mázsás édesvizi cápát egymaga ejthette el és társainak segélyét nem kellett igénybe vennie, annyival is inkább, mert balatoni halászregula szerint a segítőt az elejtett zsákmány árának fele illette meg és ez ellen nem volt semmi nemü apelláta.

Ha zivataros éjjelen ezen időjós halból sokat fogtak halászaink és egyszerre nem tudták őket értékesíteni, forgós karikával két ölnyi hosszú kötéllel cölöpökre erősítették — „kikötötték“ a nagyobb harcsákat és így bocsájtották a vízbe, hogy sok ideig életben tarthassák.

A kikötött harcsa életben maradt heteken át, mert a hálnak „állperecét“ késsel anélkül, hogy a seb vérzett volna, átlukasztották, e lyukon az áthuzott madzagot hurokra „telekere“ kötötték és arra félölnyre egy forgós vaskarikát erősítettek, erre a hosszabb kötelet. A forgós vaskarikának az volt a célja, hogy a tekeredő mozgásaival menekülni akaró harcsa a kötelet meg ne „égesse“ (el ne koptassa), a hosszú kötélnak meg az, hogy a fogoly kényelmesen a víz alá merülve táplálékát megszerezhesse.

Ha csak pár napra akartak fiatalabb, kisebb harcsákat, hasonló nagyságu más fajtáju halakkal életben megtartani, hogy friss halból készíthessenek vendégeiknek halászlevet — víz alá meritett „rejtőbe“ helyezték el. A rejtőbe rakott „borostyás“-fogu (gerebenes fogu) ragadozó harcsáknak alsó ajkát egy kissé megmetszték és ezen egyszerű, kis vérvesztéssel járó operációval egyidőre elvették hatalmas étvágyukat, mert míg a nyílt seb be nem gyógyult, békét

hagytak egymásnak és másfajbeli fogolytársaiknak.

Ime néhány értékesíthető adat a harcra természetrajzához, mely a keszthelyi halászok megfigyelő képességét és élelmességét bizonyítja.

De ki is tudhatna a Balatonról és életéről többet, mint azok, kik e szép, nagy víz tövében születtek és töltötték el fogékony gyermekkorukat, kiket főleg a magyar tenger levegője táplált és növelt nagyra, kiknek balatoni hullámok acélozták meg izmaikat és kiket a Balatonon átélt nem egy vihar és nagyon sok tapasztalat avatott igazi halászmesterekké. Kik ismerhetik jobban e rejtelmes vizet és életet, mint azok, kiknek évszázadokon halászat volt a mindennapi kenyerük, kik dédapáik tapasztalatait napról-napra értékesíthették és a régiek megfigyelésének helyességét folyton-folyvást ellenőrizhették és gyarapíthatták.

Tapasztalatból mondhatom, hogy tanult balatoni halász csak olyas dolgokról beszél, miről határozott tudomása van; amit tőlük hallottam, mindig igaznak bizonyult be.

Jegyezzük le tehát mindazt, mit az öreg — halászati lexikonoknak nevezhető — tapasztalt halászainktól hallunk, nehogy évszázadokon át szerzett tapasztalataikat és kellő ellenőrzés mellett a halászat és haltenyésztés körébe vágó és nagyon is jól értékesíthető tudásukat, a balatoni halászat nagy kárára, ma vagy holnap sirjukba vigyék!

Hévíz gyógyfürdő.

Irta: **Thassy Gábor dr.**, Zalavármegye t. főorvosa.

Hévíz fürdő Magyarország legnagyobb, természetes meleg, kénes lápfürdője, Zalamegyében Keszthely város és a Balaton tószomszédságában, egy délfelé nyitott, kies völgyben fekszik. —

Vasuti állomása Keszthely, mely által a fürdő a dunántúli vasutak minden fő- és mellékvonalával egyenes összeköttetésben van. — Maga a fürdő a tó nyugati oldalán, igen csinos parkban fekszik, melynek árnyas utai és szép környéke a vendégeknek kellemes sétahelyül szolgálnak. — Hévíz fürdő páratlan gyógyhatású forrása, mint erről régi okmányok tanuskodnak, már évszázadok óta szolgálja a szenvedő emberiséget, melynek gyógyfürdő jellegű hivatalos megállapi-

Dr. THASSY GÁBOR

Zalavármegye t. főorvosa.

Héviz. — Tó részlet.

tására vonatkozó intézkedések most állanak a m. kir. belügyminiszter ur döntése alatt. Éghajlati viszonyai kedvező, levegője tiszta, enyhe és pormentes, a hivatalos fürdőidény május 15-től szeptember 15-ig tart. A fürdő a nagynevű Festetich grófi család birtokában van, melynek jelenlegi tulajdonosa gróf Festetich Tassiló, m. kir. főudvarmester bérbe adta Reischl Vencel ur, keszthelyi sörgyáros és nagybirtokosnak,

Hévíz: Tórészlet délről.

ki lankadatlan szorgalommal iparkodik a fürdőt, az azt méltón megillető magas színvonalra emelni. Hévíz fürdő az indifferens hévvizek közé tartozik. Páratlanult hatásos gyógytényezői: a rendkívül gazdag 36—37° C. meleg forrás, melynek vize a forrás körül egy nagy tavat képez.

1907. végéig még a tudós világ sem volt tisztában azzal, hogy a Hévizet tápláló forrásvíz mily

irányból tör elő, mignem 1908. év elején Lóczy Lajos dr., a gyönyörűséges Balatonunk fáradhatlan kutatója, Fiuméből buvárokat hozatott, akik a forrás tölcser mélyét átkutatták. A forrás fölött tutajt kötöttek ki, innen szállott le mintegy nyolcszor a mélybe a buvár, aki egy-egy leszálláskor 8–15 percig tartózkodott alant. Így tudtuk meg, hogy a Héviz forrástölcseré asszimétrikus mélyedés, melynek déli fala mintegy 30

Balatoni buvárok.

m. mélységű meredek agyagfal, amely rétegezve homokkal s homokkővel és hogy ezen meredek fal egész felületének vizet vezető rétegeiből meglehetősen erővel tör elő a víz s a meleg lápréteg, mely a tó fenekét egész kiterjedésben mintegy 2 méter mélyen fedi. A lúp puha korpaszerű anyag, mely a testhez nem tapad, azt be nem piszkítja, legtöbbször korhadt növényi részekből áll, de vannak abban ásványi részek is, főleg kén s épen ezen kéntartalom teszi az egyenletes, meleg korpát elsőrendű gyógytényezővé. A

fürdő gyógyforrása leginkább csak fürdésre használatik s annak egyenletes hőfoka, a meleg lápréteg, a viznek és láprétegnek chemiai összetétele s tudományosan megállapított radioaktivitása különösen jó hatással van az izületi és izomcsuzra, nemkülönben a köszvényes bántalmakra és lobos kórfolyamatok után visszamaradt izzadmányokra. Ugyanilyen jó a hatása az idegfájdalmakkal szemben is: különösen az ichias,

Héviz: Rákóczy ház.

karideg és borda közötti idegek fájdalmainál tapasztalnak szép eredményeket. Ezenkívül a csontbántalmak szép eredményeket, csontszu, a bőrnek eczemas bántalmái s görvélykóros esetek is szépen javulnak a Héviz fürdő használatánál. A forrás vizét langyos állapotban ivó gyógymódrá is használják, különösen a gyomor hurutus ideges bántalmái és bélrenyheség eseteiben, a lápot pedig

felmelegítve helyi fürdők és helyi borogatások alakjában.

Hévíz: Tüskőfürdő (női).

Berendezései még a magasabb és kényesebb igényeknek is teljesen megfelelnek. A nagy tó közepén van a szép, közepen kupolával ellátott, czölöpökre

épített fürdőház, benne számos zárt és nyitott fürdő — külön női és külön férfi I., II. és III. osztálylyal — göngyölő és massage helyiségekkel, pihenő teremmel s a fürdőházhoz vezető fedett hiddal.

A fürdővendégek befogadására 9 lakóház van Hévízfürdön, száraz, földszintes, emeletes és kétemeletes épületek, mintegy 250 kényelmesen berendezett szobával. A fősétányra néző homlokzattal az 50-nél

Hévíz: Csányi ház.

több szobás Rákóczi-ház, a szecessziós stylusu Györgyház 34 szobával, a két emeletes Deák Ferenc villa (25 szobával), Csányi László-ház (22 szobával stb.,) mind az utóbbi pár év alkotásai, melyek első sorban is a helyes érzéssel megáldott Reischl Vencel jelenlegi fürdőbérőnek köszönhetik létrejöttüket. — Ezen kívül említésre méltó a hatalmas Szorgy-féle szálloda 70 szobájával, amely magas, remek fekvésé-

vel a fürdő egyik diszét képezi. Vannak ezenkívül a levezető csatorna mentén, kevésbé vagyonos betegek részére célszerűen berendezett lakások. Van két kitűnő vendéglő, nagyon csinos tejcsarnok és kávéház s a szép új gyógyterem, olvasószoba, társalgó- és zongorateremmel, villanyos világítással. A berendezések közül megemlítendő még a szegényház, melyben 10 férfi és 10 nőbeteg helyezhető el *ingyenes szállás és fürdőzéssel*, mely kizárólag a tulajdonos,

Hévíz: Deák Ferencz villa.

gróf Festetich Tasziló, költségén lesz fenntartva s az ő felügyelete alatt áll. Hévíz nevezetességei közé tartozik a hévizi rózsák (*Lótusz virágok*), melyek bőséges számban piros, fehér és kék színben pompáznak a víz tükrén.

A fürdőn a közönség kényelmére kápolna, imaház, posta, távirda és telefon-állomás is van, továbbá a sétatér közepén zenepavillon, s ennek közelében Lawn-tennis játszótér. Ez évben nyílt meg a „Ferenc

Hévíz: Lotusz virágok.

A csobánci asszonyok.

— Történeti epizód a kuruc hadjáratból. —

Irta: **Novák Mihály.**

anno 1707., ugy tél vége felé történt az egész
história.

A németek ugyan szeretnék eltusolni a dolgot, mivel magyar asszonyi vitézség vette le fejükről nemcsak a babért, hanem ezzel együtt soknak a fejét is a nyakáról, ami asszonyi kéztől egy kissé furcsa manipuláció. Egyébiránt az a mai világban is sok férfiun megesik, hogy egy szál asszonnal szemben is elveszti a fejét. Az pedig különösen följegyzésre méltó, hogy ezt a kellemetlenséget zalai asszonyok okozták a németnek. De hiszen írva legyen: Zala vize, Zala rákja, Zala menyecskéje — hires az irás kezdete óta.

A magyar mindig kiváltságos nemzet volt. Neki sohasem kellett a „közös“. Még a közös egy Isten eszméjét is kénytelenségből fogadta el, titkon ma is a „magyarok Istené“-hez imádkozik.

Mert ami lehetetlen, hát lehetetlen, punctum.

Lehetetlen is például azt a sok ügyes-bajos dolgot a mennyei közigazgatás és igazságszolgáltatás terén az egyetlen közös Istennek elintézni, amennyi akadt nekünk és akad folyton tatárral, törökkel, muszkával, némettel, Kellett tehát és kell nekünk egy külön Isten.

Néha aztán, mikor már temérdek a bajunk, a „magyarok Istene“ le-leszáll mennyei trónusáról és emberi testet ölt magára. Az én krónikám idejében II. Rákóczi Ferenc képében járt Magyarország földjén, s a nemzet javarésze a magyar alkotmány és vallás-szabadság hős védője gyanánt imádta.

A magyar a némettel örökös háboruságban él, amióta csak megismerkedtek. Hogy a szomszédos békesség mégis meglegyen, sógorországba keveredtünk vele. De hát ez csak amolyan „eb-sógor, kutya-koma“-féle rokonság, bizonyítják ezt a magyarok Istenének neves és névtelen jegyzői — a történetirók.

A sógorék ekkor szintén reánk törtek. Hogy miért? . . . ezt leírni most igen sok betübe kerülne. Egyébiránt mindig írják, folyton fejtegetik az okát, de mégsem tudjuk a dolgot tisztán a mai napig sem. Annyi azonban a sok írásból kitünik mégis, hogy a nyakunkat akarták szegni. Ezt már azelőtt is, azóta is próbálgatták, de teljesen sohasem sikerült nekik.

Amde a folytonos szekaturát végre is megsokalta a mi Istenünk. Megharagudott a németre, amiért az ő egyetlen nemzete s ezzel együtt az ő élete ellen is tört. Rögtön leszállt az égből Szabadság nevű adjutánsával s beléköltöztek Rákóczi és Bercsényi testébe. Az arkangyalai pedig ki Vak Bottyánba, ki Bezerédybe, ki meg Eszterházy Antalba, Forgách Simonba, Károlyi Sándorba, Andrássy Istvánba, Béri Balog Ádámba. A kisebb rangú égiek pedig szét-szálltak a kuruc férfiakba, asszonyokba, ki hol alkalmas szállást talált.

Na sógor, hát tessék most beljebb kerülni!

Hát jöttek azok hivatlanul is. Az pedig régi közmondás: „Hivatlan vendégnek ajtó mögött a helye, ott sincs becsülete.“ Természetes, mi is kidobáltuk őket kit élve, kit halva, amint a kezünkbe akadtak.

Egyszer Kenesénél különösen mi is megfésültük a sógorot. Akit a fübe nem haraptattunk, nosza! igyekeztek nyakra-főre vissza Rabutin vezetése alatt Zala-

vármegyén keresztül Bécs felé. De a patyolatos kuruczok utközben is csipkedték, kapdosták őket. Futottak tehát, mint a megriasztott csibék. Így értek Zalába Csobáncz alá.

Csobáncz erőssége a Balaton felé egy magán álló, meredek hegyen épült kis lovagvár volt akkor, a hova a vidékbeli kurucz nemesség a féltettebb kincseit hordta össze. A magyar embernek mi más

Csobáncz vára 1686-ban.

volna a féltettebb kincse, mint a felesége. Kopik ettől a sógor foga, nem német falat az egy sem. Ilyen kincs, gyöngy, ragyogó karbunkulus, igazi drágaság: szép kurucz asszony, leány volt a várban vagy kétszáz. Rajtok kívül két kis ágyu egy irányzó tüzérral, egy szóró löveg, két mázsa puskapor, egy alhadnagy harmincz puskással és vagy husz puskás nemes ember. Ezek voltak a „garde des dames“-ok.

Amint Rabutin seregével elhaladt a vár alatt, egy taraczkot eresztett rájuk az őrség: Adj' Isten jó napot! Hozott Isten sógor, vagy talán kergettek?

Rabutin ahogy fölszisszent a barátságos üdvözlésre, nyomban föltekintett a kis sasfészekre, rögtön elhatározá megtudni: mit árulnak benne?

Hallotta, hogy ott vannak a kuruczok kincsei.

— Kincs? ... Na, hiszen nekünk éppen az kell. A katonáim már ugyanis régen kaptak zsoldot. Herr von general Kreuz! Nézze csak meg ott a hegytetőn azt a hangyafészket! Hozzák le nekem mindenestül! Hozzák el Tapolcára, ott várom önöket!

Erre Kreuz tábornok kiválogatott a hadsereg színe-javából ezer embert. Különösen sok tiszt ajánlkozott a kalandra, s megindultak föl a vár felé. Az ostromot megelőzőleg néhány embert parolára kihívtak a „fészek“-ből, kiktől fölkérték az erősséget.

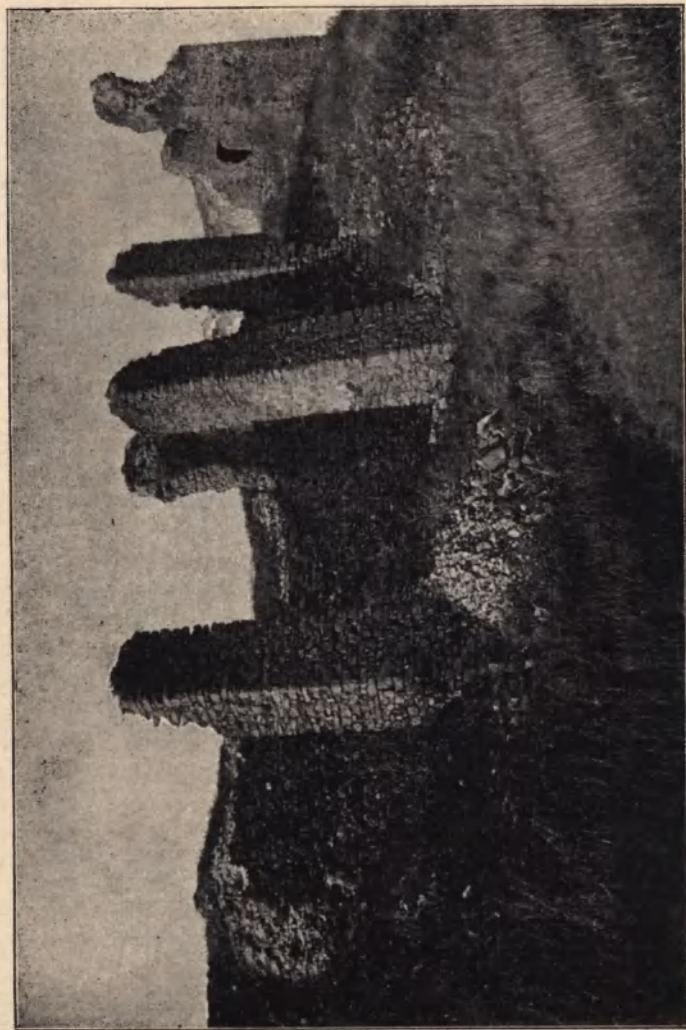
— Ha pedig szép szerével át nem adják; tüzzel-vassal fogjuk azt bevenni. Ámbár rémitően sajnálnók, ha keresztény vért kellene ontanunk.

— Jó, jó, — felelt az egyik kuruc, — hanem előbb megbeszéljük a dolgot a feleséggel, meg a többi százkilencvenkilenc asszonnyal ottbenn. Mert hát tudják kigyelmetek: okos ember nem tesz semmit a felesége tudta nélkül. Annyit azonban előre is mondhatunk, hogy az asszonyok az ajánlatot aligha fogadják el. Pedig aztán bizony-bizony nem lesz tanácsos kegyelmeteknek asszonyokkal veszekedni. Tudhatná ezt már különösen Kreuz tábornok uram.

— Was? Mi az? Asszonyok vannak a várban? — csillant meg a tábornok szeme. No ja-ja! Hát csak menjenek, jelentsenek be bennünket!

A hirtívők fölmentek a várba. Tiszturamék pedig elkezdtek dörzsölgetni elégtelenen a kezeiket; feszengtek, igazították magukon az egyenruhát, simítottak egyet-kettőt a hajukon is, ha kinek volt. Még a zseb-tükröcskéék is vándoroltak kézről-kézre. S mindjárt sorsot is huztak: kié legyen a legszebb kuruc menyecske.

Csobánc várromjai.

— Szapperlót! Hiszen ez pompás! Ez nagyszerű!

De hát a várbeli asszonyokat nem szédítette el a csillagos, érdemrendes, fényes egyenruha. Kétszáz női hang tiltakozott a feladás ellen.

— Nem adjuk át a várat. Védelvezni fogjuk utolsó csepp vérünkig. Ha feladnók, női erényünk, hitvesi hűségünk is veszélyben forogna. Pedig inkább száz halál, mint egy német ölelése.

„Inkább száz halál, mint egy német ölelése!“ A haditanács e határozatát aztán megküldték a németeknek egy ágyugolyó képében, — amire meg is kezdődött az ezer német támadása három hadoszlopban.

Amig csak hegytetőre nem értek, addig nem igen árthattak a németeknek; de amint a fensikra léptek: a várbeliek egyszerre tüzeltek a tömött sorokra. Es hullott a német, mint őszszele a légy. Az asszonyok egy része aztán rakta a tüzet, forralta a vizet és szurkot; másrésze a férjek és katonák fegyvereit töltötte.

Csakhogy a német sem hagyta zavartatni magát az udvarias fogadtatás által. A sűrű lövések ellenére is törtettek a vár bástyái felé és ostromlétráikat a falaknak vetették. Hanem mikor ellepték a németek a létrákat, mindjárt termett ott néhány foghatós kuruc menyecske, leborították őket létrástól és ki kövekkel zuzta, ki meg forró vízzel fűrésztgette őket.

— Jó éjszakát sógor! Hogy izlik a szép asszony csókja?

Kreuz tábornok e közben belövette a vár kapuját s kivont karddal üzte katonáit a kapunak és létráknak. A bentlevő hajduság a kapu boltozata alatt rettenthetetlenül verte vissza a benyomulókat, a falakon pedig szakadatlanul, férfias bátorsággal dolgoztak az asszonyok.

— Inkább száz halál, mint egy német ölelése! Ezzel verték föl a csüggedőket.

Kreuz tombolt dühében, hogy nem mehettek

sem mire; fenyegetőzött, hogyha bemehet, a várbelieket mind elevenen sütteti meg és karóba vonatja. Az asszonyok erre még elkeseredettebben láttak a védelemhez. Sirva, sikoltozva, lobogó hajjal futottak egymás segítségére.

— Hol vagy magyarok Istene?! Jézus! Jézus! Segíts, segíts!

Már-már sikerül a várbajutás a németnek. A várban elfogyott a lőpor is. A döntő pillanatban azonban a dühösen ordító, toporzékoló Kreuz tábornokot egy golyó éppen homlokán találta. Asszonyi kéztől esett, aki bizonyosan a szívét kereste a jó urnak, nem a fejét. De hát így is jó. Rögtön ott rogyott össze.

Egyetlen egy szál német hatolhatott föl a vár falára, de ő se beszélhetett többé az elevenekkel, az asszonyok a mélységbe taszították.

Vezérok eleste hírére a németeket rémület szállta meg. Rendetlen futással menekültek le a hegyről. Erre a védők nekibátorodva utánok, s asszonyok által a hegyről lehengetett kövek, kövekkel megrakott s nekilódított szekerek, a gerendákkal összefűzött malomkőpárok iszonyatos törést, zuzást, pusztítást okoztak a fejeveszett futók soraiban. Volt egy asszony, aki egymaga hét németet vágott le, így mondja ezt a hagyomány.

Ugy nézzünk Csobánc tetejére, hogy ez alkalommal négyszáz német hagyta ott a fogát, köztük egy tábornok, továbbá az ifju Rabutin és ötven tiszt. Ez történelmi valóság!

A diadal hírére a csobánci amazonokból alakult küldöttség vitte meg Nagyszombat város tájára Rákóczinak. A hagyomány szerint, midőn Rákóczi fogadta őket, megkérdezte: micsoda kitüntetéset kívánnak vitézségükért? Ha csak hatalmában áll — úgy mond — teljesíti kívánságukat.

Előállt erre a hős asszonyok vezére és legszebbje.

— Nagyságos fejedelem! Mindegyik vitézem

számára két *csókot* kérek: egyet vállaikra, a másikat oda, ahova — Nagyságodnak tetszik . . .

Ej asszonyok, asszonyok! Csak *asszonyok* vagytok ti *mindig*.

Kápolna.

Muraköz.

Irta: **Zrinyi Károly.**

Zalavármegye egyik igen érdekes része a Mura és Dráva által körülfolyt Muraköz. Mint ék illeszkedik a félsziget a vármegye többi részéhez s kerekíti annak amugy is meglehetősen szabályos alakját, hogy ezzel még tetszetősebb formája legyen.

Maga a terület háromszögalaku. Mig északnyugati harmadát erdővel sűrűn benőtt, szőlővel gazdagon beültetett és eke alá is fogott regényes hegyvidék képezi — szebbnél szebb tájrészletekkel, itt-ott vadregényes alakulatokkal; addig másik kétharmada felől barátságos rónaság köszöntget felénk mosolyogva, mely termékeny mezőktől, rétek- s legelőktől és változatos erdőktől tarkítva, népes falvaktól sűrűn megakódtan a két folyó felé hosszan elnyulik.

De ha már természeti szépségeinél fogva is érdekes földterülettel van dolgunk, amikor Muraközről beszélünk, mennyire érdekesebbé lesz Muraköz néprajzi s még inkább történeti fontosságánál fogva.

Nemzetiségi vidék ez s noha egyházilag horvát kormányzat alatt áll is, horvátajku népe mégis a magyar állameszmének rendithetetlen hive mindhalálíg. Bebizonyította ezt mindenkor. Magyar érzés hatja át szívét most is, dacára a sok megpróbáltatásnak, melynek különösen a multban oly gyakran kitéve volt.

Mert Muraköz a horvátok részéről mindenkor vitás kérdés tárgya volt. A horvát ábrándozók most is a magukénak tartják. Nemzeti programjuknak egyik sarkalatos pontját Muraköz visszacsatolása jelenleg is képezi.

Pedig a horvát okvetetlenkedések ugyancsak minden alap nélkül valók. A Horvátországhoz való tartozást illetőleg semmiféle bizonyítékaik nincsenek. Sem történeti, sem érzelmi bizonyítékokkal nem rendelkeznek. Semmi oly törvényre nem hivatkozhatnak, mellyel Muraközt illetőleg az igazság mérlegét a maguk részére billenthetnék. Azzal meg, hogy a mohácsi ütközet utáni zürzavaros időkből egyes fejedelmi levelekkel, jószágadományokkal állanak elő s maguknak ezekből, argamentumaik támogatására fegyvert kovácsolnak: éppenséggel nem gyöngitenek meg igazainkban. Mert amikor őseink ezt a földet a Kulpáig elfoglalták, birtokba vették természetesen Muraközt is s azóta mindenkor Zalavármegye oldalán találjuk a félszigetet akkor is, amikor a vármegye főispánjai, pl. a Zrinyiek idejében, Horvátország bánjai voltak.

S hogy Muraköz 1848-tól 1861-ig Varasdhoz tartozott, nem bizonyíték. Ez minden népjog, minden törvény ellen való merénylet volt s az átcsatolás csak a szappanbuborék sorsára jutott nevetséges erőlködésnek bizonyult, amikor Muraköz az anyaországhoz ismét visszacsatoltatott.

Mindezek alapján a magyarság gyűrűje, melynek a Mura sem szabhatott határt, átlépte már a folyót s feltartóztathatatlanul halad előre. Lépésről-lépésre foglalt teret a magyar nyelv a félszigeten. Községről községre tör magának utat, hogy a magyarság bástyája itt felépüljön. S nem mesterséges erőlködés ez, de természetes kifolyása a politikai helyzetnek, a muraközi népraj józan felfogásának s hamisítatlan hazafias érzelmeinek, hogy ez így van!

Hogy a horvátok Muraköz után annyira vágyódnak, nem kis része van ebben Muraköz természeti

szépségeinek, termékeny voltának is. A Nóri-Alpok végső elágazásai remek panorámát tárnak szemeink elé. Hazánk kevés vidéke vetekedhet vele szépség dolgában. Hozzá földjén jó gabonát, főleg sok kukoricát termelnek, hegyein kitűnő tüzes bort szüretelnek. Legelőin pedig nevelik a kitűnő muraközi lovakat, melyek mellett a sertéshizlalás is jó hírnévnek örvend.

Muraköz egyebekben hazánk népesebb vidékei közé tartozik. A községek sűrűn érik egymást a félsziget területén. A sugár tornyok már elárulják a népes községeket.

A stridóvári gróf Dunay kastély.

A Mura mellett mindjárt *Kotor* vonja magára figyelmünket. Ez nemcsak vasuti állomás, de virágzó ipartelep is. A Hirschler-cégnek van itt európai híru fatelepe. Közel hozzá fekszik *Muravid*, fejlődőben lévő kosárfonó teleppel. Határában találjuk *Alsó-domborut*, majd ettől keletre az egykor hatalmas *Zrinyivár* romjait. Várát Zrinyi Miklós gróf építtette

1661-ben, de a török 1664-ben heves ostrom után földig lerombolta. Közel a Mura torkolatához találjuk *Légrád* nagyközséget. A Dráva jobb partján fekszik, ahová kompon juthatni. Hajdani erős várának még a romjai is eltűntek. A török világban kapitányság lévén, kapitányai a Zrinyiek voltak. Légrádon készítették egykor a csillagos légrádi késeket, melyeket az egész országban ismertek.

Kotor után a legelső állomás *Murakirály*. Közben föltételes megállóhely *Alsómihályfalva*. A két állomás közt van Muraköz legnéptelenebb területe. A Murakirály és *Kisszabadka* közti terület azonban annál népesebb. Kövér legelők közt száguld itt a Déli-vasút robogó vonata. Perlak, a kéttornyu Ligetvár, Csehlaka és Muracsány lakói tenyésztk erre a kitünő nóri lovakat.

A sok község közt legnevezetesebb ezen a vi-

A perlaki áll. népiskola.

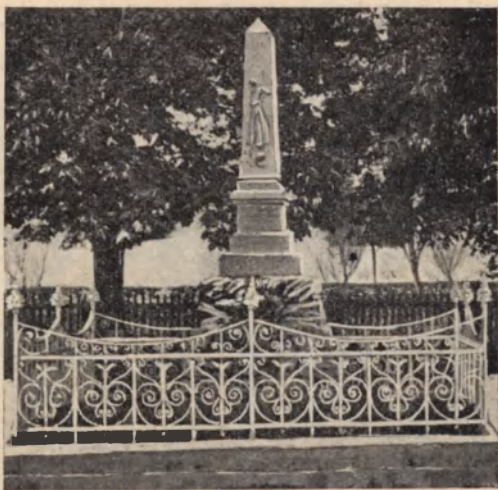
déken *Perlak*. A perlaki járás székhelye. Tiszta nagyközség, különféle hivatalokkal, népes, jó hírű állami iskoláival és ovodákkal, mindannyian a magyarosítás

erős tényezői. Nevezetessége Gasparich Márk emlékoszlopa, aki, mint hazafias barát, 48-iki viselt dolgaiért vértanuhalált szenvedett. Perlak közelében Otoknál kompon lehet átkelni Horvátországba.

Kisszabadkáról csakhamar Csáktornyára ér a vonat.

Csáktornya a járás székhelye. Mosolygó rónaságon terül el a Ternava mindkét partján. Csak 5000 lakosa van, de szemefénye Muraköznek, melynek, fejlődésével, első községévé küzdötte fel magát. Magyar-

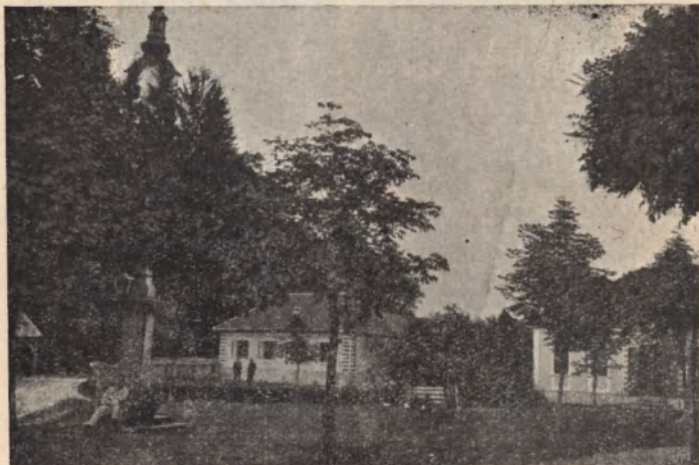
Gasparics Márk vértanu emlékszobra Perlakon.

sága által egyik bástyája édes hazánkknak. Szive együtt érez az ország hazafias lakosságával. Utcáin magyar szó hangzik.

Pedig még nem is olyan régen más szó járta Csáktornyán! Az ország határán, horvátajku néptől körülveve, horvátul beszélt itt majd mindenki — még negyven évvel ezelőtt. De szívében azért Csáktornya magyar volt már akkor is. Még a dicső Zrinyiek idejé-

ben vert gyökeret a hazafias érzés a város lakosságában. A vasutak még közelebb hozták Csáktornyát az ország magyar lakosságához. A magyarosítás koronáját iskolái fonták. Azóta már négy nemzedék tanult itt meg magyarul. S nemcsak beszélni, de érezni is. A gyermekek a magyar szót beleviszik a családba. Innen ki az utcára. A horvát szót lassan-lassan teljesen kiszorítja a magyar!

Csáktornya egyebekben is nagy haladást mutat fel. Csomópontja három vasutnak. Tulajdonképpen két részből áll. Külső községei: Buzás, Battyán és Zrinyi-

Stridóvár: Knezevich-tér.

külváros még el vannak maradva — az összeolvadás és átalakulás nagy nehézségekkel jár. Nem is történik meg egyhamar. Annál örövendetesebb azonban magának Csáktornyának, az u. n. belvárosnak, a fejlődése. Ez városias jellegével, már az első pillanatra megnyeri a szemlélő tetszését, Hosszu házsorait egyfelől

a Zrinyi-vár és a grófi tisztilak, másfelől az állami tanítóképző-intézet és a lovassági laktanya szegik be. Közepéből pedig a Ferenciek temploma emelkedik ki magasra. Ez még kedvesebbé teszi a szentmihályi dombok aljában elterülő barátságos városka képét.

A város utcái rendesek és tiszták. Épületei csinosak. Sok köztük az emeletes. Zsuppos háza nincs is. Az utcákat járdák szegélyezik. Ezek széléit fasorok ékesítik. Éjjel villamos lámpások világítanak.

A csáktornyai vár.

A városnak összesen 3 tere és 17 utcája van. Középületei számosak. Legjelentékenyebb építménye a Zrinyi-vár, mely a Zrinyiek dicsőségéről regél. Az egyik teret a Zrinyi-emlékoszlop disziti, melyet 1904-ben a nagy költő és hadvezér, Zrinyi Miklós gróf emlékének állítottak fel.

Csáktornya székhelye sok hivatalnak. Iskolái népesek. Van 2 áll. kisdovodája, áll. elemi népiskolája, áll. polg. fiu- és leányiskolája, iparos-tanonciskolája, áll. tanítóképző-intézete,

A város lakosai a belvárosban iparosok és kereskedők, a külső részeken földmivesek. Az elsők közt legtöbb a csizmadia. A kereskedelemből kiválik a gabona, baromfi és tojáskereskedés.

Csáktornya vásárai híresek. Országos vásárait lovai miatt keresik fel a lókereskedők messze vidékekről. Hetivásárait sok disznót hajtanak fel.

Csáktornyának nagy jövője van. Máris Muraköz szellemi és gazdasági központja. A jövőben még nagyobb hatást fog gyakorolni Muraköz fejlődésére és magasságára.

Csáktornyához közel *Zalaujvár* fekszik, a Festetits-család szép kastélyával. Szomszédságában *Belicza* községet találjuk.

Csáktornya után legközelebbi vasuti állomás *Miksavár*. Ennek közelében lép át a déli vasut Stájerországba.

Csáktornya végpontja a Csáktornya-zágrábi és a Csáktornya-ukki vasutnak. Az első dél felé halad Varasd irányában, a másik északra Alsólendva felé. Varasdra utazva a vonat *Drávavásárhely* határát érinti. A reformáció idejében itt könyvnyomda volt.

A Dráva vasuti hidja előtt a Kurovnci (Zrinyifalvai) erdőt hasítja át a vasut. Ennek egyik tisztásán áll egy emlékoszlop. Ezen a helyen lelte szomorú halálát Zrinyi a költő. Misztikus homály fedi halála körülményeit. Egy vadkanra akarják ráfogni, hogy az oltotta volna ki a hatalmas hadvezér drága életét!

A Csáktornya-ukki vasut egyik állomása *Kristófalva*, azután *Murasiklós*. Ennek környékén *Szelencén*, petroleumot fúrnak, mindeddig azonban kevés kilátásokkal. *Bányaváron* köszenet is ásnak, bár nem nagy sikerrel.

A Mura mellett találjuk *Muraszerdahely* községet két vashidjával, melyek közül az egyik az Alsólendva felé való közlekedést bonyolítja le.

Csáktornya határában kezdődik a muraközi hegyvidék. Ennek tövében a várossal szomszédos *Szent-*

ilona fekszik. Kápolnájában temetkeztek a Zrinyiek. A kegyelet a kápolnát megőrizte, de a Zrinyiek csontjait hiába keressük itt. Nem az idő vasfoga pusztította el azokat, de a politikai érdekek hullámai sodorták el őket az enyészet romboló örvényébe!

Szentilonáról *Viziszentgyörgyre* érünk. Erről a

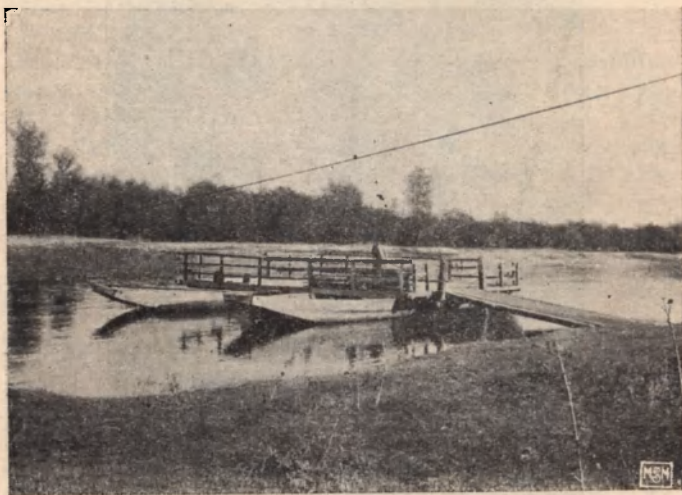
A zrinyifalvai Zrinyi emlék.

helyről gyönyörű kilátás nyílik az egész Muraközre, de még a szomszéd országokra is, Észak felé a murántuli hegyek kéklenek. Dél felől a láncalaku horvátországi hegyek szegik be a látóhatárt a hatal-

mas Iváncsicával. Nyugati irányban a stájerországi hegyek látszanak imponáló tömegekben.

A Muraközi hegyvidék legnevezetesebb községe *Szridóvár*. Szomszédságában a Mura mellett van *Ráckanizsa*. Ez egykor görök telep és nevezetes kereskedelmi hely volt. Most meg pincéjéről emlegetik. Ebben csepköveket is találnak.

Stridóvárról már az ókorban történik említés. Egy római út is vezetett erre. Nyomai most is látsza-

Ráckanizsai rév.

nak. A Krisztus utáni 4-ik században püspöke is volt, akit azonban s magát a községet is 383-ban a góthok elpusztítottak. A magyarok uralma alatt Stridóvár tulajdonosai rendszeren a csáktornyai vár urai voltak. Ezek közül Cillei Ulrik gróf Strigovcsák hegyén várat is emelt. Szemben vele az u. n. Bánffy-hegyen az alsólendvai Bánffyak építettek egyet. Ellenséges szándékból tették. Ezeket azonban egy földrengés romba

döntötte. Az elsőnek romjai még a 18-ik század derekán láthatók voltak. Most semmi nyomuk, de azért még most is Romvárnak mondják.

Stridóvárnak egyik nevezetessége a Szent Jeromosról címzett kéttornyú templom, melyet a község nagyszerű szülöttje, Szent Jeromos születése helyére

Stridóvár : Szent Jeromos templom.

építtetett. Ennek helyén valamikor egy hatalmas bazilika emelkedett, melyet állítólag a tatárok pusztítottak el.

Stridóvárt és környékét szokszor fejedelmi személyek is meglátogatták. Így III. Endre és IV. Béla is. Ezek emlékére Strigovcsák ormán Arpád-kápolnát

készül emelni a község hazafias közönsége. Stridóvár egyébként kitünő boráról is híres.

Tovahaladva a Mura mentén, *Muraszentmártonba* érünk. Itt a Murán kompon lehet átkelni. A község templomában nyugszik Malekóczy Miklós. Róla regél Gradiscsék és Tündérlak. Ormaikon most is láthatók a romok. Ezek régen elmúlt daliás idöket juttatnak eszünkbe.

A Mura mentén, Muraszerdahelyt elhagyva, még *Bottornya* községet találjuk.

Stridóvár.

Muraszerdahelynél Alsólendva irányában kelhetünk át a Murán. Ahogy átlépünk a folyón, magyar ajku területet érintenek ugyan lábaink, de érzés tekintetében nem magyarabb ez a föld, mint amelyet elhagytunk. Horvátajku lakosság lakja még eddig tulnyomó részben a szép Muraközt, de szívében magyar érzés hatja át ennek minden atomját.

Ha iskoláiban működő hazafias tanítók mint eddig, ezután is megteszik kötelességüket, s lelkes papjainak szívét közös édesanyánk: a Magyar Haza iránti lángoló szeretetet dobogtatja, amint hogy ez másképp nem lehetséges; mert akit e földre rendelt az Isteni Gondviselés, annak csak egyszívet szabad hordoznia keblében, mely egyedül a Szózat hangjára hallgat: akkor nyelvében is magyarrá lesz.

Éber őre lesz ez áldott félsziget a magyar állam-
eszmének.

Ort fog állani a Dráva mentén Zrinyi büszke
jelszavával: „Ne bánts a magyart!”

Csáktornyai Fő-tér.

A középbirtokososztály pusztulásának okai.

Irta : **Id. Stádel János.**

Bizony ennek a nemzet gerincét képező középbirtokososztálynak — mely hazafiasságával, tudásával legtöbb érdemeket szerzett, a hazának, legtöbbet áldozott, a népnek vezére volt, — napjai megvannak számlálva.

Pedig egyetlen osztály sem hozott annyi áldozatot a hazáért, mint a középbirtokos. Első mindenkor, ha véradóra, anyagi áldozatra, fizikai időre, tudásra stb. volt szüksége a hazának, a közügynek, a közjónak. Ma a társadalmi adója is akkora, hogy fölözi az egyenes adókat s mire észrevette magát, elgyengült úgy, hogy többé erőre nem kaphat.

A kegyelemdőfést, mely a középbirtokososztály tönkrejutását van hivatva befejezni, mégis a legutóbbi törvények adták mag. A mai divatos jelszóval indultak a kisgazda felsegítésére: osztani kell nekik, osztani, „mert azt kell segíteni, osztani neki a — másét!“ Ki volna az a más? A középbirtokos! A szociális nyomást úgy lehetett expiálni ideig-óráig, hogy a középbirtokost kellett áldozatul odadobni, s megróni olyan terhekkel, amelyeknek súlya alatt a már agyonterhelt és a hazafias szolgálatokban legyengült középbirtokos, akinek hála helyett elpusztulással kell fizetnie, teljesen özseroskadtt, mert úgy kívánta a közvélemény!

Parcellázni, csak parcellázni a földet a kisgazdáknak, hogy a kivándorlást megakadályozzuk. Ézer és ezer birtok, a legrégebb, a legnemesebb családok birtokai lettek áldozatul dobva! A folyamat tovább tart, kiszámíthatatlan kárára a nemzetnek, örök szegénére a törvényhozásnak, mely téves jelszavakon elindulva felmorzsolja a nemzet gerincét. És azt kérdem, ezzel az áldozattal megfogyott-e a kivándorlás? Dehogy, sőt evvel mozdítottuk elő hatványozott mértékben.

Az a középirtokos egy 600 holdas birtokon legalább 20—25 családos cselédembernek adott kenyert és megélhetést. Egész éven át örökös napszám, munka, aratás, cséplés, stb. Altalános munkákkal száz és száz ember talált jövedelmet, megélhetést.

Éz megszűnt, és nőtt a proletárok száma, akiknek ezrivel kellett és kell kivándorolni, mert a kisgazda nem tart családot, nem napszámot — elvégez egymás segítségével minden munkát egész éven át. — Elnéptelenedik a falu — tömérdek üres árendás szoba van a kisgazdáknál, amit eddig igen jól értékesített — míg a munkásosztályra szüksége volt a középirtokosnak.

Ennek ellenértékében talán a föld jobban van művelve, többet terem mint a középirtokosnál? Eppen ellenkezője áll! — Az a középirtokos, akinek az anyagi gondok ónsúlylyal nehezettek a vállaira, a szükség kényszerítő hatalma alatt modernebb alapra kellett, hogy fektesse a gazdálkodását, megterhelte birtokát,

HERTELENDY FERENC

a zalavármegyei gazdasági egyesület
elnöke.

és felszerelte. Kísérletezett, hogy a kúsgazda is elles-
hesse és átültethesse mindazt, ami jó, — áldozatokat
hozott, hogy existenciáját biztosítsa.

A kúsgazda földéhségét csillapítja első sorban,
erején felül vásárol földet, felszerelésre azonban nem
kerül már, de hiányzik ehhez tudása is, — gondolkodik
úgy, mint 100 évvel ezelőtt — a jövedelmet a kiadá-
sok és befektetések elvonásával akarja elérni, nem
gondolván azt meg, hogy a földet megcsalni nem
lehet. Lejtőre került ez a politika, mely az ország
pusztulására vezet.

A középirtokososztály elvesztette a talajt, hiva-
talokba szorul, növeli számát azon tömördek szellemi
proletárnak, akik ádáz harcot vívnak egymással
a kenyérért, hogy végig hurcolják életüket az elége-
detlenség és boldogtalanság kálváriáján.

A középirtokos pusztulásának igazi okát meg-
találjuk, ha belenézünk annak belső életébe.

Egy 600 holdas irtokos — ha van ilyen szeren-
csés ember, aki szüleitől annyit örökölt és főleg ha
tehermentesen örökölte, beleül a irtokába, megnősül
és családot alapít.

Nézzük az évi terheit.

Adó 28 cimleten, — biztosítás tűz, jég ellen,
baleset és életre, — cselédfizetés, — arató, cséplő
munkások — egész éven át napszámos és átalány
munkások, építkezések, épületfentartás, orvos, lelkész,
— állatorvos, — befektetések újabb gépekbe — a
felszerelések pótlása, kiegészítése, — az állatállomány
kiegészítése, az esetleges epidemikus elhullások kárai,
műtrágya, erőtakarmány vásárlás stb. azután a társa-
dalmi adó, — családfenntartás és gyermek nevelés stb.
— olyan óriási tömege a kiadásoknak, mely a bruttó
jövedelem 85—90% emészt fel — közepes esztendő-
ben középárak mellett. — Így van ez olyan irtokon,
melyen adósság nincsen. De ha még adósság is van,
melyről kamatozni és törleszteni kell, akkor ez évi
számadás deficittel végződik.

Vannak azonban rossz esztendők, elemi csapások, — alacsony terményárak, — ilyenkor csak kölcsönnel lehet az egyensúlyt fenntartani, melylyel pillanatra lehet segíteni, de melyet visszafizetni legtöbbször lehetetlen.

Legnagyobb teher a középbirtokosnál a gyermekek neveltetése és a magyar örökösödési törvény.

A birtokos ember legfeljebb 10 éves koráig tarthatja gyermekét otthon, ahol falusi iskola van, ott azonban nem tanul 4 év alatt (lévén 6 osztályu) annyit, amennyivel a felsőbb osztályokban megélhetne, — kénytelen a szülő privátában is tanítani. — Tíz éves korában a fiu a középiskolába kerül 8 évig, — utánna akadémia vagy egyetem 3—4 évig, az önkénytes katonai év — mire egy fiu kitanul — idegenek között lévén, annak élelmezése, ruházata, iskolai költségek, utazások stb. minden luxus nélkül belekerül átlag 16—20 ezer koronába. — A leányok 4 polgárit végeznek, utánna valamely tanfolyamot a tovább képzésre, belekerülnek 12—14 ezer koronába. — Lévén egy 600 holdas birtokos család apának 3 fia 1 leánya, mire ezeket felnevelte, birtoka le van terhelve, mert évi jövedelméből ezeket a költségeket bármely erőfeszítés, vagy szorgalom mellett is, fedezni képtelen.

Ha még azután a szülőkből megvan az urhatnáság, a könnyü élés modern betegsége is, — bizony a terhek hatványozott lépésben szaporodnak és a helyzet lehetetlenné válik.

A négy felnevelt, kitanított gyermekre vár egy agyonterhelt 600 holdas birtok, mely a magyar örökösödési törvény szerint egyenlő részletekben osztandó el, — kerül egyre 150 hold és az adósság $\frac{1}{4}$ része.

Azt kérdem most már, van-e lehetőség arra, hogy 150 hold adóssággal terhelt birtokból egy utód a saját családjával megélhessen, gyermekeit neveltethesse, azt a pozíciót, amit apja betöltött, elfoglalhassa, — ugye ez tisztán lehetetlen?!!

Itt van — ebben van a magyar középbirtokososztály pusztulásának igazi és legfőbb oka; pusztulás ez, melyből megállás nincsen; pusztulás ez, melyet a sociális törvényekkel ezen osztálynak nyakába varrt áldozatokkal rapid — hogy úgymondjam gyorsvonat sebességével idéztek elő. A középbirtokososztály vezetett, ez vérzett mindig legtöbbit — a jobbágyság felszabadítása óta is tőle várta a nemzet az áldozatot minden téren — ő volt a nemzet intelligentiája, vezetője, alkotmányának hű őre, bátyája, hazafiassága a hazaszeretet mintaképe!

Ezt az osztályt kellett áldozatul dobni a modern hamis jelszavaknak; ezt kellett elpusztítani pillanatnyi, de palliatív lecsillapításául azon áramlatnak, azon hullámmásznak, melynek gyökere másutt van ugyan, — de áldozatul kellett dobni a politikának és a plutokraciának, annak a plutokraciának, amely rajtunk nőtt meg félelmetes nagyságúra, mely mindig kitudott bujni az adózás és teherviselés alól és felállította a hazafiasság jelképül az arany borjut?!

Az elgyengült középbirtokososztály kezéből kiesett a nép vezetése és átment a sociálista demagógok kezére. Hogy hova vezet ez, ehhez nem kell kommentár.

Ugylátszik azok a vezető körök, akik ezt a szerencsétlenséget mesterségesen idézték elő, megijedtek a következményektől, mely iszonyu gyorsan beállott és halljuk, olvassuk a szirén hangokat, hogy a középbirtokososztályt meg kellene menteni, talpra állítani, ha nem volna, újakat felállítani! — Ugyanazok mondják ezt most, mikor elpusztult, — akik azt elpusztították!

Bizony ez szomoruan nevetséges. — Nincs az országban egyetlen olyan középbirtokos, aki ma egy birtokot kisbirtokokból tudna összeállítani, — hanem van számtalan ezer középbirtok, mely kisbirtokká vált.

A baj, amit ezzel előidézték, iszonyu baj és veszteség a hazára, melynek hatása napról-napra

szembetűnőbb. — Most kellene, most jó volna a középbirtokos, aki hazafiasságával áldoz, aki a vezetést a szocialista demagógok kezéből kivenné, most — post festa!

Egyetlen módozatot ismernék, melylyel ezen hazafias osztály roncsaiból lehetne egy hasznos életre való középosztályt felállítani. — Ez volna a nagy papi birtokoknak az állam által leendő kibérlése és kisebb 5—600 holdas bérletek felállítása 25—30 éves bérletidőre.

Kinyilatkoztatom, hogy a legnagyobb nemzeti bűnnek tekintem azt az áramlatot, mely a papi birtokok elvételét célozza. — Pedig már ezek után is ordítanak azok, akik még nem eleget zsebeltek! Ez volna a legnagyobb nemzeti szerencsétlenség! — Ezeket a birtokokat eladni nem volna szabad soha!

Nézzünk szét egy ilyen birtokon, például egy püspöki birtokon.

Instrukcio — tisztelet a kivételnek, legtöbb helyen nincs, befektetés nincs — természetjövedelem nincs — az aequivalens adó is igen nagy teher.

Ritkaság számba megy, hogy egy fiatal embert nevezzenek ki püspökké, — legtöbbször öreg embert. A birtokot átveszi, de instrukcio nem jár vele, pénze nincsen, befektet csak annyit, amennyit pillanatra a kölcsönből beszerezhet.

A birtokot nem lehet leterhelni csak a jövedelmet! — Ki fogja jövedelmét előre évekkel leterhelni? Ki ölné bele pénzét olyan birtokba, mely nem az övé? Hiszen neki élni, reprezentálni kell, tőle mindenki sokat vár, jótékonytságot és alapítványokat.

Szenved a gazdaság! Instrukcio hiányában a földek kihasználatlanul parlagon hevernek — óriási kárára a nemzetnek. — És így folyik ez évtizedek óta! Mindenütt csak spórolni a kiadásokkal, — a befektetésekkel. Pedig a föld megboszulja azt! Nincs jövedelem, óriási területek haszna veszendőbe megy.

Ha az állam azt mondaná: — én bérbe veszem, te bérbe adod az uradalmadat, mely eddig 40 ezer koronát hozott, 60 ezer koronáért, ez biztos jövedelem volna. — Most azután majoronként felosztva 5-6-700 holdas bérletekre, kiadná azt az állam 25—30 éves bérletidőre olyan családoknak akik tanult gazdák, gazdaszttek, megvan a szellemi tőkájük és valamelyes pénzük is, kapna az állam 80 ezer koronát érte. — A püspök nyerne 50% az állam 25%, melyből minden kezelési költség bőven kikerül.

Ahol most 20 cseléd kellett, kell majd 200, — ahol a föld nem termett, majd hozza az aranykalászo-
kat, — lesz a munkáskéznek keresete s nem kell kivándorolnia. — Óriásit növekednék a nemzeti ter-
melés és származnának erőteljes uri családok, egy uj középosztály.

Ez volna az egyedüli helyes módja a probléma megoldásának.

Nem találok benne lehetetlenséget, csak akarni kell, — mert ennél fontosabb és nagyobb horderejü dolgot nem vet fel az élet mostanában. — Mert aki megtudja azt csinálni, hogy azon a területen, amelyen 1 szem buza sem termett, 2 vagy 3 szemet termel, bizony mondom jobban szolgálja a hazát, mint 2—3 órás szép szónoklattal.

Az ingyenes kocsis.

Irta: **Haller Jenő.**

Nincsen széles Magyarországnak még egy olyan boldog községe, mint Légrád. No, nem az a keserves körülmény tette elégedetté lakóit, hogy a földemész, kavicsgörgető Dráva letarolja évente öregszénáját, sárjút; az se mondható mérhetetlen boldogságnak, hogy a kukoricatermést a falánk hullámok előbb fogyasztják el, mint az bolyhos, göndör cimerét kihányná; de két dologban párját ritkítja mégis, amiért joggal irigyli meg más falu népe: először azért, mert nincs pótadója s másodszor mert van — pázsitja.

Hogy mit jelent az a szó „pázsit“ a légrádi polgárnak, menyecskéknek, surbankónak? arra talán nincs is fogalom. Ami szikkadt fövény tengődő fűszálának a harmat; ami fulladozónak a levegő; ami szerelmes szívnek a vágynövelő abrándozás: az mind össze van tömörítve s egygyé olvasztva ebben az egyetlen szóban — pázsit.

A pázsit, vagy pást nem pedig egyéb, mint egy hatalmas terjedelmű, kövér eledelt szolgáltató közlegelő, amelyet a községtől a Dráva vág el s amely mint tömpe orru földnyelv ékelődik lomha szigetként a Dráva és Mura közé, hogy a két egymás ölébe omló folyamnak egyesülését készakarva megnehezítse és elodázza,

A légrádi erre a legelőre kiveri tavasszal marháját, gulyáját, ménesét (csak sertéskondáját nem) s tart ott csárdást, csikóst, épít cserényt, karámot, istállót s a fehérség oda jár át rév-készségen fejni hajnalpirkadáskor és napleszáltakor.

Ilyenkor aztán csak úgy ontja a sok zig-zug utca a sietve loholó embert, fehérséget s ez a raj összeszűremlik a hidfőnél s csapatosan hajókázik által a pázsitra.

A férfiak füles, kengyeles edényt cipelnek; az az asszony nép meg fafejőkét, csuprot, csobolyót és csetret viszen a felén.

Aki aztán ellátta a dolgát, az ballag a szürkületben hazafelé.

Bocskorék udvaráról épp most vezet ki a Vica, egy gesztenyeszinhaju, teltfarmáju s hajnalló arcu leány két nóriai fajtáju, tohonya járásu anyakancát.

Vica ugyan izmos hajadon, akit megedzett az élet és apja kegyetlen fősvénysége, de mégis alig győz meg a két bozontos üstökü, nyergeshátú jószággal egymaga. Végre is nem az ő mestersége. Ő fejni indult a pázsitra, a lovakat pedig megnyügözni a legelőn, mert a dolog fogytán van, a betakarulást még nem kezdték meg s különben is szombat este van, akkor meg már fűvelhet egy álló napig a két szélespatáju állat.

A lovak ugyan fiatalok voltak, mert az öreg Bocskor Márton nem is szivelt öreg vonóst a háznál, de olyan lagymatag, restvérűek, hogy sem a zab, sem fiatal koruk nem tudta bizsergésbe hozni életnedvüket. Mentek, ha terelték őket és elbáméskodtak állóhelyükben naphosszant, ha senki se böstörködött velük. A mokány szilajságot meg még hirtől sem ismerték. Meg talán a gazdájukat is fájlalták, aki hónapok óta oda van Amerikába és még csak hír se ver felőle . . . Szégyenkezik nyilván, mert nincsen munkája. Aztán meg ökigyelmét nem az unszó szük-

ség, hanem az aranyéhség üzte ki az üres ígéretek földjére.

Nem átalott bitangjára hagyni mindent idehaza. Ember nincs a háznál, az asszony az aprósággal bibelődik, Vicának meg ugyancsak megtorlódik a dolga. Övé a munka sepreje . . . Pirul is a képe, mikor a gyepőlőszárat gyöngéd, lányos ujjai közé fogja, meg amikor végig dőcögteti a lovak homályos szőrén a vakarót. Bizony nem fehércselédnek való munkakör. De az öreg azzal hagyta módban őket, hogy férficselédre egy fityinget se dobjanak ki, mert a tavasz ugyanis hazaveti, ősszel meg csak kinlódjanak a maguk kenyérére, ahogy tudnak. A férfiszolga — szerinte — csak guzs a házbeliekre. És ez a durva, kérgeslelkű, makacs akaratú ember még onnan messzünnen is igazgatja megtörhetetlen akaratával a kis fészekalja gazdálkodását.

A hamvasképű, mosolygós tekintetű leány marokra fogta a két fékszárát, balkarjára akasztott egy mázos edényt s megeredt tüskés útján, ahol is állandóan pajkos kötődés céltáblája volt a pázsitig.

Most is, alig hogy becsapott a közön, a Dráva-utcába, ott terem mellette a nyalka termetű, karvaly-köröm-bajuszu Farkas Istók és csipkedő szavával, mint vashoroggal, csimpaszkodik bele a szegény szótlanul ballagcsáló Vicusba.

— Ejnye Vica, eszem a lölködet, — kezdi a gunyolódást — hát te bámész a két paripád mellett? Telepödj rájuk!

Vicát megsuhintja a csufolódás ostorsudara; elpirul, de visszakondit ő is a szava korbácsával:

— Mit törődöl vele! Menek az orrom után. . .

A fiu jólelkű. Hamar megbánja ostoba tréfálózását, azért engesztelő hurokba csap bele.

— Nem neköd való. Add ide a kötőféköt, osztán csak aprózz el mellettem, én mög főkapok a Linda hátára. Azér beszélgethessünk így is . . . az a harmatozó két szeme, így hát egy-kettőre megal-

kudott a viszonyokkal, sőt még föl is akarta segíteni a ló hátára az Istók gyereket, aki ló mellett ritkán foglalatoskodott, mivel az apjának, amíg élt, örökké csak tehenei voltak.

Most aztán már lóhátról beszélgettek. Már mint a vendégkocsis.

A legény átvette hanyagul a jobb térdét úgy, hogy mind a két lába balról lóbálózott, hevenyében cigarettát sodort, aztán — nagyokat fujva — folytatta a megrekedt társalgást.

— Hát tudod Vica, má én csak aszondom, hogy nincs röndben a ti szénátok. Itt a betakarulás a nyakatokon, itt az őszi szántás: nem löhettek ti mög embör nélkül. Mikor hányódik haza az apád?

— A tavaszra ígérte. — Jegyezte meg elkomorodva a leány.

— Az igön messzi van.

— Bizon messzi van.

— Én tunnék egy jóra való gyerököt, aki ippeg jó löne kocsisnak hozzátok. Ló mellett ámbár, igaz nem igen vót, de markos gyerök, katona is vót, de most nincs is szógálatban. Estére elküldöm hozzátok. Akarod? Érdömös legény . . . Innen-onnan ember-sorba is számít már.

A leány gyanakodva emelte rá csodálkozó szép szeméit sűrűn barázdált, árnyékadó pillái alól . . .

Lángot fogott barackvirágszinü orcája s jóideig nem adott hangot . . .

A legény tépte meg ismét a szótalanságot.

— Mert, tudod, galambom, ez így tovább nem möhet. Tönkre möntök . . . Amit ott, pokolországában megtérül a révön, az itt bővön veszik el a vámon. Ezön változtatni kõne . . .

— Bizon kõne . . . De édösapám nem akar füzetést adni, se kommenciót.

— Az se baj, Vica! Az a legény övésért is beszegődik hozzátok, Az se sok kõ neki . . . Jöllakik

az akkor is, ha tégöd — láthat . . . Pirkadó orcádat, rengő csipeidet, nevető szömödet . . .

A leánynak kiszáradt a torka. Eltikkadt az akarata, elzsibbadt a gondolata . . . Csak szedte-vette puha lépésü, apró lábait a süppedő szürke porban és hallgatott. Beletemetkezett mély gondolataiba.

Még senki fia se beszélt ilyen szivből és szivhez, mint ez a huncfutszemü gyerek. De azért nincs a világnak olyan muzsikája, amely jobban megrenditené s jobban megrikatná, mint ez a vallomás. Sirni tudott volna túlaradt boldogságában. De női büszkesége le-birta női gyöngeségét. Régóta rá-ráfeledkeztek ők egymásra előbb is uton-utfélen ; de kenyértörésre még nem került a sor. Most is elég burkoltan csak. De a leány megérezte, hevesen lüktető vére sugalmazta neki, hogy ez a titokzatos kocsis maga az — ajánlkozó lehet csak. S ez tette elfogódottá s együgyüen zavarttá a tiszta multu hajadont. Mikor válófélben voltak, Istók megguzsalta a lovak lábát s azzal bucsuzott el: „Hát akkor majd elmék hónap estére . . . Haza is vezetöm a kancákat . . . Isten veled!“

Vica elhaló hangon suttofta: Isten áldjon mög . . . S elfutottt.

Másnap a lovak csakugyan otthon teremtek.

Farkas Istók eltanulta a lótszítítás, jószágvizelés minden csinját-binját s az elhanyagolt állatok, amik ugyis hizodalmas fajuak voltak, egyaránt nekiváltak, nekigömbölyödtek, akár a vánkos.

Bocskorné egyideig csak aggodalmaskodva csó-válta a fejét: de ha szólni akart átölelte menten legkedvesebb magzata, a Vicuska s addig becézte, csókolgatta s üzte szerte megtorló gondjainak fellegeit, hogy végre maga is helyénvalónak találta a dolgot.

Mindszentek táján, — hogy már a munka is leolvadt teljesen, — egyik napon beszóllította mégis ingyenkocsisát az asszony s így fogta esztrengára:

— Tudod, édes fiam, hogy az uram nem engedte mög, hogy férficselédöt fogadjak. De te magad köl-

leted magadat és hivatlanul, kéretlenül vállaltál munkát nálam. Te aszondod, hogy ingyen. De ingyen. fiam, a kódis sem imádkozik. Számítsd föl, mennyi a napszámod, aztán eredj isten hírével, mert télön magunk is csak ellegyünk valahogyan, szögényesen . . .

A legény nem válaszolt semmit. Se jót, se rosszat. Csak rá vetette akaratbénító szemeit a sarokban pityergő Vicára és megindult lassan, vontatottan az — istálló felé.

— Há mégy? — riadt rá meglepetten az asszony.

— Kukoricát morzsolni a kancáknak. Még mái nap nem öttek.

— Hát mennyi a béröd? Ne bolondozz, Istók.

Istók messziről vágott vissza: — kérdezze mög a — mátkámat. Ott bent itati szögény az egereket...

. . . A leány aztán megírta apjának is a gyűrűcserét, de az két évig se felelt rá. Jól elballagott közben az idő, amikor egy borostás képű, béna ember csetlett be Bocskorék portájára egy ködpárás őszi napon.

Roskatag aggnak tetszett, de a nyomoruság nem örölte meg gögjét most sem egészen.

Az egyik zugolyban apró csimota gögicsélt a „földes-pallón.”

Eszelősen kapta föl s himbálta meg a csecsemőt a levegőben . . . Aztán hörögve mordult föl: — ki fia-fattyá vagy, te kakuk-fiók?

Bocskorné ijedten rohant feléje s szeliden nyugtatta meg: — A kis unokáját . . .

— No, azért mondom! aki árgyélussa van! . . . És lehanyatlott az ép karja . . . Aztán ki az apja?

— A Farkas Istók . . .

— Az a mihaszna lóköető? Az a naplopó?

— Nem, — avatkozott bele most Vica is — nem az a mihaszna Istók . . .

— Halom ki?

— Halom a Farkas Istók, a kee — jobb keze...

— Bocskorunk szívébe nyilallott ez a szó. Hiszen éppen a jobb kezét tépte le a gép. Aztán leroskadt egy zsölyébe és életében először — könnyüt morzsolt ki a szeméből. \

Azt is tehetetlenségének tudata csikarta ki, nem a töredelem.

Utazás a férjhezmenés felé.

— Egy kis leány levele. —

Valójában pedig felolvasás. Irta : **Hantke Emil.**

Drága Ilonka nénikém!

Egy hangversenyről fogok most neked írni. De azért ne ijedj meg. Nem lesz egy cseppet sem unalmas, sőt a vége még jó is lesz.

A múlt héten a mamával együtt látogatóban voltunk Piroska néniéknél.

Alag vagyunk ott egy pár napig, képzeld csak el, hogy kivel találkoztunk! No ugyse tudod! Hát a Hidvéghy Bandival! Emlékezel még rá? Hát már hogyne! Hisz egy időben nagyon sokat járt hozzánk és nem minden célzat nélkül. De hogy megismerkedtünk Török főhadnaggyal és az is hozzánk kapott, hát Bandi elmaradt.

En mindjárt gondoltam, hogy Hidvéghy miért maradt el. De ha valaki annyira gyáva, hogy egy szál főhadnagy elől mindjárt megretirál, hát viselje a következményeit. De meg aztán én leány létemre csak nem mondhattam neki, hogy ne féljen a főhadnagytól!

Elég az hozzá, hogy mi ott elmentünk egy hangversenyre, amelynek tiszta jövedelmét a Veres Kereszt egylet javára szánták. Na, de ez nem olyan lényeges, mint inkább az, hogy ott a koncerten Hidvéghy éppen mellém került.

Láttad volna csak, hogy megvoltunk mind a ketten lepődve! Hidvéghy különösen, úgy, hogy zava-

rában szinte hebegett. A műsort is már rég megkezdték, de mi még mindig csak a véletlen találkozásnak örültünk. Végre is erőteljes hang szinte parancsolta, hogy oda figyeljünk.

Megjelent a pódiumon egy cingár barna kis legény és a kezeivel hadonászva, ahogy csak a száján kifért szavalta, hogy :

„Ha fáradt fejemet
Le hajtom terhivel
Te reád gondolva
Képeddel alszom el.“

Erre Hidvéghy rám néz és azt mondja :

— Hallotta Clarisse? Ez az ember helyettem beszél!

De én is kész voltam a felelettel :

— Na maga is külömbb embereket fogadhatna fel tolmácsnak.

Ugye, hogy jól megmondtam neki?

De most abba hagytuk a beszélgetést, mert egy igazi énekművésznőben kellett gyönyörködnünk. Jaj, de szépen énekelt! Tudod édes llonkám, ha nekem olyan hangom volna . . . hát . . . hát nem tudom, hogy volna.

Kellett volna még egy idevaló urnak is énekelni, de az elmaradt, mert az az ur berekedt. Akkor hallottam, hogy mikor nem kellene neki énekelni, akkor meg soha sincs berekedve. Hát csak furcsa természete van neki.

Végre aztán megjelent a concertek hagyományos frakkos alakja, kéziratot lengetve a kezében. Hoszszu, fakó színű alak és mikor meghajtotta magát a közönség előtt, majd felbukott.

Nagy nehezen aztán helyet foglalt. De még én olyan motyogást nem hallottam. Hál' Istennek elég hátul ültünk, úgy, hogy mikor elkezdett beszélni, az egészből csak ennyit értettem :

„Uzás fémenés flé.“

Kérdem Hidvéghytől hogy érti?

Azt mondja rá, hogy nem:

Gondoltam tehát, hogy akkor nem is érdemes oda figyelni. De annak a hosszú felolvasónak egy szép fehér szegfü volt a gomblukában. Ezt mindjárt megirigyeltem tőle és úgy következtettem, hogy jó állása lehet, ha így késő őszkor is telik neki ilyen drága virágra. De Hidvéghy azt mondta erre, hogy ebből ne következtessek semmit, mert az ilyesmit ilyenkor a rendezőség fizeti a szereplőknek.

— Na maga ma belekötne megint mindenkibe — mondom Bandinak.

— Ne csodálkozzék rajta, válaszolt. Tudja saját magamra vagyok dühös, hogy én olyan nagylelkűen, olyan önérzetesen adtam a gyávát. Magamon nem bírom ezt megbosszulni, hát epéskedem mindenkire.

— Hallja ez érdekes történet lehet! — adom az ártatlant, mintha nem is sejteném, hogy rólam van szó. — Nem mesélné el nekem, míg az a bácsi ott motyog?

— Éppen magának! tört ki belőle a keserűség. Tán hogy esetleg másodmagával mulassanak rajtam!

— Hogy érti azt, hogy másodmagával?

— Hát a főhadnagygyal! Hisz amint hallom, már jegybe is vannak!

Kedves llonka nénikém! Mielőtt válaszoltam volna, így gondolkoztam magamba: Ejha! Most légy okos Klári, mert ha ez a fiu megvakul, akkor csakugyan vége mindennek! Ugye, hogy jól gondolkoztam? Erre aztán így válaszoltam:

— Ugy látszik, nem egészen jól van informálva, mert még nem vagyunk jegybe.

— És mi az oka a késésnek, ha nem leszek indiskrét?

— Egy találynak a megfejtése!

Erre a kijelentésemre Bandi eleinte olyan hülyén nézett rám, de aztán a kíváncsiság is, meg a megnyugvás is, szinte egyszerre foglalt helyet az arcán.

— Hát maguk találós mesétől teszik függővé a jegyváltást? Hallja ez érdekes történet lehet. Nem mesélné el nekem, míg az a bácsi ott motyog?

— Lássa én előzékenyebb leszek mint maga és elmondom. De miért mondtam ezt neki? Mert a szerencsétlen fiu egészen a kezembe játszotta magát. Szinte páthosszal kezdtem aztán mesélni. — Hát tudja egyszer, mikor nálunk volt Török, egészen véletlenül, együtt maradtunk a szobában. Kint a hó esett szépen, csendesen és mi oda álltunk az ablakhoz és onnan néztük egész közről a szállingózó hópihéket. Annyira közel voltunk az ablakhoz, hogy az ablaküveg egészen megizzadt. Egyszerre csak a főhadnagy rám néz és ujjával ezt a két betűt írta a megizzadt ablakra: V. C. és utána egy kérdőjelet. Azt hiszem maga is úgy tett volna az én helyemben, mint én. Megkérdeztem tőle, hogy mit jelent az a két betű a kérdőjellel? Ő azonban nem vallotta be, hanem azt mondta, hogy ez olyan valami, amit nekem kell kitalálni. Képzelheti, hogy mennyit törtem rajta a fejemet, de nem tudtam kitalálni.

— Pedig igen egyszerű — szólalt meg Bandi. V. C. annyi, mint a maga kezdőbetűi: Várkonyi Clarisse. A kérdőjel pedig annyi mint: akar-e a feleségem lenni?

— Ah persze! Ezt mondta Margit néni is, de nem azt teszi! Es hiába kérdeztem, hiába faggattam Törököt, nem mondta meg. Egyszer aztán az öcsémnek beteg lett a nevelője és miután a fiut nem lehet még magára hagyni, hát végső kényszerből én kérdeztem fel tőle a leckéket. No hát lehet szegény fiukat sajnálni, hogy micsoda borzasztó szavakat kell nekik betanulni. Amint így kérdek tőle a latin szavakat, hát csak érzem, hogy az arcom csupa láng. Azután elkezdtem pihenni, mint akit nagyon megijesztettek. Bálint az öcsém, csak néz rám, hogy mi bajom? En meg lecsapom az asztalra a füzetet és akaratlanul felkiáltok:

— Te Bálint! . . . ez a szó, hogy *cautio*, jól van-e c-vel írva?

— Persze, hogy jól van!

— Akkor meg van. Persze! Világos! V. C. és kérdőjel annyi mint, kérdi a főhadnagy: *Van cautio?*

Elhallgattam és ránéztem Bandira. Azt hittem, hogy valamit fog majd deklamálni, de nem, egész egykedvűen csak ennyit mondott:

— És megmondta neki, hogy van?

Ugye, hogyha fiatal ember ilyenek után ilyet kérdez, az már ostobaság?! Így gondoltam én is, de azért nem mondtam meg neki. Hanem tovább-folytattam.

— Hát nem mondtam meg neki hogy van . . . Hanem a napokban megint nálunk volt Török. Véletlenül megint egyedül maradtunk a szobában.

De már erre szinte dühös lett Bandi.

— Nem lenne szives ezeket a véletlen hangsúlyozásokat kerülni?

Ahá! — gongoltam magamban. — Most megint vigyázz te leány!

— Miután nem oly lényeges, hát ezután kerülöm.

— Milyen kegyes!?! Ezután kerüli! Hisz akkor már többször is voltak úgy véletlenül egyedül, hogy ha már ez, nem is lényeges! Na hiszen . . .

— Mit na hiszen!?! — kezdtem volna adni a neheztelőt.

— Hja igaz — szontyorodott el Bandi — hisz nekem utóvégre semmi közöm hozzá. De akkor minek keserít vele?

— Hisz maga volt kíváncsi a válaszra és most már azért is elmodom . . . Tehát, amint így egyedül voltunk, egész egykedvűen beizzasztottam az ablakot én is.

— És beleirt egy V. betűt. Vagyis, hogy van, tudniillik *cautio*.

— Ugyse! mert nem azt irtam, hanem ezt: *T. L.*

— Vagyis a főhadnagy kezdő betűit: Török Lajos.

— Ah persze! Ezt mondta ő is. Én pedig azt mondtam, hogy ne képzelődjön olyan nagyon, mert nem azt teszi. Könyörgött azután Török, hogy mondjam meg, mit tesz? Én meg hidegen csak annyit mondtam: Ez a válasz a maga V. C.-jére meg a kérdőjelére.

— Es mit szolt erre a főhadnagy?

— Semmit. Csak olyanformán tett, mint akinek nem tetszik valami. Hát Clarisse nagysám — kérdezte — megfejtette mit tesz az a V. C.?

— Meg bizony! Van cautió? . . . Itt a válasz — és rámutattam az ablakon levő T. L.-re.

Es hogy fejtette meg mégis Török?

— Még eddig sehogy! Pedig már azóta kitalálhatta volna. Hiszen nem is olyan nehéz. Fogadni mernék, hogy maga már azóta kitalálta mit tesz?

— Nem én! Meg aztán minek találgassam, mikor nem nekem volt feladva!

— Jaj Bandi, ne legyen már olyan utálatos. Hát nem tud rájönni, hogy a T. L. nem annyit tesz, mint Török Lajos; hanem annyit, hogy Talán Lesz — *Van cautió? — Talán Lesz!*

— Vagyis ebből a prózai kezdőbetűs kérdésből meg feleletből, hogy V. C. meg T. K. legközelebb az fog kisülni, hogy Várkonyi Clariss meg Török Lajos jegyesek. Engedje meg, hogy az első legyek, aki gratulálok.

De már erre dühös lettem arra a mulya Bandira. Hát tényleg olyan rémes csacsi, vagy csak teteti magát? Már nem is akartam többet szólni hozzá . . . de aztán . . . végső kísérletkép csak úgy oda löktem neki:

— Ha igaz szivből és valóban úgy, a hogy érzi tud gratulálni, úgy akkor elfogadom.

Erre aztán észretért Bandi. Szinte magánkívül lett és olyanforma mozdulatot tett, hogy szinte bizonyos, ha nem concerten vagyunk, hogy rögtön megcsókolt volna. Kitelik tőle. Ehelyett hálatelten nézett

rám. Szeméből olyan különös fény sugárzott, hogy én kiolvastam abból minden gondolatát.

— Ebben a nagy csendben hallom, hogy a felolvasó bácsi ilyesformát motyogott:

— A szerelem eksza veksza mek . . .

De úgy látszik, hogy a sok motyogásban már kiszáradhatott a torka, mert a vizespohár után nyult (itt a felolvasó iszik) . . . és kiitta a vizét.

— Szegény! — mondom Bandinak — egy kis bort is megérdemelne azért a sok motyogásért.

— Igen! de csak olyan göcséji vinkót — mondotta Bandi.

A motyogó bácsi, úgy látszik észrevehette, hogy mi egy cseppet sem figyelünk ő rá, hanem inkább beszélgetünk, mert többször egészen dühösen tekintett rajtunk végig. De Bandi fel sem vette. Odaszólt azért is hozzám:

— Aztán mondja, ha Török kitalálja a választ, hozzá menne feleségül?

Képzelheted milyen dühös lettem! Ez a kérdés már nem is mulyaság, hanem butaság.

Szerettem volna fellökni ott mellettem! Hát nem akkor veszem észre, hogy a haszontalan csak kötekeedik, mert egész halkán, mielőtt haragom a tetőpontra hágott volna, mosolyogva mondotta:

— Mert ha nem lesz ellene kifogása, hát én, mire Török a választ meghozná, beszélek a mamával.

Eppen akkor fejezte be a motyogó bácsi felolvasását és a kéziratát mint valami bűvész gyurta a zsebébe. (Itt a felolvasó szintén úgy tesz.) Micsoda óriási lárma lett. Akik akkor ébredtek fel álmukból, köztük a mama is, azok tapsoltak legjobban és a nagy tolongásban zajban nem is vette észre senki, mikor Bandi hálatelten szoritotta a kezeimet.

Ezért irtam neked úgy a levelem elején, hogy egy hangversenyről fogok írni, aminek azonban elég jó vége lesz.

(A felolvasó a közönséghez).

Ha pedig önök nem hiszik el, hogy ez a levél szóról-szóra így lett megírva, hát olvassák el majd holnap azt a levelet, amelyet az a szép kékruhás kis-asszony (nagy kört irt le a kezével a közönség feje körül) amott, — holnap fog írni a nénikéjének.

Dr. SABJÁN GYULA

[Nagykanizsa városfőjegyzője.

Bucsuzzunk el a nyártól . . .^{*)}

Irtá : Erdöss Renée.

Bucsuzzunk el a nyártól gyermekem —
 S az almájától ott a kert közepén,
 S a diófáktól és a szilvafáktól,
 S a kis lugastól, mely hallgatva, mélyen
 Rejtette titkos szavaink neszt —
 S a pillangóktól, amik szerteszt
 Hordozták röpke életük pompáját . . .
 Temessük el az alkonyatok báját
 S hulló harmatot a dus gyepen —

Bucsuzzunk el a nyártól gyermekem.

Én s a nyár elmegyünk — s te itt maradsz
 Te és a kert — az ősz és a tavasz.
 Te szép Tavasz! S én elviszem magammal
 Fiatál vágyad — fáradt diadallal,
 Viszem magammal a csókod, az álmod —
 S engem szolgáló édes ifjuságod
 Áldom, áldom böjttartó két kezemmel —
 S amit nem adtál s amit el nem értél
 Mindent, mi várt téged száz gyötrellemmel
 Mindent, amitől égtél —

O áldom, áldom a szemed, az ajkad,
 A szép fejed és ifju deliséged
 S mindent, — a mit a nyár oltárára hoztál
 S a mit bús úrnőd lásd, el nem fogadhat

*) Az illusztris írónőnek már kiadott költemény kötetéből 1910. évi november 27-én Rómában keltezett szíves engedélye folytán mutatványképen közlöm.

Mind, mind az én nekem szánt üdvösséged

S az éjszakákat, amiken zokogtál . . .

Ne maradjon teherként lelkesen

Az én nevem, az én nevem —

Ne maradjon ostorként válladon

A bánatom — a bánatom —

En nagy vezeklés elébe megyek

Miről te nem tudsz — s nemsokára, lásd

Köröttünk lesznek tengerek, hegyek

S köröttünk lesz egy fájó vallomás

Mellyel én felviharzott lelkesemet

Bűnbánón Isten kezébe teszem —

Bucsuzzunk el a nyártól gyermekem . . .

Tartalom.

I. rész.

Előszó	3
Naptár	5
Látogató jegyeken való rövidítések	17
Mértékek és súlyok	17
Péznemek táblázata	19
Bélyegilleték	20
Posta, távirda	21
Vasuti menetrend	24
Bérmocsi díj szabás	26
Vadászati és halászati tilalmi idények	28
Zalavármegyei országos vásárok	31

Cimtár.

Róm. kath. egyház	34
Zalam. orsz. képviselők	46
M. kir. csendőrség	48
Katonaság	49
Közigazg. bizottság	52
Zalavárm. törvh. stb.	53
Zalavárm. községi és körjegyzői	55
Nagykanizsai r.-t. város tisztikara	64
Zalaegerszeg „ „ „	64
Zalam. területén működő orvosok	65
Kórházak	66
Gyógyszertárak	67
Kir. törvényszékek, ügyészségek és a területükön levő járásbiróságok	67
Kir. közigazg. kar	70
Zalamegyei ügyvédi-kamara	70

Zalaeg. m. kir. pénzügyigazgatóság	72
Kir. adóhivatalok	73
Pénzügyőrség	73
Zalaeg. államépit. hivatal	74
Posta, távirda és távbeszélő hivatal	74
Zalaeg. m. kir. iparfelügyelőség	78
Zalam. gazdasági egyesület	78
Zalaeg. m. kir. gazdasági felügyelőség	79
M. kir. állatorvos szolgálat	79
Kir. tanfelügyelőség és tanintézetek	80
Zalavármegyében megjelenő hirlapok és folyóiratok	93
Zalavármegyei pénzintézetek	95
Zalamegye területén működő hitelszövetkezetek .	104

Irodalmi rész.

Gróf Majláth József: A szociális készütség arany- könyvei	105
Halis István: Deák Ferenc mint diák	109
Czobor Mátyás: A zalavárm. nemesi választmány	114
dr. Brigrévícs Károly: A szeretet asszonyai . .	125
Törzsök Vilmos: Assumpta	130
Kovács Alajos: Zalavármegye népességi viszonyai	136
Borbély György: A zalaegerszegi Csányszobor pályázata 1910. jul. 16.	142
Kincs István: A kérők	159
dr. Lakatos Vince: A szépérvék és a zalai nép	165
dr. Vutskits György: Balaoni halászvirtusok . .	170
dr. Thassy Gábor: Héviz gyógyfürdő	177
Novák Mihály: A csobánci asszonyok	187
Zrinyi Károly: Muraköz	195
id. Stádel János: A középbirtokososztály pusztu- lásának okai	208
Haller Jenő: Az ingyenes kocsis	215
Hantke Emil: Utazás a férjhezmenés felé . . .	222
Erdöss Renée: Bucsuzzunk	230

Hirdetések.

Arany Bárány

SZÁLLODA ZALAEGERSZEG.

Zalavármegye legelsőrendü és legszebb szállodája, teljesen ujonnan **rézbutorral** berendezve, elegáns **étterem**, fényes **kávéház**, **telefon**, villamos világítás minden helyiségben. **Omnibusz-kocsi** minden vonathoz.

Kitünő konyha. Legjobb italok.

Mérsékelt árak!

Figyelmes kiszolgálás!

ToschKárolyszállodás
ZALAEGERSZEG.

Bazsó Testvérek

kocsigyárosok

Nagykanizsa

Teleky=ut 6.

Készít és raktáron tart

új és divatos kocsikat.

Sikota Ferencz

fűszer és csemegekülönlegességi üzlete

ZALAEGERSZEG

Telefon 51. Kossuth Lajos-utca 22. Telefon 51.

⌘ ⌘ A FEKETE KUTYÁHOZ. ⌘ ⌘

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát,
ugymint: cukor, — kávé, — rizs, —
ásványviz, — cognac, — rum, —
tea, — likőr, — bel- és külföldi bo-
rok és pezsgők, — teasütemények, —
csemegecukorkák és husvéti tojások stb.

Árjegyzék kívánatra ingyen!
Vidéki megrendelések pontosan
⌘ ⌘ ⌘ eszközöttek. ⌘ ⌘ ⌘

Pesti

magyar

kereskedelmi bank

Alapított 1841-ben.

**Részvénytőke és tartalékok 1910.
december 31-én**

**123 millió korona.
Nagykanizsai fiók:
(Csengeri-ut 4. szám)**

Leszámitol kül- és belföldi váltókat
és kisorsolt értékpapírokat.

Vesz és elad értékpapírokat, arany
és ezüst pénzjegyeket, idegen bank-
jegyeket.

Takarékbetéteket elfogad betét-
könyvekre, folyó számlára a pénztár-
jegyek ellenében.

Hitelleveleket kiállít a bel- és kül-
föld minden jelentékenyebb pénz-
piacára.

ZALA HIRLAPKIADÓ ÉS
NYOMDA RÉSZV.-TÁRS.
NAGYKANIZSA.

NYOMDAI	ÜZLETI KÖNYVEK
MŰINTÉZET	GYÁRA
KÖNYVKÖTÉSZEZET	PAPIRRAKTÁR
VONALOZÓ	PAPIRÁRU
INTÉZET	KÉSZITÉS

Z A L A
POLITIKAI NAPILAP KIADÓHIVATALA
KAZINCZY-U. 3.

Mindenféle kereskedelmi, pénzügyintézeti, ügyvédi, közigazgatási, gazdasági, egyházi, iskolai nyomtatványok. ———

Árjegyzékek, művek, meghívók, eljegyzési és esketési értesítések, gyászjelentések, névjegyek, falragaszok, körlevelek és mindenféle izléses kiállítású reklámnyomtatványok. —————

MAGYAR SOKSZOROSÍTÓ MŰIPAR R.-T.
Budapest, Kisfaludy-utca 9. készít mindennemű kliséket.

Weiser J. C. utódai
FISCHER & BÄDER
Nagykanizsa.

Vaskereskedés =====
nagyban és kicsinyben.

T E L E F O N : 185.

*Gazdaságok kiszolgálására
különösen ajánlható.*

ÉLET

==== KÉPES HETI FOLYÓIRAT. ====

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egész évre 20 K. Félévre
10 K. Negyedévre 5 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Damjanich-utca 50. sz.
Ajánljuk a gyönyörűen illusztrált és kitűnően
szerkesztett lapot olvasóinknak.

Ha örömet akarunk szerezeni kis gyermeke-
inknek, rendeljük meg a

KIS PAJTÁS

cz. gyermeklapot.

Megjelenik hetenkint vasárnap. Ára 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Thököly-ut. 16. szám.

A legjobb ifjusági folyóirat a

ZÁSZLÓNK

Megjelenik hetenkint, július és aug. hónapok
kivételével. — Ára egész évre 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Damjanich-u. 50. szám.
E kitűnő ifjusági lapot csodálatos eleven-
séggel szerkeszti: Istók Alajos.

Állapította 1865-ben.

Állapított 1865-ben.

Motorerőre berendezett épület- és lakatos műhely!

Schável Lajos

épület- és műlakatos

NAGYKANIZSA, Rozgonyi-utca 9. sz.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy Kazincy-u. 2. sz. alatt volt

műhelyemet Rozgonyi-utca 9. sz.

saját házamba helyeztem át.

Műhelyemet a legujabb gépekkel felszerelve, motorikus erőre rendeztem be és ezáltal azon kellemes helyzetben vagyok, hogy megrendelőim legmagasabb igényeinek is képes vagyok megfelelni.

Elvállalok mindennemű épület munkákat, u. m.: rácsok, kovácsolt vaskapuk, kutak, szivattyúk és vízvezetéki munkák, valamint takaréktűzhelyek készítését. Mindennemű gazdasági gépek és egyéb javításokat a legjutányosabb árak mellett eszközölöm.

Kívánatra rajzokkal és költségvetésekkel szolgálok.

Motorerőre berendezett épület és, műlakatos műhely: Rozgonyi-utca 9. sz.

Az ország legelső Reproductiv intézete a **MAGYAR SOKSZOROSÍTÓ MŰIPAR R. T.**, ez előtt Divald K. Budapest.

Budapesti
milleniumi kiállítás

kitünő sör- és
malátagyártmá nyáért.

A nagykanizsai Malátagyár és Serfőződe Részvénytársaság Nagykanizsán.

Befizetett
alaptőke: **1 millió korona.**

Telefonszám 36.

A legjobb minőségű, erős foktartalmu
jóízű söröket gyártja és pedig:

Aszok sört, Márcziusi sört, Szent István sört pilseni módszer szerint, **Bajor sört** müncheni módszer szerint, **Bak sört** és a t. fogyasztó közönség szives figyelmébe ajánlja elsőrendű hazai gyártmányát.

Készít továbbá a jó hírnevű balatonmelléki árpából legjobb minőségű

malátát

pilseni, müncheni és bécsi módszer szerint.

Gyártmányait a belföldön és a külföldi piacokon helyezi el.

A budapesti milleniumi kiállításon kitünő sör- és maláta gyártmányáért kitüntetést nyert.

Legújabb kitüntetések :

1902., 1903., 1904., 1905. és 1907. években 18 első díjjal, arany, ezüstéremmel és diszoklevéllel kitüntetve.

KÁLLAI LAJOS motorgyára BUDAPEST

VI., Gyár-utca 28. szám.

Teljes jótállás kitünő cséplésért!

A gazdaközönségnek legjobban ajánlatnak a **Kállai Lajos**-féle benzinmotor és villamos benzinlokomobil cséplőkészletek kettős tisztító szerkezettel.

Egyedüli létező újdonság! Benzinlokomobilok szabadalmazott kettős tisztító cséplőkkel Gyár-utca 28. sz. a. mindenkor üzemben láthatók.

A világ legegyszerűbb és legtökéletesebb motorcséplő-készlete.

Ezen motorok bárki által gépész nélkül rendkívül könnyen kezelhetők szalmafedeles házak között is.

Ezen legjobb motorok terjesztése érdekében használt gözgépek cserébe vétetnek.

Külön gazdasági géposztály: Gözgépek, malmok, járgányos cséplők, vetőgépek, szecskaágók, répavágók.

Olcsó árak részletre! Árjegyzék bérmentvel

Legolcsóbb üzem!

Kállai Lajos-féle motorcséplőkészletek, melyek mindenütt a legkiünöbben beváltak, a magyar gazdaközönségnek legmelegebben ajánlatnak.

**Főelv: Szolid és pontos
kiszolgálás!**

Reisinger és Eisner

**Fő-tér 3. divatáruháza fő-tér 3.
ZALAEGERSZEGEN.**

Uri- és női ruhakelmék, diszes kivitelű menyasszonyi kelengyék, szépe sségi- és rumburgi vásznak, függönyök, szőnyegek, terítők, női felöltők és szőrmeárúk teljes raktára.

MAGYAR SOKSZOROSÍTÓ MŰIPAR R. T.
készíti Magyarország legfinomabb Reproduk tiv munkákat.

MAGYAR SOKSZOROSÍTÓ MŰIPAR R. T.
készít levelezőlapokat kicsinyben és nagyban.

MAGYAR SOKSZOROSÍTÓ MŰIPAR R. T.
készíti a legnemesebb Reproductiókat, Magyarországon „PHOTOGRAVÜREKET“.

Központi Nagy Áruház
Deutsch Herman

Alapított 1903. Zalaegerszeg. Alapított 1903.

Dunántul egyik legszebb áruháza.

~ ~ ~ ~ ~

Abjánlja a n. é. vidéki közönségnek üzlete megtekintését, hol bőven feltalálható mindenféle uri divatcikk, u. m. ingek, zsebkendők, & nyakkendők, cipők stb., női ruhadiszek, gyermekcipők, diszműtárgyak, játékok, alkalmi ajándékok, üveg- és porcellán-áruk, gyermekkocsik, lámpák stb. stb. Gyors, ~ pontos kiszolgálás. ~

Olesó szolid árak!

Központi Nagy áruház

Deutsch Herman
Zalaegerszeg.

ALAPITTATOTT 1845-BEN.

STÁDEL KÁROLY

1862. óta országosan szabadalmazott gépgyára vas és ércöntődéje

<•> G Y Ő R. <•>

II Rákóczy Ferenc-utca 32—34. sz.

Tulajdonos STÁDEL JÁNOS földművelő Zalatárnok.

Sürgőnycim : „Stadel“ gépgyár Győr.

Telefon : 182.

Mindenrendü gazdasági és ipari gépek a legjobb konstrukcióban a legszolidabb kivitelben és jutányos árakban készíttetnek; a legnagyobb szabásu mindenféle javítások gyorsan, pontosan teljesíttetnek. — A gyár öntődéje óriási mintakészlettel rendelkezik, ezáltal minden gépalkatrész kapható. — A gyár modern alapon áll, több szabadalommal rendelkezik, számos elsőrendü kitüntetése van. — Bármiféle gazdasági és ipari gépek berendezését saját terve és költségvetés szerint. — Szolid munka, jutányos árak. — Árjegyzék ingyen.

ALAPITTATOTT 1845-BEN.

M A G Y A R I P A R I

H A Z Á N K L E G R É G I B B G É P G Y Á R A .

STEFÁN JAKAB

keztyűs, sérvkötész és kötsze-

: : : rész áruk raktára : : :

Zalaegerszegen, Eötvös-utca 2. sz.

a Zalamegyei Takarékpénztár épületében.

Francia és angol különlegességek
a legnagyobb titoktartással áru-
sittatnak.

Francia és angol különlegességek
a legnagyobb titoktartással áru-
sittatnak.

Keztyük és derékfűzők (mieder)
javítása és tisztítása elfogadtatik.

KEMÉNY JÓZSEF

különleges férfi fehérnemű

• • és uri divat üzlete • •

A „JOCKEY CLUBHOZ.”

Telefon
65 szám.

SZOMBATHELY.

Sürgőnycím
Kemény.

Idényenként változó ujdonságok.

Fehérneműekben. Napi használatra, valamint turista és vadászati célra, vászon, zefir, Oxford és gyapju flanelből. Hálóingek, alsónadrágok kizárólag elsőrendű anyagokból saját készítmény.

Divatárukban. Honi, angol és olasz gyártmányu kalapok, utazó, sport és vadász sapkák, angol és francia zsebkendők, divat harisnyák, honi és angol bőrkezttyük. Nyakkendő ujdonságok folytonos változatokban.

Sport és vadász cikkekben. Vadász kabátok teveszőrből, valamint eredeti dániai „Lavala” bőrkabátok, angol raglánok divatfaconban. Kötött és divatmellények, bőrgamasznik, amerikai és vízhatlan vadászcipők és köppenyek, vadász táskák.

Utazó cikkekben. Uti ládák, nádlapból, eredeti angol bőrdöök, Neccosairek, bot- és ernyőtartók, angol plaidek és takarók.

Férfi kelengyék összeállításához meghívásra alkalmazottamat készséggel küldöm.

Telefon
58-84

MAGYAR SOKSZOROSÍTÓ MŰIPAR RT

VIII. Kisfaludy-u. 9. sz. Budapest

KÉSZIT:

Fölvételeket minden-
nemű objectumokról,
rajzok, festményekről
stb. Fénynyomatokat,
auto- és fototyplákat,
kromotyplákat ; képes
levelezőlapokat stb.

(EZELŐTT DIVALD KÁROLY)

Ha szüksége van illusztrációkra, klisékre, fénynyomatu
vagy héliogravür munkára, forduljon **a Magyar Sok-
szorosító Műipar Részvénytársasághoz**, ezelőtt
Divald K. Budapest.

FRANZ LAJOS ÉS FIAI

GŐZMALOM ÉS VILLAMOSSÁGI

: ÜZEM RÉSZVÉNYTÁRSASÁG :

==== NAGYKANIZSÁN. ====

